

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

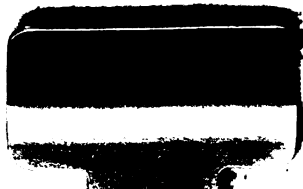
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

YB 19957

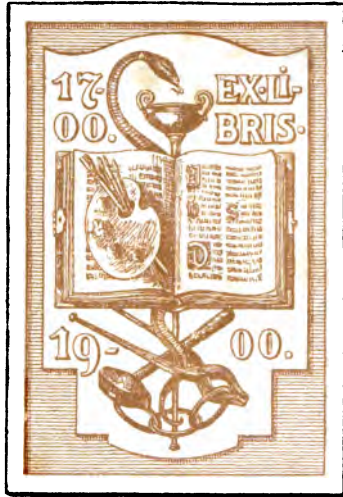
LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF
CALIFORNIA

1860 m 21

1301

Shelton

Danmarks
Folkesagn.

Samlede

af

J. M. Thiele,

Dans Majestæts Haandbibliothekar, Secretair ved det Kongl. Akademie for de
Klenne Kunster, Inspecteur ved den Kongl. Kobberstiksamling.
R. af D. D. M.

A. Thiele

Første Deel.

Kjøbenhavn.

Universitetsboghandler C. A. Reitzels Forlag.

Thieles Bogtrykkeris.

1843.

GR 210
T 45
v. 1

Det danske Folks,

Sprogets

og

Nationalitetens ophøiede Beskytter,

Deres Majestæt

Kong Christian den Ottende

tilgæves

disse Levninger af Fædreens

Traditioner

Allerunderdanigst

J. Thiele.

M747254

Digitized by Google

Forord.

Denne Samling af danske Folkesagn adskiller sig ikke alene ved en forandret Titel fra den, jeg udgav for tyve Aar siden, men er forøget med henved 300 og fremstiller Sagnene under en Classification, hvorved de, som jeg haaber, ville have vundet i Værd, Betydning og Brugbarhed.

Da jeg saaledes ikke kan tvivle paa, at det vil findes, at denne Samling har betydelige Fortrin for hin, der nod en saa velvillig Modtagelse baade hos mine Landsmænd og i Udlandet, har jeg ved disse Forord fornemmelig søgt Leilighed til at kunne bevidne de Mænd min Tak, som have bidraget saa betydeligt til at forøge Samlingen, idet jeg især maa give Dhrr. Dr. med. Hübertz, Mag. Lyge Becker og

Cand. theol. Worsaae Wren i denne Henseende, ligesom jeg og med Erkiendtlighed griber Leiligheden til at bevidne Hr. Conferentsraad Werlauff min Tak for den Opmuntring han har skienket mit Foretagende og den Beredvillighed, hvormed han har fremmet det.

December. 1842.

J. Thiele.

Indhold.

Historiske Sagn.

	Side
I. Historiske Sagn	3
Hvorledes Sjælland blev til	3
Kong Angels Høi	4
Balbers Brønd	5
Balder og Hother	5
Balder og Rune I-II	6
Grimsdal Slette	7
De trende Jomfruers Grav	8
Kongsøre Skov	9
Dannerlyng	10
Kong Dans Høi	10
Normands Dalene	11
Kong Humbles Slot	11
Habor og Signelil	11
Hiarns og Alrs	13
Feggeflit	14
Kong Frodes Høi ved Bærebros	15
Kong Frodes Hiort	16
Fellingehsiene	16
Thyres Alev	17
Thyregod	17
Dronning Thyre i Skierup	18
Holger Danffe	18
Holger Danffe under Kronborg	18
Holger Danffe i Fylland	20

	Side
Holger Danfkes Sværd	20
Holger Danfkes Briller	21
Popholz og Helligenbæk	21
Ottesund	22
Evend Lveffkiæg og Palnatoke	22
Nordmandshage	22
Biskop Wilhelms Fodspor	23
Biskop Wilhelms Død og Begravelse	23
Den falske Blake	26
Knud den Helliges Steen	27
Ubarmhertigheds Straf	27
Kong Knud den Hellige	28
Kongehøien	29
Evend Graaes Krigskasse	29
De to Kirketaarne	30
Erkebiskop Absalons Død	30
Dannebrog	31
Dannebrogsflibene	31
Lyo	32
Hellig Niels, Aarhus's Skytspatron	33
Liden Kirstens Grav	37
Marff Stig. I-II.	38
Ranüb Jonsøn. I-II.	40
Niels Ebbesen og den fattige Kvinde	42
Kong Valdemar og Dronning Helvig. I-II.	42
Dronning Helvig og Falk Lohman	45
Beenløse	46
Kong Valdemars Bændsted	47
Kong Valdemar og Hr. Peder Torstensen	47
Kong Valdemar og Lovelille	47
Dronning Margrethe som Barn	49
Dronning Margrethe	50
Dronning Margrethes Høi	50
Feldmosen ved Kollerup	51
Dronning Margrethe paa Refsnæs	51
Dronning Margrethe og Røverne	52

	Side
Dronning Margrethe og Kong Albrecht	53
Det oldenborgske Horn	54
Christian den Anden og Aben	54
Spaadom om Kong Frederik den Førstes Tronbestigelse	55
En Havfru spaaer om Christian den Fjerdes Fødsel . .	56
Christian den Fjerdes Fødsel	57
Kongestenen ved Frederiksborg	58
Myntmesterens Hoved	59
Sparepenge	60
Christian den Fjerdes Børnesko	60
Christian den Fjerde og Bonden	61
Kongen og Bonden	62
Christian den Fjerde pløier paa Samsø	63
Brille=Dukater	63
Christian den Fjerde under Femmern	64
Novel Bartskjær	64
Junker Lapp	65
Christian den Fjerdes Besøg paa Marsviinsborg . . .	66
Christian den Fjerde og Jens Munk	67
Palle Juuls Gravsteen	68
Giershøis Kildemarked	68
Farimagsveien	69
Christian den Fjerde og Løven	69
Om Kong Christian den Fjerde	70
Spaadom om Frederik den Tredie	70
Kong Carl Gustav i Utterslev	71
Carl den Tiendes Steen	72
Kong Carl Gustavs Skolekammerat	72
Svenfjerne paa Holmegaard	73
Kong Carl Gustav paa Kronborg	73
Evend Poulsen og de Svenske	74
Præsten i Boeslunde	75
Svenffen paa Durs	76
De svenske Ryttere paa Samsø	77
Granatæblet	77
Jomfruspringet	78

	Side
Svensken i Kiærby	78
Brobygaard	79
Svensken i Haarslev	80
Kiertemindes Kirkegaard	80
Middelfarts Frelse	81
De Frommes Frelse	81
Skatten i Sortenshave	82
Svensken paa Langeland	84
Brabrand Sø	84
Svenstrup-Holm	85
Palastten paa Mors	86
Bonden fra Lemvig	86
Svensken ved Aalborg	87
Svensken under Skagen	88
Tofslunds Dyrindelse	89
Peder Spillemands Forræderi	89
En bortført Dreng	90
"Stalden" ved Givskud	91
Svensken i Skodborg Præstegaard	91
Svensken i Wandelby. I-II.	92
Hr. Søren og de Svenske	92
Svenskerne ved Gaarslev	93
Fredericia's Indtagelse	94
Hr. Peder Dorsch	95
Polakkerne og Præsten. I-II.	96
Polakken	98
Polakkerne ved Thyrsbæk	98
Pigen i Gaarslev	99
Polakhullet ved Rosenvold	100
Polakkerhulen	100
Hans Nielsen og Polakkerne	101
De Keiserlige i Rindsherred	102
Tellinge efter Krigen	104
Hule Træer	104
Brandenburgere	104
Christiansø	105

	Side
II. Om historiske Personer og Familiefagn . . .	107
Duf Bagger	107
Fru Mette Banners	108
De Billers Waaben	109
Lyge Brahe	110
Fru Sophie Brahe	110
Hr. Eske Brok	111
Hr. Laurids Brokkenhuus	112
Tomfru Rigburg Brokkenhuus	113
Hr. Bugges Drab	114
Den halvfyldte Flaske	114
Den første Greve Friis	115
Jens Glob, den Haarde	116
Griffensfeldt. I-II.	119
Hr. Erik Grubbe	120
Hr. Manderup Holdt	122
General Lewekow	122
Hr. Erland Limbek	123
Hr. Hartvig Limbek	124
Om de Lindenrother	125
Hr. Siøde Lovmandsen	127
Kai Lykke og Præsten Hr. Mads	129
Hr. Jørgen Lykke, Ridder	130
Hr. Caspar Markbaner	131
Familien Monrad	133
General von Osten	133
Fru Else Parsbjerg	133
Om de Ranzower	134
Familien Rasch	135
De Rosenkrandsers Navn og Waaben. I-II.	136
Hr. Holger Rosenkrands	138
Kasse Staverskovs Frue	139
Generalmajor Swanwedel	139
Lordenstiold. I-III.	140
Lordenstiold og Drackenbergh	141
Ovend Trundsens Sønner	142

	Side
Ulfeldts Taarn	143
Hr. Ulfstand og Abbeden	144

Sted - Sagn.

I. Sagn om Byer og forskjellige Steder	147
Kiøbenhavns Bolde	147
Børstaarnet i Kiøbenhavn	148
Et Huus i Kiøbenhavn	148
Snubbe-Kors	149
Løberens Grav ved Frederiksborg Slot	150
Slangerup	151
Vellerup Hospital	151
Dyre-Davrekøb	153
Skjorpinge Træ-Kors	154
Hyllested	154
Præste	155
Kanalen ved Præste	155
Ristestenen	156
Varperne	157
Ekræppestrædet i Odense	157
Kierteminde	158
Kæmpen Ranke	158
Torffe-Bierg	159
Davrebierg	160
De tre Smede i Trøstrup	160
Dødningen	161
Klokkeengen	161
Evendborg-Kors	162
Landeby paa Laasinge	163
Narhuus Byes Undergang	163
Gierding Ager	163
Stillinge	164
Mariager	164
Kongen paa Alstrup Hebe	165

	Side
Løngangene under Aalborg	166
Isdebranden i Aalborg	166
Skulsmark	167
Evens Høve	168
Gunthi og Kajul	168
Løllepinds Høi	169
Sjøring	170
Faarup eller Farup	171
Stenen fra Grøndal	171
Kong Ran i Randbøl	172
Lvokær	173
Jellingehøiene	173
Isdebranden i Beile	175
Beile-Mølle	176
Kirkeuhret i Kolbing. I-III.	176
Fru Mettes Bierg i Løborg	178
Røy Marker	179
Urnehoved Thingsted	180
Hopsø	181
II. Kirker og Klostre	183
Om Kirkerne	183
Vor Frue Laarn i Kiøbenhavn	184
Sangværket i Nicolai Kirketaarn	185
Herløv Kirke	185
Roeskilde Domkirke	186
Havtrolben i Jesøfiord	186
En Liggsteen i Roeskilde Domkirke	187
Søren Dfens Datters Grav	188
St. Margrethes Kloster i Roeskilde	188
Kloffen i Vigørsted Kirketaarn	189
Lunge Kirke	190
Krogstrup Kirke	190
Høiby Kirke. I-II.	191
Veiby Kirke	193
Kloffen i Liss Sø	194

	Side
Korsvig Kirke	194
Kallundborg Kirke	195
Kallundborg Kirketaarn	197
Kirkelokken paa Seiers	197
Nachløv Kirke	197
Fiennesløvlille Kirke	198
Blodpletterne i Biernebe Kirke	198
Altartavlen i Soro Kirke	199
Et Maleri i Soro Kirke	200
En Liggsteen i Soro Kirke	200
Kirkedøren i Broby Kirke	200
Udbløse Kirke	201
Drølev Kirke	201
Billedet i Gastrup Kirke	202
Høierup Kirke	203
Karise Kirke	203
Blodpletterne paa Karise Kirkemur	204
Store-Hedinge Kirke	204
Præstø Kirke	205
Altartavlen i Egglevmagle Kirke	205
St. Knuds Laarn i Odense	206
St. Knuds Laarn og Klokker i Odense	206
Margrethe Skofgaards Liggsteen	207
Dalum Kloster	208
Faaborg Kirke	208
Skamby Kirke	209
Seden Kirke	209
Altartavlen i Nørre-Broby	209
Allesø Kirke. I-II.	210
Jordløse Kirke	211
Klokkerne i Assens	212
Marmorlisterne i Sønderby Kirke	213
Tømmerup Kirke	213
Kirken paa Falster	214
Kirketyben i Rippinge	215
Usløv Kirkedør	215

	Side
Maribo Kirke. I-II.	216
Maleriet i Halsted Kirke	217
Gurreby Kirke	218
Hunseby Kirke	218
Kirkeruden i Riisbeløv	219
Slemminge og Fielde Kirker	219
Hellig-Blod Kapel	220
Tranderup Kirke	220
Puusfes Hul	221
Kapelgaarden	221
Torslev Kirke	222
Vindersby Kirke	222
Mariager Kloster.	223
Taarup Præstegaard	223
Nars Kirke	224
Ullig Kirke	225
Biborg Domkirke. I-II.	226
Hadderup Kirke	227
Miels Kirkegaard	227
Narhuus Domkirke	228
Forbandelsen over Judas	228
Et Monument i Narhuus Domkirke	229
En Muursteen i Narhuus Domkirke	229
En Liigsteen i Narhuus Domkirke	230
Et Linieskib i Narhuus Domkirke	230
Vægtergangen paa Narhuus Domkirke	231
Kirkelokkerne i Balle og Biergby. I-II.	232
Skib-Blomme	233
Sarhøi Kirke	234
Vistofte Kirke	234
Lisberg Kirkebør og Nøgle	235
Fløistrup Kirke	235
Hylke Kirke	236
Klokken i Søen	237
Hellig-Kors Kirke paa Samsø	237
Emborg Kloster	238

	Side
Nødager Kirke	238
Klosterkirken i Horsens	239
Hverring Kirke	239
Hiarnø Kirke	241
Skierup og Gaverstund Kirker	241
Bredsten Kirke	241
Ribe Domkirke. I-III.	242
Kirkedøren i Fovling	244
Røbmandens Grav i Colbing	245
Kirken i Erritsø	246
Altertavlen i Slesvig	247
Lisøunde Kirke	248
Nye Kloster	249
Gram Kirke. I-II.	250
Herrested Kirke	250
De sex Kirker	251
III. Gaardsfagu	252
Kronborg Slot. I-II.	252
Basnæs	253
Borreby = Gaard	253
Bødbygaards Kors	257
Korsset ved Antvorskov	257
Herlufsholm. I-II.	258
Gisselfeldt. I-III.	259
Skovsgaard	261
Nysø	261
Tung og hans Frue	261
Dremands Gaard	263
Sparresholm	263
Kallunskoven	264
Underupgaard	265
Gylbensteen. I-III.	265
Hindsgavl	268
Tuulskov	268
Sandholt	269

	Side
Skovsbo Korb. I-II.	270
Fuglesang	271
Brabesborg	272
Toidevad Slotsbanker	273
Rønninge Søgaard og Bellegaard	273
Nielstrup	274
St. Jørgens Gaard	275
Liussemose og Borre Slot	277
Thimgaard. I-V.	277
Bosborg. I-V.	281
Baargaard. I-IV.	283
Asdalgaard og Ddden	292
Bestervig	293
Hiermislevgaard	294
Høiriis	294
Nastrup og Eskær	295
Lengsholm	295
Landerup	296
Kiesbygaard. I-II.	297
Store Røstrup	298
Bidstrup	299
Silkeborg	299
Thyrøbækts Jorder	300
Spøttrup	301
Rugaard	302
Lindborg. I-II.	304
Katholm. I-III.	307
Kalls Slot	310
Ekeel og Eskærvad	311
Dronningborg Slot	312
Nørlund	314
Skobyaard	314
Stigholm	315
Palsgaard. I-II.	316
Thyrestrup	316
Uhret paa Engelholm	317

	Side
Rosenvold. I-II.	318
Barrikkov	320
Blodpletten paa Kolbinghuus	321
Ufstand og Landting	322
Blodpletten paa Sønderborg Slot	322
Hartsprung	323
Gaarden Triplov	323
Fromhave	324
Blodpletten paa Borgaard	324
IV. Sagn om Præster og Høge Mænd	326
Hellig Anders i Slagelse	326
Føls-Fieddet ved Antvorskov	328
Hr. Jesper til Kirkeby	328
Hr. Biering til Kiøng	329
Hans Lausen	331
Mester Laurids i Hadsøherred. I-II.	331
Hr. Peder Bognfarer	333
St. Kield i Viborg	333
Hr. Sofren Quist til Veilby	335
Hr. Lars Jakob til Bium	336
Præsten i Høiefel	336
Præsten i Østersnebe	337
Præsten i Nørre-Vilstrup	337
Hr. Peder i Raa-Uger	339
Lassenius, Rector i Tøehoe	340
V. Skatte og Skattegravere	341
Skatten i Balbers Høi	341
Svanen paa Gulbæg	341
Skatten i Luel Sø. I-II.	342
Skatten i Pedersborg Kirkebanke	345
Skattegravere ved Nidløse	345
Skatten i Kulsbierget	346
Skatten i Rønningesøgaards Sø. I-II.	347
Guldprindsen	347

	Side
Skatten i Orkel Slotsbanke	348
Skatten i Fiskebæk Skov	348
Skatten paa Glæsborg Mark	349
Skattegraverne i Tellinge	350
Skatten i Hvirvel Bakke	350
Skatten i Daugbjerg-Dans	351
Kiedelhullet	352
Skatten i Sandets Bierg	352
Skatten i Mulo's Grav	353
Marbjerg	353
Skatten paa Fuur	353
Skatten i Egesø	354
Skatten i Klumhøi	355
Det rige Sogn	356
Skatten i Lobal	356
Skatten i Giedsbierg	357
Skatten i Lanslet	357
Skatten i Rolands Brønd	358
Skatten i Glensborgs Slots Ruiner	358
VI. Sagn om Røvere	361
Thyre Boløse i Boreveile Skov	361
Pillegrim-Stenen paa Moen	362
Røverne i Bispenberg	365
Røverne i Nordskov	367
Røverne i Einsiedelsborg	368
Røverne i Ulkendrup	368
Myrdehuset	369
Leglgaarden i Ueberud Sogn	370
De tre Røvere	371
Røverne i Thirsted Kirke	372
Torbkilde Røverkule	373
Søroverne paa Hiarnø	374
Søroverne ved Barrittskov	375
Røverne i Buhsbierg	376
Røverne paa Fuur	377

	Side
Stærk-Diger	377
Jens Langkniv	378
De Hestegilder	379
Roverne ved Julenadveren	381
Roverne i Blaatjør Skov	382
Den gamle Rover ved Gravensteen	383

Historiske Sagn.

I. Historiske Sagn.

Hvorledes Siælland blev til,

Paa den Tid, da Kong Gylfe regierede i Sverrig, kom en veifarende Dvinde til ham og forlyste ham saaledes ved sin listige Sang, at han gav hende af sit Rige et Ploieland, saa stort, som hun med sine fire Drne kunde omploie i eet Døgn. Samme Dvinde var af Asernes Slægt og hed Gefion. Tog hun da sine fire Sonner, som hun havde avlet med en Ræmpe i Jothunheim, omskabte dem til Drne og spændte dem for Ploven. Og nu star hun med sin Plov en Fure rundt om det Sted, hun havde udkaaret sig, saa dyb, at det hele Ploieland oprykkedes fra Grunden. Derefter spændte hun disse Drne for og lod dem trække det ud i Havet, hvor det standsede i et Sund, og blev den D, som kaldes Siælland. Men inde i Sverrig, hvor dette Stykke Land saaledes var udploiet, blev en Sø, som kaldtes Mælaren, og den er fiendelig derpaa, at hvor Siælland har en Odde, der har Søen en Vig, og omvendt; saa at baade Den og Søen have den Dag idag fast samme Stikfelse.

Edda Islandor. cura Resenii. Foh. I. Snorro, Heimskringla I. 9. Rubbeck's Atlant. cap. VII. §. 5. Re-

senii Atl. I. 3. Suhms Erit. Histor. af Danmark. I. 66. Vedel Simonson (Uds. over Rationalhist. ældste og mærkeligste Per. I. 60) forklarer Sagnet ved en Naturrevolution, som kan have adskilt Sjælland fra Skaane. Efr. Dancks Reisesagttagelser. II. 223. Grundtvigs Roeskilde Saga. I. Hammerich, Skandin. Reiscmindor. 330.

Kong Angels Hoi.

Paa den østre Kant af Dybe Sogn i Ringkjøbing Amt i Jylland er der en dyb Groft eller Grav, som strækker sig næsten en halv Fierdingmil fra Nord til Syd. Om denne Grav siges, at den er opkastet af de Danske imod Engælænderne, som under Kong Angel gjorde Landgang ved Borsbjerg. De Danske brugte da den List, at de, ved at trække sig tilbage, loffede Engælænderne dybere ind i Landet og slog dem derpaa ved en Mose paa Gudum Hebe, som endnu kaldes Anglands Mose. Kongen falbt i Slaget og blev begravet i en Hoi, som ligger ved Beien, og denne Hoi kaldes endnu Kong Angels Hoi. Trindt om i Sognet ligger desuden mange Hoi, som hver har sit Navn.

Danske Atlas V. 819 tilføier: "Andre fortælle Historien anderledes, at den engelske Prinds skulde være strandet ved Borsbjerg "og have jiret Staby Kirke med Taarn, og at noget af Braget skulde "være anvendt til Altertavlen i Holskebro; see Marmora Dan. T. II. 83-84 og den Kæmpevis, som begynder: "Kongens Søn af Engeland." Danske Viser fra Middelald. II. 260.

Balders Brønd.

Da Balder i et Slag havde drevet Hother paa Flugten, tørstede hans Kæmper formælst Stridens Hebe. Da befoel han dem, at grave et Hul i Jorden, og strax ubvælde der Vand, hvormed de stillede deres Tørst. Stedet kaldtes siden den Tid "Balders Brønd" og findes paa hoire Side af Veien fra Kiøbenhavn til Røskilde, ved en Landsby af samme Navn.

Saxo. III. 42. Hvitfeldt. I. 8. Resenii Atlas I. 27. Suhms Crit. Histor. II. 316. Danske Atlas. I. 495. Ibid. VI. 14.

Balder og Hother.

Haderslev kaldtes tilforn Hotherølev og har dette Navn efter Kæmpen Hother. Nogle Mil derfra ligger Byen Vollerølev, som tilforn hed Balderølev, hvilket Navn den har efter Kæmpen Balder. Thi imellem disse to Kæmper er der engang paa Vollerølev Marit holdt et stort Slag, hvilket end kan kiendes af de mange Høie, som der endnu findes og ubi hvilke de Faldne ere blevne begravede.

Arntiel, Cimbr. Heyden:Relig. I. 71. Om Vollerølev, see Kasts Kærskabelæsn. 1839. 205. Byen Vallerup paa Kiøbenhavns Amt, menes ogsaa at have sit Navn af Balder, som af Hother blev ihjelslaget og begravet i en Steendypse Nord for Byen. Danske Atl. VI. 14.

Balder og Rune.

I.

Da Balder engang med sin Hustru, Rune, var til Giest i Thune By, ved Roeskilde, var hun mundgiær, hvorover han blev vred og slog hende, at hun maatte tie. Og befoel han da, at i Julelystigheden skulde leges den Leeg, som derefter er kaldet Balderrune, paa det at Dvin-berne kunde mindes om, at det sommer sig dem at tie, naar Mændene tale.

Siden den Tid, naar Nogen forseer sig i Julestuen, da "klappes hans Ryg af", hvilket seer ved følgende Riim:

Balder, Rune og hans Biv
 De yppede dem en grote Riv,
 Grote Riv i Thune;
 Der slog Balder Rune!
 Ni Slag ville vi slaa,
 Dermed ville vi hjem gaae:
 Een, to, tre, fire, fem!
 Der git end ingen af os hjem.
 Ser, syv, otte og dertil ni!
 Dermed sige vi denne Ryg fri!

Danske Atlas. VI. 106. Resenii Atlas VI. 26. Helvad. Encolpod. Historiar. saerar. 264. Tullins samtl. Skrifter. II. 295. Nyerups Fortale til Ved. Svs fiernefulde Ordsprog. p. XLVII. Antiquariske Annal. I. 280.

II.

Paa Thuro, ved Svendborg, ligger en meget stor Steen, hvori man seer Indtryk af fem Fingre. Om den

figes, at Ræmpen Balder, som forudm boede her, engang, da han var geraadet i Riv med sin Viv, Thore, slog saa haardt mod Stenen, at Mærket af hans Fingre blev deri. Endnu synge Børnene paa denne D ved deres Leeg:

Balder og Thore, hans ærrige Viv,
 Hypebe dem en græsfelig Riv
 Paa Thuro.
 Der slog Balder Thore.
 Ni Slag ville vi slaa,
 Dermed ville vi hjem gaae.
 Een, to, tre, fire, fem,
 Der git ingen af os hjem.
 - Sex, syv, otte, ni;
 Dermed sig vi denne Ryg fri.

I Præstebereetninger fra 1755 hedder det: "Paa Thuroe er et Sted i Marken, Bundslette Jaldet, hvor findes en Steen, i hvilken der kan sees ligesom et Greb af 10 Fingre, under hvilken der siges den navnkundige Ræmpe Ruhn skal ligge begravet, der blev ihjelslagen af Balder, af hvis Strid den bekjendte Juleleeg blandt Børn menes at have sin Oprindelse."

I Kas' s Moerskabslæsning for den danske Almue. 1839. 506 fortælles Sagnet om en Hoi, kaldet Lohoi, Øst for Balderølev ved Aabenraa. Paa denne Hoi siges Balder at have dræbt en geistlig Mand ved Navn Rune og der i Egnen synges:

"Balder, Rune og hans Viv
 De hypede dem en stor Riv.
 Men paa Lohoi
 Der slog Balder Rune død."

Grimsdal Slette.

Paa det Sted ved Kallundborg, som nu kaldes Refs-næs Hestehave, har engang staaet en svær Kamp mellem en

Christen og en hedensk Konge, hvilken sidste regierede der paa Næsset og endnu kaldes Kæmpkongen. Om samme Kamp fortælles, at forinden den begyndte, skete det, at begge Konger havde Tale med hinanden, og der den christne Konge saae, at Kæmpkongen havde en Silkesnor bundet om Livet, greb han fat i den og sagde: "Saa let skal mig Seiren vorde, som jeg kan sprænge dig denne Snor fra Livet!" Da han havde sagt dette, rykkede han den over. Da begyndte Kampen paa det haardeste, men som de bedst kæmpede, kom en hvid Hind springende over Buss og Tiorn, og samme Hind havde en kostelig Guldkæde om Halsen. De christne Folt skød Pile paa den, og den faldt død til Jorden; men i samme Stund, som den faldt, opgav den hedenske Konge Livet. Han blev derpaa lagt i Hvi, og en bred Steen sat ovenpaa. Samme Hvi og Steen sees endnu paa Grimsbalslette. Naar man kommer der forbi ved Soelbag, seer det tidt, at man seer, hvorlunde Kæmpkongen soler sit Løi omkring Stenen, hvilket da ligner en Blegdam; men alt forsvinder brat, naar man kommer Høien nærmere.

De trende Jomfruers Grav.

Der boede engang en Konge i Fyen, som havde tre beilige Døttre, hvilke vare trolovede til tre Kongesønner. Imedens disse drog hen over Havet i Ledingsfærd, kom tre mægtige Kæmper og begierede Prindsesserne, lovende

dem Guld, Sølv og kostelige Ringe. Men Kongedøttrene vare deres Fæstemænd tro, hvorover Kæmperne bleve saa fortornebe, at de drog hasteligen bort, sigende, at de snart vilde komme atter at beile. Og der Kongen elskede sine Døttre saare høit, grov han i en Høi og laavede der en Bolig til sine Døttre, gav dem Mad og Drikke, luffede saa Høien og bedækkede Stedet med Græs og Buske. Da nu Kæmperne kom tilbage, var det svært for den gamle Konge at modstaae dem, og han faldt for deres Sværd. Men Kæmperne fore ind i Landet og søgte allevegne at finde de skjulte Møer. Og de fore hen over Høien, hvori de sat i Stiul; dog mærkede de Intet, førend en liden Hund, som Prindsesserne havde hos sig, rebede dem. Men da Kæmperne horte Hunden giøe og begyndte at grave i Jorden, før at drage dem ud, da tog den yngste Jomfru sin Kniv og stak sig den i Hiertet, og ligesaa gjorde de to andre. Endnu fare Kæmperne ofte ved Nattetid støiende hen over Høien. Da horer man Hornet lyde og Hundeglammet fra Høien.

Dette Sagn har ogsaa Zoega hørt i sin Barndom, og han fortæller det i et Brev til Esmark (Zoega's Leben v. Welcker I. 211.) Stedet angives her nærmere. Den faldne Konges Grav vises, siger han, paa den høie Strandbred ved Rißinge, hvor man seer mod Nyborg.

Kongsøre Skov.

Der var engang i gamle Dage en Konge i Danmark, som hed Kong Dre. Han blev dræbt i Kallundborg og er

begravet i en Skov i Oddsherred, som efter ham endnu kaldes Kongens Skov. Der saae man indtil for faa Aar siden hans Gravsted, og er det sagt, at han der ligger begravet med en Guldkjæde, som naaer fra den ene Hoi hen til en anden.

Larsen, Odds og Skippinge Herreders Beskrivelse. 134.

Dannerlyng.

Uden for Viborg, mod Sonden, ligger der en stor Steen paa Heden. Paa denne Steen er Kong Dan, den første Konge i Danmark, bleven hylbet, og deraf har denne Hede faaet Navnet: Dannerlyng.

A. E. Krog, Efterretninger om Viborg Bye. 3.

Kong Dans Hoi.

Ved Markeskillet mellem Bonsild og Dalby, nærved Colbing By, er der en Gravhøi, som nu kaldes Fulbgrav. Om den veed man at sige, at Kong Dan ligger i den begravet tilligemed sin Dronning, som, da hendes Husbond og Konge var hende berøvet ved Døden, tog sig det saaledes til Hierte, at hun snart derefter fulgte ham i Jorden af Græmmelse.

Antiq. Ann. III. 1. III.

Normands Dale.

Nærvæd Viborg er der to, store Dale, som kaldes Store Nordmandsdal og Lille Nordmandsdal. I disse Dale var Samlingsstedet for "de Nordmænd", da de, i Kong Hennings Tid, drog ud af Riget paa deres berømmelige Tog, og deraf have disse Steder beholdt Navnet.

A. E. Krog, Efterretn. om Viborg Bys 17.

Kong Humbles Slot.

I Hummelovre, ved Ringsted, boede engang en Konge, ved Navn Kong Humble, og af ham har Byen sit Navn. Han havde her et skiont Slot med mange Stokværk, og var der fra det øverste og heelt ned igiennem store Luger i Gulvene og allerneberst et dybt Hul i Jorden. Naar Nogen havde forset sig imod ham, da lod han dem nedkaste fra det Øverste igiennem alle Lugerne, saa at de tilsidst ynkeligen maatte omkomme i den dybe Grav. Nu er der Intet tilbage af det prægtige Slot, men paa Marken, hvor det engang stod, viser man det bundløse Hul, der nu er en Brønd.

Suhms Critiske Histor. II. 58.

Habor og Signelil.

Ved Ringsted ligger Sigersted, saa kaldet efter Kong Sigar, som boede der. Hans Datter Signelil elskede en

Ræmpe, Habor, og vides endnu ved Alsted det Sted, hvor de pleiede at komme tilsammen. Det kaldes endnu den Dag idag Signelil's Spadseregang.

Da hun engang paa Jagten satte efter en Hiort, og forfulgte den over Brangstrup Na, faldt Hesten under hende, saa at hun geraabede i stor Fare. Men i samme Stund kom Habor til, sprang hurtig i Naen og frelste hende, og dette Sted vides endnu paa en D ved Brangstrup. Dmsider kom det saavidt med deres Kiærlighed, at Habor, klædt som Terne, listede sig til Signelil, hvilket Gunvare, Signelil's Amme, trædsfeligen berettede til Kong Sigar. Og, da nu alt blev aabenbaret, og Habor var grebet af Kongens Mænd, besluttede de to, som havde hinanden kiær, at dø tilsammen. Habor fortes til Stanghoi, for der at hænges; men efterdi han i sin sidste Stund havde Begiær efter at kiende Signelil's Trostak, bad han om, at før han selv blev hængt, hans Kappe maatte blive opflynget i Galgen, paa det han deraf kunde forestille sig, hvorlunde han selv der skulde hænge. Midlertid kastede Signe alle sine Kostbarheder i et dybt Hul, som endnu kaldes Signelil's Brønd; og heraf er den Tale, at Sigersted har mere Guld og Sølv, end selv det veed. Hun sluttede sig da i sit Buur og gav vel Agt paa Galgen, i hvilken Habor skulde hænge. Men, da hun blev Kappen vaer antændte hun sit Buur, i den Tro, at Habor var allerede død; og dette Sted vides Sydvest for Sigersted ved Brangstrup, og kaldes Signelil's Buur. Da Buret med Signelil brændte, og Habor var forviøst om hendes Kiærlighed, lod han sig selv ophænge og blev derefter begravet i Hagehoi. Men den forbandede Terne havde ei stor Glæde af sin

Trædskehed; thi hun blev siden efter nedfænknet i en Brønd, som deraf endnu kaldes Ternehullet.

Saxo VII. Rescni Atl. I. 55. Danske Atlas III. 59. Ibid. VI. 326. Pontop. Theatr. I. 127. Wormii Mon. dan. 137-138. Beners Beskrivelse over Sigersted. 51. Danske Viser fra Middelalderen. III. 3. Grimm, Alt-dän. Heldenlieder. 509. Alle de forskellige Steder, hvor denne Tildragelse henføres, nævnes i Danske Viser fra Middelalderen III. 403.

Hiarno og Alro.

Ved Indløbet til Horsens Fiord ligge Verne Hiarno og Alro, hvilke have deres Navne efter Kong Hiarne og hans Dronning, Alrune, som der ligge begravne. Om Hiarno fortælles, at da Kong Hiarne var forjaget fra Siæl-land, søgte han først til Samsø, derfra til Den Endelave og, atter fordrevet derfra, søgte han et Skiulested paa Hiarno, som dengang var heelt overgroet af Stove. Derfra kom han, forklædt som en Saltfoged og bedækket med Smuds, at Ingen skulde kende ham, til Kongens Gaard, satte sig nederst ved Bordet og mælede ikke et Ord. Da befoel Kongen, at han skulde toe sig, og blev han da kjendt af de mange Ar, han havde paa sit Legeme. Nu slog Kongen ham ned, og han blev med sine Mænd lagt i Høi der paa Den, hvilken siden fik Navn efter ham. Endnu sees paa Den omtrent tredive aflange Steensætninger, som danne en Kreds om en i Midten, der er større, end de andre, og i denne, siges det, at Kong Hiarne ligger begravet. For endeel Ar

siden rodede en Tyr med sine Horn op i Jorden omkring hans Høi og blottede derved et mægtig stort Sværd, som en Gaarbeier paa Den, ved Navn Niels Østergaard, fandt og tog hjem med sig. Men fra samme Dag af var der Ufred i hans Gaard, saa at han nødtes til at grave Sværdet ned igien, hvor han havde fundet det, og siden har Ingen vovet at forstyrre Kongen i Høien.

Saxo VI. Hvitfeldt I. 10. Rescuii Atl. VI. 582-84. Marmora dan. II. 263. Pontopp. Theatr. 379. Danske Atlas IV. 160. Ibid. 258. Hofmanns Fund. IV. 757. 3 Monum. dan. Addit. p. 4. Ibid. 258 har Worm givet en Afbildning af disse Steensætninger.

Hiarne siges ogsaa at være begravet i Hiarneby ved Flensborg. Helvaderi Sylva 64. 3 Wendshysel, Hornsherred, Lornby Sogn, findes en Steen, som kaldes Hiarne-Steen. Danske Atl. V. 260.

Feggeklit.

Paa Mors var der engang i Oldtiden en Konge ved Navn Fengo, eller Fegge. Han havde sin Borg paa den Bakke, som endnu efter ham kaldes Feggeklit, hvorfra han kunde lade sine Skibe løbe ud i Besterhavet. Han og hans Broder, Horvendil, afverlede med hinanden i at regiere til-lands og tilvands, saaledes at den ene skulde i tre Aar være tilsvæs paa Røvertog, medens den anden skulde forestaae Regimentet hjemme. Men Fegge blev misundelig over Horvendils Lykke og tiltagende Magt og dræbte ham, for at tage hans Hustru tilægte, hvilket Mord siden blev hævnnet

af Horvendils Søn, Amlet, der dræbte Fegge, hvis Grav endnu vises paa Feggeflit.

Danske Atlas V. 566. Schade, Beskriv. af Den Nors. 79.

Kong Frodes Høi ved Værebros.

Kong Frode vilde affstaafe alt Tyveri i Danmark. Derfor ophængte han et kosteligt Armbaand paa alfare Bei i Jylland og satte stor Straf for den, som borttog det. Desuagtet forlokkede en Troldqvind sin Søn, at han skulde bortstjæle det, lovende ham, at ville staa ham bi med Trolddomskunster. Da satte Kong Frode efter Tyven, men Troldqvinden omskabte sig selv til en Havko og sin Søn til en Havkalv, og gif de da og græsede ved Værebro. Der nu Kongen var kommen over til Siælland og i sin Skarm kiorte forbi Værebro, undredes han storligen ved at see disse seltsomme Dyr græse paa Marken. Han steg da ud og gif til Havkoen for at see den end bedre; men som han lagde sin Haand paa den, rendte den ham et Horn i Livet, hvoraf han heel ynkeligen kom af Dage. Da begrov hans Kæmper ham omsider ved Værebro, og der vises endnu hans Høi. Samme Høi giemmer store Skatte og er en af de rigeste i hele Landet. Omkring Kongens Hals hænger en Guldklaede saa lang, at dens anden Ende holder fast om hans Taa.

Da siden efter Dronningen kom til Stedet og erfarede, hvad der var hendes Husbønd vedersfaret, blev hun

derover saa bedrovet, at hendes Fodspor nedtrykkes i en stor Steen, hvorpaa hun traadte. Samme Steen kaldes derfor endnu Dronningestenen og har grandgiveligt Mærke af hendes Bedrøvelse.

Saxo. V. Lyscand. Selectebog 153. Mon. dan. 102. Rudbeck Atl. III. 368. Arnkiel. Cimbr. Hødens Horn 28. Peder Svvs Ordsprog II. 41. Annal. f. nordisk Oldkyndighed. 1838-39. 370.

Kong Frodes Hiort.

I Christian den Fierdes Regieringstid fangede man i Skoven en Hiort, som havde tilhørt Kong Frode, hvilket saaes deraf, at om dens Hals hang en kostelig Guldkjæde, paa hvilken stod skrevet disse Ord: "Freb mig! Frode freb' mig!"

Das. Konrad, Den hedenste Christenhed. Mss. Thott. No. 1468. Holts Beskrivelse over Kunstskammeret 27, hvor der tillige fortælles, at Carl d. 6te af Frankrig skal engang have fanget en Hiort med en Kjæde om Halsen, hvorpaa skal have staaet: Hac Caesar me donavit.

Kong Frodes Hiort bevares endnu, udstoppet, i det Kongelige Kunst-Museum, og om Halsen sees tydeligt Spor af Kjæden.

Jellingehøiene.

Næsten to Mil nordvest for Veile ved Landsbyen Jellinge ligge Gorm den Gamle og hans Dronning Thyra hver i sin Høi ved Siden af Kirkegaarden. Paa Thyras

Høi skal der tilførn have været en skion Kilde, der, som nogle fortælle, ledebes med Kobberrender under Jorden fra en Høi ved Rugballe By i Jellinge Sogn, men Andre sige, at den hidledebes fra en Kilde, som udspringer ved Foden af en Høi paa Finnet Mark i Nyekirke Sogn; atter Andre ville vide, at Thyra skal være blevet mistænkt for Utroskab mod sin Egtesherre, men tre Dage efter hendes Begravelse udqvælde en Kilde af Jorden til Tegn paa hendes Uskyldighed. Senere er det skeet, at en Bonde, for at helbrede sin skabede Hest, tøde den i Kilden; formedelst denne Vanhelligelse er Kilden udtørret.

Antiq. Ann. IV. 77.

Thyres Kilde.

Paa Skierup Mark i Ribe Stift, Nord for Byen, er der en Kilde, som kaldes Thyres Bæk eller Thyres Kilde, og siges om samme Kilde, at den har faaet Navn efter Dronning Thyre Dannebød, fordi hun fra samme pleiede at lade hente Vand, den Stund, hun boede der i Eggen.

Danske Atl. V. 970. Hofm. Fund. IV. 720. Jonges Chorogr. 588.

Thyregod.

Paa Thyregods Bymark, ved Veile, ligger en Høi, Hestehøi kaldet, og om den siges det, at Kong Gorm og Dronning Thyra først skulde have været begravne der, for de førtes til Jellinge, og har Byen faaet sit Navn efter Dronningen.

Kast's Morstabsl. 1839. 512. D. Atl. V. 983.

Dronning Thyre i Skierup.

I Skierup ved Bølle er der en Bondegaard, som endnu bærer det Navn: "Gamle Fruens Gaard." I den boede i sin Tid Dronning Thyre, og lod hjer Morgen hente Vand af den endnu efter hende opkaldte Kilde, Thyres Kilde, eftersom hun aldrig vilde bruge andet. Om Søndagen exercerede Skierups Bønder for hende ved hendes Gaard. Hun skal have haft en Broder, ved Navn Falk, men han blev ihjelskuffet paa Haraldskier.

Holger Danske.

Det er af Holger Danskes Krønike Menigmand bekiendt, hvorlunde han af sin Faber, Kong Götrik, blev som Gidsel givet Keiser Karl Magno og siden tjente denne ædle Herre i Krigen mod Saracenerne. Derefter drog han med Keiseren til det Land Indien, hvor ham blev givet en Frugt at æde, hvilken gjorde hans Legem uforgængeligt, saa at han, uagtet han siden døde i Frankrig, dog laader sig see paa forskjellige Steeder. Og siges det, at saa ofte som den danske Krigsmagt er i Strid og Fare, laader han sig see foran med det røde Skjold, for at føre den til Hæder og stor Berømmelse.

Bedel Simonsons Udsigt. II 2det Hefte. 44-46.

Holger Danske under Kronborg.

I mangfoldige Lieder høretes nu og da Vaabengny under Kronborg Fæstning. Ingen vidste noget derom at

fige, og i det ganske Land var ikke Een, som fordriftede sig at stige ned giennem de underste Gange. Da blev det Vilskaar givet en Slave, som havde forbrudt sit Liv, at han skulde være fri og have sin Skyld estergivet, om han, ved at nedstige saa dybt, som Gangen førte, kunde bringe Beretning, om hvad han der foresandt. Han kom da omsider til en stor Jernbør, som af sig selv aabnedes, idet han bankede derpaa; og nu saae han foran sig en dyb Hvelving. Midt under Loftet hang en næsten udbændt Lampe, og nedenunder stod et mægtig stort Steenbord, omkring hvilket staalklædte Kæmper sadde nedboiede og hvilede deres Hoveder paa forslagne Arme. Da reiste den sig op, der sad ved Bordenden. Det var Holger Danske. Men i det han løstede Hovedet fra Armen, brast Steenbordet heelt igiennem, thi hans Skæg var ivoret. "Ræk mig din Haand!" sagde han til Slaven; men denne vovede ikke at give ham Haanden, rakte ham derfor Løst Jernstang, hvilkken Holger knugede saa, at det blev kiendeligt deri. Endelig slap han den med de Ord: "Nu! det glæder mig, at der dog endnu er Mænd i Danmark!"

Andre fortælle, at Holger Danske sagde til Slaven: "Hils din Herre og Konge, at naar Tid er, da skulle vi vel komme af os selv!" Atter Andre, at han sagde: "Sig din Herre, at vi komme, naar der ikke er flere Mænd i Danmark, end der kunne tage Plads ved et Løndebeand!" I Omegnen af Slagets fortælling omtrent det samme Sagn, men der lader man ham sidde i Harebjerg, en halv Mill fra Slagelse. cfr. Voesens Beskriv. over Helsingør, 94.

I det Slesvigiske fortæller Sagnet, at Olger Danske sidder under Bløget ved Møgeltonder, og at han engang skal staa op for at seide for Christenheden. Antiq. Anp. III. 149.

Grimms Deutsche Sagen I. 29. fortæller samme Sagn om Keiser Frederik Barbarossa. Ibid. 33 fortæller det om Keiser Karl, som sidder i Untersberg ved Salzburg. I en Biergkloft i Schweiz vente ligeledes "de 3 Teller" indtil Tiden kommer. Ibid. 386. I England gaaer det samme Sagn om Arthur. Antiq. Ann. III. I. 149. Ottmars Volksfagen, 161. Paa samme Raade prøve en Jette i Bahus nogle Bahuslehninger, som kom til ham. Da han forlangte deres Haandtryk, rakte de ham en Vaadshage, hvilkten han klemte sammen. See Fapes Norske Sagn, 17. Hammerich, Skandin. Reisceminder 286.

Holger Danske i Jylland.

I Viborg Es voxer der en Plante, og naar den bliver saa stor, at man kan binde en Hest ved den, saa kommer Holger Danske. Han skal da blive Anfører for alle Drengene paa tolv Aar og derover og for alle Oldinge paa 60, og de skulle da slaa Danmarks Fiender, naar det er kommet til det Yderste.

Holger Danskes Sværd.

Der ligger ved Horsens en Gaard, Bygholm kaldet. Nær hos den er en Mark og paa samme Mark en lang Høi, i hvilken Holger Danske ligger begravet. I denne Høi har man engang fundet hans mægtig store Sværd, og dette var saa tungt, at der de vilde føre det til Gaarden, brugtes tolv Heste for at drage det af Stedet. Men samme Sværd blev ei længe paa Bygholm; thi om Natten skete det, at alle Bøggene gave sig til at ryste, saa at Ruderne

klirrede berøved, og tog denne Ufærd ei Ende, forinden man bragte Sværdet tilbage og lagde det i Hsien, og var det da saa let, at to Heste kunde trække det.

cf. Rask's Koerstaabsl. 1839. 511.

Holger Danskes Brillen.

Engang fik Holger Danske af en Troldqvinde et Par Brillen, med hvilke han skulde kunne see ned igiennem Jorden. Da han havde modtaget denne Gave, vilde han prøve den og gif derfor ud paa Norrefælled udenfor Kiøbenhavn og lagde sig der plat ned paa Jorden og ligebe. Men da han reiste sig, var der Spor i Marken af Brillerne, nemlig to Huller, som siden fyldtes med Vand og ere alle Kiøbenhavnere vel bekiendte.

Popholz og Helligenbæk.

Da Biskop Poppo prædikede Christendommen i Danmark, opholdt han sig i nogen Tid mellem Slesvig og Flensborg i en stor Skov og omvendte der de danske Hedninger. Fra den Tid af kaldes endnu Stebet Popholz. Saa var der ogsaa nærhos en Bæk, kaldet Jytebæk, i hvilken han døbte, og siges det, at Kong Harald Blaatand her er christnet. Men fra samme Tid af kaldtes denne Bæk Helligenbæk, og er det sagt, at naar Kreatur briffer af dens Vand, da hevnes det saare ilde.

Helvaderi Sylva chron. 79. Cypræi Ann. Episc. Slesv. 83. Schröders Topographie Schleswigs. II. 162.

Ottesund.

Dengang da Keiser Otto med Sværdet i Haand vilde indføre Christendom i Danmark, trængte han seierrig frem i Jylland, indtil han stod ved Liimfiorden, hvor han standsedes. Da kastede han sit Glavind i det Sund, hos hvilket han stod, og gav det Navn og kaldte det Ottesund.

Saxo X. Huitfeldt 49. Resenii Atl. VI. 7. Pontop. Theatr. 423. Cypræi Ann. 51. Danske Atl. IV. 10. Ibid. V. 473: "Andre holde for, at Sundets rette og ældste Navn er Oddesund af den Thylands Odde, som løber ud dertil. Ibid. 515. Nagaards Beskr. over Thy. 224. Suhms Danm. h. III. 109. Petersens Danm. Sagnhistorie II. 116.

Svend Tveskiæg og Valnatoke.

Udenfor Svendborg, ved den saakaldte Trappebæk, har fordem ligget en Borg eller et Slot, hvor Svend Tveskiæg og Valnatoke ubertiden kom sammen og opholdt sig, saavel for at jage Dyr, som ogsaa for at plage og forfølge de fra Hedenslabet omvendte Christne.

Nordmandshage.

Paa Nordsiden af Liimfiorden strækker sig en Grund ud i Havet, lidet Osten for Hals; den kaldes Nordmands-

hagen. Thi dengang Kong Harald Graafsel var loffet ned til Danmark og havde lagt sin Flaade i Limfjorden, mærkede han, at han var hildet ved et Forræderie, da han saae Guldkaralds Skibe. Som han nu vilde søge at undfly, kom hans Skibe paa denne Grund, og han blev dræbt med alle sine Nordmænd. Deraf fik Grunden sit Navn.

Biskop Wilhelms Fodspor.

I Kirkeboen paa søndre Side af Roeskilde Domkirke sees endnu i Dørstenen det Sted, hvor Biskop Wilhelm i Harme satte sin Fod, da han standsede Svend Estridsen ved Indtrædelsen i Kirken og lyste Kongen i Van, fordi han havde vanhelliget Kirken ved uretfærdigt Blod.

I Slotskirken i Stettin vises Spor i Steen af den hellige Biskop Otto's Trin. Lemme, Die Volksagen von Pommern. 53; ligeledes findes omtalt et Spor af den hellige Bonifacii Iver i en Steen. Grimm, D. Sagen. I. 261. Om Mahomeds Fanebærers, Ejub Chalab Ben Said Ausfari's Fodtrin i en Steen, see Schubert, Reise in das Morgenland. I. 200.

Biskop Wilhelms Død og Begravelse.

Da Biskop Wilhelm af Roeskilde havde faaet Brev og Bud, at hans Herre og Konge, Svend, med det Tilnavn Estridsen, var i sin høie Alderdom død i Jylland, lavede han sig til at fare Kongens Riig imøde. Men forinden gik han ind i Trinitatis-Kirken i Roeskilde, kaldte

Graverne til sig, befalende, at de først skulde grave en Grav til Kongen og dernæst en til ham selv; thi han folte det som forvist, at han nu skulde følge sin elskede Herre. Da steg han i en Karm og drog Kongens Liig imøde, men der han kom til Topshøge Skov og saae i samme to særdeles høie Træer, befoel han Svendene at omhugge disse og deraf at bringe en Liigkiste istand. Menende, at samme Kiste var af Biskoppen bestemt til Kongens Liig, efterkom Svendene hans Befaling og førte Kisten bag efter paa en Vogn. Men, da de vare komne udenfor Skoven, og Biskop Wilhelm mærkede, at man nærmede sig med Kongens Liig, befalede han Klostersvenden at holde stille, steg derpaa ud af Karmen og bredte sin Kappe paa Jorden, faldt paa sine Knæ og bad til Gud om Fred og en salig Hiemfart. Og da nu Svendene, som stode hos, længe havde undret sig, at Biskoppen blev liggende paa sit Ansigt, loftede de hans Hoved og saae, at han var henkaldet. De lagde da hans Liig i Kisten og førte det tilbage til Roeskilde, og, som han havde forudsagt det, saa blev og hans Liig baaret foran Kongens og begravet i Choret paa det Sted, hvor han selv havde udseet sig en Grav.

Da siden Biskop Svend Norbagger vilde bygge Kirken af hugne Steen, kom alt istand indtil Choret. Men efterdi Biskop Wilhelms Begravelse der optog alt for stor Plads, lod han den flytte. Da kom ved Nattetid en Mand, iført Præsteklæder, til Chordeggen, som laa og sov, og befoel ham at hjælpe Biskop Svend, at han skulde dog have ladet sig nøie med den Ære at fuldføre Kirkens Bygning og ei stille Biskoppens Been fra Kongens, foiede dertil, at,

dersom et Biskop Svend førte sit Leynet saa gubeligt, som han førte det, saa skulde det hevnes paa ham selv, men nu skulde det hevnes paa den Bygning, han havde ladet opføre. I samme Stund stødte han til Muren med sin Stav, saa at den hele Pille styrtede sammen. Chordeggen vaagnede af sin Drom, saae at Pillen var omstyrtet og fandt sig liggende mellem Gruset, uden dog at have lidt nogen Skade derved. Da dette berettes Biskop Svend, gav han til Svar, at det var ei at undre paa, at Biskop Wilhelm var saa hæfelig og streng efter sin Død, efterdi han havde været saa medens han levede.

I lang Tid stod Graven urørt, indtil Biskop Aker døde. Da troede man, at det var den hæderligste Plads hos Biskop Wilhelm, og til den Ende forenede sig Chordeggen Herman med Skoleholder Arnfast og Provst Isaac. Disse trede aabnede Graven og fandt, ved at giennemføge den, Biskop Wilhelms Raabe, hvilken udbredte en saa sød og deilig Lugt, at de deraf sluttede, at Biskoppen maatte nu være salig i Himlen. Samme Lugt var tillige saa stærk, at de i tre Dage ikke kunde fordrive den fra Fingrene, som havde vedrørt Raaben. Men, da de henkastede hans Been uden Erbødighed, finge de og, hver for sig, Straf. Chrovogteren Herman fik Rosen i Næsen og døde deraf, forinden tre Dage vare forløbne. Skoleholderen, som ved at ville raade Bod paa en tiltagende Mathed i Lemmerne, forsaae sig i Drif, blev saa elendig, at han udspyede sin Lever og bekiændte nu for Biskop Absalon, som besøgte ham, at han leed alt dette formedelst hin Synd, gav sig i Kloster og døde tre Maaneder efter. Provst Isaac, som saae, hvorlunde de to vare

blevne straffede, folgte alt sit Guds og stiftede St. Mariæ Kloster i Roskilde, men bøde desuagtet af en tærende Sygdom.

Saxo Lib. XI. Hvitfeld I. 87. Marm. dan. I. 17. Wolfs Encom. Regni Dan. 465. J. Paludan, De Templo St. Lucii. II. Behrmann, Grundrids til Rosk. Domk. Historie. 12.

Den falske Blake.

Da Kong Knud, med Tilnavnet den Hellige, flygte for de oprørske Nørrejyder, var der en Mand, ved Navn Blake, som fremstillede sig for Kongen, lovende at ville stifte Fred mellem ham og Oprørerne. Først var det Kongens Agt at gaae til Sicelland, men Blake raadede ham derfra, sigende, at det ikke anstod Kongen at fly for Almueen. Men der den samme falske Blake kom hen, hvor Jyderne vare forsamlede, opmuntrede han dem, at de ikke skulde lade Kongen slippe dem af Hænderne og ophidsede dem endmere, ved at stildre Kongens Haardhed med de mørkeste Farver. Derfra kom han atter tilbage til Kongen, sigende, at Oprørerne gierne vilde falde ham tilføde, naar han kun vilde tilgive dem deres Uret. Kongen blev ved denne hans fremhyllede Trofskab faa bebaaret, at han bød ham til Giest hos sig og gav ham store Foræringar, ikke anende, at han Dagen efter skulde finde sin Død for Underfaatters Haand ved at følge disse svigefulde Raad. Siden den Tid er Blakes Navn i Danmark blevet til en Skænd

sel, saa at "en falsk Blase" er det samme som en Forræder, og eftersom forbemeldte Blase ved sine underfundige Reiser hid og did altid var tilhest, er det blevet et Ordsprog, "at ride paa Blases Hest", hvilket betyder, at svige en Andens gode Lillid.

Saxo XI. Holbergs Danm. Riges Hist. T. I. 191.

• Knud den Helliges Steen.

I Nærheden af Odense, paa Veien mellem Gribshvad og Bissenberg Kirke, skal findes en stor Steen, paa hvilken Kong Knud satte sig for at udhvile, der han blev forfulgt af de oprørske Jyder. Paa det Sted, hvor han sad, blev Spor tilbage af Sædet, og findes der rundt om Stenen mange mindre Stene, henkastede af Folk, som kom til Odense Marked, for derved at skaffe sig god Lykke.

Pontop. Theatr. 155. Danske Atl. VI. 663. Jonges Chorogr. 289. Birkerod, Knud den Helliges Historie. Odense, 1773. cfr. Grimm, Deutsche Sagen. I. 206.

Uarmhiertigheds Straf.

Da Kong Knud den Hellige var forfulgt til St. Albani Kirke i Odense, lagde han sig for Høialteret paa sine Knæ, bad til Gud om Syndernes Forladelse, og beredte sig til at dø. Som han der laa, tørstede han svarligt og bad derfor en Jyde, som ligede ind igiennem Vinduet om

at være saa barmhiertig at give ham en ringe Drif Vand. Da løb Bonden til en Bæk og hentede noget Vand i en Krukke. Men som han vilde række den til Kongen, slog en anden Jyde, som stod hos, med sit Spyd til Krukken, saa at alt Vandet spildtes paa Kirkegulvet. Da sagde Kongen til ham, som slog Krukken isønder: "Formener du mig en ringe Drif Vand?" og der han havde sagt dette, blev han dræbt ved en Steen, som de kastede ind paa ham. Men den ubarmhiertige Jyde fik siden sin Straf. Thi han blev affindig og leed af en brændende Torst, og da han engang vilde lægge sig ned ved en Brønd, for at drage Vand op, gled han halvt ned i Brønden og blev hængende ved Benene med Hovedet ganske nær til Vandet, dog uden at kunne naae det, og saaledes omkom han.

Birkeros's Kong Knud d. Helligs Historie. 46.

Kong Knud den Hellige.

Da Kong Knud den Hellige ved et Steenkast var bleven dræbt i St Albani Kirke i Odense af de oprørske Jyder, blev han formedelst sin Fromhed i samme Stund optagen i Himmelen og sat imellem Englene. Dog steer det undertiden, at han nedstiger i Kirken, som nu er kaldet hans Navn til Gæde, og vandrer op og ned giennem Kirken for at see til, at Alt er, som det bør være. At tale ham til paa den Tid, vilde tilvisse bringe stor Belsignelse.

Kongehøien.

Ikke langt fra Viborg ligger en Høi, som foroven har en saa stor Forbygning, at en Mand tilhest, kan holde deri, uden at blive seet. Denne Høi kaldes Kongehøien, og det fortælles om den, at den danske Konge, Svend Grathe, da han engang efter et Slag blev forfulgt af Fiendens Rytteri, her undslap deres Efterstræbelser, idet han nemlig under sin Flugt anstillede sig, som om han vilde ride bag om Høien, men derimod smuttede med sin Hest ned i Hullet, medens Fienden ilede forbi, uden at kunde fatte, hvorlunde han var undsluppet.

Svend Graaes Krigskasse.

I Hidsherred, Aarhus Stift, ved Byen Kragelund, er der en stor Mose, kaldet Graa-Mose. Tilforn kaldtes dette Sted Grathe Mose, thi her var det, at Svend Grathe blev slagen af Kong Valdemar. Herom gaaer det Sagn, at da Svend Grathe mærkede, at Slaget var tabt for ham, lod han sin store Krigskasse vælte ned i Uføret, som det dengang var, og derfor sees ogsaa paa dette Sted, saaledes som allevegne, hvor en Skat ligger skjult, Lys at brænde om Natten. Hidtil har det været forgievet at søge den, og da en Skolelærer en Nat havde sat Pinde i Jorden, hvor han saae Lysene, for siden at grave efter, fandt han næste Morgen alle Pindene oprykkede.

Harpen af A. P. Liunge, 1824, 34: "Oldsagn paa Alheden" af St. St. Blicher.

De to Kirketaarne.

Hr. Asfer Nyg vilde bygge Fiennesløvlille en Kirke. Men før samme var fuldendt, maatte han drage i Lebing med sine Slægtninge. Besoel han da sin Hustru, som paa samme Tid var velsignet, at, om hun fødte ham en Søn, da skulde hun lade sætte et Taarn paa Kirken, men fødte hun en Datter, skulde hun lade den være slet fullet. Da siden efter Hr. Asfer Nyg kom tilbage, stod Kirken der med to Taarne; thi hans Hustru havde født ham to Sønner, og disse vare Absalon og Esbern Snare.

Wolfs Encom. Regn. Dan. 533. Dette Sagn er, som bekendt, behandlet af Dehlenschläger i Digtet: De to Kirketaarne.

3 Mss. Collectanea om Sors Kloster, hvor Sagnet fortælles om Sors Kirke, tilføjes, at Abbed Oluf Karsmose lod, da det ene Taarn nedfaldt, af de to giøre eet. 1561. cfr. Danske Atlas VI. 338. Daugaard, Om de danske Klostere. 238. Anm.

Erkebiskop Absalons Død.

Absalon havde forurettet en Bonde, som, da han laa paa sit Jderste, indstævne ham for Guds Domstoel. Derfor, i samme Stund, Bonden døde, henkaldtes ogsaa Absalon. Da hændte det sig i Sors-Kloster, at Brødrene, som endnu Intet havde erfaret om Erkebispens Død, samme Dags Aften hørte en klagende Røst ved Altret, som sagde: "Sora! Sora! pro me supplex ora!"

Suhms D. N. Hist. VIII. 546. Formanna Sögur. XI. 440. Wadskiærs poet. Skueplads. 144.

Dannebrog.

Da Kong Valdemar Seiersæl kæmpede mod de hedenske Fieflændere, for at bringe dem til christelig Tro, stod Erkebispfen, Andreas af Lund, ret ligerviis som Moses i hin Tid, paa et høit Bierg og bad til Himlen for de danske Vaaben. Og det siges, at saalænge han mægtede at holde Armene i Beiret, vandt de Danske, men al den Stund han lod Hænderne synke ned formedelst Alderdoms Svaghed, finge Hæningerne Overhaand. Derfor understøttede de andre Præster hans Arme, saalænge Striden stod paa. Da skete det Vidunder, at, da de Danskes Hovedbanner var tabt i Stridens Hebe, nedfaldt der fra Himlen et Banner med et hvidt Kors i rødt Feldt, og dette gav de Danske Seier. Da glemtes siden efter i lang Tid dette kostelige Banner, og var det almeen Tro, at hvor det var, der var Seieren vis, og de kaldte det Dannebrog. Men paa det Sted, hvor samme Strid havde staaet, byggedes den Stad Volmar, som har sit Navn efter Kong Valdemar.

Messenii Scondia illustrata. T. XII. 113-114. Ibid. XIII. 68. Pontopp. Theatr. Dan. II. 57.

Dannebrogsskibene.

Paa Giønner Mark, omtrent en Miil fra Aabenraa, er der endnu Nester tilbage af et Oldtidmindemærke, kaldet Dannebrogsskibene. Dette skal have bestaaet af tyve, større

og mindre, Kampesteene, afbanede i Skikkelse af Skibe og opstillede paa en jævn Plads i en langagtig Kreds, saaledes at Enden af den ene Steen kun adskilles fra den anden ved en mellemstaaende, opreist Steen.

Om disse Stene fortælles, at da Kong Valdemar den 2den havde overvundet de hedenske Vieslændere, formedelst det Tertejn, at Dannebrogssfanen var faldet ned fra Himlen, løb Kongen, der han var kommen tilbage til Danmark, disse Stene opreist nær ved den Bugt, som Østersøen danner tæt Østen for Landsbyen Giønner, til evig Mindelse om denne Seier, hvorfor de ogsaa kaldtes Dannebrogsskibene.

I Narenes Lov ere vel nu endeel af disse Stene sprængte og satte i Bondens Gierde; dog staaer endnu en Rest tilbage, og gamle Folk, som have seet mere deraf, vidne, at de havde Skikkelsen af Skibe.

Rask's Noerkskabsl. 1840. 619.

Antiq. Ann. IV. 297.

Lys.

Engang er det skeet paa Lys, under Fyen, at en Konge og en Greve, som laae i Fiendskab, begge paa samme Tid landede der paa Den. Kongen opholdt sig ved en Kirke, som derfor endnu kaldes Kongens Kirke, og Greven boede i Grevensdal; men imellem disse Steder var der dengang saa tæt en Skov, at de ikke kunde komme hinanden nærmere. Da de omsider atter forlode Den og begave sig

til deres Skibe, glemte Kongen sin ene Søn paa Landet, hvilken dog blev ham tilbagebragt af en Bonde med sine fire Sønner, som Kongen derfor gav fri og forærede dem Landet uden Fæste og Stedsmaal.

Suhms Samlinger. I. 1. 81, hvor det bemærkes, at "denne Fortælling kun er en fordærvet Tradition om Waldemar Seger, "som her paa Øen blev fanget af Grev Henrik."

Hellig Niels, Aarhus's Skytspatron.

Da Kong Knud den 6te reiste fra Nørrejylland til Sønderjylland og var i Haderslev, hvor han agtede at overnatte, kom til ham en Spaamand, som havde Kiendskab til Stiernerne. Han foregav, at han paa Himmelten havde læst, at der i den næst forestaaende Nat vilde undfanges en Dreng, som i Liden skulde opnaae en stor Berømmelighed og blive yndet, saavel af Gud som af Menneskene. Kongen fatte da strax, ved at høre dette, stor Lust til at blive Fader til et saa lykkeligt Barn og gav Befaling, at en adelig Frøken hemmeligen skulde føres til ham den følgende Nat og dele hans Seng. Dette skete saaledes, som han havde befalet, og blev samme Frøken svanger og fødte efter ni Maaneder en Dreng til Verden, hvilken kostede sin Moder Livet. Denne Prinds, som i Daaben blev kaldet Niels, overgaves til Kongens Søster at opdrages af hende, indtil han, da han voksede til, fortes til Hoffet, for der at undervises i Daabenleeg og ridderlig Gierning. Som nu Prinds Niels opholdt sig ved Hoffet,

erfarede han engang, at hans Tilværelse havde kostet hans Moder hendes Liv, hvilket saaledes greb hans ganske Hu og Sind, at han fra samme Stund af aldeles forandrede sin Levemaade, saa at det er sagt om ham, at han fra den Tid aldrig har leet siden. Hoffets Adspredelser vare ham saa ganske imod, at han søgte Gensomhed og hengav sig til Bøn og Faste i den Maade, at han hver Fredag kun nød Vand og Brød, afstakke alt Kinned, klæbte sig i en Klædning af Haar og tilbragte Nætterne i andægtig Bøn paa sine bare Knæ. Omfæder besluttede han ganske at forsage denne Verdens Forstyrrelser og drog til Aarhus, for der at tilbringe sin øvrige Levetid. Der lod han bygge et Kloster med Kirke, hvilken siden er blevet kaldet med hans Navn, og han begav sig selv i Klosteret og valgte en Munk, ved Navn Hugo, til at leve hos sig, men omgiffes forøvrigt ikke med Nogen.

Kort førend hans Død, som indtraf i Maret 1180, skete der en Aabenbarelse. Bemeldte Hugo, som sov i samme Bærelse som Prindsen, saae nemlig om Natten forud et Optog af unge Klerke træde ind i Sovestuen, iførte deres Høitidsdragt og omgivne af Purpurkaaber, med tændte Bortkierter i Hænderne. Ved denne Glands opvaagnede Hugo, før ud af Sengen, kastede sig paa Knæ for sin unge Herre og fortalte ham dette Syn, som han havde haft, spørgende, hvad det skulde betyde. Da forklarede Prindsen ham, at det var Himlens Sendebud, som forkyndte, at han den næste Nat skulde dø. Dagen derefter lod Prinds Niels sine Venner i Byen og alle Klosters Munkeløb til sig, gav dem kærlelige Formaning og tog Afsked med dem;

derester ubdeelte han rigeligt Almisser til de Fattige og døde, saaledes som han havde forudsagt det, den følgende Nat, efterat have tilkiendegivet, at han vilde begraves ved St. Duffs Kirke ude ved Havet, hvilken Kirke han, imedens han levede, havde beriget ved kongelige Gaver. Der han nu var død, tyktes det Biskop Svend af Aarhus, at det Sted, han havde udseet sig, var altfor ringe for saa høi en Herre, og vilde derfor lade hans Liig henføre til St. Nicolai Klosterkirke. Men da skete det, at en Stierne saaes at falde fra Himmelen ned paa den østre Side af St. Duffs Kirke, hvilket blev saaledes udlagt, at Prindsen ved dette Terteegn gientog sit Ønske og sin Befaling, saa at Biskoppen maatte falde til Føie. Da han nu var blevet begravet paa dette Sted, skete der her, Tid efter anden, adskillige Terteegn. Ved Graven var nemlig reist et Kors af Træ, og da dette omfjerd var salbefærdigt, hørtes disse Ord trende Gange: "Gjør et nyt Kors af Egtræ i Steibye Stov, og sæt det ved den Jordhøi, hvor Hellig Niels er begravet!" Dette skete da ogsaa, som befalet, og var den Stamme*), som blev hentet fra Stoven, saa stor og svær, at fem Par Ørne neppe kunde orke at slæbe den til Aarhus **).

Nær hos samme Grav stod et stort Æbletræ. Da engang en Person steg op i samme Træ for at stikle Æbler, blev han pludseligt som lam i Hoved og Fod, saa at han ikke kunde røre sig eller stige ned igien, førend han bad

*) Legenden, som er optegnet i det 12te Aarh., fortæller, at dette Kors endnu, medens han levede, stod der ved Graven.

***) Script. Rer. Dan. V. 204-310 fortæller endnu mange flere af hans Terteegn.

Hellig Niels om Tilgivelse og aflagde det Lofte, at han aldrig oftere skulde fristes til at rove ham hans Gælder.

Eigerviis var der ved Graven hensat et Skrin, som Nat og Dag stod aabent for Alle og Enhver, at de frit derudi kunde henlægge deres fromme Gaver, naar de hos ham havde vundet Helbred paa Syn, Hørelse eller anden legemlig Drost. Dette fristede engang en Lyst til deraf at borttage et Par kunstigt ubarbejdede Dine af Sølvs, hvilke en Blind, der ved Hellig Niels's Grav havde faaet sit Syn igien, havde lagt deri. Samme Lyst var hidkommen fra Horsens, og, da han nu med sit Koy vilde begive sig tilbage og løb den hele Nat, som han meente, ad Horsens til, mødte han ved Daggry en Præst, som gik inde paa Kirkegaarden, og erfarede han af ham, at han endnu var paa St. Duffs Kirkegaard, og at han, al sin Løben uagtet, ikke var kommen af Stedet. Da maatte han skrifte sin store Synd, og der han havde givet Sølvoinene tilbage, fandt han uden Banffelighed Veien til Horsens.

Da engang en Koy var død for en fattig Kone, vakte Hellig Niels den tillive. Det samme gjorde han en anden Gang med en Flok Faar i Randlev, og en Falk, som var død paa Kong Baldemars Haand, blev igien levende, da man paakaldte Hellig Niels.

Engang stod han hos nogle Arbeidsmænd, som skar Lommer i Biby Skov til en Kirke, der skulde bygges. Da hørte han dem klage over Løst og lod strax en Kilde fremquælde til deres Husvælfelse, hvilken Kilde derfor endnu bærer hans Navn og besøges af de Syge.

Efter at Hellig Niels havde gjort mange flige Jertegn og hans Skrin var blevet rigeligt begavet, opstod der, paa Kong Erik Menveds Tid, Frygt for, at den søde og lifflige Lugt, som udstømmede fra hans Grav, skulde hidlokke Marsk Stig og hans Røverbande fra Den Hielm, ikke langt fra Aarhus. Paa Grund af denne Frygt blev saavel Hellig Niels som ogsaa hans Skrin flyttet til St. Clemens Kirke i Aarhus, men siden den Tid gjorde han ikke flere Mirakler, og den velbehagelige Lugt af hans Been opborte ganske og kom ikke igien — selv ikke, da han af Paven siden blev gjort til Helgen.

Hertel, Beskr. af Aarhus Domkirke. II. 2 Afd. Indled. Script. Rer. Dan. V. 204-310. D. Atlas. IV. 83. Hüberg, Et Blik paa Staden Aarhus. Kbhavn. 1837. 37.

Eiden Kirstens Grav.

Udenfor Vestervigs nordre Kirkebor er der en usædvanlig lang Gravsteen med et indhugget Kors og en ulæselig Indskrift. Under den ligger Kong Baldemar den Førstes Søster, Eiden Kirsten, begravet. I Kongens Fraværelse var hun gerådet i Kiærlighedsforstaaelse med Dronningens Broder, Prinds Buris af Benden, og var ved ham bleven med Barn. Da Kongen ved sin Tilbagekomst mærkede dette, lod han, som det fortælles, Eiden Kirsten kalde op til Dands og dandsede hende tilbøde. Prinds Buris derimod lod han blinde og hensætte i Fængsel. Senere, da Kongens Brede noget havde lagt sig, tillod han den ulyk-

lige Prinds Buris at vælge sig et andet Fængsel, og han valgte da Bestervig Kloster, hvor han holdtes fangen indtil sin Død i et Taarn, som dengang stod, hvor nu Kirkegaarden er, og siges det, at han havde en Lænke om Livet saa lang, at han fra sit Taarn kunde naae hen til Videns Kirkestens Grav; den han dagligt besøgte. Dronningen, hans Søster, derimod, som altid havde været Videns Kirsten hadelig, kom engang ridende forbi Graven, og reed hun da for Spots Skyld hen paa Liigstenen; men Stenen var ikke saa haard som hendes Hjerte, og der blev Spor tilbage af Hestens Hov.

Resenii Atl. V. 64. Ibid. 95. Danske Atl. V. 476. Suhms D. N. S. VII. 226. Ibid. 713. Marm. dan. II. 264. Pontopp. Theatr. 356. Hofmanns Fund. IV. 460. Danske Viser fra Middelalder. II. 31. Ann. 343. Tragica No. 28. Altdännsche Heldenlieder v. Grimm. 322. Ann. 534. St. St. Blicher, Vestlig Profil af den cimbr. Halvøe. 76.

Marck Stig.

I.

Da Marck Stig var død paa Hielm, blev hans Liig om Natten fort til Hingeholm Kirke og der hemmeligen af Evendene begravet; thi de vilde ikke, at nogen skulde vide hans Leiersted, at ikke Grumhed skulle hans Legeme vedersfares. Men paa den Tid, de bragte Liget derhen, var der en Pige, som saae Lys i Kirken og et Liig at indbæres. Dette gav hun Præsten tilkiende, og blev da Graven siden randsaget; men da Præsten ikke vidste, hvo det var, som

der var begravet, taug han og tog det Fløiel, som var over Kisten og gav Pigen Part deraf. Da hændte det sig efter rum Tid, at samme Pige blev forlovet med en af Marck Stigs Svende, og, da han engang saae hint Fløiel paa en af hendes Puder, spurgte han, hvorlunde hun havde faaet det. Pigen fortalte da, hvad skeet var, men efterdi han nu frygtede, at hans Herres Keisersted derved i Tiden skulde blive forraabt, dræbte han hende, omdenskiøndt han havde hende saare kjær.

A. Hvitfeldts Krønike. I. 304. Marm. dan. I. 213. Danske Atl. IV. 352. I Danske Magazin III. 196 fortæles dette Sagn om Stubberup Kirke i Fyen. I Nye danske Magazin III. 145-6, har Werlauff ladet aftrykke af et Msf. No. 739 fol. i Det store Kongl. Bibl., en Præstebereetning fra 1622 af Oluff Seffransen Dall, som Tillæg til Fortællingen om Marck Stigs Ophold paa Hielm og Helgenæs i Danske Atl. Efter denne Præstebereetning har Marck Stig eiet Helgenæs med Bønder og al anden Rettighed. Paa Hielm havde han sin "Sædegaard" *) stærkt befæstet med Volde og Grave. Lvertover for Hielm i Biornkær, Syd for Ebeltoft, havde han en Ladegaard eller Uvsgaard, som mod Øst havde Havet til Værn og paa de tre andre Sider var beskyttet ved fersk Es, ved et stort Morads, som ingen kunde komme over, og ved stor, tyk Skov. Her har han haft sin Lyst med Jagt og kunde i halvanden Time reise fra Hielm til sin Ladegaard i Biornkær. En Dag, fortælles der, drog han saaledes fra Biornkær over til Hielm i en svar Hede og befojede paa Jagten, saa at han maatte sige af sin Hest og sætte sig ned paa en Steen paa Forup Mark, og der døde han. Hans Lig blev da om Natten ført ind i Helgenes Kirke og der hæderligt begravet ved vor Frue Alter, "og Præsten, som den Tid boede her i Kirkegaarden, havde en Pige, som skulde hente hannem Øl, som laa "i det Norder Daabehuus, hun haver staaet og seet, hvorledes "de begrove hannem, og lagde et herligt Dækken over hans Kiste,

*) "Sædegaard" maa vel her forstås at være det Sted, hvor han havde Sæde?

"og der hun saae sin Leilighed, haver Graven opkast, og samme Dæffe bortstiaalet. Og siger de endnu, at vor synder Kirkedør det var Marsties Kielderdør paa Sielm og meget andet Tommer, som er baade udi Stolene og udi . . . . . paa Kirken. Dette haver gode trosfaste gamle Dannemænd, som havde levet meere end hundrede Aar her paa Landet og vare fødte her paa Landet, mig fortættet, for tredive Aar siden (1592), der jeg kom først her til Landet. Oluff Seffrensen Dall, egen Saand."

II.

En Bondemand fra Korvig i Odssherred havde stor Eyst at vide, hvorlunde det vel færdes i Kirken ved Midnat. Han listede sig derfor ind i Kirken og skjulte sig i et af Stolestaderne. Da han havde siddet der indtil den mørke Nat, horte han Kirkedøren aabnes, og strax derpaa saae han fire høie, staalklædte Mænd nærme sig i Chorgangen med en Røgkiste. Da standsede de i Midten, aabnede Gulvet og satte Kisten derne, og, da dette var skeet, vendte de bort igien.

Dette Sagn, som her meddeles efter en mundtlig Fortælling, der ikke hentydede til Marst Stigs Grav, turde vel med Grund knyttes til Sagnene om hans hemmelige Begravelse, saa meget mere som *Marmora danica* I. 213 netop anfører denne Kirke som det Sted, hvor hans Liig menes at være begravet. Efr. Larsens, *Odds og Skippingeherrederes Beskr.* 61. D. *Atlas.* II. 395.

Ranild Jonsen.

I.

En Fierdingmil nordvest for Norrebroby i Fyen har i gamle Dage staaet en Borg. Paa den boede Ranild

Jonsøn, som var Marsk Stigs tro Tilhænger. Nærhos Gaarden i en Hoi, som nu kaldes Ranildsholm, havde han en Hule, i hvilken han stulte sig, for at undgaae dem, som søgte efter ham, og hvorfra han besøgte sin Søster, som boede paa en Herregaard paa Bierget Bolden. Og siges det, at han altid red til Hulen paa en Hest, under hvilken Skoene vare lagte saaledes, at Hagerne vendte fremad, hvorved han i lang Tid vildebede dem, som gave Agt paa Sporet. Men omsider blev han forraadt, Nogle sigte af Røgen, som steg op fra hans Hule, Andre af sin Hund, som han havde glemt udenfor, — og saaledes fangen og steilet.

Præstebereetn. 1755. Danske Viser fra Riddelsald. II. 156. Anm. 366. Danske Atl. III. 570. Jonges Chorogr. 706. Suhms Samlinger I. 1. 80. hvor Høien kaldes Ullemosen.

II.

Paa Stor-Ring Mark ved Framley, Skanderborg Amt, laae tilforn, ved Søeballe Sø, et Slot, Sandgravvold kaldet. Dette Slot var engang beboet af Ranild Jonsøn, som hjalp til at myrde Kong Erik Blipping. Man viser endnu strax derved paa Marken tvende Høie, den ene kaldet Steilehøi, hvor Ranild Jonsøn blev steilet, den anden Dronninghøi, hvor Dronningen skal have staaet og seet paa hans Henrettelse.

Saaledes fortælles i Danske Atl. IV. 212. Efter Vedels Fortælling, beretter Behrmann, (Koesk. D. K. Beskriv. 184) skal Ranild Jonsen have stult sig i Graabrødre Kloster i Koeskilde under Geistlighedens Beskyttelse, indtil Kongen, underrettet herom,

erholdt Paven's Tilladelse til at bryde ind i Klosteret og med Vægt at tage ham ud. Han skal have haft sit Kammer inden i en Væg, hvorfra han igiennem en Løngang kunde begive sig ind i Alteret og der høre Messen. Ved el forfikkret, selv at have seet Hullet.

Niels Ebbesen og den fattige Kvinde.

Efterat Niels Ebbesen engang havde forfulgt Fienden, kom han om Aftenen, træt og hungrig, til et lidet Huus, hvor en fattig, gammel Kone boede. Og skøndt hun kun havde to, smaa Brod, gav hun dog Niels Ebbesen det ene, da hun hørte, at han havde dræbt den kullede Greve.

Kas's Moerskabslæsning. 1839. 525. Bisen om Niels Ebbesen (Danske Viser fra Middelald. II. 246) siger:

"Niels Ebbesen giested en Kiærling,
Hun havde ifkun to Beve,
Det ene gav hun Niels Ebbesen,
Han slog den kullede Greve."

Dehlenschlaeger har behandlet Sagnet i et Digt: Ridderen ved Kulsvierhytten.

Kong Valdemar og Dronning Helvig.

I.

Engang da Kong Valdemar vilde stige til Hest, og han allerede havde sat den ene Fod i Stigboilen, faldt han i dybe Tanker og blev saaledes staaende til Uddren for alle, som saae derpaa. Omfider bristede en af Tjenerne sig til at gaae

hen til Kongen og at spørge ham, hvi han vel blev saaledes staaende. Da sagde Kongen, at, saafremt han nu ikke kunde skaffe ham at vide, om det vilde skee, hvorpaa han havde staaet og pønsset, da maatte han aldrig mere lade sig see for hans Dine. Med denne Besejning gif Tieneren ganske bedrøvet bort, vankede om i Skoven, og vidste ikke, til hvilken Side han skulde vende sig. Da blev han vaer i Skoven en Kvinde, som sad hos en Ild, og da han kom til hende, spurgte hun, hvi han var saa bedrøvet. Og der han nu havde fortalt hende sit selsomme Grinde, lo hun ad ham, sigende: "Hils din Herre og sig ham, at Sverrig vel kan komme til Danmark, naar han kun vil tage sig af "Dronning Helvig!" Men samme Dronning Helvig var i sin Herres Unaade og af ham forskadt, hvorfor Kongen, ved af Tieneren at høre dette Svar, blev saare vred og sagde, at Saabant aldrig skulde skee.

Dog hændte det sig vidunderligen, at da Kongen engang var paa Jagt i Skoven ved Søborg Slot, hvor dengang Dronning Helvig opholdt sig, saae han en Jomfru og antændtes ved hendes Deilighed til saadan Elffoys Brynde, at han beføel sine Tienerer, at bringe hende til sig ved Midnat. Men der nu Tienerne kom at øve Bold imøden ærbare Jomfru, forkyndende Kongens Bille, da besluttede Dronning Helvig, som derom var bleven underrettet, at ifere sig Pigens Klæder og af Tienerne at lade sig føre til Kongen, sin Gemal. Og blev hun da velsignet med Livsfrugt og undfangede en Datter, som blev kaldet Margrethe, og var hun den, som siden forenede Sverrig med Danmark og Norge.

Holbergs D. N. Hist. I. 465. Boesens Helsingørs Beskrivelse 189. Danske Atlas II. 254. hvor den omtalte Jomfru nævnes at være en Jomfru "Anna fra Jylland", som Kong Valdemar havde i Dronningens Sted, og at det var hende, som magede det saa, at Dronningen kom ukendt til Kongen. Sammensteds anføres af Eras. Mich. Læti Res. Danicæ. lib. XI. (en dansk Krønike paa latinske Vers) et Sted om Esborg, hvori denne Begivenhed berøres. Omstændeligere findes dette Sagn behandlet af Bedel Simonfen (Hist. Efterr. om Hiortholm og Gurre. Kbh. 1839. 36. 3 Dehlenschlågers Prometheus II. 275 har Mag. Hammerich meddeelt følgende Variant af dette Sagn:

II.

"Engang da Kong Volmar vilde tilhest, blev han staaende med venstre Fod i Voilen og faldt reent i Staver. Det hændte sig just, at en Mand, Kongen havde dømt til døde, blev ført forbi, gjorde Knæfald og bad for sit Liv. Kongen soer op: "Kan du staffe mig at vide, hvad Tanke "det var, der nu gif mig af Minde, og om det vil skee, "skal du blive fri!" Herpaa fik Manden Orlov og reiste hele Landet rundt til alle syenske Folk, men Ingen kunde give ham Bæsteb. En Aften kom han til Borbjerg, en steil Klint, der ligger vesterude i Havet, bankede tre Gange paa med den hvide Stav, han havde i Hænde, saa Biergmanden kom ud. Dog — fort at fortælle, han vidste ingen Ting: "men jeg har en Pldefar i Dagbjerg Daas, der er en "gammel fremsynet Mand, søg du derhen!" Manden tog Stav i Haanden og styrede ad Dagbjerg, men det gif ham ikke et Haar bedre her, Biergmanden vidste heller ingen Ting: "men jeg har en Tipoldefar i Rødsteen paa Fuur, "kan han ikke vide det, saa veed Ingen det!" Manden

læbte sig ogsaa berhen, og det traf sig, at han just ved Midnatstid stod ved Hulen og bankede tre Gange paa. Der kom en gammel, ublevet Mand rokkende frem. — "Ja, jeg kan nok hjælpe, men først skal du sige mig tre Sandheder!" — Manden tænkte sig lidt om og sagde: "Meget har jeg reist, og vidt har jeg faret, men aldrig seet saa fast et Huus som dit." — "Ja, det vil jeg nok tro, for det er hulet af en Steen; nu videre!" — "Meget har jeg reist, og vidt har jeg faret, men aldrig seet saa meget Gulv og Sølvs paa een Plet!" — "Ja, det er nok muligt; men endnu een!" — "Meget har jeg reist, og vidt har jeg faret, men aldrig seet saa lille en Mand med saa stort et Skiæg!" For det var saa stort, at den lille Mand næsten traadte paa det. "Ja — sagde Puslingen, — saa vil jeg ogsaa sige dig, hvad Kongen tænkte paa, og det var, om han kunde faae Danmark, Norge og Sverrig smeddet sammen; men det skal først hans Datter." — Manden blev sæleglad, kom for Kongen med det og fik sin Dødsstraf tilgivet efter Løfte."

Dronning Helvig og Falk Lohman.

Da Kong Baldemar Atterdag havde opdaget, at Dronning Helvig var ham utro og stod i Rierlighed til Falk Lohman, lod han denne ophænge udenfor Strandporten ved Nyborg paa det Sted, som kaldes Nærmersø, og Dronningen domtes til at see derpaa fra Bolden. Det Fængsel, hvori han sad fangen, var paa Slottet, og der vistest det, indtil for nogle Aar siden, under Navn af "Falk Loh-

mans Kammer." Men Dronningen gaaer igien paa Bolden og jamrer sig, og siges det, at hun undertiden tiltaler Skildvagterne. En saadan skal i den Grad have vundet hendes Indest, at hun tilfagde ham, at han paa et betegnet Sted hver Morgen skulde finde en Daler under en Steen. Paa denne Maade hentede Soldaten sig i nogen Tid sin Daler; men, da han engang blev syg og lod den hente ved en Kammerat, var det dermed forbi, og siden laae der aldrig noget under Stenen.

Vedel Simonsen, Om Hiortholm og Gurre. Kbh. 1839. 25. cfr. Danske Viser fra Middelalder. II. 253. Suhms Danm. Hist. XIII. 283.

Beenløse.

En Aften blev Kong Baldemar vildfarende paa Jagten og kom fra sit Følge. Da søgte han til den nærmeste By, gik fra Huus til Huus og begiærede Nattely. Men allevegne lukkede de Døren i og hidsede Porthundene paa ham, thi de kiendte ikke Kongen. Da hans Følge næste Morgen fandt ham, paalagde han de ubarmhertige Bønder den Straf, at hver Mand i den hele By skulde miste det høire Been; men omsider formilbede han dog Straffen saa, at som et Skiændselstegn det høire Forbeen skulde afhugges paa hver Porthund, og deraf har endnu samme By, paa Ringsted Amt, sit Navn.

Kong Valdemars Vandsted.

Paa Halvoen Orne, ved Bordingborg, findes ved Strandbredden tre Rildevæld, over hvilke ligge Stene. I disse Stene sees Tegne af Hestestø, og siges disse, at være af Kong Valdemars Hest, som han pleiede at give Vand her.

Kong Valdemar og Hr. Peder Torstensen.

Ved Sorø ligger en liden By, som tilforn var et Slot og endnu kaldes Pedersborg efter Hr. Peder Torstensen. Da han der holdt Bryllup, kom Kong Valdemar selv til Gildet, dandsede med Bruden, og blev saa indtagen af hendes Deilighed, at, da han ud paa Natten havde drukket med de øvrige Bryllupsgæster, saae han sig om efter Bruden. Men da han hørte, at Brud og Brudgom allerede vare gangne ind i Brudekammeret, optændtes han af et saabant Raseri, at han med Magt trængte derind og dræbte Hr. Peder i Sengen.

Hofmanns Fund. VII. 553. Danske Atl. VI. 323.

Kong Valdemar og Lovelille.

Kong Valdemar elskede en Pige fra Angen, ved Navn Lovelille, og hans Kiærlighed til hende var saa stærk, at selv da hun var død *), kunde han ikke forlade hendes Liig,

*) Efter Danske Viser fra Middelalderen II. 248 qualt i Badet.

men lod det føre med sig omkring i Landet, hvorhen han drog. Dette blev omfider besværligt for alle dem, der skulde være om Kongen, og derfor benyttede en Hofmand gunstig Leilighed til at undersøge, hvad der vel kunde være hos Riget, som bandt Kongen med en saa mægtig Kiærlighed. Da fandt han en Tryllering, hvilken Pigens Moder havde sat paa hendes Finger, for derved, endog efter hendes Død, at sikke sig i Kongens Gunst. Hofmanden tog Ringen af Fingeren, og strax forsvandt Kongens Kiærlighed, og han lod Riget begrave. Men nu vendtes hele Kongens Hu til Hofmanden, der endnu var i Besiddelse af Ringen, saa at Alt, hvad der skulde skee, maatte ubfores af ham, hvilket ogsaa omfider blev ham til Byrde. Men da han vel vidste, at han alene havde Ringen at takke for Kongens høie Gunst, kastede han den fra sig ud i en Sø, der han engang red igiennem Gurre Skov. Fra den Tid af begyndte Kongen at finde sig bedre der i Skoven, end paa hvilket som helst andet Sted, og han lod i Søen opføre et Slot og forbandt dette med Landet ved en prægtig Kobberbro. Der opholdt han sig helst, og naar han der i Skoven jagede ved Dag og Nat, sagde han oftere i sin Henrykkelse, at Vorherre gierne maatte beholde sit Himmerige, naar han kun maatte jage om Gurre. Disse formastelige Ord stillede ogsaa Kongen, da han var død, ved Himmerigets Fred, og til Straf maa han nu i den dybe Nat jage giennem Skoven til Gru for alle dem, der høre den Støi og Ufærd, som han fører med sig.

See i det Følgende Sagnene om den vilde Jæger. Resenii Atl. II. 210. Pontop. Theatr. 119. Danske Atl. II.

252. Boesens Beskrivelse over Helsingøer. 188. Antiq. Ann. I. 15. Rask's Woerfskabslæsning 1840. 139. Wadstjærs poet. Skueplads. 145. Om Baldemar og Lovelille, see Vedel Simonsens hist. Efterretninger om Hiortholm og Gurre. Lovelilles Sons Enke, Margrethe Jacobsdatter, skal have boet i Gurrebys paa Laaland: Rhodes Laalands og Falsters Beskr. I. 343. Larsens Laaland og Falster I. 203. Et lignende Sagn fortæller Petrarch (*De rebus familiar. Epistola III. Lib. 1.*) om Keiser Karl den Store. cfr. Grimm, *Deutsche Sagen* I. 128. *Gottschalds Sagen* 330.

Dronning Margrethe som Barn.

Dronning Helvig var i sin Konges og Herres Unaade og sad i flere Aar fangen paa Gurre Slot, fordi hun havde ladet Lovelille, Kongens Frille, dræbe i Badet. Engang kom Kongen ridende over Kobberbroen og blev ved Borgeledet vaer en smuk, lille Pige i Bondebragt. Da dette Barn behagede Kongen saare meget, tog han hende op foran sig paa Hesten. "Nu ride vi til Hove!" sagde den Lille. "Hvad vil du der?" spurgte Kongen. "Bede om Naade for min Moder, Dronning Helvig!" svarede Barnet. Og dette formilbede Kongens Brede saaledes, at han tog sin Dronning Helvig til Naade igien. Den omtalte, lille Pige, hed Margrethe; hun voksede op og blev Dronning i de tre nordiske Riger.

Rask's Woerfskabslæsning 1840. 139.

Dronning Margrethe.

Bed Høie Præstegaard, i Egjblefsmagle Sogn paa Siælland, er der under Dronning Margrethes Regiering holdt et stort Feldtslag mellem de Danske og de Svenske. Bed Dalmoſe Kro, paa Grændſen af Præstegaardens Jor-der, bivaanede Dronningen ſelv Slaget og overnatte- de i Høie Præstegaard, hvorfor hun ogsaa tillagde dette Kald en Gaard i Halbagerlille.

S. R. Beyer, Topogr. af Egjblefsmagle Sogn. Sla- gelse 1820. 83. Danske Atl. III. 9. ſiger: "Paa Høie-Mark op- ploies mange Menneſkebeen, ſom ſiges at bevidne et ſtort Feldtslag der at være holdt."

Dronning Margrethes Høi.

Bed den By Kobberup, i Fiendsherred i Jylland, ſkal Dronning Margrethe have kæmpet med Kong Albrecht af Sverrig. Der er en Høi hos Byen, hvorpaa Dronnin- gen ſtod og ſaae til under Slaget, og kaldes den deraf Dronning Margrethes Høi. Kongen maatte flygte med ſin Hær til Mønsted, og, der Dronningen forfulgte ham did, maatte han anden Gang kæmpe her. Og er der en For- dybning, ſom kaldes "Margrethes Grøvt", fordi hun befoel, at de brægte Svenskere deri ſkulde lægges. Men hele Herredet har ſit Navn, eſterdi Fienden iſær opholdt ſig der.

I Danske Atl. IV. 671. Ibid. 673, "der overvandt Kong Albert af Sverrig." Men da Krigen mellem Margrethe og Kong

Ulbrecht blot blev ført i Sverrig, maa her vel være en Forveksling med Christoffer d. I.s Dronning Margrethe, kaldet Sprænghest, som krigede i Jylland mod den slesvigiske Hertug.

Feldmosen ved Kollerup.

Paa Grændsen af Kollerup og Bindeløv Sogne i Rorvangs Herred, Ribe Stift, ligger der en stor Mose, hvoraf der undertiden er opgravet Sværb, Hestetøl, Levninger af Bogne og deslige. Den kaldes Feldmosen. Paa dette Sted, fortælle Bonderne, stod engang i gamle Dage et Feldtslag mellem Dronning Margrethe og Evensterne. Disse havde lagt sig paa Luur i en Dal, som endnu kaldes Kurebydal, hvor man seer Spor af Forstaaendninger. Og det var nærved, at de da havde overrumplet og fanget Dronningen; men da hun mærkede deres List, brugte hun en anden, lod alle Hestefoene vende, saa at Hagerne vendte ud ad, hvorved Fienden blev bedraget af Sporene. Imidlertid fik hun Undsætning og vandt en fuldkommen Seier.

Dronning Margrethe paa Røsnæs.

I Kallundborg havde Dronning Margrethe sit Slot. Nærved Byen, paa Røsnæs, var det, at hun fangebe den svenske Konge. Det siges nemlig, at Dronningen red med sine Ryttere ud paa Næsset, og der de alle vare komne derud, befoel hun, at hver Rytter skulde tage Skoene af sin Hest og derpaa slaae dem omvendte under Hestens Fodder.

Da dette var bragt istand, red hun med dem alle tilbage og skulde sig i Nærheden. Da kom Kongen med sine Krigsfolk, og der han saae Spor af Udridende, men intet af Indridende, meente han forvist, at indeslutte dem alle, og drog i den Mening langt ud paa Odden. Men Dronningen, som laae i Skiul, kom strax bag paa ham og tog ham saalunde fangen.

Dette Krigsuds med de omvendte Hesteflo forekommer oftere. Foran (Pag. 41) er det fortalt, hvorledes Ranild Jonssen anvendte det. Den græske Mythologie fortæller noget lignende om Eacus, hvorlunde han stjal Dvæg fra Herkules og drog det ved Halsen baglænds ind i sin Hule, for at vildelede Eiermanden, s. Virg. Aen. VIII. 208. I Belents Saga fortælles, hvorlunde han fik Kongens Børn til at gaae baglænds til Esfen i den nysaldne Sne, og derpaa dræbte dem. (Eventyr, overs. af Dehlenschlaeger. I. 314).

Dronning Margrethe og Røverne.

I Skjorpinge Sogn, ved Aalborg, har der engang ligget et stort Røverslot, af hvilket endnu sees tydelige Spor, baade Bolde, Grave og desuden en Bro, som gik midt igjennem det Morads, hvori Slottet var bygget, ud til Landeveien.

Disse Røvere pleiede jevnlig at indfinde sig om Søndagen i Buderup Kirke og anstillede sig der, som om de andægtigen bivaanedes Gudstienesten. Men naar saa Folk gik fra Kirke, bleve de ofte overfaldne, plyndrede og dræbte af disse Riddinger. Omfæder kom Bøndernes Klager Dronning Margrethe for Dre, og hun overvandt dem ved Rist. Hun udsendte nemlig en Flok Ryttere, som lagde sig

i Baghold nær ved Borgen, indtil Røverne vare dragne ud paa deres Tog. Da dette var skeet, lod hun sine Ryttere vende Skoene under deres Heste, saa at det, da de rede ind i Røverborgen, af Sporene saae ud, som om de vare redne udad. Da nu Røverne kom hjem, og kun saae udadgaaende Spor, fattede de ingen Mistanke og rede ind i Borgen. Men der havde Dronningens Ryttere dræbt Besætningen og modtog nu de Hiemkommende saa godt, at de siden aldrig forlode Gaarden. Paa Marken udenfor er der endnu en Høi, som kaldes Fruerhøi, eller Dronning Margrethes Høi; paa den sad Dronningen og saae paa Udførelsen af dette Krigspuds. Imellem Ruinerne er senere fundet en stor Jernbør; den bruges nu paa Buderupholm til Skofsteensplade.

D. Atl. V. 92 omtaler disse Ruiner, som skulle være af Eg-holm Slot.

Dronning Margrethe og Kong Albrecht.

Nord for Colbing By ligger paa en høi Banke Levningerne af Slottet Coldinghuus. Af dets mærkelige Kampetaarn er nu kun den nordre Side tilbage, og der nedenunder er dybt i Jorden en Kielder, hvortil Indgangen er uden paa Taarnet. Den bærer Navnet: "den svenske Kielder", thi derneede holdt Dronning Margrethe den svenske Konge, Albrecht, fangen. Og fortælles det, at samme Konge i den Grad blev ydmyget af Dronningen, at naar hun vilde stige tilvogns, og Gaarden ikke var ganske reen, maatte den ulyk-

lige Fange lægge sig plat ned paa Jorden, at hun kunde træde paa ham, for ei at smudse sine Sko.

Det oldenburgske Horn.

Da Grev Otto af Oldenburg engang var paa Jagt ved Osenberg og tørstede meget, onskede han sig en Drif Vand. Da treen en Biergjomfru ud af Osenberg med et kosteligt Sølvhorn i Haanden og bød ham drikke deraf, sigende, at naar han drak, da skulde det oldenburgske Huus tiltage i Magt og Vælde; men, hvis han ikke drak, da skulde der siden ikke findes Enighed og god Forstaaelse imellem hans Efterkommere. Men han satte ikke Lid til hendes Tale, slog Driften over Skulderen, saa at den afbrændte Hestens Haar, hvor den faldt, og red bort med Hornet, hvilket endnu opbevares til en kostelig Amindelse.

Hammelmann, Chron. Oldenb. I. 19. J. J. Winkelmann, des Oldenb. Wunderhorns Ursprung ic. fol. Mus. Reg. 60. Monum. dan. 396. Wormii Epist. I. 516-17. Arnkiels Cimbr. Heyden; Horn. 21. Holcks Beskr. over Kunstskammeret. 12. Etouenberg, Merkwürdigkeiten Rosenburgs 21.

Sagnet om et saadant Troldhorn eller Bæger, som paa denne Maade er kommet i Menneskers Besiddelse, hører blandt de hyppigst forekommende, hvilket de følgende Sagn om Troldfolket ville vise.

Christian den Anden og Aven.

Da Kong Christian den Anden endnu var et lidet Barn og laae i Bugge paa Nyborg Slot, listede sig en Aven

ind i det Kammer, hvor Prindsen laae, og, uden at nogen blev det vaer, løb den med ham i Favn ud igiennem et Bindue op paa Taget, hvor den gav sig til at lege med ham, saa at man kun med megen Besværlighed fik den til at bringe ham tilbage.

Ar. Hvitfeldt II. 1093. Pontopp. Theatr. 166. Mes-senii Scondia illustr. IV. 39. Ziehnert, Preußens Volks-sagen I. 198 fortælles et lignende Sagn; ogsaa om Crom-well skal dette Sagn fortælles.

Spaadom om Kong Frederik den Førstes Tronbestigelse.

Da Kong Christian den Anden i Maret 1515 holdt sit Bryllup paa Kiøbenhavns Slot, og Adelen der var samlet og sad i Fryd og Gammen, kom Hertug Frederik, Kongens Farbroder, ind i Salen. Iblandt de der forsamlede Herrer var ogsaa Ditlef Rewentlow, en Mand som sagdes at være vel forfaren i Astronomien og i den sorte Kunst. Da han saae den indtrædende Hertug, stod han hasteligt op og sagde til de Tilstedeværende: "Staaer op, I danske Herrer! og gaaer Eders tilkommende Konge imøde!" hvilken Spaadom efter otte Aars Forløb gik i Opfyldelse, og blev da Ditlef Rewentlow ved Frederik den Førstes Tronbestigelse hans Cansler og Geheimeraad.

Holbergs D. N. S. II. 20. Hoffmanns Esterr. I. 294. Frydensberg, Det Oldenb. Kongehus 115. Num.

En Havfrue spaaer om Christian den Fierdes Fødsel.

Da Kong Frederik den Anden i Efterhøsten, i det Aar 1576, var i Kallundborg til den almindelige Herredag, kom en gammel eenfoldig Bonde fra Samsø og gav sig an til Høve, eftersom han havde sære Lidender at bringe Kongen. Og berettede han da, at han allerede gientagne Gange udi Marken paa Samsø, nede ved Stranden, der han boede, havde talet med en veilig Dvinde, som nedentil var skabt ret ligesom en Fisk, hvilken Dvindsperson alvorligen og strængt havde befaleet ham, at drage over til Kongen og lade ham vide, at Dronningen, som var velsignet med Livsfrugt, skulde føde ham en Son, der skulde efter ham arve Danmarks Rige og blive en ypperlig Herre iblandt alle Konger og Fyrster udi den nordre Verden. Men tillige havde Bonden Befaling at sige, at saasom Synd, Ondskab, Druffenskab og Losagtighed, Hovmod og Selvraadighed fast tog Overhaand i Riget, da skulde han Gud, som hannem saalunde velsignede, til Gode og Taksigelse saadant med al Fliid og Alvor affstæffe, at ikke Guds Bøde og Straf siden skulde hiemsøge ham. Til denne Tale foiede Bonden endvidere, at han ofte hoiligen havde søgt at undskylde sig for Havfruen, da han var en fattig, blu, uforstandig og ringeansendes Mand, der ikke turde komme frem for fornemme Herrer med saadan Lidende, men at hun havde befaleet ham, at være trostlig og frimodig, saasom det ikke var hans eget, men Vorherres Ord, han skulde røgte.

Dette Bondens Udsagn gav de fleste af de Tilhørværende Anledning til Latter, men Kongen hørte med Tausshed derpaa og lod ham atter indkalde til sig, befalende ham, at gientage sit Budskab. Da Bonden havde adlydt, svarede Kongen, at han ønskede, at denne Spaadom om en Prindses Fødsel maatte gaae i Opfyldelse; hvad Poenitentzen angik, da skulde han giøre, som det en christelig Potentat anstod og egnede. Derpaa gav Kongen Bonden en Foræring, befalende ham at reise hiem, for at tage vare paa sit Huus.

Kesens Frederik den Andens Krønike. 302, hvor der tilføies, at da Prindsen var fød, indfandt Bonden sig atter og gientog sit Eventyr med flere Omstændigheder, nemlig, at Havfruens Navn var Isbrand, at hendes Bolig var ud for Landet i Dybet, hvor hun, hendes Moder og Mormoder boede, at det var sidstnævnte, der havde forkyndet Kong Valdemar den 3die, at den Datter, som Dronning Helvig bar under sit Hierte, skulde overgaae sin Fader i Magt og Anseelse. Men Kongen blev omsider kied af Bondens Overløben og befoel ham under Straf, ikke at indfinde sig oftere. Holb. D. K. Hist. II. 519. Res. Atl. V. 436. Wormii Epist. I. 276. Juvenals Satirer, oversat af D. Worm. 212. Rasbech's Frederiksborg Slots Beskr. 29. Werlauff, Sophie af Welfenburg, (Universitetsprogram 1841). Histor. Forenings Tidsskrift. III. 44.

Christian den Fierdes Fødsel.

Kong Christian den Fierde er født til Verden under aaben Himmel paa en af Ladegaards Markerne ved Frederiksborg. Thi det hændte sig nemlig paa den Tid, da Dronningen, hans Moder, gif i sit Svangerskab, at som hun

en Dag gif over en af Markerne for at promenerer, overfaldtes hun pludseligt af Gødselsmerter, saa at hun maatte ty ind under en Tornebust, hvor hun fødte. Denne Tornebust blev desformedelst siden flyttet op til Slottet, og der ere gamle Mænd, som fortælle, at de selv have seet den i deres Ungdom paa en liden Holm.

D. Atl. VI. 86. Rasbed's Frederiksborg Slots Beskriv. 23. Historisk Tidskrift III. 47.

Kongestenen ved Frederiksborg.

I det saakaldte "Indsluffe", en Lysstov ved Frederiksborg Slot, ikke langt fra Badstuen, ligger der en stor Kampesteen, hvori er udhugget et Sæde, og nedan under findes Kong Christian den Fierdes Navneziffer med Aarstallet 1628. Denne Steen kaldes Kongestenen eller Quarti=Stenen, og er det sagt, at paa den pleiede Kongen at sidde, naar han selv udbetalte Arbejderne ved Slottets Bygning deres Løn.

Om denne Steen fortæller Almuen, at Kong Christian selv og en stærk Bønde have baaret den fra Marken, for at den skulde blive brugt ved Slottets Opbygning. Men underveis, som de bare den; gif Bøndens Buxer løse, og, da han desaaarsag ikke kunde gaae, maatte de lade Stenen falde paa dette Sted, hvor den endnu ligger.

Christian den 4de har selv givet en ganske anden Forklaring for, at Stenen ligger der. I sin Deduction mod Ellen Marsvin (afstrykt i Nye Suhncke Samlinger I.) forklarer han, som følger:

"Anno 1628 imod St. Mortens Aften befalede vi Prindsen, at han
 "skulde tage Hr. Ulrich Salig (Hans Ulrich Gyldenløve) og den gamle
 "Greve af Tarn med sig henad Fridrichsborg, hvorhen Fru Kirsten
 "for Fruen Anna Saligs (Kongens Datter med K. M.) Skjold ogsaa
 "fik Befaling at komme did; thi Vi holdt meget af det salige Barn,
 "som hun intet kunde fordrage, fordi det var Os ligt, hvorfor Vi ikke
 "heller vilde tage det med Os alene derhen, paa det at hun intet
 "hjemmeligen skulde giøre hende noget ondt; thi havde Vi ikke engang
 "kommen til Naade dermed, da vilde hun have slaaet samme Barn
 "med en Jernstang for en Syenaal, lille Trine klagede hende for at
 "have kast bort. Da vi nu samme St. Mortens Aften kom til
 "Bords, da sad Fru Kirsten og suurmulede, og vilde hverken see eller
 "tale til Prindsen eller Hr. Ulrich Salig, hvorudover det Laug blev
 "spilbt. Den Tid det nu var Tid at gaae i Seng, da lukkede hun
 "Døren imellem Os og sig, og lagde de tvende tydske Jomfruer med
 "nogle andre Quindsfolk tvært for Døren, saa ingen kunde komme der-
 "igienem; hvorfor Vi til en evig Gedechniis strax om Morgenen
 "lod lægge en temmelig stor Kampesteen paa Veien, naar man gaaer
 "bag ud til den liden Ladegaard."

Senere hedder det i samme Deduction (l. c. 191) "der det nu blev
 "Dag, da forsieede jeg mig strax ud i Dyrehaven og ledte en Kampe-
 "steen ud, som jeg lod lægge samme Formiddag ved Veien, naar man
 "gaaer fra Stalden henad Ladegaarden, udi hvilken jeg siden lod hugge
 "et Sæde med Dag og Dato, naar den kom der at ligge."

See videre i Kasbech's Frederiksborg Slots Beskrivelse
 201-204.

Myntmesterens Hoved.

I Skatkammeret paa Frederiksborg Slot ligger endnu
 den Dag idag en Hovedskal, som, ifølge Sagnet, tilhører
 en Myntmester, der opdagedes at være en Falskner, hvorfor
 han uden videre Proces blev kastet ud over Altanen fra et
 af Gemakkerne i Slottets tredie Stokværk, ved hvilket Fald

han slog sig tilføde. Eiden lagdes hans affuggede Hoved ned i Monten, André til Stræk og Advarsel.

Kasbech's Frederiksborg Slots Beskr. 183.

Sparepenge.

Da Kong Christian den Fjerde var ved at bygge Frederiksborg Slot, og store Summer medgif til sammes Opførelse, fik han at vide, at nogle Herrer havde yttret, at Kongen ikke vilde eie Midler nok til at fuldføre saadant Værk. Derfor, da Slottet var særddigt, lod han opføre en Bygning til en Hestestald og gav den det Navn: "Sparepenge", for derved at tilkiendegive, at han efter Slottets Opførelse endda havde haft Penge tilovers.

D. Atl. II. 312. Anm. Kasbech's Frederiksborgs Beskriv. 192.

Christian den Fjerdes Børnesko.

Ved Indgangen til den inderste Slotsgaard paa Frederiksborg findes over hele Portbuen Spor af Børnesko. Disse lod Christian den Fjerde afbilde, dengang han havde fuldbendt Slottets Bygning, for derved at vise nogle Adelsmænd, som havde yttret, at sligt Foretagende maatte tilskrives Kongens Ungdom, at han havde traadt sine Børnesko.

Holb. D. K. Hist. II. 902. D. Atl. II. 303.

Christian den Fierde og Bonden.

En Dag, da Kong Christian den Fierde gik ud i Egnen om Frederiksborg, modte han en fattig Huusmand, som trak en Ko. Da horte Kongen, at Manden gjentagende sagde til Koen: "Se Moer! se Moer!" Kongen spurgte ham da ad, hvorfor han kaldte sin Ko: "Moer". Bonden, som ikke kiendte, at det var Kongen, svarede: "Fordi Koen foder os alle hiemme!" Nu spurgte Kongen videre, hvor han skulde hen med Koen, hvortil Manden svarede, at han skulde hen at sælge den, for at kunne betale sine Skatter. Kongen yttrede da, at det var Synd at sælge en Ko, som de alle levede af; han kunde jo gaae til Fogden og faae lidt Henstand. "Ja der skal vi have det!" svarede Manden, "de Folk tage snarer forud, end de give nogen Henstand!" — "Men, saa kan du jo gaae til Kongen; han hjælper dig nok!" — "Nei," svarede Manden, "han kan hverken giøre Ondt eller Godt!" — Da yttrede Kongen, at det var Uret, at domme saa haardt; han skulde dog prøve, hvad det kunde hjælpe til, naar han gik til Kongen og sagde ham, hvor hjælpeløs han var. Men Manden blev ved sin Tro, og Kongen forlod ham.

Den næste Dag kom der Bud til Huusmanden, at han skulde komme op paa Slottet til Kongen. Nu blev Manden vel ængstlig ved at erindre sig, hvad han Dagen i Forveien havde vovet at sige. Da han kom paa Slottet, blev han taget imod af to Mænd, som, der de horte, at det var ham, der var sendt Bud efter, begyndte at prygle ham dygtigt igiennem. Derefter blev han viist ind i det

næste Bærelse, hvor han strax gienkændte den Mand, han igaar havde talt med paa Veien. For ham beklagede han sig nu over den ilde Medfart, sigende, at de Prygl, han havde faaet, havde gjort ondt. "Nu vel," svarede Kongen, "du seer da, at Kongen kan gjøre Ondt, naar han vil; men det gjør han ikke med sin gode Villie. Der har du 25 Rigsdaler til din Skat, og der har du andre 25 Rigsdaler til at kiøbe din Sko tilbage for! Du seer nu, at Kongen ogsaa kan gjøre Godt, og det har han alene Sind og Lyst til!" Huusmanden gif da hjem, men aldrig mere sagde han, at Kongen hverken kunde gjøre Ondt eller Godt!

Kast's Moerskabslæsn. 1839. 126.

Kongen og Bonden.

Engang siges Kong Christian den Fierde paa en Spadseretur fra Frederiksborg Slot at være kommen saa langt frem igiennem Skoven, at han, da han skulde vende tilbage, fandt det bequemmere at sidde op hos en Bonde, der just kom agende forbi og skulde til Slottet. Han gav sig dog ikke tilkiende, men lod Bonden være i den Formening, at han var en af Hoffets Folk. Da de under alskens Samtale nærmede sig Slottet, yttrede Bonden stor Lyst til at see Kongen, som han aldrig endnu havde seet. Kong Christian yttrede dertil, at dette vel kunde see ved denne Leilighed, og til Bondens Bemærkning, at det vilde vel ikke være let at kiende ham iblandt de mange Hoffolk, som

omgav ham, gav Kongen ham det Raad, kun at give Agt, naar de kom ind i Slotsgaarden, thi der vilde han let kunne kiende Kongen derpaa, at han var den eneste, som beholdt Hatten paa, naar alle de Andre toge deres af. Det næste Dieblit rullede Bondevognen ind; Kongen stob af, og alle, som vare tilstede, blottede Hoveberne. Da saae Bonden paa Kong Christian, og sagde ganske roligt: "Ja! saa maa det nok enten være ham eller mig?"

Christian den Fjerde ploier paa Samsø.

Det er fortalt, at der Kong Christian den Fjerde engang formedelst Nordvind landede Vest for Nordbye paa Samsø, gif just Præstens Karl der og ploiede. Da tog Kongen Ploven ud af hans Hænder, fulgte en Jure ned og sagde derpaa til Karlen: "Hils nu din Husbond og sig, at Kongen har ploiet for ham!"

Thura, Beretn. om Samsøe. 22.

Brille-Dukater.

I Kong Christian den Fjerdes Regierings Tid blev der i Norge opdaget en Guldmine, af hvilken Kongen lod slaa nogle Halv-Dukater. Men saasom fremmede Kiøbmænd nægtebe Dette at være norsk Guld, forbi det var uhort, at der i Norge fandtes Guld, blev Kongen fortørnet herover, og, da det siden atter hændtes, at der fandtes mere Guld,

lob han flaa hele, halve og quart Ducater deraf, og paa disse afbilde et Par Brillen, hvormed han vilde tilkiendes give, at de, som endnu tvivlede, kunde tage Brillen paa, for desbedre at see.

Under Brillerne paa disse Ducater er den Indskrift: Vide Mira: Dom: Beskriv. over danske Mynter og Medailler i den Kongl. Samling 357. Tab. XXV.

Christian den Fierde under Femmern.

Da Kong Christian den Fierde, ombord paa sit Skib, Trefoldighed, var blevet saaret, og havde mistet sit ene Die, tog en Befalingsmand sig dette saaledes til Hierte, at han commanderede en Matros op i Toppen, for at stryge Flaget, paa det at Fienden ikke længer skulde styde paa det Skib, paa hvilket den saarede Konge befandt sig. Men Matrosen kunde ikke bringe det over sit Sind, at Kongens Skib skulde stryge Flaget, og magede han det derfor saa, at det forvikledes i Lougværket, saa at det ikke kunde falde. Da Kongen siden fik dette at høre, blev han derover saa fornøiet, at han skienkede den brave Matros en Gaard i Haderslev Amt.

Dannevirke 1839. Januar. Bladet Dagen 1839. No. 16.

Povel Bartskier.

Da Kong Christian den Fierde lod den danske Flaade bemandede til Krig mod de Svenske, kom en landflygtig Mand,

Povel Bartskiær fra Billebol, hemmeligen tilbage og blev, uden at være kiendt, hyret til Matros paa den kongelige Flaade. Han var netop ombord paa Trefoldighed, da Kongen under Femern blev saaret og mistede sit ene Øie. Og som der da ikke var nogen Bartskiær paa Flaaden, tilbød denne Matros sin Hiælp, saasom han sagde sig, at være kyndig og dertil erfaren. Der han da gjorde sine Sager til Kongens Tilfredshed, fandt han Naade for ham og fik Tilladelse til at ubbede sig en Gavn. Da fortalte Povel Bartskiær, hvo han var, og tilstod sin Misgierning, bedende om at maatte nyde Fred og Frelse ved Kongens Naade, hvortil Kongen svarede: "Ja — min Fred skal du have, men Frænde-Fred maa du først selv forskaffe dig!" Og gav Kongen ham da den Gaard i Billebol, som han eiede, fri for Skatter, saa længe han levede.

Da han døde, blev han begravet i Carlslund Kirke i Lørningelehn, og findes der endnu i samme Kirke en udhugget Tavle, som melder, at han ligger der.

D. Atlas VII. 166 tilføier om samme Povel Bartskiær, at han i den, tæt Norden for Billebol forbiløbende, Konge-Na ofte vovede sig yderlig, ei uden Fare for at drukne, og erindret om at tage sig vaere, skal have svaret: "D, har jeg seilet saa mangen farlig Sø, da maatte det være en Skam, skulde jeg drukne i denne Kiende!" Dog druknede han, efter Sigende, der i Aæn.

Junker Capp.

Da Kong Christian den Fierde engang var i Odense, og der blev talt om Allsingernes Flid i at holde Vagt ved .

Isabel Kirke paa Als, var der en Junker Tapp, som forbristede sig til at indgaae Beddemaal med Kongen, om at han inden et Døgn vilde, deres Agtpaagivenhed uanseet, komme deriland med sin Tiener, uden at de skulde mærke dertil. Men da han næste Morgen var kommen iland og vilde snige sig fra Mummark op imod Kirken, blev han tillige med Tieneren ihjelslagen af Alfingerne, hvilket Kongen tilgav dem, da det endydermere var Beviis paa deres Naarvaagenhed.

D. Atlas VII. 434.

Christian den Fierdes Besøg paa Marsviiusborg.

En Nat kom Kong Christian den Fierde til Marsviiusborg *) i Fyen, for at besøge Fru Kirstine Munk, men fandt Porten lukket. Han lod sig derfor sætte over Graven, krob dernæst sagtelig ind i Borgen og søgte til Fru Kirstens Kammer, hvor han uden Ordverling lagde sig i hendes Seng. Da det nu dagedes, saae han, at det ikke var Fru Kirsten, men en af hendes Terner, som han havde ligget hos, efterdi Fruen selv var flyttet ind i et andet Bærelse. Og da den Tid kom, at Pigen blev med Barn, skienkede han hende saameget Sølv, som det nyfødte Barn veiede, og gifte hende med Ladefogden paa Gaarden.

*) Holdenhavn.

Christian den Fierde og Jens Munk.

Om Kong Christian den Fierde er det sagt som en Mærkelighed, at den, paa hvem han i Brede lagde Haand, ligesom hentaredes og kunde aldrig komme sig igjen. Saaledes gif det med Jens Munk, en dansk Sv-Capitain, som efterat han havde gjort Landet vigtige Tjenester ved sine farefulde og besværlige Opdagelses-Reiser i Grønland, levede i stor Indest hos Kong Christian. Kongen horte gierne hans Fortællinger, men omsider havde han hørt dem saa tidt, at han kiendte dem udenad, hvilket dog ikke afholdt Jens Munk fra at fortælle den gamle Historie, saa ofte han kom til Hove. Engang skulde Kongen just paa Jagt, da Jens Munk fremstillede sig, og som den ærlige Somand nu vilde begynde at fortælle, blev Kongen utaalmodig og afbrød ham med de Ord: "Idag har jeg ikke Tid til at høre paa Eders Historier!" Dette tog Jens Munk Kongen ilde op og svarede fortørnet: "Eders Raade vil nok bruge Eders Mænd til Eders Tjeneste, men siden ei saa meget som gjøre dem den Fornoielse at høre paa dem!" Dette Svar blev nu af Kongen ilde optaget, og det ene Ord tog det andet, indtil Jens Munk fordristede sig at drage sin Kaarde. Men Kongen vristede ham Kaarden af Haanden og slog ham med Fæstet i Hovedet. Vel blev Jens Munk snart igjen helbredet for det Saar, som Kongen havde givet ham i Hovedet, men han tæredes siden hen og døde snart derefter.

Holbergs D. N. Hist. II. 668. Kasfs Moerskabslæsn. 1840. 280. Riises Archiv. V. 1.

Palle Juuls Gravsteen.

I forðums Tid var det Skik og Brug, at saadanne Personer, som fremfor Andre holdtes i Agt og Ære, fik, naar de vare døde, paa Kirkegulvet en Liigsteen, som var høiere end de andre.

Engang kom Kong Christian den Fierde ind i Viborg Domkirke, og der han ikke kunde komme frem paa Kirkegulvet formedelst en Liigsteen, der, saaledes ophøiet, laa over Landsdommeren Palle Juul, spurgte han, hvad vel den Mand havde giort, eftersom hans Liigsteen laa høiere over Gulvet end de Andres. Da hertil blev svaret, at han havde været Landsdommer, blev Kongen vred og befalede, at Stenen skulde ligge dybere, eftersom han dog ikke var bedre end de Andre.

Marmora Dan. II. 199.

Giershøis Kildemarked.

I Giershøi, Sæby Sogn i Siælland, holdtes tilforn et stort Kildemarked ved en skion Kilde, som udvælber ikke langt fra Stranden. Aarsagen til at dette Kildemarked ikke længer holdes, skal efter Sagnet være den, at da engang Bønderne i en god Ruus kom derfra, vovede en af dem, at kiøre omkap med Kong Christian den Fierde, hvorover Kongen blev saa fortørnet, at han vilde have stibt Bonden, om han ikke betimeligen var steget af Bognen og havde spændt det ene Dg fra og sig selv istedet. Men ihvorvel

dette formilde Kongens Brede, blev Følgen dog den, at Rildemarkedet skulde ophøre.

Farimagsveien.

Denne Bei, som fører fra Kiøbenhavns Nørrebro til Østerbro, skal have faaet Navn af følgende Begivenhed. Engang kom Kong Christian den Fjerde kiørende der paa Veien og mødte en agende Bonde, der ikke vilde vige afveien for Kongen. Da beføel Kong Christian sin Kiørsvend, at vige Bonden Pladsen, og idet denne da kiorte forbi, sagde Kongen til ham: "Far nu i Nag!" og derefter blev denne Bei kaldet "Farimagsveien."

Christian den Fjerde og Løven.

Da Kong Christian den Fjerde en Dag gik ud af Rosenborg Slot, kom ham en utæmmet Løve, der var brudt ud af sit Buur, imøde. Kongen bød da alle dem, som vare om ham, at gaae tilside, gik derpaa selv lige hen imod Dyret, strog det med Haanden og klappede det, saa at det logrede for ham med Halen og forblev roligt, saalænge han var derhos.

Kast's Koerfskabsl. 1840. 553. Om Kong Christian den Femte fortæller P. Eys i sine haandskrevne Samlinger (Suhms Samlinger. I. 2. 109) at han kunde dristig gaae til en Vindehund og staae for den, medens de andre gik ind.

Om Kong Christian den Fierde.

Da Frue Spiir i Kiøbenhavn engang truede med Falb, steg Kong Christian den Fierde selv op i Spiiret, for med egne Dine at see, hvordan det der havde sig og at tilkiendegive, hvorledes det skulde bindes med Jernankere.

Saaledes siges ogsaa om ham, at naar han var til Orlogs, krob han stundom selv op i Merset for at iagttage Fiendens Forehavende, hvilket ingen ellers kunde giøre saa godt og saa snart som han.

Endvidere er det sagt om ham, at han tidt og ofte gjorde Reiser paa en simpel Bondesogn, og at han lod sine Tienere klæde prægtigt, men gif selv i ringe Klæder som en simpel Mand.

Suhms Samlinger. I. 2. 109.

Spaadom om Frederik den Tredie.

Da Kong Frederik den Tredie som Prinds studerede paa Sorø Akademie, hændte det sig, som han en Dag spadserede i "Philosophgangen", at et deiligt Egeblad faldt ned paa hans Hoved, og, da flere akademiske Herrer bestragtede Bladet, fandtes det, at der paa samme var af Naturen afbildet en Krone, hvorunder Raynet: Frederik. Dette udlagde da samtlige saaledes, at hint Blad forudsagde, at Prindsen ved sin ældre Broders Død skulde blive Thronarving. Denne Spaadom gif ogsaa siden i Opfyldelse, da Prinds Christian, endnu i Faderens Regieringstid, døde og Prinds Frederik efter ham blev Konge i Danmark.

Mss. Collectanea om Sorø Kloster. V. Bering De Frederico III. Hafniæ, 1670. B. Laurent Ueb. Friedrich III. 1670. Daun's Der wohlunterricht. Schilderer u. Mahler. 47. Monatl. Unterredungen. 1692. 341. Suhms Saml. I. 2. 109. En anden præpareret Spaadom om samme Prinds fortæller Holberg i sin D. R. H. III. 22: Da denne Prinds paa sin Udenlands-Reise i St. Denis besaae den saakaldte Tresor og de franske Kongers Insignier, prøvede nogle af Følget den franske Kongeskrone, og fandtes det, at den passede bedst paa Prinds Uriks Hoved. Men en af Munkene tog Kronen og satte den paa Prinds Frederiks Hoved, sigende: "Den passer bedst til denne Cavaliers Hoved!" hvilket var saa meget mere mærkeligt, som Prindsen med Følge var incognito. Da nu Prinds Frederik vilde tage Kronen af igien, bad Munkén ham, endnu at lade den sidde noget, og spaaede, at hans Hoved engang skulde blive kronet. Derpaa vendte samme Munk sig til Følget og sagde: "Jeg vil være den første, som vil hilse denne "Cavalier som Konge!" gik derefter hen til Prindsen, knælede ned for ham og sagde: "Erindre Eder, Herre! at jeg er den første, som ønsker Eder til Lykke med en Krone!"

Kong Carl Gustav i Utterslev.

Da Svensken i Aaret 1658 laa for Kiøbenhavn, havde Kong Carl Gustav sit Hovedquarteer i Utterslev, en lille By, som ligger paa en Hvi, en halv Miils Wei udenfor Staden. Medens han en Dag sad ved Bordet og holdt Maaltid i en Gaard der i Byen, kaldet Schelers Gaard, tog en af Husets Piger uformærkt et Lagen og gjorde dermed Tegn ind mod Kiøbenhavns Bold, for at det skulde vides, at den svenske Konge var der. Og da dette Tegn var seet og forstaaet af dem paa Bolden, som strax efter en Kugle berinde fra og tog Maden af Bordet for Kongen.

Danske Atlas. VI. 6.

Carl den Tiendes Steen.

Paa Veien mellem Roskilde og Snolbelev findes tæt udenfor forstærkede By, paa hoire Haand, en Steen i et Bierde, i hvilken sees fire Huller eller Mærker, saadanne som indhugges i Steen, der siden skulle kaves. Om denne Steen fortælles, at da den svenske Konge, Carl Gustav, gjorde Angreb paa Kiøbenhavn, havde han sine Soldater samlede trindt omkring sig ved Roskilde og forsikrede dem, at det var ham ligesaa let at splitte Danmarks Rige og at erobre Kiøbenhavn, som det vilde være ham at kave den Steen, som laae der ved hans Side. Vel begyndte han paa dette Arbejde i Armeens Paasyn, men det vilde ikke gaae for ham. Han lod derfor Stenen blive heel, og saa gjorde han og med Danmark.

Rask's Noerfskabel. 1839. Efr. Grimm, d. Sagen I. 206.

Kong Carl Gustavs Skolekammerat.

Den svenske Konge Carl Gustav skal i sin Ungdom have gaaet paa Sorø Akademie; af den Grund blev Sorø skaarat under den svenske Krig.

Imellem denne Konges Skolekammerater der paa Akademiet var ogsaa en Hr. Peder, som fra 1658-61 var Præst i Carlsunde. Da Svenskerne nu kom herind, fremstillede samme Hr. Peder sig for Kongen, som strax kiendte ham igien og sagde: Naa! er du der, store Peer! (thi Præsten var en stor og stærk Mand) og indrømmede ham hans Begjæring om Bestyttelse for hans kiære Sognefolk.

Svenskerne paa Holmegaard.

Om Holmegaard ved Næstved gif i mange Lieder det Sagn, at under den svenske Krig var endeel Fiender blevene dræbte der, og for at dette kunde holdes dulgt, havde man nedkastet deres Liig i en Kielber og sfiult dem med Kalk.

Dette Sagn skal for nogen Tid siden være blevet bekræftet derved, at nogle Arbeidsfolk, som vare beskæftigede med at istandsætte en Kielber der paa Gaarden, skulle have fundet en Mængde Kalk, hvori der fandtes en stor Deel Menneſtebeen.

Kong Carl Gustav paa Kronborg.

Da de Svenske i Aaret 1658 havde taget Kronborg i Besiddelse, sad en Dag den svenske Konge, Carl Gustav, foran Kaminen i et af Gemakkerne og grundede paa, hvad Udfald denne Krig monne faae. Og som han der sad, da skete det, at en stor Marmorsteen, som var over Kaminen, og hvorpaa Kong Frederik den Tredies Navn var afbildet, løsnede sig af sit Sted og nær havde truffet Carl Gustav. Derover, siges han, at være bleven meget forsagt og angst og at have udlagt det som et Tegns paa, at Lykken var veget fra ham, og ikke længe derefter døde han. I mange Aar vistes derfor der paa Stedet, det Hul over Kaminen, ud af hvilket Stenen var faldet.

Boesens Beskriv. over Helsingøer. 93.

Svend Poulsen og de Svenske.

Paa den Tid, da Svenskerne hærjede her i Landet, var Jungshoved Slot ved Præstv i Fiendens Bold, og Bonden leed meget ondt af deres haarde Gierninger. Saaledes fortælles, at de, blandt andre Grusomheder, affkar Brysterne paa en Kone, som ikke vilde vise, hvor hun havde giemt sine Penge, og at de i Riisbye joge alle Qvinder og Børn om Ratten ud paa Marken, hvor de maatte lide Hunger, Torst og Kulde. Paa samme Tid var der en Skytte, ved Navn Svend Poulsen, som meest opholdt sig i Egnen om Bekkefov og Bindbyholt, saalænge Krigen varede, og anførte nogle Ryttere til stor Skade for Fienden. En Aften saae han en svensk Herre i et Bindue paa Jungshoved og skød ham, hvorefter han flygtede over paa Dremandsgaards Gods og skjulte sig i Skoven for Svenskernes Efterstræbelsler. Da han ved mange deslige Handlinger var bleven Fienden bekjendt, saa at de søgte at faae ham fangen, udfløbte han sig engang om Vinteren som en gammel Kone og gif i denne Skikkelse til den svenske Leir, tilbydende sig, at ville vise dem, hvor Svend Poulsen laae i Skiul. Da fik han en Trop svenske Ryttere med sig og førte dem til Snesere, hvor der er en meget dyb Sø, hvilken paa den Tid var tilfrossen. Men i den nærliggende Skov sneg han sig fra Troppen, afslagde sin Qvindedragt, fattede sig paa sin lille, graa Hest og nærmede sig de svenske Ryttere nede ved Søen. Da de nu saae ham, raabte han høit: "Her er "Svend Poulsen!" og red i det samme hen over Søen, hvor han vidste, at Isen var stærk nok til at kunne bære

ham. Men, da Rytterne satte efter ham, druknede de alle i Snefere Sø, og endnu, siges det, hører man paa en vis Tid af Aaret en besynderlig Lyd der i Søen. For denne og mange andre snilde Handlinger fik han siden af Kongen en Gaard, kaldet Hovgaarden, i Smidstrup paa Jungshoved, og en anden i Knudsbye ved Bordingborg.

Minerva. 1807. Dec. Kephols's Beskr. over Baroniet Stampenborg. 46-48.

Præsten i Boeslunde.

I Kong Frederik den Tredies Tid, da Kiøbenhavn saa længe var beleiret af de Svenske, og hele Siælland var i deres Magt, levede der en velhavende Præst i Boeslunde ved Korsøer, som blev kaldt Hr. Jochum og var i sin Tid en anseet og agtet Mand. Fienden holdt sig meget til hans Huus, og han fandt sin Regning ved, for ikke at lide større Tab, at tage vel imod de svenske Officerer og at beverte dem med det bedste, han havde, saa tidt de besøgte ham. Men eftersom Retten i Krigstider er hos den Stærkeste, maatte Præsten undertiden see paa, at hans Gæster, naar de havde spist og drukkit, endda ikke vare fornøiede, men toge hver sin Solossee og hvad andet, der fandtes paa Bordet af nogen Værdi, og stak det hos sig. Præsten lod sig aldrig forstaae med, at han engang mærkede det, skaffede nyt igien, og uagtet han ofte havde talt med Kong Carl Gustav, beklagede han sig dog aldrig over nogen Fornærmelse, men tilkiendegav steds, at han var velfornøiet med de Svenskes Opførsel.

Dette gif saaledes hen, indtil Præsten en Dag blev buden at spise hos en af Generalerne, nogle mene hos Kongen selv. Da Maaltidet var forbi, tog Præsten sin Skee, sin Kniv og Gaffel, glemte dem hos sig uden at tale et Ord derom, og lod, som om det saa skulde være. Man reiste sig fra Bordet, Præsten gjorde sig færdig til at gaae bort, men, da man mærkede, at han ei gav tilbage det, han havde taget, erindrede man ham derom, og tilkiendegav ham, at man meget maatte forundre sig over saadan en Opførsel. "Er det ikke en Stik i Sverrige?" svarede Præsten. Man undrede sig over dette Spørgsmaal, og sagde Nei. "Da har jeg troet det!" blev han ved, "thi saaledes have de Svenske altid giort hos mig!" Ved den Leilighed blev det bekiendt, uden at Præsten kunde ansees for Anklager, og strax skal der være blevet befaleet, at hans Sølvs skulde gives ham tilbage.

Rask's Noerfskabelsen. 1839. 180.

Svensken paa Duro.

Paa Duro, som ligger i Issefiorden, har baade Præsten og Sognefogden fra gammel Tid af dobbelte Gaardes Jorde, og Anledningen hertil siges at være denne. I den svenske Krig tog en fiendelig Officeer denne D i Besiddelse og gjorde sig meget til af, at hans Konge havde lovet ham den, naar Krigen var endt, og glemte ikke at fortælle Bønderne, hvorledes han da agtede at føre sit Regimente. Men en Dag, da han lod sig vise om af et Par af sine

tilkommende Undersaatter, og de netop vare paa et dertil be-
 quemt, affides Sted, sloge de ham ihjel og begrove ham i
 Sandet. Men det rygtedes dog snart, at han var kommen
 af Dage, og da Morderne nu gave sig paa Flugt og und-
 gif Straffen, befalede den svenske Konge, at alle Mænd
 paa Den skulde springe over Klengen. Da lod Præsten og
 Sognesogden sig føre til Carl Gustav, som dengang laa for
 Kiøbenhavn, og hos ham udvirkede de ved deres indstæn-
 dige Bønner, at han estergav Dboerne den idømte Straf.
 Da dette, efterat Krigen var tilende, kom Kong Frederik
 den Tredie for Dre, stænkede han baade Præsten og Sogne-
 sogden hver en Gaards Jorder til dem, de tilforn havde haft.

De svenske Ryttere paa Samsø.

I Byen Løstebierg paa Samsø vises i en Bondestue
 adskillige Huller af Flintefugler i Døren, og siges det, at
 da Svensken var der paa Den, i det Aar 1658, toge nogle
 Ryttere en Stræbber og satte ham paa Bordet, befalendes,
 at han skulde sy, medens de skødte til Maals efter et Mærke
 i Døren, tæt forbi hans Hoved.

Granatæblet.

I Dvergade No. 6 i Odense skal der være en Stue,
 som endnu har samme Skikkelse, som for nogle hundrede
 Aar siden. Bæggene ere prydede med gamle Malerier, og

under Loftet hænge endnu, efter den Tids Ziirlighed, Granatæbler. Her boede den svenske Konge, Carl den Tiende, da han i Krigens Tid reiste igiennem Fyen, og er det sagt, at som han en Dag sad der i Stuen, faldt et af Granatæblerne ham ned i Hovedet, hvorover alle vise Mænd, som hørte det, spaaede ham kun ilde. Til Erindring herom er ogsaa dette Æble fremfor alle de andre forgyldet.

Hanck, Kong Frederik den Anden og Oluf Bagger. Odense, 1837 9.

Jomfruspringet.

Dengang Svensken var i Odense, blev en ærbar Jomfru af nogle Svenske forfulgt, saa at hun tilsidst maatte søge Frelse for sin Ære ved at flygte op i St. Knuds Taarn. Og, da de ogsaa her efterstræbte hende, sprang hun ud af et af Lydehullerne paa Taarnet og faldt paa en stor Steen med saadan Styrke, at Stenen gav efter, og Mærket af begge hendes Fødder deri nedtrykkes. Og sees denne Steen med slige Fodspor endnu paa den Plads Klingenberg, lige udenfor Porten af det forrige St. Knuds Kloster.

Efr. Grimms Sagen. I. 212. Ibid. 417-418. Dttmars Volksagen. 197.

Svensken i Kiærby.

Under Svenskens Ophold paa Bogense kom en fiendtlig Underofficeer til en velhavende Bondkone i Kiærby og

tvang hende ved Trudsel til at vise, hvor hun havde gjemt sine Penge. Konen maatte da føre ham ind i Storstuen, hvor hun viste ham en stor Egekiste, sigende, at hvad hun eiede, kunde han finde der paa Bunden. Men da nu Ransmanden havde aabnet Kisten og bukkede sig dybt ned deri, for at tage Pengene, lod Konen det tunge Kistelaag falde til paa ham, greb hans Kaarde og skaffede sig saaledes denne Fiende fra Halsen.

Rask's Noerfskabelæsn. 1839. 350.

Brobygaard.

Paa Brobygaard i Fyen tiende engang en Ladefoged som var saarfast, det vil sige, at han ikke kunde saares. Dette kom ham saa meget bestobedre tilpas, som Fienden dengang var i Landet, og han havde derfor let ved at slaa en Mængde af dem ihjel. En Dag, siges det, gik han fra Gaarden hjem til sit Huus og traf der to fiendtlige Soldater, som vare ifærd med at plyndre. Den ene af disse slog han strax død, men den anden var saa rap tilbeens, at han slap ud af Huset, men fik dog sit Vanesaar paa den Banke ikke langt fra Gaarden, som kaldes Dønsø Banke. I det samme hændte det, at en af Fiendens Officerer kom kørende der forbi med sin Kone og et Barn, og da Ladefogden nu var kommen i Hele, greb han ogsaa dem an, dræbte begge Forældrene og tog Barnet ved Benene og knuste dets Hoved mod en stor Steen. Derfor er

det endnu der paa Stedet uhyggeligt, og stundom høres der et Børneskrig, hvorfor man ikke gierne gaaer der forbi, naar Mørket falder paa.

Den nævnte Banke kaldes Ddense Banke, fordi man tilforn har kunnet see Ddense derfra. Nu er denne Udsigt hindret ved Skoven.

Svensken i Haarslev.

I Haarslev huserede Svensken meget ilde. Alt By-folket maatte fly til Kirken, med hvad de kunde flytte af deres Eiendomme. Men ikke heller i Kirken vare de frelste fra Fiendens Efterstræbelser, og da Binduerne vare vel forsynede med tykke Jernstænger, saa at de ikke kunde trænge ind derigennem, udsaugede de et firkantet Hul paa den indreste Kirkedør og kom paa denne Maade derind. Samme Hul i Døren var endnu at see der, indtil for faa Aar siden.

Rask's Moerskabslæse. 1839. 340, hvor adskillige andre Sagn om Svenskerues Ophold i Fyen ere optegnede.

Kierteminde Kirkegaard.

Paa Kierteminde Kirkegaard havde en dansk Officeer en haard Dyst, i Aaret 1659, med ti Svenske, som der overfaldt ham. Men han værgede tappert for sig og saarede de ni. Da fik han sit Banesaar af den tiende, og til Minde

herom blev hans Støvler og hans Kaarde ophængte i Choret i Kirteminde Kirke.

Danske Atl. VI. 613.

Middelfarts Frelse.

Da General Wrangel i den svenske Krig kom til Middelfart, havde han besluttet, at Byen skulde lægges øde ved Ild. Men Borgemeester Claus Madsens Enke, Ane Claus-Datter, som var en bemiblet Kone, samlede alt sit Guld, Sølv og rebe Penge, bar det i sit Forklæde ud af Byen og formildebe dermed den grumme Fiende, saa at Byen blev skaanet for denne Ødelæggelse.

Ablers Efterretn. om Ribe-By. 6te Saml. 76.

De Frommes Frelse.

Paa den Tid, da Svensken var i Fyen og tog der ilde affted baade med Gamle og Unge, blev et Par fattige Folk, som beboede et lille, lavtliggende Huus i Udkanten af en Landsby, saa beængstede ved Fiendens Nærmelse, at de i bereds Nød og Duide toge Tilflugt til Psalmebogen og sloge op i den for at see, om ikke den Psalme, som de først traf paa, kunde give dem et godt Raad mod den Fare, hvori de vare stedte.

De traf da paa den skønne Psalme: "Vor Gud han er saa fast en Borg", hvilken de andægtigen sang

tillsammen og gif da i Guds Navn tilsegnis med det faste Haab, at den samme Gud, som saa tidt tilforn havde beskyermet dem, ogsaa nu vilde vaage over dem.

Da de den næste Morgen vaagne, var Stuen endnu ganske mørk, og Dagslyset kunde ikke trænge ind til dem. De gif til Døren, men kunde ikke aabne den; nu gif de op paa Loftet, og her saae de, ved at lukke Lugen op, at det allerede var høit op paa Dagen, men at et tykt Sneefog om Natten havde indfyget det hele Huus. Byen selv laae afbrændt for dem, men Fienden, som den hele Nat havde stændet og brændt rundt omkring, var draget videre, uden at have ændset det lille Huus, der laae skjult under Sneedækket.

Kast's Moerskabsløsning. 1839. 11.

Skatten i Sortenshave.

Tilforn, naar man vilde drage fra Falster til Møen, var Overfarten fra Dure Byes Mark til et Sted, lidt nordligere end hvor nu Færgegaarden paa Møen staaer. Saaledes var det under den svenske Krig, da en svensk Officier blev sendt fra Møen over til Falster, for at afhente nogle Pengesummer, som Falstringerne havde maattet yde Fienden. Men Bonden, som skulde føre Svenskeren over Vandet, optændtes af Begiærlighed, da han saae Pengeposerne, brugte derfor Leiligheden til at overmande Fienden og fastede ham over Børde. Dernæst vendte han atter Baaden ad Falster til og nedgrov sit rige Bytte ved et Træ i en Skov paa en

Holm i Bondemosen, "Gørtenshave" kaldet, netop der, hvor der nu staaer en Udflyttergaard fra Mosebye. Det varede ikke længe, før denne Gierning kom Svenskerne for Dren, og Gierningsmanden blev estersporet i Nastrup By af nogle Fiender. I første Stund undgik han dem; men da han forfulgtes af dem, sprang han hurtig ind i en Gaard og skjulte sig listigt bag Gangbøren. Da nu hans Forfølgere kom til Gaarden, løbe de, een efter anden, ind igiennem Døren, hvor han stod skjult, og medens de søgte ham paa alle Steder i Gaarden, undtagen der, hvor de vare komne uden at søge, listede han sig bort og undkom. Vel maatte han nu i lang Tid holde sig skjult, men, da Fienden havde forladt Falster, kom han atter frem og begav sig til Stedet, hvor han havde skjult Skatten. Skændt han nu vel vidste, at han havde nedgravet den under et Træ, saa kunde han dog ikke, trods al sin Flid, finde Træet. Han gik derfor op paa Brigfere Bakke, som ligger tæt hos, og medens han stod der, kunde han tydeligen see og kiende Træet. Han løb da atter ned, men nu var det ham ligesaa umuligt, som før. Stod han paa Bakken, da kunde han kiende Træet, men saa tidt han kom ned, vare alle Mærker forsvundne. Og saaledes gik det ham saa ofte, han i sin Levetid forsøgte derpaa. Men, da mange Aar vare forløbne siden hans Dødsdag, skete det, at en fattig Huusmand i Mosebye, der han vilde røbbe et Jordstød, fandt saa mange Penge, at der til denne Dag spores stor Rigdom der i Omegnen.

Svensken paa Langeland.

Da de Svenske i Aaret 1659 gik iland paa Langeland, samlede Landsdommeren, Hr. Vincent Steensen, endeel Mandskab og slog Fienden to Gange tilbage. Men i det tredje Angreb faldt han ved Annemosegaard. Hans Hustru var Fru Anna Hold. Hun hevnebe sin Mand's Død og betiente sig dertil af følgende List. Hun indbød nemlig endeel svenske Officerer til et Giestebud paa hendes Gaard, Steensgaard, og bevertebe dem i den saakaldte Sommerstue, som endnu skal være smykket med endeel gamle Familiemalerier. Efterat hun i nogen Tid havde ladet sætte rigeligt frem af Drikkevarer for sine Giester, bleve de omfider saa drukne, at de begyndte at styde til Maals efter Billeberne paa Bæggen, men under den Leeg samlede hun Gaardens Folk og overrumplede Svenskerne, som alle bleve paa Stebet. Gulvet i samme Sommerstue skal, indtil for faa Aar siden, have baaret Mærke af dette Nederlag.

Efterretninger om gamle Borge. II. 27.

Brabrand-Sø.

I Eggen om Aarhus ligger Brabrand Sø. Her holdt de Svenske, da de 1658 vare i Jylland, et slemt Huus, hvorom der endnu fortælles. Præsten i Byen Brabrand blev af dem ophængt ved sit Skæg, men, da de vilde sætte over Søen, fik de ogsaa Løn derfor, idet Vaaden gik under med dem, og endnu findes jævnlig baade Hjelme og Sværd op af Søen.

Evensstrup-Holm.

Uimfiorden har i gamle Dage staaet sig med utallige Fjorde ind i Landet, hvilke nu ikke kiendes længer. En saadan gik fra Aalborg halvanden Meil lige sydpaa indtil det Sted, hvor nu Herregaarden Bubberupholm ligger, og der stoder man endnu undertiden i Torvegravene paa Levninger af gamle Skibe, især ved Evensstrup Holm, hvor der for et Par Aar siden blev fundet saa store Levninger af et Skib, at man ikke maagtebe at optage dem.

Om denne Evensstrup-Holm fortælles, at da Svenskerne huserede der i Landet, toge de saa grueligt affed, at de i Løbet af et Døgn berøvede tre Byer alle Tagene og førte dem over paa denne Holm; ja, det siges endog, at Bønderne selv bleve tvungne til at udføre dette Arbejde. Men de huusvilde Bønder samlede sig om Natten og lagde Raad op, om hvorledes de skulde hevne denne Voldsbegierning. De bleve da enige om, at liste sig over til Holmen, for der at ødelægge de Baade, i hvilke Svenskerne vare satte over, og da at udbhungre dem. Dette lyffedes dem kun altfor vel, thi da Baadene vare borte, kunde Svenskerne ikke engang svømme fra Holmen, formedelsst den Mængde Rør, som groede rundt om i Vandet, og nu blev der holdt Vagt, Dag og Nat, ved den smalle Indseiling til Holmen. I de første Dage saae man, hvorlunde Fienden ivrigt arbejdede paa at anlægge Skandser, af hvilke der endnu den Dag idag ere Spor tilbage. Senere hen lagde man Mærke til, at de holdt Jagt efter vilde Fugle, men ved den megen Skyden bleve snart alle Fugle stræmmede bort fra den lille Ø. Paa den tolvte

Dag leed de kiendeligt af Hunger, hvilket kunde iagttages deraf, at de saaes at krybe omkring paa Hænder og Fødder, efterfom de vare for svage til at holde sig opreiste. Men Bønderne vare ubarmhiertige og lode sig ikke røre af denne deres Elendighed, saa at alle, som vare paa Den, ynkeligen omkom. Da omsider Ingen mere rørte sig derovre, stimlede de til og udplyndrede Eigene, hvilke de derefter lagde i en Grav paa Kirkegaarden, og der sees endnu en bred Jordforhøining til sørgeligt Minde om denne ubarmhiertige Gierning.

Palasken paa Mors.

En Bonde paa Mors eiede for endeel Aar siden en Palast, som fra den Tid, Svensken var i Landet, er gaaet fra Haand til Haand mellem Gaardens Eiermænd. Om den siges, at da en Dag en Svensker kom i Gaarden for at plyndre, traf han kun en gammel Kone hienne og gav sig derfor ifærd med at giennemsoge en stor Kiste. Men som han bukkede sig ned, rev hun Palasken ud af Skeden og fløvede dermed hans Hoved, saa at baade han og Palasken bleve paa Stedet.

Schades Beskr. over Den Mors. 83.

Abhøns. Skilderie. 1807. 120.

Bonden fra Lemvig.

Kiøbstaden Lemvig er paa den ene Side indsluttet af høie Bakker. Der stete det paa den Tid, da Svensken var

i Jylland, at en Troop Ryttere henimod Aften nærmede sig Byen. Da Mørket allerede faldt paa, tvang de en Bonde til at tage sin Hest og vise dem Veien. Der de nu havde rebet en Stund i Mørket og vare komne til Bækkerne, saas de Lys i en Gaard, som laae paa den anden Side Tiimfiorden, lige over for Lemvig, og spurgte, hvad det var. "Det er Lemvig," svarede Bonden, "lader os nu ile til!" Herpaa gav Svenskerne Hestene Sporen, og med den raske Bonde i Spidsen, styrtede de alle ned af den steile Brink, hvor Lemvigs Borgere næste Morgen fandt deres Liig.

Et lignende Sagn fortælles i Fapes Norske Sagn. 210. "Randfiordskieldet"; atter et andet: "Junkeren fra Hallingdalen." Ibid. 233.

Svensken ved Aalborg.

Paa den Banke, under hvilken Norre Sundbye, ved Aalborg, ligger, findes Levninger af en Skandse og deslige, hvilke, efter et Sagn, almindeligen tilskrives de Svenske under General Wrangel, men, efter et andet Sagn, have de en anden Oprindelse.

Da Svensken faldt ind i Jylland, boede paa Bang en Herremand af de Høeger. Han samlede en stor Deel af Almuen og bevæbnede den, lod dertil opføre de ovennævnte Forskandsninger, for at holde Svensken ude af Bendsyssel. Da Wrangel kom til Aalborg, sendte han et Budskab over for at underhandle med Anføreren, men dette Sendebud blev dræbt af Bønderne nede ved Fiorden. Opbragt herover, samlede Wrangel sin hele Magt, gik over Fiorden og ad-

splittede Bondebæren. De fangne Bønder bleve da indespærrede i en stor Lade, som laa tæt Østen for Præstegaardens Stuehuus, og lod han samme Lade stifte i Brand, for saaledes at tage Hevn. Da Uden naaede de indespærrede Bønder, og de skreg ynkeligt, raabte en af de svenske Soldater, som stod paa Post derved: "Hør! Musen hun piper!" Men Anføreren, Hr. Høeg, flygtede til Bang, og en Trop svenske Soldater sendtes efter, for at tage ham tilfange. Dog, ihvorvel de giennem søgte hele Gaarden paa det nøieste, fandt de ham dog ikke, thi han var imidlertid velforvaret i et Skab i Panelet.

Svensken under Skagen.

Uden for Gammel-Skagen, der nu kaldes Høien, laa engang en svensk Flaade, som bestod Byen med sine Kanoner og vilde gjøre Landgang. Da syntes det, som om alle Klitter og Bakker bleve skjulte af en Mængde Bevæbnede, der stod opstillet til Landets Forsvar, og en gammel Kone, som i tyve Aar havde været sengeliggende, lod sig ved Rygtet om Fiendens Nærmelse, bære op paa en høi Bakke, hvorfra hun kunde overse det Hele. Da udraabte hun: "Saa skönt et Syn saae mit Die aldrig tilforn!" og lod sig derpaa bære til sit Huus. Men neppe var hun kommen hjem, for en rasende Storm reiste sig, i hvilken den hele Flaade gik under, saa at Kysten bedækkedes med Brag og Liig uden Tal.

Loflund's Oprindelse.

En Aften, under den svenske Krig, kom en Rytter til Herrested By, i Ribe Stift, og spurgte om Bei, for at naae sine Kammerater. Da viste en af Bønderne ham ad en Bei, som førte ned i en Mose, men Rytteren undgik Faren, og da han mærkede, at han var bedraget, vendte han tilbage og skød Byen i Brand, for at hevne sig. Da maatte alt Folk fly bort fra den brændende By og søge ned i en, nedensfor Byen liggende, Lund, hvor der paa den Tid kun boede nogle Lofstemænd. Først skulde de sig her, siden byggede de sig Gaarde, enhver paa sin forrige Lod, hvorved Loflund=By først blev til, da Herrested var lagt øde.

Adlers Efterretn. om Ribe By. 6te Samling. 72.

Peder Spillemands Forræderi.

Da Svensken var i Andsager Sogn ved Ribe, holdt de der saa forfærdeligt Huus ved Brand og Plyndring, at Bønderne, især fra den østlige Deel af Sognet, maatte flygte bort og søge Skiul i Heden. En halv Miil Vest for Heinsvig By er der nogle Sandbanker, omgivne af Moser og Engbund, saa at kun de, der kiende Stedet, kunne finde Bei derigiennem. I disse Sandbanker, hvorhen Beboerne af Heinsvig Sogn og fra Grindsted skulde sig, fandt ogsaa Mændene fra Andsager et Tilflugtssted for dem selv og deres Koner og Børn, og de grove sig Huler ind i Sandet, saa at hver Familie havde sit Hul med fælleds

Indgang. Mændene vare væbnede og skiftedes til at staae paa Udkig. Men i Byen Heinsvig var der en Peder Spillemand, som forraadte dette Skiulested til en Trop af otte svenske Ryttere og viste dem Vej igiennem Moserne. Hvorvel Fienden saaledes kom bag paa Forposten, fik han dog Tid til at affyre sin Bøsse, paa hvilket Signal Bønderne styrtede bevæbnede ud af Hulerne og fældede i den første Salve syv Ryttere. Derefter forfulgte de den ottende, som ogsaa blev dræbt, og da Forræderen, Peder Spillemand, tillige faldt i deres Hænder, blev han til Straf levende nedgravet i en Sandbanke ved Sogaard der i Sognet.

Adlers Efterretn. om Ribe. 6te Samling. 81.

En bortført Dreng.

Da Brandenburgerne i Aaret 1659 drog igiennem Winding Sogn ved Ribe, toge de en trettenaars Dreng og to Plage med sig. Drengens Broder fulgte derfor i lang Tid bag efter Regimentet, og ved hans Hiælp undslap den fangne Dreng, og begge skiulte sig nu i en Lyngstak. Men der blev Drengen snart igjen fundet, og nu bandt de ham til en Hests Hale og førte ham saaledes videre. Siden blev samme Dreng af dem solgt til nogle andre Ryttere for een Rigsdaler; disse solgte ham igjen, og saaledes gif han længe, ved Salg eller ved Gave, fra Haand til Haand. Men da han kom til Brandenburg, fik han i Li-

den ene af Kurfyrens Gaarde, giftede sig der og kom omfjerder med Kone og Børn tilbage til sin Fødeby.

Adlers Efterretn. om Ribe. 6te Samling. 88.

"Stalden" ved Givskud.

Paa Givskud Heide, Nørvangs Herred, Ribe Stift, er der et Sted, som kaldes "Stalden". Dette Navn skal hidrøre fra den Tid, da Svensken var der i Landet, thi da havde en Deel Bønder her deres Opholdssted nede i Jorden. Og saasom der var et Væld derude, behøvede de ei at trække Hestene op, for at vande dem, og selv kom de kun op om Natten for at skaffe sig nogen Føde.

Hist. Tidsskrift. II. 2. 236.

Svensken i Skodborg Præstegaard.

Paa den Tid Svensken faldt ind i Jylland, var Hr. Jakob Buch Sognepræst til Skodborg i Ribe Stift. To Gange havde han fristet den Ulykke, at blive aldeles udplyndret, da han, syg og sengeliggende af den haarde Medfart, han havde lidt, tredie Gang fik Besøg af et Streifeparti af Fiender i sin Præstegaard. Men da Alt var taget af dem, der havde været der først, bleve de saa forbittede, at de slæbte den syge Mand ud af Sengen og heldede gloende Ask med ad hans blottede Ryg, saa at han efter disse Piinsler maatte opgive Landen.

Svensken i Vandelby.

I.

I Tyrildherred, Viborg Stift, huserede Svenskerne frygteligt, især i Nørup og Randbøl Sogne. I Vandelby er der en Gyde, som endnu fra den Tid bærer Navnet "Svæltegyden," thi der skal det være skeet, at de udstjære Indvoldene af en Fange, bandt ham med dem til en Pæl og påstode ham tilbøde.

II.

I samme By boede en meget rig Mand, som hemmeligt havde nedgravet sine Penge. Dette havde en svensk Officeer faaet at vide, og han reiste derfor ud til Bonden, som han truede med Døden, saafremt han ikke aabenbarede, hvor Pengene vare stulte. Bonden bød ham da, at gaae med ud i Faarefjelden, men da de stode for den lille, lave Dør, vilde Officieren ikke gaae først derind. Da udbrød Bonden: "I Danmark er det Skik, at den Fremmede gaaer først!" Og da Svenskeren lod sig dertil overtale og bukkede sig, for at komme ind gennem den snevre Abning, greb Bonden en Pistol frem af Barmen og ihjelskød ham paa Stedet.

Hist. Tidsskrift. II. 2. 230.

Hr. Søren og de Svenske.

Bed det Aar 1628, da de svenske Tropper vare i Jellinge, blev Stedets Præst, Soffren Steffensen mistænkt

af Fienden for at staa i Brevverling med Kong Christians General. Og da nu Budet, som pleiede at gaae med saadanne Breve, blev opfanget og undersøgt, fandtes Brevet stult i hans Vandringstav. Desformedelt blev bemeldte Præst af Svensken ynkeligen taget aflive, idet de nemlig ophängte ham over Kirkebøren, — nogle fortælle, ved Skjæget, — paa en stor Krog, som der vises den Dag idag. Saaledes skal han have hængt der i adskillige Aar med udspilede Been, inden han blev nedtaget. Men efterdi Kirken saaledes ved ham var blevet vanæret, blev han, da han var nedtaget, først ophängt i en Galge og derefter begravet i den saakaldte Galgehøi ved Byen.

Af Mss. Thott. Encom Jellingense. Res. Atl. VI. 749. Marmora Dan. 79. Danske Atl. V. 989. I Jellinge Præstegaards Archiv opbevares en gammel Liber daticus, hvori fortælles:

”Hr. Søren Stefenson, føddt i Birsk, blev ohngefehr Ao. 1628 ”fangen bort førdt til Haderslev aff de Keyserlige, for corre- ”spondence hand skulle haast i Tyeu med voris Folk, hvor ”hand i fængslet tog livet aff sig selv, oc blev siden hans ”legom hidførdt til Jelling oc paa marken ophængt.”

Denne Soffren Steffensen var først, 1614-1619, Præst i Beile og Rector ved den latinske Skole. Fra 1619 til 1628 var han Præst i Jellinge og Hoyer, da han, som ogsaa Thura i sit Mss. Valvæ Scholæ apertæ, beretter ”miserabili morte periit ab hostibus trucidatus.” Hist. Tidsskrift II. 2. 186.

Svenskerne ved Gaarslef.

Da Svensken kom ind i Landet, flygtede mange Bønder fra Gaarslef og omliggende Egne med saamange Lev-

nettsmidler, som de ihast kunde samle, over i Biergeherred til et af "Enkedronningens" Godser, "hvor Svensken ikke turde komme," medens Andre søgte Stul i Markter og Stove.

Svenskerne sloge Veir paa de saakaldte Byggestedsagre ved Gaarslef, og derfra kunde de oversee hele Byen og bemærke, hvor der i Gaarden viste sig at være Lys om Natten, hvilket var dem et Tegn paa, at de bortflygtede Beboere vendte tilbage, for at hente noget. Saaledes saae de en Nat, at der var Lys i det Huus, hvor nu Smeden boer, og sendte derfor nogle Krigsfolk derhen, for at overrumple Huset. Men der gik det dem ilde, thi et Par stærke Karle bræbte dem paa Stedet, hvorfor der siden paa dette Sted blev holdt saa stærk Vagt af Svenskerne, som vilde hevne sig, at Ingen siden turde komme dette Huus nær.

"Høist mærkelig" bemærker L. Becker, som har meddeelt dette Sagn, "er den Efterretning, som indeholdes i Sagnet, at Bønderne flygtede over til et af Enkedronningens Godser, hvor Svenskerne ikke turde komme. Sandsynligviis menes hermed "Rosenvold, som ligger lige over for Gaarslef og paa den Tid tilhørte "Christian den Fierdes Gemalinde, Kirstine Munk; at Svenskerne ikke turde komme derhen, er meget rimeligt og vistnok udenfor al Tvivl, "da Corfis Ulfeld, som ledsagede den svenske Konge paa Feldttoget "mod Danmark, var gift med hendes Datter."

Fredericia's Indtagelse.

Da de Svenske i Aaret 1657 faldt ind i Holsteen, flygtede Adelen og dens Folk tilligemed Sogne-Rytteriet,

til hvilket to af hver Sogn vare udfkrevne, og det fortælltes at Hr. Baldemar Daae paa Lerchenfeld, som og var med, undløb i een Sko og een Støvle. Da de Svenske kom til Fredericia, blev den indtaget, og dette skal, efter Vidnesbyrd af Folk, som selv vare med, være skeet paa følgende Maade. Anders Bilbe befalede en Dag, at rydde Porten og at oplade den for Svensken, i den Hensigt — som det blev foregivet — at naar de marscherede ind, skulde Garnisonen være posteret paa Bolden indenfor og skyde paa dem. Saaledes blev Planen ogsaa sat i Værk, men da Fienden marscherede ind, var der ingen, som commanderede Garnisonen at løsne et Skud. Dette Forræderi mærkedes først for silbdigt, og Garnisonen blev taget til Fange. Men en Soldat af den, som stod nær hos Anders Bilbe, hevnedes det paa ham, idet han med sin Flint slog ham død til Jorden.

Af et gammelt Mscr.: Kinds Herreds Krønike af C. Thestrup.

Hr. Peder Dorsch.

Da Fæstningen Frederiks-Ovde, siden kaldet Fredericia, i Aaret 1659 holdtes besat af Svensken, stod Præsten Hr. Peder Dorsch *) en Dag for Alteret, som han fik Ordre, at bede for den svenske Konge fra Prædikestolen. Men han svarede, at han havde kun een Gud at bede til og een Konge at bede for. Da man efter dette Svar lod ham vide, at saafremt han ikke vilde adlyde, da skulde han ved sin Hiem-

*) Hans Søn forandrede Navnet til Dorscheus.

komst finde sin Præstegaard i lys Lue, svarede han: "Hvad min Gud vil, det skee! altid er hans Villie den bedste!" Og da han kom tilbage, stod Præstegaarden i Brand, ihvorvel der var betalt en Sum Penge, for at den skulde skaanes.

Alders, Efterr. om Ribe By. 6te Saml. 76. cfr. Danske Aftl. V. 912.

Polakkerne og Præsten.

I.

Da Svenskerne havde hærjet i Jylland, kom i Aaret 1659 en stor Mængde Polakker og Brandenburgere, for at jage dem ud, men ihvorvel de kom som Venner, vare de dog ligere Fiender i deres Fremfærd.

Paa den Tid var Hr. Rasmussen Sognepræst for Hale og Tørring, i Brabsherred, Skanderborg Amt. Da han havde hørt, hvorlunde disse Venner fore frem, skulde han betimeligt alt sit Sølvtøi og alle sine rebe Penge i Bagerovnen og tilmurede den derefter. Dette var imidlertid blevet iagttaget af en polsk Speider, som foran sine Kammerater listede sig omkring, og han ilede da tilbage til Hale Kro, hvor endeel Krigsfolk sad og svirede, og dem fortalte han, hvad han havde seet i Præstegaarden, idet han tilbød sig at ville give dem Anviisning paa Præstens Sølvtøi. Ved dette Budskab jublede Polakkerne og fordooblede nu Svieren i glad Forventning om derefter at undersøge Præstens Bagerovn. Men i Kroen sad desforuden nogle Mænd, som vare Sognepræsten hengivne, og en af dem fandt ubemærket Leilighed til at liste sig bort, for at give Hr. Ras-

musssen Underretning, om den Fare, som truede ham. Ved dette Budskab ilede Præsten ufortøvet med at udtage sit Gods af Dønen og at nedgrave det i Haven, og da dette var vel gjort, sagde han sin Hustru som saa: "Paa det at "din Fremtid maa blive sikret, har jeg skjult mine kostbareste Sager paa et Sted, hvilket jeg endnu ikke vil tilkiendegive dig. Men skulde det skee, — som Gud forbyde! — "at jeg skulde blive dræbt af Polakkerne, da har jeg, for "at underrette dig om, hvor vort Solvstøi ligger skjult, nedlagt en Seddel under et Bræt bagved Alteret; men løv mig med hellig Eed, at du i intet Tilfælde vil søge denne "Kundskab, førend Fienderne ere dragne ud af Landet!" Kort Tid efter kom Polakkerne til Præstegaarden, og da de nu mærkede, hvad der var foregaaet, medens de tovede, bleve de saa forbittede, at da Hr. Rasmussen en Dag kørte fra Aale til sit Anner, Tørring, for der at holde Gudstjeneste, slæbte de ham af Bognen og "struede Hiernesstallen fra hans Hoved", saa at han paa Stedet opgav Anden.

Hist. Tidsskrift II. 2. 234.

II.

Ifke alene mod Mænd, men ogsaa mod gamle Dvinder og Børn øvede de keiserlige Tropper gruelige Boldsomheder. En ældgammel Præsteente i Storring, Framlev Herred, Aarhus Amt, som næsten gik i Barndom, nedgravede sine saa kostbarheder, men hun blev, til Straf derfor, roget ihjel i en Døn.

Disse Sagn ere blevne opbevarede af en værdig, gammel Kone i Veile, hvis Oldemoder var gift med den ovenfor nævnte Præst Rasmussen i Aale.

Polakken.

Da Polakkerne vare i Jylland og plyndrede allevegne, skulde Præsten i Urlev, mellem Veile og Horsens, endeel Sølvtois og andre Kostbarheder i Alteret. Da nu Fienberne havde forladt Egnen, sendte Hr. Søren sin Pige hen i Kirken at hente det Gjemte tilbage. Men som hun havde faaet det ihænde og aabnede Kirkedøren, for at begive sig hjem, saae hun en Polak, som stod lige foran Døren. Dog tabte hun ikke Fatningen ved denne Stræk, men greb i Hast et svært Stykke af Sølvtoiet, som hun bar, slog ham dermed i Hovedet saa voldsomt, at han øieblikkelig styrtede død til Jorden. Heldigviis var denne Polak en Efternøler, saa at det lykkedes, at faae ham begravet ude paa Marken, uden at hans Kammerater fik noget derom at vide.

L. Beckers Orion. I. 2. 249.

Polakkerne ved Thyrsbæk.

Ved Thyrsbæk Strand, Hattling Herred, Aarhus Stift, fandtes endnu for nogle Aar siden to Fisserhuse, af hvilke det ene var faldefærdigt og blev nedbrudt, det andet er nyligt blevet opbygget igjen. Paa det Sted, hvor dette nu ligger, laae tidligere en Hytte, som kaldtes gamle Jens Fissers Huus.

Da de Svenske vare her, toge de alt Dvæget bort med sig, saa at der, da Polakkerne kom, var næsten intet tilbage for dem, hvorover de affledkom mange Voldsomheder. Saaledes kom en Dag en Flok Ryttere ned til Fisserhuset og forlangte, at Fisseren, som hed Peer Madsen, skulde svomme deres Heste. Men medens han var hermed ifærd, hængte de hans Kone op i Skorstenen og røgede hende ihjel. Da nu Manden ude i Stranden hørte hendes ynkelige Strig og vel vidste, at han ikke kunde frelse hende Livet, kastede han sig af Hesten og druknede. Derfor seer man endnu stundom en Mand tilhest og uden Hoved der, og paa det Sted, hvor Baabeleiet før var, høres ligesom om Klarer kastedes i en Baad.

Hist. Tidsskrift II. 2. 234.

Pigen i Gaarslef.

Læt ved Veile Fiord, nogle faa Miil fra Fredericia, ligger Gaarslef Sogn, Anner til Piedsted, hvilkens By i Krigens Tid blev meget plaget af Polakkerne.

Saaledes blev der en Bondepige, ved Navn Marthe Hansdatter, forfulgt lige op i Kirketaarnet af en polsk Rytter, som vilde voldtage hende, og, da hun ingen anden Udvei fandt til at frelse sin Ære, gav hun sig Gud i Bold og styrte sig ud fra Glambullet i Taarnet, eftersom hun hellere vilde omkomme, end leve med Vanære. Dog — Vorherre stod hende bi, og hun kom ikke alene uskadt til Jorden, men und-

Kap Polakkens Forfølgelse, blev siden gift og tilbragte sine sidste Dage som en hæderlig Enke i Fredericia.

Hist. Tidsskrift II. 237. Et lignende Sagn "Jomfruspringet" er fortalt Pag. 78.

Polakhullet ved Rosenvold.

Paa Rosenvolde Gods, ved Veilefiord, vides der i Starrode Stov, i den saakaldte "Drendal", en meget dyb Grube, som bærer Navnet, Polakhullet; thi paa dette Sted siges Bønderne at have ihjelslaaet en stor Mængde Polakker og at have stult deres Lig der i Gruben.

Polakkerhulen.

Imellem Thyrsbæk og Veile er et Sted, som kaldes "Polakkerhulen." Derom siger Sagnet, at det kaldes saa, fordi tre og tyve Polakker i Krigens Tid her ere blevne ombragte; hvorimod Andre ville vide, at det var de Sørovere, hvis Hiernesfaller nu findes indmurede i Veile Kirkes nordre Capel *), og er det ikke at sige, hvormange Forbifarende der Tid efter anden ere blevne bærgstede af Spøgeri paa dette Sted.

*) cf. Danske Atlas. V. 942.

Hans Nielsen og Polakkerne.

I Klovborgsogn, i Sjælland, ved den By Skade, er en Hebe, kaldet Notvig Hebe. Der sees endnu en Steendyøse, hvilken er sat til Minde om Hans Nielsen der fra Sognet. Paa den Tid Polakken var i Thyrstingradssherred, øvede han megen Bold og tog hart affted i Lørring, Hale, Hiortsvang, Thyrsting og Klovborg. Der plyndrede han Mand og Kvinde og drev Dvæget i Hob til Stougaard, hvor han faldbød det, saa at Bonden saare ofte der maatte kiøbe sin egen Ko, og omsider kom det saavidt, at man for fire Stilling dansk kunde kiøbe det bedste Hoved.

Engang kom til Skade Præstegaard sytten Polakker og en Underofficeer. De aabnede alle Giemmer og borttog, hvad som helst enhver vilde. Først begierede de Spise og Drikke, dernæst endogsaa Præstens Døtre og Piger. I denne store Nød raadede Aulskarlen, Hans Nielsen, Præstefonen, at hun kun skulde sætte dem for af Drikkevare mere, end de begierede, sigende, at han da selv vilde sørge for Resten. Da nu Polakkerne vare drukne, gif Karlen ind til dem, og uden at de gave derpaa Agt, skulde han alle deres Baaben, tog selv en Sabel og raabte: "Staaer op Karle! her er Piger at dansse med!" og maatte de da en efter anden lade sig binde Hænderne paa Nyggen. Saa drev han dem foran sig, sigende, at han vilde føre dem til deres Oberst, at de skulde have Straf af deres Gierning. Og der de nu i godt Haab lode sig drive, hvor han saa vilde, førte han dem ud paa Notvig Hebe og lod dem der giøre

Holbt. Da lovede han og sagde, at hvo af dem, som vilde skyde de andre, han skulde have Frihed for Straf. Og var der da En iblandt dem, som talede Dansk, og han tog med Glæde imod Tilbudet. Da bleve hans Hænder frigjorte, og han skød paa Stand de andre ned. Men efterat dette var seet, spurgte Hans Nielsen ham, hvo han var, og, der han havde givet til Svar, at han var dansk Mand, gav Nyls-karlen ham en dødelig Bunde giennem Brystet, efterdi han havde været deelagtig i Udlændingenes Uteerligheder og Fremfærd. Saa begroves de alle tilhobe i Sandet, og hin Steensbysse blev sat derover, paa det at Hans Nielsen skulde have Vre af sin Gierning.

De Keiserlige i Rindsherred.

I Aaret 1626 ved Mikkelsdagstid gjorde de Keiserlige Indfald i Jylland, og saasom man her i mange hundrede Aar ikke havde seet en Fiende, forarsagede dette en stor Frygt baade hos Høie og Lave. "Rinds Herreds Knaber" meente dog at ville værge for sig og havde til den Hensigt affasket Steenild-, Simested-, Skindrup- og Lilleveile-Broer, og laae Keiserens Folk nogle Dage for hver Bro, medens Bønderne paa den anden Side formeente dem Overfarten. Omfider stak de Keiserlige en hvid Fane ud, og da de havde erfaret Dybet i Aaen, trak deres Anfører sin Hest over en bred Bielle, som laae midt i Aaen, og førte saaledes de Andre over Aaen efter sig. Og da de mestendeels vare redne Bøndernes

Hær forbi, undløb dißes Anfører og de selv bag efter ham, og bleve mange af dem dræbte.

Ved Skindrup Bro laa der — som sagt, — ligeledes en Hob Bønder og et Parti af de Keiserlige. En Dag gif en af de Keiserlige op paa Thinghøi og drog sine Hoser ned for at forhaane Bønderne, som laa paa Skindrup Mark. Men diße fik Bartel Skytte paa Lynderupgaard, om hvem det sagdes, at han havde Friksud, til at see til, om han ikke kunde ramme den Keiserlige, og han rammede ham, saa han faldt ned med det samme.

Karsagen til at de Keiserlige kom saa stærke her ned i Landet, siges at have været den, at Bendelboerne havde samlet alle Baade og Færger til sig og vare ligeledes forsamlede for at hemme de Keiserliges Dvergang; men diße fik Kundskab om, at de kunde vade over ved Harboøret, og saa gjorde de, kom bagpaa Bendelboerne og Thyboerne, for diße mærkede det, og der blev et stort Neberlag paa dem.

Forøvrigt blev dog mange af de Keiserlige omkomne rundt om i Rindsherred, hvor Bønderne traf paa dem i Smaapartier. Dog faldt det undertiden vanskeligt nok at faa Livet af dem, eftersom mange af dem kunde den saakaldte "Passauiske Kunst", nemlig at gjøre sig haarde for Skud og Baaben, og saadanne maatte Bønderne qvæle, eftersom de ikke kunde dræbes paa anden Maade.

Af et gammelt Mscr.: Rinds Herreds Kronike af E. Thestrup.

Jellinge efter Krigen.

Efterat de Svenske og Polakkerne vare dragne ud af Landet, stod Jellinge Sogn næsten ganske øde. Kun nu og da streifede et enkelt Menneske over de ødelagte Marker, for at udsee sig en Fremtids Bolig. Saaledes kom ogsaa en Mand fra Thy og traf der en Kvinde fra Skaane, som strax friede til ham med de Ord:

"Na vil du være min Mand,

"Saa vil a være din Kone!

"Du er fød i Thyeland,

"Og a er fød i Stone!"

Derefter valgte de et Stykke Jord og byggede der.

Hule Træer.

Dengang da de Svenske og Polakkerne vare i Egnen om Beile, flygtede Beboerne for dem og stulte sig i Marker og i Skove. Ikke langt fra Gaarden Rosenvold vistes indtil for nogle Aar siden en gammel, huul Eg, i hvilken en Kone i hin Tid skal have boet, og siges det, at hun endog havde sin Spinderok derinde hos sig.

Ogsaa i Daugaard Skov skal man have paaviist en huul Eg, hvori en heel Familie skal have haft Tilhold under Krigen.

Brandenburgere.

Paa flere Steder i Jylland vorer der imellem Havren et Slags guult Ukrud, som almindeligen kaldes "Branden-

borgere." Dette Navn skal være det tillagt, forbi det, efter gamle Folks Fortælling, først sporedes efter den Tid, da Brandenborgernes Heste, under Krigen 1659, havde været her i Landet.

Christiansø.

Nordost for Bornholm, i Østersøen, ligge tre smaa Det, Erteholmene kaldte. De høre nu til Danmark, men der var en Tid, da de vare upaaagtede, som de vare ubeboede. Om hvorledes de kom under Danmark, fortælles følgende Tildragelse.

Kong Carl den Ellevte skal først have besluttet, der at lade anlægge en befæstet Havn, og til den Hensigt stak en Admiral i Søen med en Afdeling af den svenske Flaade, som laae ved Carlskrone. Samme Admiral modtog ved sin Afreise en forsegleet, kongelig Ordre, hvilken han først skulde aabne, naar han havde naaet en vis Høide i Søen. Men Admiralen havde ombord en Hund, som var oplært til at bringe igien, og saasom den var særdeles yndet, havde den jevnlig sin Gang i hans Kahyt, hvor den nu og da forlystede sig med, hvad den kunde faae fat paa. Saaledes fik den en Dag den kongelige Ordre i Fladen og bragte den sønderflidt ud paa Dækket, hvor Admirals Kammer-tiener blev opmærksom paa Papiret, tog det fra Hunden og undersøgte det. Og da han nu deraf kom til Kundskab om Flaadens Hensigt, stak han uformærkt Stumperne af denne Ordre til sig, flygtede dermed til Siælland og for-

raadte denne Sag for Kong Christian den Femte, som da lod Nerne besætte af danske Tropper, tog dem i Besiddelse, og kaldte den største af dem Christiansø.

Pontopp. Theatr. Daniæ. I. 140. Danske Atl. III. 230. C. B. Hertel, Beskr. af Christiansø. 6.

II. Om historiske Personer og Familiefagn.

Oluf Bagger.

Paa Kong Frederik den Andens Tid boede i Odense en overmaade rig Mand, ved Navn Oluf Bagger. Han var godt anstrevet hos Kongen, og det fortælles, at da denne engang besøgte ham, lod han gjøre Ild i Kaminen og varmede det hele Værelse med Kaneel. Da nu Kongen undredes over sliq kostbar Ild, fremtog Oluf Bagger en Mængde Beviser og Papirer, efter hvilke han havde store Summer tilgode hos Kongen, og fastede dem alle ind i Dønen *). Da gav Kongen ham Rettighed til at mønte en vis Mønt **), hvorover Oluf Bager lod sin Gaard i Dvergaden dertil indrette, og kaldes endnu det Stræde, som løber langsmed dens østre Side, Møntestrædet.

Der nu Oluf Bager blev gammel, havde han tolv Børn; men efterdi hans Rigdom var betydeligen formind-

*) "Denne Anecdote, der maaskee med større Sandsynlighed fortælles "at have fundet Sted mellem Keiser Carl den 5te og de augsburgske "Handelsfyrster, Fuggerne, taber meget i indvortes Rimelighed "ved den Omstændighed, at Kong Frederik ved et Gavebrev af "13 Dec. 1564 har skænket Oluf Bagger Opreisning for hans lidte "Stade ved Afstaaelsen af Magdalene Michels Ldæe og Tolkelund." Hand, Indbydelseskrift: Kong Frederik II og Oluf Bagger. Odense, 1837. 5.

**) D. Atl. VI. 609.

sket, vilde ingen af dem tage sig af den Gamle. Da kaldte han engang alle sine Børn for sig og fremtog i deres Nærværelse et saare tungt Skrin, lovende, at den, som vilde føde ham indtil hans Dødsdag, skulde have dette. Nu viste de sig alle føielige og kiærlige, men da den gamle Fader var død, og de aabnebe Skrinet, fandt de, til Straf for deres ukiærlige Sind imod ham, at det var fyldt med tunge Kampestenene *).

Fru Mette Banners.

Den sidste Banners Frue paa Frederiksgave, i Fyen, Fru Mette, var en ringe Bondepige fra Stubberup, som tiende der paa Gaarden og saaledes behagede Hr. Christian Banner, at han tog hende til sin ægte Hustru. Men for aldrig at glemme sin Herkomst, havde hun indtil sin Dødsdag sin Malkebotte, sin Malkestol og sine Træsto staaende paa sit Natbord. Nu ligger hun begravet i Dalum Kirke.

Bedel Simonsen, Samlinger til Hagenskøvs Historie. 90., hvor det tilføies, at hun var "af god gammel Adel;" hendes Familienavn var Mette von der Kuhla. Sagnet tilskrives der hendes Iver for Meieriet.

*) I Hans's ovennævnte Indbydelseskrift siges, Pag. 20, at der i Skrinet fandtes en Stof med Paaakrift:

"Hvo, som giver, til han tigger,
Stal staaes, til han ligger."

Om en Indskrift paa Oluf Wagners Gaard, der 1836 er nedbrudt, see Mast's Morstabslæsning. 1839. 543. Sfr. Nyrup's og S. Abildgaards antiq. Reisc. 101 seq.

De Billers Vaaben.

I den adelige Familie Billes Vaaben, findes en Dverg eller liden Bildmand. Hertil siges Anledningen at være denne:

Da der engang, for mange hundrede Aar siden, indtraf en stor Tørste over Landet, saa at alle Vandmøller maatte staae, og Folk ikke kunde faae deres Korn malet, gif en Herremand af de Billers Slægt i sin Gaard, meget bedrovet og nedslagen. Da kom til ham en liden Dverg, som var ganske laadden over hele Kroppen og havde i sin Haand et Træ, der var oprykket med Roden. Som han saaledes stod for Herremanden, spurgte han ham, hvi han var saa bedrovet. Dertil svarede Hr. Bille: "Hvad kan det nytte, om jeg siger dig det, da du dog ikke kan hjælpe mig?" Dertil svarede Dvergen: "Du er bedrovet, fordi du ei kan faae dit Korn malet, og du har dog mange Børn og Folk, som trænge til Brod! Men jeg skal vise dig et Sted paa din egen Grund, hvor du kan bygge syv Møller, som aldrig skulle mangle Vand!" Og da han nu havde vist Hr. Bille Stedet, byggede denne syv Møller, som endnu den Dag idag findes ved Ellebro Dam og aldrig staae for Vand, hverken Sommer eller Vinter.

Samme Dverg siges, at have givet ham et libet, hvidt Horn, hvilket, saalænge det var hos hans Slægt, skulde holde den i Velstand, og skal dette Horn i lang Tid have været bevaret paa Søholm *) i Siælland.

---

*) Søholm ligger i Magleby Sogn, Stevns Herred, og har længe tilhørt Familien Bille; nu ligger denne Gaard under Giorstev Gods.

Miscell. Rostg. No. 25. 495. L. Brøder, Herregaarden Egeskov i Fyen. Kbh. 1840. 11. Der skal ligge en Bille begravet i en Hoi under aaben Himmel ved Allingemagle. Paa denne Hoi laae tilforn en Kæmpesteen, i hvilken var udhugget de Billers Baaben med den Indskrift: "Her ligger begravet Hr. Themme Bille af Alling. 1230. Samme Steen er siden flyttet og lagt til Grundtvold under et Huus.

Tyge Brahe.

Da Tyge Brahe engang var til Bryllup, kom han der i Skænderi med Hr. Manderup Parsberg, og der de nogle Dage derefter mødtes i en Julestue, kom det imellem dem saavidt, at de droge deres Kaarder og gif hinanden ind paa Livet. Og mistede Tycho Brahe i denne Strid sin Næse, saa at han for at sfiule denne Legemsbrøst, maatte lade sig giøre en Næse af Guld og Sølv, saa kunstig, at man ingenlunde, ved at see den, kunde tro andet, end at den var af Riød og Blod. For at være sikker, om den skulde falde af, gif han altid med Liim i Kommen.

Hoffmanns Esterr. om danske Adelsmænd. III. 4.

Fru Sophie Brahe.

Da Tyge Brahe, efterat være faldet i Unaade ved det danske Hof, levede hos Keiseren i Prag, drog hans Søster, Fru Sophie Brahe, som var en saare lærd Dame, ogsaa ud af Landet, for at besøge sin kiære Broder. Men da hun kom dithen, var han alt afgaaet ved Døden, og

saasom hun nu i dette fremmede Land hverken havde Slægt eller Venner, som kunde tage sig af hende, blev hun der saa forarmet, at hun tilsidst maatte lade sig det befalde, at sidde paa Torvet og at udsælge et og andet Smaafram. En Dag, som hun der sad, gik en ung, reisende Herre hende forbi, og kiendte hun, ved at see en Signet-Ring, han havde paa Fingeren, at det var hendes egen Søn, Tage Lott, som paa sin Reise nu var kommen til Prag. Da tog han hende under sin Beskermelse og førte hende hjem med til Danmark, og den Ring, paa hvilken hun havde gienkiendt sin Søn, blev fra Slægt til Slægt opbevaret i Familien.

Danske Magazin III. 23, hvor denne Fortælling erklæres kun at være et Sagn i Familien. Det tilføies, at Ringen "findes endnu (1747) i et fornemme Cabinet."

Hr. Eske Brok.

Hr. Eske Brok, som boede paa Vemmeltoft, gik en gang i Marken og slog hen i Veiret med sin Kiep. Og fløi der da pludseligen, idet han slog, en Hat hen for hans Fødder, hvilken han lod Tjeneren tage op, og satte den paa sit eget Hoved. Men i samme Stund, som han fik den paa Hovedet, blev han usynlig, og prøvede han derpaa med Tjeneren, saa at hvo der fik Hatteu paa Hovedet, ham saae ingen af de Andre. Da blev han meget fornøiet over slig Fangst og gik hjem dermed. Det havde ikke været meget længe, saa kom en barhovedet Dreng til Porten, begierende

at tale med Hr. Efte Brof. Da nu Herren kom, bad Drengen ham om sin Hat, den han havde flaaet af hans Hoved med Kieppen og bad ham derfor hundrede Dukater og siden mere, om han vilde lade ham faae den tilbage. Men det var alt forgieves, hvad han bad eller sagde, eftersom Hr. Efte særdeles yndede Hatten. Da lovede Drengen ham, at saafremt han vilde give Hatten tilbage, da skulde hans Efterkommere aldrig komme til at fattes noget, og fik han da Hatten af Junkeren, som meente, at den med sligt Løfte var vel betalt. Men der Drengen gik ud af Døren, sagde han: "Du skal dog ei efterlade dig Sønner, men Døttre!" Og fødte ogsaa hans Frue mange, men dødsfødte Sønner, saa at Hr. Efte Brof døde den sidste af sin Stamme.

Miscell. Rostg. Mss. No. 25.

En lignende Historie om en Hat, som gjorde usynlig, s. Peer Kalms Westgötha- ok Bahuslänska Resa. 98. cfr. Lothars Volksagen u. Märchen. 50.

Hr. Laurids Brokkenhuus.

Paa den gamle Gaard Eggestov, i Fyen, boede Hr. Laurids Brokkenhuus. Om ham fortælles, at han var en kæmpestærk Mand, og at han i Porten lod ophænge i en stærk Riæde et Jagthorn. Naar han kom hjem og vilde kalde Gaardens Folk sammen, da pleiede han at ride ind i samme Port og at gribe om Hornet, idet han løftede sig tilligemed Hesten saa høit iveiret, at han kunde blæse i Hornet. Dette Horn glemmes endnu paa Gaarden, og findes der paa samme

den Indskrift LBH og KS 1615, hvilket betyder Laurids Brokkenhuus og hans Frue, Karen Stram.

L. Becker, som i sit Skrift, Herregaarden Egestov i Fyen, fortæller dette Sagn, bemærker, at Laurids Brokkenhuus var død elleve Aar før 1615.

Jomfru Rigborg Brokkenhuus.

Hr. Frederik Holgersen, Herre til Rosenvold og Kammerjunker hos Kong Christian den Fjerde, og Jomfru Rigborg, Kammerjomfru hos Dronning Anne Cathrine, fandtes at leve i utilladelig Kiærlighed til hinanden, og dømtes han at være fribløs, hvorpaa han drog ud til Keiseren og var med i den ungerste Krig; men Jomfru Rigborg dømtes ved høieste Ret til evigt Fængsel. Vel bad Kong Christian for hende hos Faderen, som var Hr. Laurids Brokkenhuus til Egestov i Fyen, men han svarede: "Saa har Kongen vel selv været Fader til Barnet." Dertil svarede Kongen: "Det skal vi lægge os fra!" og blev hun da hensat i et laaselukt Kammer, hvor der kun var et firkantet Hul paa Døren og havde alene en Pige hos sig. Men der Faderen var død, lod Moderen hende løs, og da ogsaa hun var død, gav hendes Sødsfende hende Nobelle Gaard i Fyen. Siden levede hun meget stikkelig og hed Fru Rigborg.

Mss. No. 105, 8. De Rosenkrandsfer, 84, hvor der tilføies: "dette er af den gamle Frøken Ulfeld fortalt at være ganske vist." Hofmanns histor. Efterr. II. 110. I L. Becker, Herregaarden Egestov i Fyen, gives de omstændelige, historiske Oplysninger.

Fr. Bugges Drab.

Fr. Niels Bugge paa Hals, som var en af de rigeste og mægtigste Mænd i Jylland, satte sig op mod Kong Valdemar og blev derfor i Aaret 1358 indstævnet at møde under Leide i Nyborg. Men der han kom til lille Belt og satte over fra Snoghøi til Middelfart, blev han tilligemed Fr. Otte Stison og Fr. Peder Andersen overfaldet af tre Fiskere paa en Løkke ved Stranden og ihjelslaget med Møggrebe, hvoraf Fiskerne betiente sig for at opgrave Orme. Ordet gik da, at denne Misgierning var skeet paa Kongens Anstiftelse, saasom han vilde være Fr. Bugge quit; men Kongen fralagde sig denne Bestyldning ved tolv Mænds Eed, og bleve de tre Huse ved Stranden, i hvilke Morderne havde boet, belagte med en aarlig Blodskyld af tre Mark og een Skilling, som tilfaldt Hals=Slot og Fr. Bugges Arvinger. Saaledes er det fortalt af samme trede Fiskeres Efterkommere, og Stedet paa Løkken, hvor Mordet skete, blev betegnet ved en Steensætning, hvor der voxer overhaands mange røde Skræpper, der ikke lade sig udrydde.

Huitfeld. I. 517. Danste Atl. III. 488. Ibid. VI. 665.
Danste Biser fra Middelalderen. II. 266.

Stahme beretter i sin Beskrivelse af Middelfart (Almeennyttige Samlinger XXX. 1ste Stykke. 93), at Jubbøggerne i Byens Vestergade maa tilfammen aarligt betale til Kongen 49 St., fordi de Borgere, som boede der paa Strædet, myrdede de tre, navnkundige Riddere 2c.

Den halvfyldte Flaske.

Da Svensken for mere end hundrede Aar siden hærjede i Holsteen, skete det engang efter et Slag, som de Danske

havde vundet, at en Soldat, der havde sin Post paa Balpladsen, netop med stor Noie havde faaet fat paa en Flaske Ol til at lædse sin gruelige Tørst med. Men som han satte den for Munden, hørte han en saaret Svensker, der havde mistet begge Benene, kalde og vansmægtende at bede ham om en Lædsedrik. Da gik Soldaten hen til ham, og seende, hvor ynkeligen han laae der, bødte han sig ned til ham, for at række ham sin Flaske. Men i samme Dieblif affyrede den forræderiske Fiende sin Pistol imod ham, haabende, endnu i Døden at kunne hevne sig. Dog — Kuglen rammede ikke, thi Vorherre holdt sin Haand over den barmhiertige Soldat. Han reiste sig, drak sin Flaske halvt ud og rakte den derpaa til Forræderen med de Ord: "Du Slyn- gel! nu faaer du kun det halve!"

Da dette kom for Kongens Øre, lod han Soldaten kalde til sig og gav ham et Baaben, hvori der stod en halv- fyldt Flaske, og dette Baabenmærke gik i Arv til hans Slægt, som endnu lever i Flensborg.

I Dagen 1839 No. 6, som har denne Fortælling fra Danne- virke, siges, at denne Soldat var Lippoldsfader til en nulevende Riob- mand F** i Flensborg.

Den første Greve Friis.

I Omegnen af Frisenborg i Jylland fortælles, at den første Greve Friis var Oberst ved den kongelige Garde og meget beromt for sin Tapperhed. Engang var han med Kongen i et Slag i Holsteen, og da Lykken syntes at ville

vende de Danske Ryggen, bad han Kongen om, at maatte føre sin Garde ud imod Fienden. Kongen afsløg ham denne hans Begiæring, men ikke desto mindre gjorde han det og drog derved Seiren over til de Danske, saa heldigt, at ikke een Mand og kun een Hest faldt i Slaget. Efter denne Seier faldt han Kongen tilføde og bad om Naade. Og Kongen benaadebe ham med disse Ord: "Stat op, Greve Friis! Dit Navn skal aldrig udbs!" og skienkede han dera til hans ældste Datter femhundrede Tønder Hartkorn fri for alle Skatter.

Sagnet turde vel her have forvekslet den første Greve Friis med en Oberst Hans Friis til Clausholm i Jylland († 1697), som i den svenske Krig, under Frederik den Tredie, paa egen Bekostning hvervede et Regiment i Jylland og gjorde betydelig Tjeneste. Hans Autobiographi er aftrykt i Danske Magazin IV. Geheimeraad Wogens Friis blev allerførst 1671 ophøiet til Greve af Frisenborg.

Jens Glob, den Haarde.

Af de Globber har der været en, som hed Jens Glob; han havde hele Thyland under sig, undtagen det geistlige Gods. Da han var Dreng, kom han ud at tiene i fremmede Lande; men imidlertid døde hans Fader, og hans Frænde, Hr. Oluf Glob, som var Bisp i Børglum, begyndte da hart at trænge hans Moder paa alle Maader, forfulgte hende til Thinge og Stævne, men kunde dog intet udrette imod hende, efterdi hun altid havde rettet sig efter Loven. Til sidst anklagede han hende for Paven og fik Bandsbrev over hende, hvorved alt hendes Land kom i

Band, saa at intet Ligg maatte jordes, intet Barn døbes, Sakramentet ikke uddeles, alle hendes Slægt og Venner, som vilde staa hende bi, bleve bandsatte, og det blev hendes Bønder forbudt, at svare hende Landgilde, Afgift eller pligtigt Arbejde. Derved blev hun da nødsaget til selv at føre sin Plov og, ved Hjælp af en eneste, tro Pige, i hele syv Aar at dyrke sin Jord. Da Bispen endda ikke hermed lod det være nok, men erhvervede en pavelig Stævning over hende, at hun skulde møde for ham, — hvorved han meente, at faae alt hendes Guds Stiftet underbømt, — da drog hun med to sorte Orne for sin Vogn og med Pigen, som førte hende, ud af Landet.

Da hun saaledes havde naaet til Franken, mødte hun der sin Son, Jens Glob, som var slagen til Ridder, og ham fulgte tolv Svende. Dog kiendte de ikke strax hinanden; men da Jens Glob høiligen undredes over den usædvanlige Maade at reise paa, lod han hende spørge, hvo hun var, hvorfra hun kom og hvorhen hun agtede sig. Som hun da begyndte at tale og at svare herpaa, rortedes Jens Glob af sønlig Kiærlighed, kiendte hende og gav sig tilkiende for hende. Da bad han hende, at hun vilde vende tilbage, sætte sin Lid til ham og overgive ham hendes Sager, da han vel skulde gaae i Rette for hende mod Bispen. Saa gjorde hun, og han mødte paa bestemt Tid i Rette mod Bispen og tabte den geistlige Sag; men hvad angik den Bold og Uret, som var hans Moder paaført, da stævnedes han Bispen for Landslov og Ret, dog, efterdi Bispen altid indskjød sig under Paven, kunde han ikke heller der faae Ret over ham. Da tænkte han paa at betale Bispen

paa anden Maade, lod al Trætte fare, men udspurgte den Tid, da Bispen forventedes at komme til Thy. Sendte han da Brev og Bud til sin Svoger, Hr. Oluf Hase i Galling, at han Juleaften skulde møde ham til Ottesang ved Hvidberg Kirke, sigende, at hvis han ikke mødte, da vilde han selv komme at gieste ham, saa at han skulde takke ham lidet godt.

Hr. Oluf Hase begav sig strax paa Veien med tolv Mænd, men der han kom til Ottesund, var det et saadant Guds Veir, at han ei kunde komme over med Færgen. Da vendte han sig til sine Mænd, sigende, at de skulde vidne, at Skylden var ikke hans, saafremt han ikke kunde komme sin Svoger til Hiælp og Undsætning, aftaffede derpaa alle sine Svende, som ei vilde følge ham, gav dem Hest og Harnisk og bad dem at bringe hans Hustru, Slægt og Benner et kjærligt Farvel. Men de trofaste Svende gave til Svar, at de tiende ham for Klæder og Penge og derfor hellere vilde sætte Livet til, end forlade ham ene. Dermed gjorde de sig samtlige rede til at sætte ud i Sundet, men Strømmen bortrev de ti Svende, saa at Hr. Oluf kom alene med tvende Smaadrenge over. Og red han da samme Nat, paa den samme Hest, fire store Miil til Hvidberg Kirke. Da han kom ind i Kirken var baade Bispen og Jens Glob komne, og da denne sidste mødte ham i Baabenhuset, bød han ham Goddag, sigende: "Nu seer jeg vel, at du ikke har ladet Svogerspydet ringle i Hestet! "Var du ikke kommen, da skulde jeg vel besøgt dig der, du varst!" Hr. Oluf svarede: "Jeg er redden dig denne Reise til Bille og har derved mistet ti, gode Svende og Heste

"og er knap selv undkommet med Livet! Men hvorledes er "du og Bispen komne overeens?" Jens Glob svarede: "Vi ere forligte!" Da blev Hr. Oluf vred, greb til sit Sværd, sigende: "Har du ladet dig for Dag tinge med "Bispen, da skal hverken du eller han komme fra denne "Kirke med Livet!" I det samme huggede han til ham, men Jens Glob sprang ind giennem Kirkeboeren og bad ham holde inde en liden Stund, eftersom Bispen allerede var ihjelslagen. Saa gik de tilsammen ind i Kirken; der laae Bispen og alle hans Tjenere ihjelslagne, og havde han saaledes henvet paa Bispen al den Uret, som denne havde paaført hans Fru Moder.

For denne Giernings Skyld blev Hr. Jens Glob siden kaldet med det Tilnavn: den Haarde.

Miscell. Rostg. Mss. No. 55. 321. Jydske Efterretninger 1769. No. 20. Danske Aft. V. 515. Aagaards Beskrivelse over Thy. 147.

Griffensfeldt.

I.

Da Peder Schumacher, siden Greve af Griffensfeldt, var i sit fjerde Aar, skete det, at der han blev baaren til Skolen, mødte ham en Spaaqvinde, som, da hun saae Drengen, bad den, der bar ham, at standse lidt. Og efterat have betragtet ham nøie, udbrod hun spaadomsvis: "Ja "min Søn! du har et Guldæble i Haanden; men see vel til, "at du ei lader det falde! Og tænk siden paa, hvad jeg siger "dig nu!"

E. P. Kothe, Griffensfeldts Levnet. 2. Hoffmanns
Efterr. III. 83. cfr. Ingemanns Folkebands Viser. 22.

II.

Da den ulykkelige Griffensfeldt den Morgen, da han skulde føres til Ketterstedet, før han forlod sit Fængsel Knælede ned og med begge Præsterne, som skulde staa ham bi, gjorde Bøn til Gud, stete det i samme Stund, at Glasset faldt ud af et for dem staaende Speil. Dog gik det ikke itu, men blev liggende ufladt paa hans Seng, hvilket af Præsterne saaledes blev udlagt, at han skulde miste sin Ære, men ikke sit Liv, og dette gik ogsaa strax efter i Opfyldelse:

Hoffmanns Efterr. I. 135.

Hr. Erik Grubbe.

Biskop Morten Madsen i Aarhus havde en meget skøn Datter, Elline Mortensdatter, som var forlovet med Magister Bonde, Præst ved Domkirken. Til hende fattede den ondskabsfulde og hevngierrige Lehnsmænd, Hr. Erik Grubbe, en usømmelig Kiærlighed. Men hun forsmæadede hans Tilbud og ægtede med Faderens Samtykke Magister Bonde. Dette hevneede siden Lehnsmændene, ved at opdigte Bestyldninger mod Magisteren, om hvem han ved falske Bidner lod bevise, at han levede i forbudne Forhold til Bispinden. Følgen deraf var, at den stikkelige Magister

Bonde blev affat fra sit Embede, og, efterat han i nogen Tid havde siddet fængslet paa Havreballe Gaard *), blev han vel frikendt, men gik til Norge, hvor han døde af Græmmelse. Bispenden, som desuden beskylldes for Trolddom, sad fængslet i tyve Aar, og i den Tid forsømte Lehnsmanden ikke at efterstræbe Bispen, som omsider ogsaa døde af Sorg. Men baade Hr. Grubbe og hans Haandlangere fik deres Straf derfor i Tiden. Thi uagtet Lehnsmanden var af en riig og adelig Familie, døde han dog i Armod og Foragt. Hans tvende Døttre bleve ved deres skamløse Levnet til Spot, og den ene maatte endda ende sit Liv under Bøddelens Sværd **). Klokkeren, Hans Skaaning, der var den første Bogtrykker i Aarhus efter Reformationen, var en af Hr. Erik Grubbes Haandlangere i denne Sag. Han havde ladet sig købe til at vidne, at han fra en Luge i Taarnet havde seet Magisteren i hemmeligt Møde med Bispenden paa Kirkegaarden. Men ogsaa han fik sin Løn; thi endel Aar efter styrtede han ud netop af den samme Luge paa Taarnet og slog sig til døde.

R. Schytte, Beskriv. over Aarhus Domkirke. 93-94. Fr. Suedorffs Virchs nord. Fortæll. Aarhus. 1838. 40. seq. Hertels Beskr. over Aarhus Domkirke. 2 Afd. 3 Hefte 394. I Aarhus Stiftsarchiv skulle flere Documenter give Oplysning om denne Injurieproces, der førtes i Aarhus i Midten af det 17de Aarhundrede.

*) Det nuværende Marselisborg.

***) Danske Aftl. V. 404 fortæller en Marie Grubbe, som "endnu mere fornædrede sig."

Fr. Manderup Holdk.

Paa Barretskov, i Bierge Herred i Jylland, boede Fr. Manderup Holdk. Om ham fortælles, at da han engang var faldet i tyrkisk Fængenskab, skaffede hans Frue ved List en Fiederham ind i Fængslet til ham, og ved Hiælp af denne undkom han lykkeligen ud over Fængselsmuren og fløi ad Jylland til, hvor Fruen, paa den Tid, da han kunde ventes, lod alle Sognets Sengenklæder bringe sammen til Barretskov, hvor de bleve udbredte i Borggaarden, paa det at han kunde falde blødt.

General Lewetjow.

Stammefaderen for den lewegowiske Familie var svensk af Herkomst. I en Krig med Danmark var han General, men saasom han gjorde de Danske store Tjenester, mistænktes han for Forræderi og blev dømt til at brændes ved Helsingborg. Da han nu skulde føres ud til Baalet, var han tilhest, og det lykkedes ham derved at undvige, og kom han saaledes svømmende tilhest over Drefund til Siælland. Men hans Hest var saa udmattet, da han kom i Land, at den brak sit ene Been, hvorfor Generalen gav den Naabsensbrød paa det bedste af sine Godsfer, Orholm i Liimfiorden, hvilket Kongen af Dannemark stænkede ham.

Følge det danske Adelslexicon ere Lewegowerne oprindeligt en meklenborgsk Familie. I Sverrig har denne Slægt ikke blomstret.

Fr. Erland Limbek.

De Limbecker have været en herlig Slægt i Danmark, men nu er af den ei Afkom tilbage. Aarsagen siges at være denne.

Da Fr. Erland Limbek boede paa Gravengaard, Biergeherred i Jylland, kom engang, som han gik paa Markten, en Dverg til ham, klagende over, at han havde Feide med en anden Dverg, som boede ved Biergebør, og meente han sig ei at være stærk nok imod ham, med mindre Fr. Erland vilde komme ham til Hiælp paa en bestemt Dag, hvorhos han lovede Ridderen, at saafremt han det vilde gjøre, da skulde hans Slægt være vældig og stærk, saalænge Verden staaer. Fr. Erland lovede vel, at give Dvergen sin Hiælp, og bestemte Tid og Sted, men, da han en Nat ikke kunde sove og kastede sig hid og did i Sengen, spurgte hans Frue ham, hvorfor han var saa urolig. Da maatte han tilstaae, hvad Løfte han havde givet Dvergen, hvortil hun udbød: "Gud forbyde det, lille Mand! at I skulde have "med slige Dævle at bestille!" og fik hun ham til at bryde sit Ord. En Juleaften derefter sad Fr. Erland i sin Stue og var lystig med sine Folk, da Døren aabnedes, og en liden Dverg i Gyldestyfs Klæder kom ind, sigende til Ridderen: "Harde I holdt Eders Ord, da skulde jeg vel have "holdt mit; men nu skal Eders Slægt Dag for Dag forringes, foragtes og endeligen slet nedbrydes, og den sidste "af Eders Slægt skal vorde galen!" Da blev Fr. Erland vred og sagde: "Truer du mig?" og vilde slaa til ham, men Dvergen holdt sig til Døren. Ridderen besøel da en

af sine Tienere, at gribe ham, men Dvergen undslap i Hast; bog blev han klemt imellem Doren, saa at han tabte sin ene Sko, hvilken blev befundet at være af det pure Gulb. Deraf fik Ridderen siden Navn af Hr. Erland Guldsto.

Miscell. Rostg. 416.

Hr. Hartvig Limbek.

Paa Nebbegaard, i Gaarslef Sogn, Ribe Stift, boede engang en haard og meget streng Herremand, ved Navn Hr. Hartvig Limbek. I Fjorden, som gaaer ind forbi Nebbegaard, havde han meget Fiskeri, men for at ikke Fiskene skulde løbe høiere op og komme andre tilgode, lod han udsætte en Deel Riisgierder i Mundingen, og saaledes meente han, at have dem for sig alene. Men han bedrog sig; thi nu fik han ingen, enten forbi det aldrig baader at trættes om Fiskeri, eller ogsaa forbi Fiskerne stial dem fra ham. Engang lod han derfor nogle Mænd hemmeligt ligge paa Udkig, for at erfare, om der var Nogen, som stial Fiskene. Da hørtes det om Natten, at Nogen kom i Stranden og pladskede stærkt ved at kaste Fisk ind over Gierdet i Fjorden, idet der hver Gang blev sagt som saa: "Den skal Hr. Mads i Pugdal have! den skal Præsten i Igum have! den skal han i Ødsted have! den skal han i Brestrup have! Og denne med den stakkede Hale skal lille Hr. Mads i Piedsted have!" Da dette var berettet Hr. Hartvig Limbek, sendte han næste Dag Bud til alle de nævnte Præster med Forespørgsel, om de havde faaet Fisk, og til Hr. Mads i Pied-

sted, om han havde faaet en med en stakket Hale? Og da det befandtes saa, udbrod han: "Alt mit Arbejde er for-giæves; thi de ere træbskere end jeg!" og lod da alle sine Gierder optage, saa at Hvermand frit kunde faae, hvad Gud vilde unde ham.

Ligesaa stræng var han ogsaa over sine Stove og unkte Ingen, at tage noget Brænde eller Dvas, men straf-febe med Haarkthed den, som tog noget. En fattig Dvinde havde engang samlet sig nogle Pinde, og da hun blev bragt op, lod han hende pidffe. Da lovede hun ham, at det skulde hevnes, naar han var død, og at han da ikke skulde komme i Jorden i en Kiste. Dette skete, som hun havde sagt, thi da han var død og skulde begraves paa Gaarslef Kirkegaard, lukkede Graven sig, da de vilde sænke Kisten, og alt hvad de end gravede efter, stiod Graven sig altid sammen, indtil Bønderne toge hans Liig ud af Kisten og lagde det slet og ret ned i Jorden.

I Rask's Noerfskabsl. 1840. 634 findes et Digt, som be-handler denne Hr. Limbeks Begravelse.

Om de Findenrother.

Paa den Tid, da Kong Gram Guldkølve regierede i Leire, vare der ved Hoffet to Ministre, Besfus og Henrik. Og da der paa samme Tid indkom idelige Klager fra Ind-byggerne i Bendsyssel, at et grueligt Udyr, som Bønderne kaldte Lindorm, ødelagde baade Menneffer og Kreaturer, gav Besfus det Raad, at Kongen skulde sende Henrik did hen,

efterdi ingen i det ganste Rige kunde maale sig med ham i
 Lapperhed og Mod. Da svarede Henrik, at han vel vilde
 paatage sig dette, dog tilfoiede han, at han ansaae det for
 umuligt at slippe fra saadan Kamp med Livet. Og belavede
 han sig da strax til Reisen, tog rørende Afled med sin
 Herre og Konge og sagde iblandt andet: "Herre! om jeg
 "ikke kommer tilbage, da sorg for min Kone og for mine
 "Børn!" Da han derefter var kommen over til Bendshøvel,
 lod han sig af Bønderne vise det Sted, hvor Uhyret havde
 sit Leie, og fik da at vide, at Drmen endnu den samme
 Dag havde været ude af Hulen og borttaget en Hyrde og
 en Dre, og at den efter Sædvane nu ikke vilde komme ud,
 førend om tre Timer, naar den skulde ned til Vandet for
 at drikke efter Maaltidet. Henrik iførte sig da sin fulde
 Rustning, og eftersom Ingen vovede at staae ham bi i dette
 Arbeide, lagde han sig ganske alene ved Vandet, dog saa-
 ledes, at Binden ikke bar fra ham henimod Dyret. Da
 udsendte han først en vældig Piiil fra sin Bue, men uagtet
 den rammede noie det Sted, hvortil han havde sigtet, tør-
 nebe den dog tilbage fra Drmens haarde Skæl. Herover
 blev Uhyret saa optændt af Brøde, at det strax gif henimod
 ham, agtende ham kun et ringe Maaltid; men Henrik havde
 iforveien hos en Smed ladet sig giøre en stor Krog med
 Gjenhold, hvilken han jog ind i Beestets aabne Gab, saa
 at det ikke kunde blive den qvit, ihvormeget det end arbeidebe
 og ihvorvel Jernstangen brast i Henriks Hænder. Da slog
 det ham med sin vældige Hale til Jorden, og skøndt han
 havde fuldkommen Jernrustning paa, kradsede det dog med
 sine forfærdelige Kløer, saa at han, næsten dødeligt saaret,

falbt i Besvimelse. Men da han, efterat Ormen i nogen Tid havde haft ham liggende under sin Bug, endelig kom lidt til sin Samling igien, greb han af yderste Evne en Daggert, af hvilke han førte flere med sig i sit Bælte, og stak Dyret dermed i Underlivet, hvor Skællene vare blødest, saa at det tilsidst maatte udpuste sin giftige Aande, medens han selv laae halv knust under dens Byrde. Da Bønderne i Bendsbysæl, som stode i nogen Afstand, under megen Frygt og libet Haab omsider mærkede, at Striden sagtnede, og at begge Parter holdte sig rolige, nærmede de sig og fandt Hr. Henrik næsten livløs under det dræbte Udyr. Og efterat de i nogen Tid havde givet ham god Pleie, vendte han tilbage for at dø hos sin Konge, til hvem han gientagende anbefalede sin Slægt. Fra ham nedstammer Familien Lindenroth; som til Minde om denne vældige Strid fører en Lindorm i sit Vaaben.

Mss. No. 222. 4to. Stamme og Selectebog over den høiadelige Familie af Lindenroth. Familien kaldes i Adelslexicon Linderot og fører en Lindorm i Vaabenet. Stamsfaderen blev adlet 1646.

Hr. Giede Lovmandsen.

Før omtrent tre hundrede Aar siden boede Hr. Giede Lovmandson paa Østergaard, som ligger paa Thyholm under Vestervig. Hans Søster, Fru Havfred, blev paa den Tid forloftet af en Herremand, Ingvar Ingvarson paa Helle-riis. Da Giede Lovmandson hørte derom, reed han med sine tredive, jernklædte Mænd til Helle-riis, for at tage Hevn,

men Ingvar flygtede med Havfred igiennem Nokiær = Skov op i Sønberg Kirke, hvor han blev omringet af sine Forsølgere, der, trods Præstens, Hr. Sorens, Bønner, satte Ild paa Kirken. Ingvar brændte inde, men Havfred udtog han af Luerne og førte hende Bester for Kirken til en liden Dal, Dvindal, hvor hun fødte en Søn, som hun lod døbe i Hvidberg Kirke og kaldte ham Ingvar, hvilken, da han var voret op, hevnebe sin Fader ved at indebrænde Gisde Løymandsøn med alle hans Folk paa Østergaard.

D. Atl. V. 515. Suhms Samlinger. I. I. 115. Om denne Begivenhed haves en gammel Vise, trykt uden Aarstal, som begynder saaledes:

"Det var lokkede han Fru Hafred" ic.

derimod findes i Anna Krabbes haandskrevne Visebog (den Kallste Samling. No. 41) en Vise om Gisde Løffmandsøn, som begynder:

"Det var liden Haffred,
han red sig under De"

og behandler samme Tildragelse, dog med nogen Uoverensstemmelse ihenseende til Stedet og Navnene, hvilket sees af Anna Krabbes Overskrift, saalydende:

"Udi Nør Saldherrit ved en Bye, hedder Kousted, der hafver
"ligget en Serregaard ved Nafn Stienogaard, paa hvilken boede
"en Serremand, hed Gisde Løffmandsøn, som hafde en Dotter
"ved Nafn Malfred, hende bad til en Serremand, hed Haffred,
"dog hendes Fader ikke vilde samtykke hannem hende, og hun dog
"hafde hannem kjær og kom ned til hannem om Aftenstund og
"vilde følge hannem bort, dog de naaede dennem i en Lund, ligen
"Vesten udi Byen, som Visen videre formelder." Aagaards
Beskr. over Thye. 236.

Kai Lykke og Præsten Hr. Mads.

Om trent otte Miil fra Aalborg og fem Miil Vest for Hobro ligger Hovedgaarden Verkenfeld med underliggende By, Svingelberg, hvilken By før Enevoldsregieringen var stor og udgiorde et Sogn for sig selv. Paa Verkenfeld boede i de Dage Ridder Kai Lykke, og i Svingelberg Hr. Mads, der var Præst til fem Sogne, nemlig Vesterbølle, Østerbølle, Svingelberg, Farsøe og Ullis. Hr. Kai Lykke var, som bekendt, en stolt og overmodig Mand, og da han egenmægtigen lagde Haand paa Svingelberg Kirke og lod den nedrive, for at bruge Stenene til en ny Fløi paa sin Gaard, kunde Hr. Mads ikke lade dette stee upaataalt, men indfandt sig en Søndag med sin Menighed i den halvt nedbrudte Kirke og torbøede saaledes over denne Voldsgierning mod Guds Huus, at det ogsaa kom Hr. Kai Lykke for Dre. Præsten blev da kaldet op paa Gaarden og led der en saa haard Medfart, at han omsider maatte love, næste Søndag at ville tilbagefalde Alt, hvad han havde sagt. Men, da den næste Søndag kom, prædikede han i langt haardere Udtryk imod Ridderen, og Følgen heraf blev, at Hr. Kai Lykke lod ham hente igien, lagde ham i Lænker i Fængslet og nedsatte en Ret, hvori han selv havde Forsædet, til at domme. Enden paa denne Proces blev, at Hr. Mads dømmes at have forbrudt sin Hals, og denne Dom blev ogsaa fuldbyrdet paa ham, paa et Sted, hvilket Bønderne der i Eggen endnu kunne paavise. I hvorvel denne Gierning blev upaataalt, fik Hr. Kai Lykke dog siden sin Straf; thi da Enevoldsregieringen var bleven indført i Riget, og han ikke

vilde finde sig deri, blev han tillige før en anden Brode, der aldrig blev bekiendt, dømt fra Ære, Liv og Gods. Dog reddede han Livet ved at tage Flugten, og man har aldrig siden hørt, hvor han blev af. Hans Gienfærd har endnu stundom om Natten travlt med at bygge op ved Kirkestenene, og man har derfor Rædsel ved at komme der paa den Tid. Heller ikke er det rigtigt paa det Sted, hvor Hr. Mads blev henrettet, og om Natten høres stundom Riddere Rai Lykke at jage med Heste og Hunde igiennem Luften.

Af Danske Atlas IV. 682 sees, at Gaarden fik Navnet Lerkensfeld efter Rai Lykkes Tid.

Hr. Jørgen Lykke, Ridder.

Hr. Jørgen Lykke til Dvergaard i Jylland blev en gang stiftet i Gesandtskab til Weimar. Der mødte adskillige Gesandter, og blev der i samme Møde en Tournering berammet at holdes. Men Dagen før lod han sig see paa Pladsen, meget kosteligt klædt, Tourneerhandsterne ganske besatte med Edelstene, hvilket glimrede overmaade, da Solen skinnede klart. Han rendte da hid og did med Spæret i Haanden og raabte: "Glück heiß ich, Glück habe ich!" Dog kom der anden Dagen, da det gjaldt, En, som satte Hr. Jørgen i Veiret fra Hesten, hvorover han blev saare vred, men maatte dog finde sig deri.

En anden Gang havde han i Danmark budet Kongen til Giest hos sig paa Dvergaard, hvor han havde en Sal med forgyldt Gulv. Da Kongen kom, havde han ladet sætte

Kratteborster tilrede, for at han kunde afvikke sine Sko, eller og tage dem af, for ikke at smitte Gulvet. Men Kongen sagde: "Har du Lyst, at lade Slikt gjøre, saa har jeg ogsaa "Lyst til at gaae paa det."

Engang lod han sig nævne "Hr. Jørgen" for en Kierling, som da spurgte ham, hvor hans Sogn var, det han var Præst til. Derover blev han vred og lod sig siden kalde Hr. Jørgen Lykke Ribber. Naar han gav Almisse, sagde han: "Tag det, og sig Hr. Jørgen Lykke Ribber gav "dig det!" thi han var meget ærgjerrig. Deraf er kommet det Ordsprog: "Det staaer altid aabent, som Jørgen Lykkes "Pung."

Suhms Samlinger I. 2. 110.

Hr. Casper Markdaner.

Engang da Kong Christian den Tredie endnu som Prinds opholdt sig paa Coldinghuus, fete det en Sommerdag, da han gik ud paa Jagt, at han i Erstflov mødte en ung og meget smuk Bøndepige. Prindsen fandt stort Behag i hendes Ansigt og spurgte hende, hvo hun var, og hvorhen hun gik. Hun fortalte da, at hun var en Stomagers Datter fra Andst, og at hun bragte en Krukke med Jordbær til Byen. Da bød Prindsen hende, at bringe sine Jordbær til Stegerset paa Slottet og siden komme til ham, at hente sin Løn. Følgen deraf var, at hun oftere kom til Slottet, og at Prindsen forelskede sig i hende, saa at hun blev med Barn ved ham. Efter hendes Nedkomst lod Prindsen sørge

for dette Barns Opdragelse og Underviisning, medens Moderen fik en Bondegaard i Andst Sogn. Dette Barn blev kaldt Casper Dannemark, men siden blev Navnet ved Omsetning forandret til Markbaner. Han blev Lehnsmænd paa Koldinghuus og ophvilet i Adelsstand. Dog kunde hans Misundere aldrig glemme, at hans Moder var en Skomagers Datter, hvorfor de engang lode overstryge hans adelige Vaaben i Kolding Kirke med Skomagersværte, hvilket gav Anledning til, at han over den vestre Kirkedør lod sætte følgende Indskrift, i det tydske Sprog:

”Eigennutz, heimischer Neid, kindischer Rath
 Rom und Troja zerstöhret hat.
 Wo Tugend nicht so hoch wird geacht
 Als Geburt und Pracht,
 Da Land und Regiment werden übel bewacht,
 Und in die Länge
 Gehen sie Krebsgänge.
 1593. C. M.

Paa en anden Steen over et Beenhuus, som nu er borte, lod han sætte denne Indskrift:

Du Weltweise tritt hier bei,
 Sage, welcher Herr oder Knecht sey!
 Sind wir nicht alle von Staub und Erd gemein,
 So beweis es anders aus diesem Bein.
 C. M. 1591.

Laubers Breve fra Kolding. 7. J. C. Bendz, Efterr. om Ksninge og Kolssted Sogne. Odense, 1820. 62. D. Atlas. V. 898. Casper Markbaner døde 1618, i sit 85de Aar, paa Koningesogaard, der var ham foræret af Kong Frederik den Anden.

Familien Monrad.

Familien Monrad skal nedstamme fra en Møller i Ungarn, som under en Krig mod Tyrken samlede et Mandskab og ødelagde et stort Parti Tyrker, hvorved han undsatte endeel af de Keiserlige. Til Løn for denne vigtige Tjeneste gjorde Keiseren ham til General og hævede ham i Adelsstand, gav ham Skjold og Hielm og befalede ham, at føre i sit Vaaben en Halvmaane, til Erindring om Tyrken, og et Høllehiul, at han skulde ihukomme sin forrige Stand; og heraf fik han og hans Efterkommere Navnet Mondrad.

Giesing, Jubel-Lærere. III. 179.

General von Osten.

Meilgaard i Narhuusstift var i forrige Tider haarbt plaget af mange Ulye, som opholdt sig der paa Godset. Men da General von Osten blev Herre paa Godset, fordrov han dem alle tilhobe. Hvorledes han bar sig ad, er forblevet en Hemmelighed, men ved sin Kunst fik han dem alle til at løbe ud i Stranden, og siden mærkede man aldrig til dem.

Fru Else Parsbjerg.

Paa Jungshoved boede en fornem Frue, som hed Else Parsbjerg. Det var hende, som sagde tidt og mange Gange, at Moser og Moradser skulde fyldes, men dog skulde der være knap Tode for Menneskene. Hun gav engang en Bonde et Stykke Land til Løn, fordi han havde opfødt til

hende to Hundehvalpe, og det er det Stykke Land, som derfor endnu kaldes Hundehaven. En anden Gang, da hun havde et Par Stude behov, gif hun til en Bonde i Stavreby og bad ham at opfoede to Studeskælv. Dertil var Bonden villig og tog siden til Løn af hende et Stykke Land paa Ronne-Klint. Derfor hører dette Stykke Jord endnu til Stavreby og kaldes Dreholmen. Men hvad hendes Endeligt angaaer, da fortæller man, at hun omkom ynkneligen, og skal endnu, formedelt en Uret, hun har begaaet, hver Nat fiøre med en Tromle fra Stavreby Kirke indtil det Sted, hvor hun forsaae sig.

efr. Repholtz, Beskr. over Baroniet Stampenborg. 28.

Om de Rantzower.

Der fødte en Grevinde Ranzow paa Breitenburg i Hølstreen. Til hende kom ved Midnat en liden Trolb, begierende, at hun skulde følge ham. Og da hun var villig dertil, førte han hende først ned i Kielberen og derfra igiennem en underjordist Gang hen til et Sted, hvor hans Kone laa. Der hjalp hun nu Trolbqvinden, som var i Barnsnød, saa at hun kom til at føde, og da dette lykkeligen var overstaaet, skienkede Trolben hende tvende kostelige Sager, nemlig en Guldrof til hendes Datter og en Guldsabel til hendes Søn, sigende, at saalænge disse Ting bleve bevarede i Familien, saalænge skulde den fremblomstre i Rigdom og Afsæelse. Disse Ting siges endnu at glemmes der paa Gaarden.

Foranstaaende Sagn er nedskrevet efter en mundtlig Fortælling. I Miscell. Rostg. Mss. 4to No. 25 p. 422 fortælles samme Sagn, med den Afviigelse, at her siges Gaverne at have været en Dug, en Leen og Guld, hvoraf siden er gjort en Riæde og myntet Guld, og tilføies der: "Velb. Fru Sophia Rangow til Søholm fortæller dette om sin Faders Faders, Hr. Hendrik Rangows, Frue. cfr. Hap-pelii. Relat. cur. I. 30.

Underledes fortæller Grimm (Deutsche Sagen I. 51.): "Der Führer aber führte die Ahnfrau wieder zurück ins Schloß und gab ihr ein Stück Gold zur Gabe mit dem Bedeuten, daraus dreierlei machen zu lassen: fünfzig Rechenpfennige, einen Hering und eine Spille, nach der Zahl ihrer dreien Kinder, zweier Söhne und einer Tochter; auch mit der Warnung: diese Sachen wohl zu verwahren, ansonst ihr Geschlecht in Abnahme fallen werde." I L'A mant oisif. Bruxelles, 1711, 405-411 fortælles dette Sagn under Titel: La Comtesse de Falinsperk. Her bemærkes, at de Grene af Familien, som omhyggeligen glemte de dem tildeelte Klenodier, ere vedblevne, hvorimod andre, som vare mindre omhyggelige, senere ere uddøde. Om den Slægt, som fik det myntede Guld, fortælles, at en Konge i Danmark engang har affordret Familien en af disse Guldpenge, men i det Dieblif, Kongen modtog den, sporede han, der overrakte den, heftige Emerter i Underlivet. Sagnet omtales endvidere i Hoffmanns Efterr. I. 115, i Büschings wöchentl. Nachr. Breslau 1821. I. 98-99. Ibid. 292-94. Fr. Barfod, Brage og Idun. IV. I. 260. Andersen, En Digtets Bazar. 12.

Familien Rasch.

Da Kong Christian den Fierde førte Krig i Lybſkland, geraabede han engang i en Fare, af hvilken han blev befriet ved en Rentemeſter i Sachſen-Gotha, ved Navn Roſe, en franſk Ridderſ Søn af ſamme Navn. Da denne Hiælp bragtes Kongen ihæft, benaabede han Rentemeſteren med det Navn Raſch, hvilket betyder ſnar, og kom denne Fa-

mitte saaledes i Raade hos Kongen, at de af den, som havde Lyft til at tage til Danmark, efterhaanden bleve befordrede til forskiellige Tjenester. En Sonnensons Søn af Rentemeesteren var Professor ved Odense Gymnasium, Peder Rasch (+ 1771), og i denne Families Vaaben er der afbildet tre Roser og en Hind.

Blochs sjenfke Geistligheds Historie. 2det Hefte. 555.

De Rosenkrandsers Navn og Vaaben.

I.

Den første af Rosenkrandsernes Slægt var Hr. Erik. Han gjorde i Selskab med Stie Hvide en Rejse til Rom, og der gav Paven ham en Krands af Roser, hvilken han til Ihukommelse siden lod afmale paa Hielmen. Deraf fik denne Slægt sit Navn. Denne Hr. Erik Rosenkrands ligger begravet paa Hjørringholms Mark.

Mss. No. 105. 8vo De Rosenkrandsfer. p. 19-25. Miscell. Rostg. No. 25. p. 461. Hofmanns Esterr. II. 134. Hjørringholm skal, efter Marm. dan. 152. og D. Atl. IV. 323, være Hjørringholm, hvor man viser den nævnte Begravelse i en Høi.

II.

I det Aar, da man skrev 663, reiste Kongens Søn af Danmark, den unge Hr. Styge, til Kong Etuin i England, for at hjælpe ham i Krig. Der blev han formeddelt sin Tapperhed meget afholdt, især af Fruentimmerne, og fornemmeligen blev Kronprindsens, Reduvalds, Datter

forelsteet i ham, og han bar ogsaa Kiærlighed til hende. Derfor blev han Vinteren over der ved Hoffet, men da Sommeren kom, var Prindsessen med Barn. Da han nu havde forladt England, nedkom Prindsessen med en Søn, hvilken hun lagde i et gyldent Skrin med viet Lys og Salt, fordi det ikke var døbt, og satte Skrinet ud ved Stranden. En Dag, da hendes Fader, Kronprinds Rebuval, kom ridende der forbi, fandt han Barnet, og da han af det gyldne Skrin saae, at Barnet monne være kommet af fornemme Folk, lod han det opføde og gav det Navnet Carl. Da Kongen døde, kom Kronprinds Rebuval paa Englands Trone, og han var den første christne Konge der. Imedens han regierede, opvokse Carl og udmærkede sig tidligt ved Tapperhed, saa at Kongen ikke vidste bedre, end at give ham sin Datter tilægte. Men da Brylluppet skulde staa, aabenbarede Prindsessen for sin Brudgom, at han var hendes egen Søn med Prinds Styge af Danmark, hvorover Kongen blev saa forstørnet, at han først vilde lade hende omkomme ved Baalet. Men den unge Carl gik i Forbøn for hende og magede det saa, at hun blev ægteviet til Prinds Styge, som i nitten Aar havde levet adskilt fra hende.

Til Erindring herom deelte Hr. Carl sit Skjold i fire Dele med et hvidt Kors, hvorved han betegnede, at han var en Christen; dernæst malede han det krydsviis rødt og blaat, for derved at betegne, at han baade var dansk og engelsk Prinds. I den første Fierdepart satte han en hvid, kronet Løve, for at betegne Danmark; i den fjerde en anden hvid Løve, som er England. Tyversgiennem andet og tredie Felt satte han en fort og hvid Skjold, tilkiende-

givende den Skilsmisse, som saalænge havde været imellem hans Fader og Moder, og dette er de Rosenkrandsers Baaben.

Hofmanns Efterr. II. 136. Denne Begivenhed er i Middelalderen besungen i en Bise, som begynder:

"Kongens Datter af England."

Danske Biser fra Middelalder. IV. 55.

Fr. Holger Rosenkrands.

Holger Rosenkrands var en lærd Mand og havde jevnlig unge Adelsmænd og Studenter hos sig paa sin Gaard, Rosenholm, i Jylland, hvor de lagde sig efter boglige Kunster. En Aften bød han en Student, at gaae over i Bibliotheket, for at hente en Bog. Studenten gjorde, som det var ham sagt, men da han kom ind i Bibliotheket, saae han Fr. Holger Rosenkrands sidde der ved Lys, læsende i den Bog, som var forlangt. Da blev han underlig tilmode, men meente dog, at Fr. Holger maaskee ad en giennere Veie var kommen derhen. Han vender derfor tilbage, men moder igien Herren, som spørger, hvorfor han ikke medbringer Bogen. Da kom det til Forklaring, at han havde haft et Syn, og strax gif Fr. Holger, ledsaget af flere Studenter, over i Bibliotheket, hvor de alle saae Skikkelsen sidde endnu, indtil Fr. Holger endelig spurgte: "Er du eller jeg "den rette?" da den forsvandt.

Fasse Staverskøvs Frue.

Fasse Staverskøv boede paa Hennegaard i Hennesogn, to Mill paa hin Side Barde. Der han var med Kong Christian den Fierde i den kalmarske Krig, red hans Frue engang med Strandridderen ned imod Stranden ved Blaabierg, at see, om noget var indflydt. Og saae hun da en Hob af smaae Biergsfolk komme ud af Bierget, hvilke omringebe hende, og en gammel Biergmand iblandt dem spaaede hende, at hun var med et Dreungebarn, hvilket hun efter Faderen skulde kalde Fasse; derefter skulde hun komme op af Parselseng, gaae i Kirke, men siden paa en vis Dag, Lime og Eierkney dø. Og skete det altsammen, saaledes som han havde forudsagt.

Efter D. Art. V. 707 var hun Fru Christence Krug.

Generalmajor Svanwedel.

For et Par hundrede Aar siden boede der paa Gaarden Nørre-Bosborg, ved Ringkjøbing, en Herremand, ved Navn Svanwedel. Han var Generalmajor i Krigen mod de Svenske, men dertil ogsaa forfaren i den sorte Kunst. Engang blev han i den skaanske Krig indesluttet af Fienden og havde da kun en ringe Hær med sig. Men han vidste at hiælpe sig; thi medens Natten stod paa, omstøbte han en Mængde Siv, som stod der paa Marken, til Soldater, og ved disses Hiælp angreb og slog han Fienden. Næste Morgen vare disse Soldater Siv igjen og stode der som før paa Marken*).

*) Et lignende Sagn fortælles om General Biethen i Lemme, Die Volksfagen der Altmark. 69.

Da han døde paa Vosborg, blev han efter Stif og Brug hensat i Borgcapellet, forend han førtes til Kirken, og da stete det, at som hans Datter en Aften kom derind, reiste han sig op i Kisten, sigende til hende, at hun skulde stikke Bud efter Mester Niels, Præsten i Huusby, mellem Nisum-Fiord og Havet. I hvorvel samme Mester Niels altid, mens Generalen levede, havde haft Klammeri med ham, indfandt han sig dog ufortøvet og havde en skarp Dre med sig. Han blev da lukket ind i Borgcapellet hos den Døde, men hvad der foregik imellem dem, det veed Ingen. Kun hørte man derindefra en saadan Larm, at hele Gaarden rystede derved. Omfider blev dog alt igien roligt, og Mester Niels kom ud, ganske bleg, med sin Dre. Siden den Tid var Herren rolig i sin Kiste og blev begravet med stor Pragt i Ulsborg Kirke.

Denne General Swanwedel tjente i Krigen mod Sverrig, under Christian V. 1675-79.

Lordenskiold.

I.

At Lordenskiold var en snild og mandhaftig Sotriger, det er vidt og bredt bekiendt over hele Danmark. Men i Jylland fortælles om ham, at han ikke kunde saares, saa at naar Fienden stød paa ham, kunde han opsamle deres Blykugler af sine Støvletraver.

II.

Da han var død, blev han bisat i Holmens Kirke, i Kiøbenhavn. Men nærved, hvor han hviler, er der et

Sted i Muren ud imod Bandet, hvor der er en Steen, som ikke vil blive siddende fast, og om dette Sted siger Almueen, at det er Tordenskiold, som vil ud igien, for at slaes med Svensken.

III.

Tordenskiold søgte, som bekendt er, sin Mage i at skyde. For nu tillige at prøve sine Folks Mod, vilde han, efter Sagnet, ikke have nogen Mand ombord paa sit Skib, som ei turde staa i Raaen og mellem Fingrene holde en Solvskilling, som tiente Tordenskiold til Blink. Det hændte aldrig, at han skød feil; men den, som undslog sig for Proven eller rystede paa Haanden, blev uden videre afstift.

Af Fapes Norske Sagn. 218.

Tordenskiold og Drackenbergh.

Den gamle Nordmand, Christian Jacobsen Drackenbergh, som døde i sit 146de Aar (1626-1772), tiente tre danske Konger i tre Krige mod Sverrig. Da han var 86 Aar gammel, blev han under Kong Frederik den Fierde, i Krigen mod Sverrig, ansat som Quarttermester paa Galei-Flaaden, i hvilken Tjeneste det engang hændte sig, at han i Christiania kom i Trætte med Lieutenant Wessel, siden den saa berømte Tordenskiold, hvilken gav Drackenbergh nogle Slag af sin Kaarde, fordi han i Forbigaaende ei havde taget Hatten af for ham. Herover blev Drackenbergh saa opbragt, at han rev Lieutenant Peder Wessel Kaarden af Haanden og kastede den over et Huus.

Schytte, Kortfattet Beskr. over Aarhuus Domkirke.
Aarhuus, 1835. 38.

Svend Trundsens Sønner.

Svend Trundsen havde to Sønner, velbaarne og af stor Anseelse i Riget. Eskild var Kriger, tapper, men derhos grum og fuld af onde Laster. Hans Broder Svend derimod var Biskop i Viborg, en from og dyberig Herre. Da han saae sin Broders onde Sind og svare Udyder, meente han, at Sligt ei kunde tage god Ende, hvorudover han indstændigen formanede ham, at omvende sig og giøre en Pilgrimsfart til Jerusalem. Men Eskild vilde ei indvillige heri, førend Broderen tilfagde ham, at han vilde følge med. Da lavede Biskop Svend sig til Reisen, paa det at ei hans Broder, som han havde hiertelig tier, skulde falde i Satans Kløer. Da de nu vare komne til den Flod Jordan, gik de tilsammen ind i en lille Kirke, kaldet Paterosterkirken, gjorde der Bøn og toede sig i den hellige Flod. Men just som de havde annammet Sakramentet, paaatom Eskild en pludselig Sygdom, formedelst hvilken han paa Stedet opgav sin Aand. Da glæbedes Biskop Svend ret inderligt, efterdi han ansaae dette som et sikkert Tegns paa Guds Naade og sin Broders Salighed. Og faldt han da ned paa sine Knæ og bad til Gud om Hiemsfart, efterdi han havde stor Forlængsel efter at følge sin Broder og tage Deel i hans Salighed. Og det skete, som han havde bedet om, thi han døde paa samme Sted og i samme Time. Da bleve de skrinlagte jevnsides hinanden i Paterosterkirken, og

faa ofte Pilgrimene kom fra Danmark, gjorde de her Bøn og bragte Gaver med til Kirken.

Gesta et vestigia Danor. extra Dan. I. 12-15. Suhms Danmarks Rig. Hist. VI. 34. 57 og 102. Vedel Simonsons Udsigt. II. 2det Hefte. 102.

Ulfeldts Taarn.

Iblandt Ruinerne af Hammershuus Slot paa Bornholm staaer endnu paa Ringmuren et Taarn, som kaldes Ulfeldts Taarn. I dette Taarn har Corfis Ulfeld fiddet fangen og hans ædle Hustru, Eleonore Christine, deelt Fængsel med ham. Engang var det nær lykkedes ham at undvige derfra. Med et Søm løsnede han og hans Tiener Jernstængerne i et Bindue og lode sig ved en Strikke nedglide og naaede i Morgentaagen til en Kro, som var et Steenkast fra Borgen. Da Kromanden vækkedes, troede han, at det var Lyve, og hentede sin Flint, men hans Kone, som meente, at det var Spøgelse, raadede ham fra at skyde og slog Døren i for dem. Igiennem en Dal, som gaaer Sønder og Vester om Borgen, naaede Flygtningene Stranden, men da de vilde leie en Baad hos Fisterne i Sandvig, bleve de anholdte og førte tilbage til et strængere Fængsel.

Panum, Bestr. over Bornholm. 52. Efterretninger om gamle Borge. I. 5. Dansk Folkeblad. 1842. No. 7. 37.

Fr. Ulfstand og Abbeden.

Jens Holgersen Ulfstand til Glimminge, som stod i Raade hos Kong Hans, geraadede formedelst et Formynderskab i Proces med Abbeden paa Bekkestov, som forurettede hans Myndling, Peder Nielsen, en Søn af Niels Gyldenstiern. Efterat denne Proces var endt, og al Trætte forbi, kom engang Abbeden til Lyngbygaard, for at besøge Ridderen. Da Abbeden skulde op ad en Trappe, beklagede han sig over sin Fedme, hvorved han meget hindredes i at gaae. Jens Holgersen, som endnu havde Processen i frisk Minde, svarede ham, at han vel vidste et Raad derfor, saafremt kun Abbeden vilde give sig hos ham i Kuur. Abbeden, som ikke anede Svig, modtog dette Tilbud og lovede 100 Mk., saafremt det lykkedes. Da førte Ridderen ham til sin Smedie, lod ham der lænke til Ambolten, befalende ham, at han i ti Uger skulde føre den store Forhammer og imidlertid ei nyde andet end Brød og Vand. Abbeden, som hverken var vandt til Arbeide eller Tarvelighed, klagede sig jammerligen, men Ulfstand beraabte sig paa den sluttede Handel og lod sine givne Befalinger udføre paa det noiagtigste, indtil det lykkedes Abbeden, at klage sin Nød for Biskoppen, ved hvem det derfra kom til Kongen, som befoel, at Abbeden strax skulde løsgives, men tilbødte Ridderen, at betale de 100 Mark.

Hofmanns Esterr. III. 389. cfr. Rask's Noerksabsl. 1840. 315.

Sted = Sagn.

I. Sagn om Byer og forskellige Steder.

Kiøbenhavns Volde.

Da man engang for mange Læder siden satte Bold om Kiøbenhavn, sank den uden Dphor, og det var fast ikke muligt, at faae den til at staae fast. Da toge de et lidet, uskyldigt Pigebarn, satte hende paa en Stol ved et Bord og gavede hende Legetøi og Mundgødt. Og medens hun sad der og gjorde sig tilgøde, opbyggede tolv Murere en Hvelving over hende, og, da den var fuldført, kastede de under Musik og klingende Spil Bolden derover. Derfor skal den nu være uryggelig!

Det hører til de almindelige Sagn, at al Slags Bygning befastes varigt, naar noget Levende begravet derunder. Til saadanne Offre synes Lam, Sviin og Høns almindeligst at være. Høne valgte, men de følgende Sagn ville oftere fortælle om saaledes offrede Børu. (Eisings Frelse, Middel mod Pesten paa Den Fuur, Vesterhaven). David Konrad kalder disse Offre "Baaer" (Hedenske Christenhed); maaſkee fordi de tænkes at tage "baere" paa Bygningen. Beckers Orion IV. 1ste Hæfte, 78. Heine. Heine siger herom: (Die romantische Schule. 270). "Im Mittelalter herrschte unter dem Volke die Meinung: wenn irgend ein Gebäude zu errichten sey, müsse man etwas Lebendiges schlachten und auf dem Blute desselben den Grundstein legen; dadurch werde das

”Gebaude fest und unerschütterlich stehen bleiben. — — — und in Liebern und Sagen lebt die schauerliche Kunde, wie man Kinder oder Thiere geschlachtet, um mit ihrem Blute große Bauwerke zu festigen.” Om deslige Dffringer ved Kirkerne i Sverrig siger Afzelius, Swenska Sago-Häfter III. 94, at Folket vilde have noget af den hedenske Tempeltieneste og offrede, naar Grundvolden lagdes, et eller andet Dyr, som levende blev begravet.

Borstaarnet i Kiøbenhavn.

Om Borstaarnet fortælle Folk i Christiansstad, i Sverrig, at Kong Christian den Fierde har ladet det forfærdige til et Kirkespir for deres By; men i Kiøbenhavn vil man vide, at samme Konge har ladet det nedtage fra Kirken eller Raadhuset i Kalmar, for dermed at smykke Kiøbenhavn.

Jonges Rbhvns. Beskr. 415.

Molbechs Breve fra Sverrig. III. 198.

Et Huus i Kiøbenhavn.

I Kiøbenhavn, paa Hjørnet af Gaasegaden og Farvegaden, staaer endnu et lille, lavt og brostfældigt Huus, som var det eneste, der blev tilbage, da Ildsluerne fortærede alle Huse i de omliggende Gader og Stræder. Dette skete, efter hvad man fortæller, ved et Jertegn. Thi da Ilden nærmede sig, tog Eieren, som var en saare rebelig Handelsmand, sin Bægt og sin Allen, gif dermed ud paa Gaden og bad til Himlen, at Luerne maatte fortære alt hans Gods, saafremt han nogensinde havde handlet uredeligt mod sin Næste, men at da ogsaa Gud vilde skaane det, saafremt

han befandt, at være en ærlig Mand. Da vege Luerne bort fra Huset, og det blev staaende uskadt.

Kast's Koerskabslæsning. I. 12. Dette samme Sagn fortælles ogsaa om en Riibmands Huns i Aalborg. Marmora Dan. II. 252. cfr. Kalling, Store og gode Handlinger. I et Mss. Om de Wintherste og Lhestrupste Familier, fortælles dette Sagn om Jens Sofrensen Winther, som 1580 var Raadmand i Aarhus, hvor hans Huns paa samme Maade reddedes under en deraarende Ildbrand. cfr. Soeges Rægl. Allerley. II. 43.

Snubbe-Kors.

Paa Landeveien mellem Sengeløse og gamle Roeskildetro er der nær ved Veien en liden Høi, paa hvilken endnu ere Resten af en opmuret Støtte, hvorpaa der tilforn var et Crucifix. Det kaldes endnu Snubbe-Kors efter en fornem Adelsmand, Hr. Eske Hemmingsen Snubbe, af Bisshop Absalons Slægt, som lod det der opsætte til Amindelse om, at hans Frue der paa Stedet engang lykkeligen blev forløst.

Danske Magazin I. 21, at bemeldte Hr. Snubbe levede omtrent 1250, og at det 1715 er blevet fornyet. "Til dets Vedligeholdelse skal fra de ældgamle Liden være henlagt tvende Bøndergaarde." Sammesteds findes aftrykt et "Original Pergaments-Brev", som viser, at det har været til før 1488. Wolff, Encom. Regni Dan. 477. Pont. Theatr. Dan. 107. Jonges Danmarks Chorographie. 70. Ryerup, Skildr. af Tilst. i Danm. og Norge. IV. 253. Hofmanns Fund. VII. 36. D. Atl. II. 234. Ibid. VI. 18. Af Erasmi Læti Rer. dan. Lib. V. synes det, at der har været et andet Sagn om dette Kors, idet han nemlig skriver:

"Janque cruce[m], que juncta via est Snubbe a vetusti

"Nominis indicium et oædis monumenta peracta

"Transierant, &c.

Et lignende Sagn fortælles om Annasteuen i Sønderherred, paa Kalls-Amt (Danste Atlas IV. 324): "Paa Marken er opreist en stor Steen, kaldet Annasteen, hvor Veien tilforn har gaaet forbi til Grinaae, og foregives, at en Frue, ved Navn Anna, paa dette Sted skal have giort Barfel."

Løberens Grav ved Frederiksborg-Slot.

Kong Christian den Femte havde en Løber, med hvem ingen kunde lignes i Hurtighed. Samme Løber paatog sig for Beddemaals Skyld at løbe omkap til Frederiksborg med en rapsodet Hest, der paa samme Tid, som han, skulde forlade Kiøbenhavn. Skiondt det nu kan synes heel utroligt, kom dog Løberen først til Stebet, hvor Kongen tog imod ham og lykønskede ham. Men, da Løberen af Uerbødighed for Kongen tog Hatten af, imedens han endnu løb, falbt han død om paa Stebet. Og sees paa det Sted, næstved Porten, paa den nordre Side af Slottet, hans Billede udhugget paa en Gravsteen, under hvilken han ligger begravet. Hesten, som ogsaa døde af overvættes Anstrængelse, udstoppedes og bevaredes paa Kunstammeret.

Danste Atlas II. 305. Rasbeck, i hans Frederiksborg Slots Beskr. Kbh. 1832. 71, berigtiger dette Sagn og viser, at Hesten paa Kunstammeret hører til en anden Tildragelse, der er blanded med dette Sagn. I Wollers hist. genealog. Tabelle der Hochgräfl. Geschlecht derer von Harthausen, Schlesw. 1784 og derefter i D. Wolffs Journal 1816, Decbr., fortælles nemlig angaaende Hesten paa Kunstammeret *):

*) "Et Beddemaal mellem daværende Oberstaldmester, Baron v. Harthausen og den engelske Gesandt, Robert Molesworth, som gialdt 1000 hollandske

Slangstrup.

I Slangstrup er Kong Frode bleven kristnet. Skiondt denne By nu synes heel uanseelig, har den dog i sin Tid været en stor og herlig Kiøbstad. Dengang stod skrevet over Byporten: "Forbandet den, som gjør denne By til en Bondeby."

Vellerup Hospital.

I Horns Herred, i Landsbyen Vellerup, er der et Hospital for de Fattige paa Cegholm's og Krabbesholms Godser, opført i den Tid, da disse Godser i Forening med Rygaard og Trudsholm, tilhørte den Rosenfrandske Familie.

Om dette Hospitals Oprindelse fortælles følgende: En Dreng, ved Navn Hans Andersen, kom engang til Cegholm, og efterat han nogen Tid havde opholdt sig der, blev han antaget til Skriverkarl og tjente som saadan i atten Aar, indtil han døde. Men ihvorvel han i denne Tid havde

"Ducater, gik ud paa, med en dansk Hest, i en Tid af tre Quartier at tilbagelægge Veien fra Kiøbenhavn's Størreport til Frederiksborg Slot.

"En af Gesandten, blandt fem andre udvalgte, Baronens tilhørende Hest, blev til den Ende svet en forten Dages Tid forinden og til at ride samme dernæst ubnævnt en af Eiermandens Foll, hvorhos Pengene til ydermere Sikkerhed gaves tredie Mand, Greve Gyldenløve, i Forsvaring. Videre foranstaltedes, at Veien, paa den dertil bestemte Dag Morgens, var aldeles fri og ubehindret, samtlige Ledde og Bomme overalt aabne, ligesom endelig tvende af bemelte Herrer's Tjenere pladsfæres des, den ene ved Kiøbenhavn's Herred, den anden ved Frederiksborg Slots Port, begge med Ulre i Hænderne, forfærdigede af een og samme eefsboren Uhrmager her i Staden. Efterat nu saaledes Alt var bragt i Orden, foregik Lebbeløbet omfærd paa den bestemte Dag; da Resultatet blev, at Baronens vandt, siden at Ridelængen eller Stalblæren, som det hedder, ved i 42 Minutter at udføre dette næsten utrolige Ridt, naaede Maalet endogsaa tre Minutter før end det opgivne Klokketid, hvorfor gaves ham 100 Ducater i Douceur og Løfte om en Plads i det kongelige Livrée.

"Hesten, som var liden og tigerhaaret, fik af Bygning, styrkede imidlertid, så end man endnu kunde faae den ind i Stalben, og blev siden, paa Grund af den Dyrkraftighed, Sagen havde vakt ved Høffet og blandt Publikum, udkøppet og afleveret til Kunstammeret."

tient uden Løn, fandtes der dog efter ham 18,000 Rdl., som han ved Uredelighed havde vidst at tilvende sig. Da han var ugift og ganske uden Slægtninge, blev denne Sum, som vel maatte antages, at være Gudssets Eier fravendt, tilkiendt denne; men da han ei selv vilde gjøre Brug af disse Penge, lod han derfor opbygge det ommeldte Hospital og legerede dertil Resten af Capitalen. Men samme Hans Andersen skal ikke have fundet Ro i Graven. Ideligen viste han sig oppe paa Gaarden, hvor han havde tient, og forstyrrede dens Beboere. Ofte saaes han om Aftenen tilhest, med sin Pidsk under Armen og sin hvide Hund efter sig, at jage igiennem Byerne deromkring. Saaledes jog han ogsaa igiennem Søby, og naar Byens Ledvogter saae ham og havde aabnet Ledet for ham, foer han i fuld Galop derigennem og forsvandt bagved Kirken, medens Ledet hurlede i af sig selv. Hr. Jochum var paa den Tid Præst i Søby. Han besluttede da omfider, at skaffe Egnen Fred for dette Gienfærd og begav sig til Egholm med tre, gamle Bøger. Da han begyndte at læse ud af den første, slog Spøgelseset ham den af Haanden, sigende: "Du est en Synder, saavel som jeg!" og mindebe Præsten om, at han engang, medens han var ved Høiskolen, havde bebraget en fattig Brodkone for en halv Skilling's Hvedebrod. Da tog Hr. Jochum den anden Bog, men som han begyndte at læse, slog Spøgelseset ogsaa den ud af hans Haand, gientagende, hvad det alt havde sagt. Nu svarede Hr. Jochum: "Har jeg bebraget den Fattige, da har jeg siden erstattet det, ved at gjøre vel mod Fattige og saaledes udsløttet min Synd!" Og da han havde svaret dette, tog han den tredje Bog og læste saa

diærveligt, at Spøgelseset sank ned paa Stedet. Men før det ganske forsvandt i Jorden, spurgte det Hr. Jochum: "Hvor skal jeg atter komme op?" hvortil Præsten svarede: "Ved Rødebro!"

Endnu sees i et gammelt Torvehuus paa Tegholm en nedrammet Egepæl, og paa dette Sted var det, at Hr. Jochum fik Magt med Giengangeren. Af den nævnte "Rødebro", der paa den Tid førte over Bellemølle Søen, er der nogle Levninger tilbage, men ofte naar Bonden om Natten kommer der forbi, hører han en Pladsk i Vandet og en Natravn, som skriger sit: *Bov! bov!*

Dyre-Davrekiøb.

Paa Jyllinge Mark ved Bærebros, ikke langt fra Frederiksfund, slog en Mand en anden ihjel, nedgrov hans Liig og begav sig skyndeligst ud af Landet. Men, da syv Aar vare hengangne, meente han, at hans Misgierning vel nu var forglemt, og vendte trostigt tilbage til sin Fædrenebo. Da gik han just en Dag og slog Sæd ved Bærebros paa det Sted, hvor han havde nedgravet og skjult sin Ugierning og, som han meiede paa det bedste, hug han Leen i et Been, hvilket strax begyndte at bløde. Da saae man snart, at det "med ham var syndvænt," og satte derfor syv Karle efter ham. Men han hug med sin Leen den ene ned efter den anden, og, da han havde hugget den syvende, satte han modig Leen til Jorden og sagde: "Nu skal dette Sted hedde Dyre Davrekiøb!" thi det tilbrog sig nemlig paa Davre-

tid. Og findes endnu paa samme Sted syv Høie, i hvilke de Slagne ligge begravne, og Stedet har deraf sit Navn.

Efter mundtlig Fortælling. Pontop. i Theatr. Dan. 108 fortæller Sagnet anderledes: "Zwei Weilen von Kotschild erblickt man "einen Steinhausen, "das theure Frühstück genennet, wovon erzehlet wird, daß drey Räuber einem Bauer nach dem Leben gestanden, dieser selbe mit einem zauberischen Frühstück tractiret und sie "darauf sämtlich mit einem Stabe todtgeschlagen."

Skjorpinge Træ-Kors.

Paa Veien mellem Slagelse og Antvorskov, i Skjorpinge Kramvaads Mark, stod, indtil for et halvt Aarhundrede siden, et Kors af Træ, hvilket var opreist til Minde om, at en rig og fornem Frue engang der paa Stedet fik ondt og fødte et Barn til Verden, og stienkede samme Frue Skjorpinge By en Gaards Landgilde til Bedligholdelse af samme Trækors. I mange Aar tog man ogsaa Vare paa, at dette Kors ikke forgik, hvilket meentes, at ville paaføre Skjorpinge Bønder Uheld og Fortred, men nu er det slet hen forsvundet.

E. M. Beyer, Topogr. over Egglefsmagle Sogn. 85.

Hyllested.

Øst for Hyllested By findes det Sted, hvor Kong Rask havde Tvekamp med Kong Hylbing om, hvo der skulde

die Byen. Ravn faldt og blev kastet i en Hule, som endnu kaldes Ravnssø; men Hylbing, som beholdt Byen, gav den Navn og blev siden lagt i en Høi der paa Marken.

D. Atl III. 9. Ibid. IV. 272. Jonge, Eborogt. 148. Hofm. Fund. VIII. 9. S. M. Beyer, Topogt. over Egislevmagle Sogn. 100.

Præsto.

Præsto er saaledes kaldet efter en Præst, ved Navn Hr. Anders. Paa Reformationens Tid var han Munk i et derværende Kloster; men da de øvrige Munke drog bort, gif han over til den nye Lære og blev Præst ved Byens Kirke. Han var en meget hellig Mand og saare yndet af sin Menighed, af hvem han ikke vilde tage nogen Løn; men han havde kun en Genskiilling, hvilken han, naar han havde nogen Ting behov, hendsendte med Begiering at faae Et eller Andet derfor. Og fik han da altid, tilligemed det han havde begieret, sin Skilling tilbage. Det er hans Billede, en Mand i Præsteklæder, som staaer i Byens Baaben.

Wolff, Encom. Regni Dan. 551.

Kanalen ved Præsto.

Der siges, at den Aae, som gaaer ind ved Præsto, har i forrige Tider været en dyb Kanal, og at den er bleven bygget af Præstefolk, som i de papistiske Tider, naar de havde forsynet sig, bleve dømt til at istandsætte et størr-

eller mindre Stykke af Kanalen, alt eftersom Forseelsen havde været. Dette Arbejde var saaledes bestemt, at Bunden skulde brolægges med almindelige Kampestenene og derovenpaa lægges et Lag af Flintestene. Gamle Folk ville have erindret den Tid, da en Orlogsfregat under en Admiral har seilet ind gennem denne Kanal lige til selve Byen, og for adskillige Aar siden er der paa Stedet fundet Levninger af et gammelt Bolværk. Sagnet siger: "Præsto skal forgaae ved Vand, Nestved ved Sand!"

Ristestenen.

En Røver, som i lang Tid havde plyndret paa Moen, nedgrov en Skat og flygtede over til Stralsund. Da han nu der var kommen saavidt, at han alt stod paa Stigen under Galgen, spurgte han: "Er nogen her tilstede fra Høie-Moen?" — En Mand meldte sig da, og denne befoel han, at gaae fra Ost til Vest gennem Grimsdal; der skulde han finde en Steen, hugget som en Rist, og under den en stor Skat. Da reiste Manden iilsærdig over til Moen og henvendte sig til Mikkel Degn i Magleby, for at faae at vide, hvor vel hin Steen monne findes. Men Mikkel Degn, som selv var begierlig efter Skatten, gik til Stedet og bemærkede sig den og blev saa riig, at hans Søn endogsaa blev Borgemeester i Stege.

Resenii Atl. III. 103. Sandvigs Beskr. 54. Saa: lund Christiansons Beskr. over den Jusul Moen (1722). Danmarks og Norges Decon. Magaj. I. 250.

De.

Varperne.

En mægtig Ridder, som boede paa en af Borgene i Almingen, paa Bornholm, havde tre Sønner og tre Døtre. Sønerne reiste, medens Døttrene endnu vare smaa, paa Tog, og efter mange Aar kom de tilbage, for at besøge deres Forældre. Paa Lyngen mødte de da tre Jomfruer, som skulde gaae til Østermarie Kirke, og da de ikke kunde faae deres Billie med disse Piger, dræbte de dem, men siden opbagedes det, at det var deres Søstre, de havde myrdet. Paa Lyngen, tæt ved Veien, som fører fra Østermarie til Bobils-Kirken, sees endnu en høi Bakke med en Steenhob, som kaldes Varperne. Der ere Jomfruerne begravede. Sønden for Varperne findes et Steb, som kaldes Ridder-varperne, og der menes Brødrene at være begravne.

Panum, Beskr. om Bornholm. 127. cfr. Sagnet om Pillegrimsstenen paa Røen.

Skræppestrædet i Odense.

Skræppestrædet i Odense siges at have Navn af en vis Peter Skrøp fra Svendborg, hvilken anførte sine Bybrødre og drog med dem til Kongens Hiælp. Da han kom til Odense, efterat have plyndret og afbrændt Herregaarde rundt om i Landet, leirede han sig med sine Mænd Øst i Byen; men efterdi han fangede og derpaa myrbede en abelig Jomfru, fik den Gade, hvor dette skete, Navn efter ham.

Raastee sigtes her til den Henrik Skrøp, Skræder i Odense, som under Grevens Feide indtog og plyndrede det nærliggende Da-

lums Røynnekloster. Vedel Simonsen, Fyens Vilkaar under Grevens Feide. 23.

Kierteminde.

Da Dbin havde bygget sin gode By, Ddense, og givet den at bære hans Navn, fordi han havde den besynderligt kjær, begyndte de omliggende Byer at misunde den nye Bye, at den skulde have saa fortrinlig Anseelse. Blandt disse Byer var især den, som nu kaldes Kierteminde, og de bragte denne Klage for Dbin, at han skulde domme der imellem. Men Dbin tog dem det saare ilde op, at hans egen By saaledes skulde agtes ringe, og i sin Brede sagde han da til den By, som forebragte Klagen: "Vær du mindre!" hvoraf den først fik Navnet: "Værdumindre", hvilket siden blev til Kierteminde.

Af Lyschanders Fortale til sin store, utrykte, danske Kronicke, i Suhms Samlinger I. 2. 67, hvor der endvidere anføres en anden Derivation: "Men siunes sandferdigere det andre angifver, at som det minde eller Kever der løber ind, gifver en temmelig god haufn, og S. Giertrud hafver fortiden veret alle seigleis" og Veisarendis foldis Parron: Saa skulle Byen af hende og "mindet vere kaldet Gertrudzminde, huor om man lader enhuer sin fri dom og meening. Allene at lade see, huorledis den efterkommendis alder underlig og adskillig ofte dømmer og getter udi de. fordum sager og Antiquiteter." Om Navnets rigtigere Etymologi, see D. Atl. VI. 610.

Kampen Banke.

I Bendsherred, i Fyen, ligge to, smaa Byer, Baaring i Asperup Sogn og Blanke i Roerslev Sogn. Saa ligger

der i en Mand's Have i Blankeby en Høi, og paa den en mægtig stor Steen paa tvende andre. I denne Høi ligger begravet den Ræmpe, Ranke, om hvem der er den gamle og velbekendte Sang:

Ride, ride, Ranke!
Fra Baaring og til Blanke.

Hofm. Fund. V. 386. Danske Atl. VI. 646. Jonges Chorogr. 303. Efter Præstebereetninger af 1755 skal den nævnte Steen være saa stor, at ti Personer kunne finde Plads omkring den. Den anførte Sang synges almindeligst saaledes:

Ride, ride, Ranke!
Hesten hedder Blanke,
Hesten hedder Alldgraa,
Den skal (—) ride paa!

eller:

Ride, ride, Ranke!
Til Møllere's Huus.
Der var ingen hjemme
Uden en lille Rattepuus,
Som sad under Bænken og bed en graa Muus.

Torste-Bierg.

Paa Drølev Mark ved Kierte, i Fyen, er der en Høi, kaldet Torstebierg, hvilket Navn den har fra de papistiske Tider, og fortælles besangaaende en synderlig Tildragelse. Engang gif nogle hellige Brødre berop, for at forlyste sig, efterksom der er en viid og skøn Udsigt; men da der paakom dem en heftig Hunger, medens de vare der forsamlede, ønskede nogle iblandt dem en Ret fersk Torst. Da gif den, som iblandt dem var den helligste, ned ved Siden af Høien,

hvor der løber en Aa, og ved sin Bøns Kraft fangede han Lorfke der i Aaen, omendstiondt Stedet er en Miils Wei borte fra Stranden. Og derefter hedder Høien nu Lorfkebjerg.

Præstebereetn. 1755.

Davrebjerg.

Da engang Bønderne i Vendsbøved, i Fyen, havde Strid med Salling Herredsbønder, overfaldt de og dræbte dem paa Marken ved en Høi, just som Sallingbønderne sadde der og aad Davre. Deraf kaldes hin Høi endnu Davrebjerg.

De tre Smede i Trostrup.

I Trostrup Sogn, i Fyen, er der tre Høie, Willums-høi, Erlingshøi og Biørnhøi, saaledes kaldte efter tre Kæmper, Willum, Erling og Biørn, som skal have boet der. Om disse fortælles, at de alle tre vare Smede, og at Biørn engang skal have laant en Hammer af Willum, men da han blev krævet for den, blev han vred, fastede den efter ham og slog dermed hans ene Die ud, saa at han døde deraf.

Præstebereetn. 1755.

Dødningen.

I Kragemarken ved Allesø, i Fyen, er der en Agerdal, som kaldes "Dødningen", hvilket Navn den har faaet formedelst denne Begivenhed.

Der var en jydsk Student, som var kommen i Bekendtskab med to andre Studenter fra Steensby, i Skamby Sogn, og levede en Tid hos dem. Men da han engang fra sin Fader, som var Herremand i Jylland, havde faaet adskillige gode Sager tilsendte, sloge de ham ihjel og skrev til Faderen, at hans Søn uden deres Vidende havde forladt dem, men i Forveien laant endeel Penge, hvilke de nu tiltroede ham at ville betale. Og som han havde god Tro til dem, betalte han Pengene og forærede dem desuden et Par smukke Heste, formedelst deres Venkskab for hans Søn. Men da engang Jørgen Andersen, Gaardmand i Allesø, arbejdede i Dremsen ved Steensby, fandt han i Torvegraven en Dødning, hvilken ansaaes for at være den forsvundne Student; og begrov man da samme Dødning paa den Ager, som endnu har Navn deraf.

Klokkeengen.

Ved Kirkeby i Sundsherred, i Fyen, er en Eng, kaldet Klokkeengen. Dette Navn har den faaet deraf, at Klokkerne i Kirkebytaarn engang begyndte at ringe af sig selv og føre derpaa ud af Taarnet og bybt ned i Engen, hvor endnu sees to Huller, som derved ere blevne til.

Præsteberegn. 1755.

Svendborg Kors.

Paa den Herregaard Nielstrup i Fyen boede engang en saare gudsfrygtig og hovist Jomfru. Engang, som hun i Nærheden af Svendborg, som ligger fra bemeldte Gaard en Fierding-Miil, gik at spadsere med sine Piger, bleve de overfaldne af endeel unge Menneffer, hvilke øvede Vold mod Jomfruen, dræbte hende og grove hendes Liig ned paa Marken. Men det varede ei længe, før en klar og deilig Lue blev seet paa Stedet, hvor hun var nedgravet, og blev besaarsag siden efter et Trækors sat hende der til Amindelse. Den myrdede Jomfrues Slægtninge forlangte vel Sagen undersøgt, men, da det opdagedes, at Volds mændene vare af fornem Byrd, lagdes der Skiul derpaa, og hele Byen maatte paatage sig, at udrede Sonepengene og afftaae til hendes Arvinger St. Jørgensgaard, Rogtved, Lunden og Høiebøge. Saa siges ogsaa, at det blev vedtaget, at naar Korset faldt om, da skulde alle Eiendommene tilfalde den af Parterne, som først fik et nyt opreist. Derfor opbevarede altid, saavel paa Gaarden Hvidkilde, som i Svendborg, et færdigt Trækors.

Landeby paa Taasinge.

Hellig Oluf har haft et Kapel paa Taasinge, ved Landeby, og i samme Kapel blev hans Villeder forvaret. Men som det var Skik, at Bønderne, naar de havde lagt Sæd i Jorden, forte dette Villeder om paa deres Marker, for at skaffe sig en rig Høst, saa hændte det sig engang, at

en Bonde, der havde ombaaeret det paa sine Marker og efter Sædvane skulde bringe det tilbage, tyktes bedre om, at beholde det hos sig indtil næste Morgen. Løg han derfor Billedet hjem med sig, og, efterdi han ikke havde bedre Sted, satte han det ind i Bagerovnen. Men da Pigen, som ikke vidste, at Hellig Duf var i Bagerovnen, næste Morgen skulde bage, lagde hun Ild derind, og saaledes blev Billedet opbrændt. Siden den Tid siges det om Landebø, at den ikke har stor Lykke at vente sig.

Boesens Helsingørs Beskriv. 99. Om Braaby Kirke fortælles, at der har været trende Faner, hvilke i høitideligt Optog bleve baaerne om paa Markerne, naar Landet plagedes af Lørke. Dán. Bibl. II. 52. Hofm. Fund. VII. 536. Danske Artl. VI. 725.

Aarhus Byes Undergang.

Om Aarhus er det spaaet, at, om nogensinde en Konge træder iland paa det saakaldte Mindehov, da vil Byen i samme Dieblif synke, og Intet af den blive tilbage uden den Gade, som kaldes Broberg.

Gierding Agre.

Under Grevstabet Lindenborg, ved Byen Gierding, sees nogle lange Agre, Holmen kaldet, der nu ere ganske begroede med Lyng. Paa Kong Wolmers og Dronning Margrethes Tid, da Tegholm Slot, hvoraf der nu kun er Spor tilbage i Skjorping Sogn, var beboet af tolv, beryg-

tebe Riddere, maatte de Gierding Mænd hvert Aar ploie og med eget Saaeforn tilsaae disse Agre for ovennævnte Riddere, som kun under den Betingelse lode dem have Fred, at de, naar Høsten kom, bragte alt, hvad de der havde indhøstet, til Tegholm Slot.

Af Pastor H. Seerup's Udkast til en Beskr. over Gierding Pastorat. Mss. fol.

Stillinge.

Paa Skanderborg Amt, Hielsølev Herred, ligger en Kirkeby, Stillinge kaldet, hvilket Navn den siges at have faaet af følgende Tildragelse. Der boede nemlig paa Mols en Kæmpe, som havde en smuk Datter, ved Navn Inger. Og der hun af en Kæmpe fra Holsteen blev bortstiaalen, slog Faberen samme Kæmpe ihjel og byggede en Kirke, som han kaldte "Stiæl Inger".

Hofmanns Fund. IV. 758.

Mariager.

Der boede paa en Herregaard i Jylland en ærbar og særdeles veilig Jomfru, ved Navn Maria. Til hende beilede to, drabelige Riddere, Hr. Hem og Hr. Sem, og der hun ei gav nogen af dem Fortrinnet, blev de enige om, at afgjøre ved Holmgang, hvo der skulde være hendes Veiler. Men i denne Kamp dræbte de hinanden, hvilket Jomfruen tog sig

saaledes til Hierte, at hun druknebe sig i Stranden. Da tilfaldt alt hendes Guds Kirken. Det Sted, hvor hun blev jordet, blev efter hende kaldet Mariae-Ager, og deraf sit Byen siden Navnet, Mariager. Men Hr. Hem og Hr. Sem bleve begravne i viet Jord hos de Kirker, som endnu efter dem kaldes Hem og Sem.

Kongen paa Alstrup Hede.

I Listed Sogn, ved Mariager, boede engang en Mand, som var rig fremfor Alle, men hans meste Rigdom bestod i en umaadelig Svinedrift, saa at hele Sognet spotviis blev kaldet "Svinestien", eftersom hans Sviin udbredte sig overalt og oprobode Naboernes Jorder. Formedelt hans store Rigdom blev han kaldet "Kongen paa Alstrup Hede", men det varede ikke længe, førend de bleve enige om, at stille sig af med ham. Dette skete ogsaa; thi paa en Helligdag blev han ihjelskudt af en Mand fra Bonderup, just som han i sin forgyldte Vogn kørte fra Kirken. Fra den Tid af var der aldrig No paa den Gaard, hvor han havde boet, hvorfor Ingen turde bo der, og i mange Aar henstod den derfor ganske øde, indtil den omsider faldt sammen, saa at man nu neppe kan vise det Sted, hvor den har staaet.

D. Atl. IV. 551 tilføier, at Morderen blev dømt fra Livet og begravet paa Heden, hvor der er opkastet en Steendynge over ham.

Løngangene under Aalborg.

Under Aalborg By gaaer der mange Løngange, hvilke ere Levninger fra Munkenes Tid. Den største Gang, eller Hovedgangen, siges, at gaae fra det gamle Kloster, der nu Kibags benyttes deels til Hospital, deels til Skole, og denne skal strække sig hen under Fiorden til Sundby, hvor der tilforn har ligget et Nonnekloster. Nebgangen til denne Løngang var vel forvaret, thi først var den lukket med en Messingport, hvori mange, skønne Billedeer vare udgraverede, dernæst med fire Jernporte, den ene indenfor den anden. En Sidegang gik fra denne Hovedgang til Vor Frue Kirke under den Gaard, i hvilken Kong Hans døde. Opgangen til Kirken var i en Begravelse. En anden Arm gik fra samme Hovedgang til Budolfi Kirke og herfra til "Murede Ports Bro"; atter en anden Arm gik i den modsatte Retning fra Frue Kirke, eller fra Klosteret, til det gamle Slot, Aalborghuus.

Engang fik en Student det Indfald, at ville see sig om i disse underjordiske Gange, og gik, fastbundet om Livet med et Reeb, derind. I den ene Haand holdt han en Lygte, i den anden en Kaarde. Udenfor Indgangen havde han stillet Folk, som paa hans Tegnet skulde drage ham tilbage ved Hiælp af Rebet; men da han havde været derinde i to Timer uden at give Tegnet, drog de Rebet tilbage, fandt det afbrændt, og Studenten var og blev borte. Siden den Tid prøvede ingen derpaa.

I Dagen. 1839. Nov. d. 26de findes omtalt en nyere Undersøgelse af disse Løngange.

Ildebranden i Aalborg.

Under Ildebranden i Aalborg 1663 gif en Kjøbmand med Maal og Vægt ud af sit Huus, der allerede var grebet af Vuerne, sigende: "Saa fremt jeg med Vægt eller Maal har forurettet nogen Mand, da fortære Ilden mit Huus; men har jeg derimod giort Ret og Skiel, saa bevare Gud og mit Huus fra Ilden!" Og da han havde sagt dette, standsede Ilden, og hans Huus blev ufortæret. Da lod han over sin Dør sætte den Indskrift: "Hvor nær var jeg Faren! Undkom dog! Jeg var kommen paa det Yderste og næstmeste derved og faldt dog ikke derudi. Anno 1663. d. 11te Augusti."

Marmora Danica. II. 252. D. Atlas. V. 128 nævner denne Ildebrand og bemærker en Inscription over Døren paa den store Gaard, hvor Kong Hans døde. cfr. Pag. 148.

Skulsmark.

I Ingstrup Præstegaard, paa Aalborg Amt, boede for-
dum en Adelsmand, hvis Søster lod sig i hans Huus besøge af en Person, ved Navn Engelbret. Dette frænkede Adelsmanden, saa at han svær, at de begge skulde undgielde med Livet. Da flygtede de for hans Brede og søgte Tilflugt i Kirketaarnet, men der Adelsmanden fik dette at vide, lod han Kirketaarnet stifte i Brand, og der blev Forsøgeren opbrændt. Søsteren undkom derimod og stulte sig paa Marken udenfor Kirken, og deraf fik samme Mark siden Navn af Skulsmarken.

Marmora Dan. II, 217. D. Atl. V. 203 tilføier: "Lil Tegn paa denne Brand vender Taget paa Taarnet i Øster og Vester. Herom er giort en Ræmpevisse, hvoraf ikke vides uden Begyndelsen: Det var "liden Engelbret ic." cfr. Sagnet om Hr. Gode Lovmandsen Pag. 127.

Svends Have.

Svend Staverskov var Adelsmand og Præst i Jerslev Herred, Aalborgstift, paa den Tid, da Reformationen blev indført; men, da han ikke var lutherisk sindet, frasagde han sig sit Embede og plantede en Have der, hvor han siden levede sine øvrige Dage i Eensomhed. Dette Sted vises endnu og kaldes "Svends Have."

Alb. Thura's Beretn. om Jerslev Herreds Kirker i Aalborg Stift. Kjøbenhavn. 1732. 8. Marmora. Dan. II. 259. Danske Atl. V. 288.

Gunthi og Kajul.

Der var i Blære Sogn en Ræmpe, Gunthi kaldet, han havde Riv med en anden Ræmpe i Mars Sogn, ved Navn Kajul. Denne Tvist skal have reist sig deraf, at de begge vilde eie to Gaarde i Svenstrup, hvilke nu høre til Mars Sogn. Nu ligge begge Ræmperne i Hoi, og vises en stor Steen paa det Sted, hvor de strede med hinanden. Om denne Kamp synges der i Eggen et gammelt Vers, saa lybende:

Gunthi vilde Kajul jage;
Med sit Svyd og med sin Stage

Jaged Kajul Gunth tilbage,
 Saa hans Halsbeen maatte knage.
 Nu ligger Gunthi i Jorden saa kold,
 Og Ewenstrup horer til Mars saa bold.

Songes Chorogr. 633. Hofm. Fund. III. 490. Marmora dan. II. 232. "Imellem Mars og Gundestrup Byer sees en stor Steendynge, kaldet Kæmpe-Røgelen, 36 Alen lang og 4 Alen bred, hvorunder skal ligge begravet en fornem Høvding eller Kæmpe "ved Ravn Ejul" :c. D. Atl. V. 22.

Tællepinds Høi.

I Fabierg Sogn, Skodborgherred, Ringkjøping Amt, ligger en Høi, kaldet Tællepinds Høi, hvorom der gaaer det Sagn, at paa den laae der engang en stor og skøn Gaard, som tilhørte en Mand, ved Ravn Tællepind. I Nærheden boede en gammel Enkemand, der giftede sig med en smuk, ung Pige, med hvem han fik adskilligt godt Boffab; men Tællepind, der som Nabo var med til Brylluppet, forelskede sig i den unge Kone og vandt hendes Kiærlighed. Derover blev den Gamle saa fortørnet, at han en Dag loffede Tællepind med sig ud paa Marken og, efter at have fremført sine Bessylbninger, fordrede sin Fiende til Strid. Tællepind blev strax dødeligt saaret, men saae dog Kællighed til at knuse Hovedet paa den Gamle. Da begge saaledes vare faldne, væbnede Enkemandens Søn sig og drog mod Tællepinds Gaard, hvilken han ødelagde, saa at der ikke blev Steen paa Steen tilbage.

Sioring.

Sioring Sø paa Thyland stod tilforn i Forbindelse med Havet, men nu er denne Forbindelse afbrudt ved Flyvesandet, som der har dannet "Klitterne". Thyland var i hin Tid ofte hiemsøgt af Sørovere, og imod dem var det, at Kong Nielaus anlagde ved Søens sydsørlige Ende en Borg, kaldet Sioringborg, hvoraf der endnu ere Jordvolde, 60 Fod høie, tilbage. Da nu engang Søroverne kom igien, faldt der et stort Slag paa Søen, og i dette fik en Biskop sit Banesaar. Hans Grav sees endnu paa Kirkegaarden; den er belagt med tre Stene, og en Biskop med sin Krumstav er derpaa afbildet. I samme Slag sank nogle Skibe og med dem store Skatte, som endnu ligge dernede.

Engang vilde nogle stærke Karle, som kiendte Stedet, forsøge paa at optage en Kiste, som giemmer en stor Skat, og de havde den allerede saa høit oppe, at den var ligemed Baadens Keling. Men af Glæde herover ubraabte den Karl, som havde fat i Ringen: "Nu har jeg dig, og nu skal du ikke slippe!" Da sank Kisten, og han beholdt kun Ringen i sin Haand. Denne Ring blev indsat i Kirkedøren, og Byen fik af den sit Navn; men nu er kun den halve Ring tilbage.

cf. Danske Atlas V. 451. hvor Gravstenen over Biskoppen beskrives. Marmora dan. II. 347. Her fortælles, at det er en Ligskeen over en Biskop, som paa Veien fra Bremen leed Skibbrud og sad iland ved Lorus Strand. Den nævnte Borg kaldes her "Sioring Vold". See Visen om Kong Nielaus:

"Fra Siaring Volde til Bekkerhav
Bader Paris kaste den Lønnegrav."

Suhms Danm. Riges Hist. IV. 321. Ibid. 681. Aagaards
Beskr. over Thyø. 146-47.

Faarup eller Farup.

Paa Jyllands Beskryft, i Saltum Sogn, ligger en lille, ubetydelig By, som Nogle kalde Faarup, Andre Farup. Nogle fortælle, at den Jord, som nu hører til Faarup, var tilforn en Fælled for Sognets Beboere, som lode deres Faar græsse der. I Begyndelsen var der kun nogle usle Hytter, som tilhorte fattige Folk, der ernærede sig ved at vogte Faar for de mere velhavende. Disse Hytter kaldtes derfor Faarup, hvilket Navn beholdtes siden, da dette Sted blev mere bebygget.

Andre fortælle, at denne By engang for en stor Deel blev begravet af Sandet fra Klitterne, og da den endnu altid er i Fare for ganske at slettes under Klitterne, har den faaet Navnet Farup.

Stenene fra Grøndal.

Midt imellem Ulstrup og Rønge, i Viborg Stift, ligger der tæt ved Landeveien en stor Steen, halvfjerde Alen høi og ligesaa bred, paa hvilken der tilforn stod i Røberkrift en Spaadom at læse om de tilkommende Tidens Ryggesløshed og Ugudelighed. Denne Steen skal engang være ført hid fra et Sted, kaldet Grøndal, og om den er det sagt, at da Mester Jens Christoffersen, Kanik i Ribe, i Aaret 1503

drog fra Viborg til Randers og kom der forbi, udlagde han Indskriften saaledes:

Rirter skulle blive til Fangetaarn,
 Og Stalle skulle trives,
 Eddlinge fordrives,
 Danske Mand vorde ngierve
 Og fange tydske Eæder.
 Herremænd skulle blive Røbmand,
 Præster blive Bønder,
 Men Bønder blive til Vidunder!

Wormii Monum. dan. 305-11. Pontopp. Theatr. Dan. 387. Marmora dan. II. 133. Danske Atl. IV. 658. Hofm. Fund III. 437. Erasmi Læti Ecl. V. Scandin. Litt. Selsk. Skrifter. XVII. 416. En anden saadan Steen skal, efter svenske Beretninger, have staaet i Jæmteland. Af dennes svenske Indskrift giver Messenius (Scondia illustr. XII. 60.) en metrisk Oversættelse paa Latin. Det originale Vers findes i Nyerups Skildring af Tilstanden i Danm. og Norge IV. 98, aftrykt efter J. B. Renhorn, Diss de lapide in Valle virenti, hvor desuden en anden Inscription findes anført. Afzelius, Svenska Sågo, Håfder. II. 43.

Kong Ran i Randbøl.

I ældgamle Dage boede i Randbøl Sogn, Ribe Stift, en Konge, ved Navn Ran. I sin hvide Alder geraadede han i Trætte med Kongen paa Lundens i Mast, Vinneballe Sogn, og det kom til aabenbar Strid imellem dem. Kong Ran forstod sig da i en Dal, Nord for Randbøl, som endnu kaldes Kongsdalen, og oppebode der sin Fiendes Ankomst. Dette skete i en taaget Morgenstund, da Kongen fra Mast nærmede sig fra Skoven, men saasom han havde ladet

alle sine Følk udpynte sig med grønne Grene, lignede hans Hær en Skov, ved hvilken List de ubemærket nærmede sig Kongebalen og overrumplede Kong Ran, som der fik sit Banesaar.

Endnu vises Kong Rans Grav paa Randbøl Kirkegaard, og efter ham fik Byen sit Navn.

cfr. Suhms Saml. I. 100. Danske Atl. V. 991. Annal. for nord. Oldkynd. 1840-41. 149. Sagnet minder om den vandrende Skov i Racbeth.

Tyskier.

I Bruff Herred, Ribe Stift, ligger en By, som har det Navn Tyskier. Tilforn hed denne By Friskier, men da engang Kong Hans her havde det Uheld at vælte i et Uføre og derved at tabe sine kostbare Handsker, uden at de kom tilveie igien, blev han vred og spurgte om denne Byes Navn. Og da man havde svaret ham, at den hed Friskier, befalede han, at den herefter skulde kaldes Tyskier, hvilket saaledes skete.

Dette Sagn er meddeelt i Udskrift af en Oekonomisk Beskrivelse over Koldinghuus Amt ved Hans de Hofmann, som opbevares i Veile Amts Archiv.

Jellingehøiene.

Paa begge Sider af Jellinge Kirke ligge — som allerede tidligere fortalt — de berømte Høie, hvori Gorm den

Gamle og hans Dronning, Thyra, ere begravede. Gamle Folk fortælle, at disse Høie have tilforn været langt høiere, saa at, naar man lagde sig ned paa den ene og saa hen til den anden, da blev man end ikke det mindste vaer af Kirken. I disse Høie er, hvilket senere skal fortælles, oftere blevet gravet efter Skatte, men altid forgieves, derimod siges det at være en gammel Spaadom, at Jellinge skal brænde, naar Kongens Høi bliver aabnet, og det skal være vitterligt, at da man engang gravede i Dronningens Høi, kom der en Dværgsyge over Byen.

Bed disse Høie, lige udenfor Kirkebøren, staae to, mærkværdige Oldtidsminder, nemlig mægtig store Stene med Rune=Indskrifter paa, hvilke fortælle om Kong Gorm og Dronning Thyra. Men den Skrift kan Ingen læse, uden at han staaer paa Hovedet og har gaaet i den sorte Skole. En klog Præst har engang læst, hvad der staaer skrevet, og derved udviist en Skat, som ligger nedsænket i en Loft paa en stor Steen, men hvor den nu er at finde, det veed Ingen.

Da Jellinge Kirke i Aaret 1679 var afbrændt, og der ikke var et passende Sted til at holde Gudstieneste, benyttede Præsten Dronningens Steen, som ovenpaa er flad, og herfra holdt han under aaben Himmel Gudstieneste for den forsamlede Menighed.

Annal. for nord. Oldkyndighed. 1840-41. 171. En i Præstegaardens Archiv opbevaret, gammel Liber daticus fortæller endvidere:

"Efter en gammel Mand, Anders Jensens Beretning, saavidt hand fandt erindre, blev Dronningens Høi udgravet af Jelling Byemænd efter Kongelig Ordre 1704, da hand som Dragon var med i Mynstringen ved Pintse=Tider paa Saarup=agre. Ellers

"beretter hand samt en gl. Kone her i Byen, at der har stedse været mangfoldige Caruscer, den gl. Kone siger og, da Vandet var udlobet, blef det proberet i et Sul paa Søyen med en Stage af 13 Alens Længde, om der kunde med samme naacs bond, mens var ingen at finde."

Endvidere fortæller samme Liber daticus paa et andet Sted:

"Norden ved Kirkegaarden er en meget stor Sø, hvorudi Dronning Tyre er begravet og ved samme mærkværdig, at ovenpaa Søien er som en liden Dam, og siges stælden at blive tør, i forrige Tider berettes, den har aldrig blevet tør, men ved det den i sal. Kong Stryderich 4des Tiid og efter hans Befalning, da Sand ved Jelling lod mynstre Landsfolket, blef paa den nordre side udgravet, er kuns til nogen bestandighed en rund Distance af 8 à 10 Men med Vand udi."

Ildebranden i Veile.

Den Ildebrand, som i Aaret 1739 ødelagde en stor Deel af Veile, blev forudsagt af en vanvittig Jomfru, som boede i den Gaard, der tilforn stod paa Hiørnet af Nørregade. En Paaskefest besøgte hun nemlig en Nabokone, og da denne havde fremtaget endeel skionne Klæder, hvilke hun i Anledning af Festen havde skienket sine Børn, begyndte Jomfruen at græde, sigende: "Ja, hvad hjælper nu alt dette! Inden otte Dage vil hele Nørregade afbrænde, og jeg Staffel, som paa Jorden ikke har Sted at hvile paa, vil finde min Død i Luerne! Dog," tilføiede hun, "skal jeg komme til at ligge Liig paa Raabstuen, førend jeg bliver begravet!" Derefter tog hun Afsted som for sidste Gang. Næste Søndag tilbrog det sig, at en Dreng ved at affyre en Røglebøsse oppe under Taget, satte Huset ibrand,

hvorved Ildbranden tog sin Begyndelse. Den stakkels Jomfru var vel itide kommet ud paa Gaden, men da det faldt hende ind, at hun havde glemt adskillige Kostbarheder, gik hun atter ind i Huset og var allerede med det reddede Gode kommen ned i Porten, da en brændende Bialke styrte ned og antændte hendes Klæder, og som hun kom ud paa Gaden, faldt Taget ned over hende, saa at hun omkom. Og gik hendes Spaadom saaledes ganske i Opfyldelse, thi hendes Liig blev henbragt til Raadhuset, og derfra blev hun jordet.

Veile-Mølle.

Veile-Mølle, som nu staaer inde i Byen, tæt ved Sønderaaen, stod tilforn udenfor Byen ved Stokbroen. Derfra blev den under den svenske Krig flyttet af Svenskerne, som vilde have den inde i Byen, for desletterere at faae deres Korn malet, og siges det endvidere, at de ogsaa have gravet Mellemaaen saaledes, som den nu er.

Kirkehret i Kolding.

- I.

Kirkehret i Kolding gaaer altid for seent, hvordan man end stiller det. Dertil skal Marsagen være følgende: Mændene i Byen Lyeb, ikke langt fra Kolding, havde engang i trang Tid laant Sæd hos Kolding Bymænd og til Sikkerhed givet en mellemliggende Eng, der skulde tilhøre

Kolding By, saafremt denne Giæld paa en vis Dag til bestemt Klokkeslet ei var afgjort. Da Tiden var nær forhaanden indfanbt Mændene fra Lyed sig med det Skyldige, men saasom Kolding Bymænd helst vilde beholde Engen, stillede de Kirkeuhret fremad, og paastode, at Tiden var ubloben, hvorfor Engen domtes at tilhøre Kolding By.

II.

Paa Lyeds Hovgaard boede Fru Jytte, Hr. Henning Rimbe's Enke. Hun laante engang en Sum Penge af Kolding Bymænd og satte derfor Brandfiær Mark i Pant, under den Betingelse, at saafremt denne Sum ikke blev tilbagebetalt paa en vis Dag, inden Klokken Tolv, skulde de pantsatte Jorber tilhøre Byen. Da Dagen kom, overtalte Borgerne Klokkeren til at stille Kirkeuhret frem, og da nu Fru Jytte kom paa Broen over Kolding Aa, slog Klokken Tolv i Taarnet, hvorfor hun vendte om, og Byen beholdt Marken.

L. Beckers Orion, 2det Hefte. 102, hvor Sagnets historiske Grund, udbraget af Kolding Byes Raadsfue Archiv, meddeles. Lauribers Breve fra Kolding. 66-67.

III.

For mange Aar siden boede der paa en nu ødelagt Gaard ved Kolding Fiord en rig Mand, som blandt meget andet ogsaa eiede den saakaldte Sønder-Bang ved Kolding. Borgerne i denne By bleve enige med ham om, at han skulde afstaae dem denne Jord imod en betydelig Sum Penge, og foranstaltede i denne Anledning et Drikkegilde

for ham. Over Bordet kom han til at tale om en Hest, han havde, der var saa hurtig, at den i en af ham opgiven, meget kort Tid skulde kunne løbe fra hans Gaard til Kolding; men dette vilde Borgerne ikke tro. Han indgik derfor et Beddemaal med dem, at Hesten skulde komme til Kolding Torv lige i det Dieblif, da Kloffen slog Tolv, i hvilket Tilfælde han skulde have adskillige tusind Daler, i modsat Fald derimod skulde Borgerne have Sonder-Vang for Intet. Hesten ankom virkelig til Kolding Port i saa betimelig Tid, at den godt kunde have naaet Torvet, men i det samme dreiede Borgerne Uhret, saa at den slog Tolv; da Manden hørte Kloffeslagene, vendte han sin Hest, reed stille tilbage til sin Gaard og døde otte Dage efter. Siden den Tid har Uhret i Kolding aldrig gaaet rigtigt.

L. Beckers Orion. IV. 1ste Hefte. 76. 3 Taubers Breve fra Kolding. 79. fortælles endnu en anden Historie om Bønderne i Harte, (den nærmeste Landsby paa den nordre Side af Kolding,) som i mere end hundrede Aar førte Proces med Kolding Borgere om deres Jorders rette Grændsestiel, hvilken Strid findes beskrevet i en Protocol med følgende Titel: "Boog over den til Colding Bye Anno 1723 bekomne Nørre-Vang, hvilken Jord med et Sandemænds Tog Anno 1712 med Kul, Flindt og Steen er skilt fra Colding og Hardt Fælledt."

Fru Mettes Bierg i Læborg.

Nordost for Hundebek, i Læborg Sogn, ved Kolding, ligger en med Gegekrat bevoret Bakke, som kaldes: "Fru Mettes Bierg." Om Oprindelsen til dette Navn er man ikke ganske enig.

Nogle fortælle, at engang for mange Aar siden, da Fienden var i Landet, var der en Fru Mette, som reddede et Barn for Herstabet paa Hundsbek og stulte det i den tykke Egesskov, som dengang var paa denne Banke, indtil Faren var forbi. For denne Belgierning skal Hundsbeks Eier have stienket hende en Gaard, Kioldborg kaldet, som ligger nordligt i Sognet, og at denne Gaards Eng engang har hørt til Hundsbek, sees deraf, at den ligger omgiven af Hundsbeks Enge paa tre Sider.

Andre fortælle, at en Fru Mette paa Hundsbek havde sig et Lysthuus paa den nævnte Banke og pleiede ofte at spadserere derfra til Hundsbek, hvorfor der ogsaa skal være en Løngang under Jorden fra Gaarden og hen til Fru Mettes Bierg.

Røy Marker.

I Thystrup Herred paa Haderslev Amt ligger Sognet Frørup, som tilforn skal have været et Herresæde. Midt inde mellem Frørups Marker ligge trende Gaarde, som kaldes Røyby, og siges dette at være saa, formedelsst to Brødre, Rave og Ebbe, som boede paa Ravesholm og Ebbesholm, hvilke gave deres Søster hendes Løb midt inde i deres Marker. Andre derimod sige, at Røy har været en Herregaard, hvorunder hele Frørup har ligget, og at Herren paa Røy engang gav sin Datter saameget Land, som hun paa een Dag kunde gaae omkring, hvorpaa hun indgik hele Røy Mark.

Danske Atl. VII. 148.

Urnehoved Thingsted.

Om Bolderslev Bymark, ved Nabenraa, gaaer der en bred Bei, som kaldes "Nielveien", hvilket udlægges at være Abelveien. Mod Syd hæver den sig til en betydelig Høide, og dette Sted hedder "Steenbroen", fordi et Stykke af Beien, strax ovenfor Banken, er belagt med Brosteen. Dette skønne, hvitliggende Sted antages af Almuen at være det i forbums Tid saa berømte Urnehoved Thingsted. Strax ved vides der en Banke, som kaldes "Løgpold", og fra den, siges det, at Lovene i gamle Dage bleve forkyndte Folket. Imod Vest er der en Mark, som endnu kaldes "Statsryggen", og den skal have sit Navn deraf, at den ligger omkring Urnehoveds vigtigste Plads. Om denne fortælles, at der paa den baade er blevet en Konge hylbet og en Konge dræbt *). Thi engang, hedder det, skulde man af to Brødre, hvoraf den ene opholdt sig i Landet, den anden derimod havde været udenlands, her paa dette Sted vælge sig en Konge. Men da det forsamlede Folk ikke kunde blive enige om, hvem de skulde vælge, besluttede man, at overdrage Valget til en Herredsfoged i Landsbyen Hjalstrup, fordi han var den ældste Embedsmand der i Egnen. Han kom da ridende til Thinget, men saasom han var en meget klog Mand og vel indsaae, at hvem han saa valgte, vilde han dog faae den Andens Parti til Fiende, blev han siddende paa sin Hest og udraabte, idet han skyndeligt reb igiennem Forsamlingen: "Landets Herre vælger 'Landets Børn!'" hvorved han vilde tilkiendegive, at han

*) Erik Emund.

valgte den Prinds, som havde opholdt sig i Landet. Men han blev da ogsaa forfulgt af de forbittede Modstandere, som stødte hans Raabe fuld af Pile. Denne Raabe blev siden ophængt i Bylderup Kirke til Minde herom, og da den var forteret af Tiden, bleve nogle af Pilene stukne fast i Viælken, paa det Sted, hvor Raaben havde hængt, og det skulle de findes endnu den Dag idag.

Rask's Noerskabsl. 1839. 507-8. Om Urnehoved Thing, s. Suhms D. H. V. 513-14. Dankwerth, Schl. Holst. Landesbeschr. 97. Danske Atl. VII. 239. 305. Schrøder, Topogr. Schleswigs. II. 398.

X Hopsø.

Ved Augustenhof paa Als, ikke langt fra Nordborg, er der en stor Sø, som kaldes Hopsø, hvilket Navn den skal have faaet af følgende Tildragelse.

Engang for mange Tider siden landede der i Nærheden en Mængde Kæmper syd fra og leirede sig i Skoven, paa et Sted, hvor der var mange, smaa Holme. Her forlystede de sig med at springe omkring fra Holm til Holm ved Hiælp af lange Støkke, som de bare i Hænderne, og dertil havde de Giesstereren og megen Lystighed, saa at det høretes vidt om. Da Dens Beboere erfarede dette, listede de sig igiennem Skoven og gave Agt paa disse Fremmedes Leeg og Lystighed. Men saasom dette Besøg meentes, at at kunne blive farligt, lagde man Raad op imod dem og berebte sig til Landets Forsvar. Dog, da de Fremmede

ifkun syntes hidkomne til Leeg og Gilde, lode Indbyggerne, efter en gammel Mand's Raad, det for det første beroe med at see til, men vare dog rede til at forsvare Den. Efter det endte Maaltid begyndte Legen igien, og holdt de ligesom Jagt efter hinanden, medens de med deres Stofke sprang omkring paa Holmene og stobte til hinanden, saa at de svageste nu og da faldt i Vandet, hvilket vakte en hoi og stingrende Latter. Om Aftenen opsløge de Telte i Skoven og fortærede Resterne af Middagsmaaltidet, pakkede derefter alting sammen og forlode Den i den største Rolighed. Da man næste Dag efterfaae Stedet, fandtes der kun nogle Levninger af Biornekjød og ituslagne Been, hvoraf Marven var udpillet. Efter den Tid er dette Sted ved Havets Indbrud blevet til en Sø, som endnu kaldes Hopso.

II. Kirker og Klostre.

Om Kirkerne.

Dengang Kong Knud, med Tilnavnet den Hellige, var ved at bygge de første Kirker her i Landet, vilde han, at de skulde være saa stærke, at de kunde staae til Verdens Ende. Da bad han til Gud om at oplyses om, hvorlunde han maatte kunne bygge stærkt og forsvarligt, og gif dernæst ned til Stranden, hvor der laae meget Skum, eller, som det kaldtes, Fraa. Denne Fraa befoel han da Murerne at tage til at bygge af, og ved hans Hellighed blev Skummet saa stærkt som Steen, og de Kirker, der have deslige Mure af Fraa, ville derfor aldrig forgaae, saalænge Verden staaer.

L. Beckers Orion, 2det Hefte, 254, hvor der tilføies: "Den saakaldte Fraamur findes anvendt ved enkelte af vore gamle Landsbykirker. Den bestaaer af en porøs Masse, som Bønderne kalde Fraa, og om hvilken Muurmesterne erklære, at dens Frembringelse er dem en fuldkommen Gaade. Trods sin Porøstet er den særdeles varig." Den omtalte Steenmasse synes, efter Beskrivelsen, at have meget tilfælleds med Travertin eller Peperin, porøs Steen, hvoraf Oldtidens Bygmestere betiente sig, og som endnu stadigen bruges i Syden. Eas længe den ligger i sit naturlige Leie, er den saa blød, at den kan udskæres med en Spade, men ved Atmosfærens Indvirkning vinder den Hårdhed for Hår i Fasthed.

Vor Frue Laarn i Kiøbenhavn.

Det hændte sig, da Frue Laarn i Maret 1514 blev spiiirsat, at en Lømmersvend kom i Trætte med sin Mester og pralede i Brede af, at være vel saa bygtig en Lømmersmand, som han. Da lagde Mesteren, for at giøre Striden kort, en Biælke ud fra det Øverste af Laarnet, tog derpaa en Dre i Haanden, gik ud paa den tværslagte Biælke og huggede Dren fast i Biælkehovedet. Da han havde giort dette, og lyffeliggen var kommen tilbage, bød han Svenden, at gaae der ud og bringe sig Dren. Svenden tovede ikke, men da han stod paa Biælkens yderste Ende og vilde til at gribe efter Dren, syntes det ham, som om der var to, hvorfor han spurgte: "Mester! hvilken Dre skal det være?" Da vidste Mesteren, hvorlunde det nu havde sig med ham, og svarede kun: "Gud være din arme Siæl naadig!" og i samme Stund svimlede Lømmersvenden fra Biælken.

I Jonges Kiøbenhavns Beskr. 148 angives Dagen, da dette skete, d. 20de Sept. 1514. Resen (Atl. I. 198) fortæller, at Mesteren var halt, hvilket Svenden formodentlig har ladet ham høre. Sagnet findes fortalt i Holbergs Danm. Riges Hist. II. 20. Pontop. Theat. Dan. 62. Et lignende Sagn vil i det Følgende forekomme om St. Knuds Laarn i Odense. I P. Kalms Westgöth. och Bahusl. Resa. fortælles et Sagn om Strædderklinten, som har sit Navn deraf, at en Stræddersvend, som havde forset sig, blev domt til, at sidde yderst ude paa Klinten med nedhængende Been, for saaledes at sje en Klædning færdig. Det var gaaet godt, indtil han skulde tage den Traad ud, som holdt Semmen, men ved denne Bevægelse styrte han i Havet. I Lübeck's Volksagen u. Legendens von H. Asmus. 29 om den derværende Domkirkes to Laarne: "Der Baummeister und sein Sohn." Om Stephanstaarnet i Wien er et lignende Sagn, hvorlunde Mester Pilgram, efter en Beddeskrid med sin Læres

dreng, foranledigede, at denne styrte ned fra Taarnet. L. Beckstein, Die Volksagen Oesterreichs. Leipz. 1840. I. 19. J. Grimm, Deutsche Sagen. I. 259. fortæller et lignende Sagn: der Dachdecker. H. Steffens, Was ich erlebte. I. 338.

Sangværket i Nicolai Kirketaarn.

Dengang Kiøbenhavn var i stor Noð formedelst en Ildbrand, og Nicolai Kirke var bespændt af Luerne, stod Taarnet længe vakkende fra den ene til den anden Side. Og er det sagt af Folk, som selv havde hørt det, at Sangklokkerne imidlertid spillede af sig selv den Psalm: "Gud veed hvor nær mig er min Ende!"

I det Følgende vil der forekomme flere Exempler paa, at Klokker have ringet af sig selv. Af Cypræi Annales. 238 sees, at Klokkerne ringede af sig selv ved den myrdede Kong Eriks Liigfærd.

Herløv Kirke.

For Herløv Bysfolk selv havde faaet en Kirke, maatte de søge til Gladsaxe Kirke. Derover havde de megen Besværlighed og kom ogsaa ofte i Riiv med dem i Gladsaxe. Da bade de til Gud, engang som de ginge af Kirke, at han dog vilde give dem en Kirke, og skete det da, at deres Skytspatron aabenbarede sig om Natten for en Mand, ved Navn Mathias, befalende ham, at grave og søge i Jorden, indtil han fandt et Staalkors, og hvor han det fandt, der skulde han lægge Grund til Alteret. Og blev det ham til-

lige sagt, at saafremt han ikke ablød, skulde han tabe Synet. Men Mathias grov i Jorden, fandt et Staalkors og byggede paa samme Sted et Alter. Siden fuldførte Dyrigheden Bygningen.

Resenii Atl. I. 75.

Roeskilde Domkirke.

Roeskilde Domkirke er bygget før Syndflodens Tid. Derfor staaer den ogsaa nu saa sumpigt, at Skolebregene i mange Tider have maattet synge to Gange om Dagen i Kirken; thi ellers vilde den ufeilbarligt synke.

Havtrollen i Issefiord.

I fordoms Tid boede en Troll i Issefiord, som havde den Skik, at standse alle de Skibe, der løb ind i Fiorden, og at fordre en Mand af hvert. Man havde alt længe lidt denne Nød, da det blev vitterligt, at denne Trolds Magt ikke vilde tage Ende, før man viste ham Hovedet af Pave Lucius, som var halsbugget i Rom for mange hundrede Aar siden. Der blev altsaa strax sendt Munke til Rom, for at hente dette Hoved, og da Skibet vendte tilbage og vilde løbe ind i Fiorden, viste Trollen sig atter. Men strax da man holdt Hovedet ud, og Trollen fik dette at see, omskabte han sig med et græsfulgt Hyl til en Klippe. I Roeskilde Domkirke sees adskillige Afbildninger, der forklares ved dette Sagn.

Resenij Atl. II. 12. Wolffs Encom Regni Dan. 452. Museum Reg. 58. Pontop. Theatr. Dan. I. 104. Langebeck, Script. Rer. dan. III. 607. Marmora dan. I. 35, hvor der anføres nogle Vers af en gammel Bise desangaaende. J. Paludan. De Templo St. Lucii. 12. Grundtvig, Roeskilde Saga. 77. Behrmann fortæller Pag. 10 i sin Bestr. "I Aaret 1084 blev Roeskilde Domkirke indviet til Pave Lucius, der i Aaret 253 havde lidt Martyrdsoden, og som selv havde tilbudt, at ville være Kirkens Skjtspatron. Førend nemlig Kirken blev indviet, sendte Biskop Svend Nordbagger to Domherrer til Rom, for at hente en eller anden Reliquie af en Helgen, hvem Kirken kunde helliges. Den store Rængde Reliquier af alle Slags, som de her forefandt, satte dem i en ikke ringe Forlegenhed, men til at kunne vælge det rigtige, søgte de at spørke sig ved Bøn. Under denne Andagt faldt den ene Domherre i Søvn, og da viste Pave Lucius sig for ham, tilbød sin Beskyttelse og betegnede sin Hiernefsal saa noie, at de derefter kunde finde den mellem alle de andre. Denne Hiernefsal blev da udvalgt og ført til Danmark, hvor den, indfattet med Guld og Edelstene, blev giemt som Kirkens vigtigste Helligdom." Om denne Helgen, s. Fr. Münter, Narratio de Lucio primo Episcopo romano, et Landemoder Program f. 1823.

En Stigsteen i Roeskilde Domkirke.

I Roeskilde Domkirkes Sakristi ligger en Stigsteen, paa hvilken er afbildet en Mand med en Hængelaas for Munden. Under denne Steen ligger begravet Mester Jens Henriksen, Forstander for Duebrødre Hospital i Roeskilde, og om ham er det sagt, at han forraadte for Kongen, at Klosteret havde overmaade fede Indtægter; men til Straf for, at han saaledes ikke holdt reen Mund, have Munkene efter hans Død straffet ham ved denne Afbildning.

Behrmann, Roeskilde Domkirkes Bestr. III.

Søren Olsens Datters Grav.

I den nordre Gang ved Choret i Roeskilde Domkirke sees paa Gulvet en Viigsteen, paa hvilken er ubhugget en Beenrad, om hvis Hals en Slange vikler sig. Derom fortælles, at en Kammik, ved Navn Søren Olsen, gav sin Datter en Sum Penge, da han var i Begreb med at reise ud af Landet, befalende, at hun, saafremt han døde, skulde udsætte dem til Bedste for de Fattige. Men, da Datteren fik Bud om Faderens Død, gjorde hun ei Brug af Pengene efter hans Villie, købte sig derimod en kostbar Guldkjæde og lagde den om sin Hals. Men i samme Stund forvandlede Halskjæden til en Slange, hvilken uophorligen klynge sig til hende og fortærede Alt, hvad hun førte til Munden, saa at hun omsider omkom af Sult og begravedes her under Stenen.

Behrmanns Grundrids. 124.

St. Magrethes Kloster i Roeskilde.

St. Magrethe var en Blodsforvandt af Erkebiskop Absalon og gift med en vis Hertogh, af hvem hun en Nat ugubeligen blev myrdet og derpaa ophængt, for at give det Skin af, at hun selv havde taget Livet af sig. Desformodst blev hun begravet i aaben Mark, da det er hver Selvmorder formeent, at hvile i viet Jord. Men paa det Sted, hvor hun var nedgravet, stete mange Tertegn, saasom af farendes Ild over Marken, hvilke Under ufortøvet forebragtes Erkebispens. Vel fæstebe han i Begyndelsen kun ringe Tro til

alle slige Budskab, men, der det allevegne rygtedes, kaldte han Simon, Abbed i Soer, og Richard, tilforn Abbed i Ringsted, for sig, og overlagde med disse, hvorlunde man vel skulde fare i denne Sag. Da bleve de derom enige, at kalde Herlogh for og ham at forhøre. Og saasom denne mærkede sin Ugierning aabenbaret ved himmelske Tertejn, tilstod han sin Synd uden Dmsvøb. Da strømmede alt Folket ud paa Marken til det Sted, hvor Magrethe var nedlagt, fremtog hendes Liig, toede det, lagde det paa Baare og bar det saa i høitideligt Optog med brændende Kerter og megen gubelig Sang til vor Frue Kirke i Roeskilde og nedsatte hende der. Til hendes Ære blev et Kloster stiftet, hvilket kaldes St. Magrethes Kloster.

Script. Rer. Dan. V. 303. Suhms D. R. Hist. VII. 505 seq. 526 seq. Danske Atl. VI. 110. Behrmanus Grundrids. 14.

Klokken i Vigersted Kirkeetaarn.

Der boede ved Ringsted en nævenyttig Mand, som hed Willum. Han støbte en Klokke til Vigersted Kirke, som havde saadan Klang, at den løb fra Vigersted til Balby Bakke. Men da han havde smeltet saa meget Soly deri, at han derved blev forarmet og kom i stor Skyld, forfulgtes han af dem, hvis Skyldner han var, flygtede ud paa Vigersted Mark og blev der dræbt ved Siden af en Hoi. Da udsprang paa samme Sted en Kilde, hvilken endnu kaldes efter ham St. Willums Kilde.

Resenii Atl. I. 35.

Lunge Kirke.

I Kollerød, paa Frederiksborg Amt, boede engang en fornem Frue. Hun søgte til Uggeløse Kirke, men havde den Uskf, altid at tage sin Hund med sig. Til samme Kirke søgte Junkeren paa Borre Slot, som ogsaa pleiede at komme til Kirken med sine Jagthunde. Engang hændte det, at Fruens Hund blev bidt af en af Junkerens Jagthunde, hvorover hun blev saa utilfreds, at hun, for at undgaae Sligt, lod bygge Kirken i Lunge. Desaaarsag sees endnu i Lunge Kirkemuur Afbildningen af Fruens Hund.

Hoffm. Fund. VII. 164. D. Atl. VI. 53.

Krogstrup Kirke.

Da man var ifærd med at bygge Krogstrup Kirke i Horns Herred, kom en gammel, graaskægget Mand til Arbejderne og spurgte: "Hvad bygges her?" — "En Kirke?" svarede de. Da tog atter den gamle Mand til Orde og sagde: "Saa spænd to Stude for en Vogn og lad dem trække den, hvorsomhelst de ville. Men, hvor I imorgen finde Vognen, der skulle I bygge Kirken!" Da gjorde de, som han havde befalet, og dette er Marsag i, at Krogstrup Kirke ligger paa aaben Mark.

I Hoffm. Fund. I. 222. fortælles et lignende Sagn om Bresten Kirke ved Jellinge; i det Schleswigke fortælles det (Danske Atl. VII. 156) om Drenvad Kirke, som deraf har faaet sit Navn, fordi Dyrerne vadede med en vedhængt Bialke over en Strom. cfr. Ann. eccl. III. 332. Grimm, Sagen. 449.

Høiby Kirke.

I.

I Høiby Kirke, i Dødsherred, er engang begaaet et grueligt Mord paa to, adelige Junkere. Paa det Sted, som nu kaldes Borrevangs Hestehave, laa engang i fordums Tid et Slot, kaldet Borg eller Buro. Der boede en adelig Herre, ved Navn Hr. Ebbe, som havde to Døttre, Trunde og Signild. Paa samme Tid boede i Høiby Sogn en adelig Frue, som havde tvende Sønner, Bonde og Skammel. Da engang Hr. Ebbe gjorde en Rejse til Island, benyttede disse unge Herrer sig af Faderens Fraværelse og forloftede Jomfruerne Trunde og Signild, og forte en Skændsel over dem, som de siden ikke kunde aftvætte, eftersom deres Moder forbad dem, at tage Pigerne tilægte. Og da samme adelige Frue engang i Messen, som Hr. Ebbes Døttre treen ind i Kirken, haandede dem, sigende til Sognekvinderne: "Staaer op, I Dannekvinder, og lukker mine Sønnekvinder ind!" besluttede begge Jomfruerne at hevne denne Skam. Næste Julenat stode derfor Pigerne op, hvæsfede deres Knive og gik i Messen. Der kom ogsaa Fruen med begge sine Sønner, men da Folket gik til Alteret, for at bringe Offer, staa Signild med sin Kniv Hr. Bonde ved Alteret, og ved Baabehuset faldt Hr. Skammel for Jomfru Trundes Haand. Formedelt denne gruelige Gjerning kom Kirken under Ban i syv Aar, og i al den Tid holdtes Gudstienesten deels paa Elnebjerg, hvor der byggedes et Kapel, deels paa Kirkeaa, hvor man hensatte tvende Kors, til hvilke hver, som gik forbi, i mange Aar pleiede

at henkaste en Steen. Derved ere de to Steendysser, som findes der, Tid efter anden blevne samlede, og i Mands Minde stod endnu det ene Kors der imellem Stenene. Medens de syv Bodskaar hengit, sad begge Søstrene i Jomfruborg, af hvilket Sted der endnu skal være Spor i Borrevangs Hestehave. I Høiby Kirke skal der endnu til Amindelse om denne sorgelige Begivenhed være et Billede, som viser begge Jomfruerne med et Afladsbrev i Hænderne, medens Faderen sees at ligge knælende for Paven.

Herom er digtet en gammel Vise, som findes i Danske Viser fra Middelalderen. II. 273. og i Suhms Ny Samlinger. III. 2. 118. Sagnet fortælles i Pontopp. Theatr. Daniæ. 110. Annal. Eccl. Dan. II. 213. Hofmanns Fund. VIII. 250. Danske Atl. II. 400. og Antiq. Ann. II. 281. udsørligt i Larsen, Oddes og Skippings Herrederne. 81-84. Denne Begivenhed skal have tilbraget sig i Aaret 1366. "Imellem Byerne Steenstrup og Lumsaas (i Høiby Sogn) sees to Trækors, staaende et Bøsseskud fra hverandre og vedligeholdte af Bønderne." Danske Atl. II. 396. Et andet, lignende Sagn om Them Kirke ved Aarhus, fortælles i Hofm. Fund. IV. suppl. 761. Atter en anden Variant fortælles i det følgende om "Taarup Præstegaard" ved Mariager.

II.

Ikke langt fra Høiby Kirke i DdsHerred er der en Banke, som kaldes Kirkeaa. Paa denne skulde Høiby Kirke fra Begyndelsen af været bygget. Der var alt lagt Grund og Dæklærerne laae tilhuggede der paa Stedet, men Troldfolkene, som boede i Høien, nedrev hver Nat, hvad der var bygget om Dagen, og flyttede Tommeret hen paa det Sted, hvor Kirken nu staaer. Omfider saae man, at herved var ei andet at gjøre, end at flytte Kirken efter Biergfolkets

Lyffe, og, da man havde gjort det, gik Arbeidet flinkt frahaande.

Kepholz's i Bestr. over Baron. Stampenborg fortæller 96 et lignende Sagn om Jungshoved Kirke. J. S. M. Beyers Topogr. over Egilesmagle Sogn. 118. fortælles om Bierge Kirke, at man først havde begyndt at opføre Bygningen paa det saakaldte Kirkebjerg, hvor endnu store Kampestenes sees, men at hvad der byggedes om Dagen, blev revet ned om Natten, indtil man byggede Kirken der, hvor den nu staaer. De følgende Sagn om Kirker ville afgive endeel Varianter. Kaffs Moerskabslæsn. 1840 om Nordborg Kirke paa Als. At disse Sagn ere videre udbredte, sees af Fr. Rühls, Edda. 13. hvor der siges om de Underjordiske: "mehrere Kirchen "sind von ihnen nach einer andern Stelle versetzt worden, weil "ihnen die Nähe derselben lästig war." cfr. Afjelius, Svensk Sago; Håfder. III. 87. Ibid. 89 siges: "da blef sedan en tro "bland folket, att, så långt en boneskockas liud från kyrka eller kloster "hordes, woro menniskorna fredade för trollen och all ondskans magt. "Kyrkor kommo sålunda att bygas så många och så nära hwarandra, "att de sedan måste öfvergifwas och kallades "s de kyrkor."

Weiby Kirke.

I Weiby, Holbo Herred, nærved Helenes Kirke i Sjælland, bevaredes tilforn en udtørret Haand af et Menneffe.

Om denne fortælles, at den har hørt til Legemet af et Menneffe, som engang i fordums Tid er blevet brændt, men efterdi den var af en Søn, som havde slaaet sin Fader, kunde den ikke fortæres af Baalet.

Th. Bartholini Historiar. anatomicar. Cent. III. Hafniæ, 1657. 166. Et lignende Sagn: Der Hand auf dem Grabe, fortælles i Temme, Die Volksagen der Altmark. Berl. 1839. 48.

Klokken i Tiis Sø.

En Pige, som falskeligen var bleven beskylt, krævede det som et Tertejn for sin Uskyldighed, at Klokken i Sæby Kirkeetaarn skulde falde ud i Tiis Sø, naar næstegang man ringede. Og det skete da ogsaa, at Klokken foer ud af Taarnet og faldt i Tiis Sø, hvor man endnu stundom hører den ringe.

Dette Sagn hører til de hyppigt forekommende, saavel i Danmark som ogsaa i Lybskland. cfr. Gottschalk, Sagen. I. 50.

Norvig Kirke.

Det skal have tilbraget sig for et hundred Aar siden, at der ude paa Havet, Nord for Norvig i Ddsherred, engang om Aftenen ankrede et stort Skib, som formeentes at være et russisk Krigsskib. Samme Nat overraskedes Præsten i Norvig af nogle bevæbnede og formummede Personer, som under Løfte om rigelig Belønning, men tillige med svære Trubler, befoel ham, at tage sin Bog og at følge med op i Kirken, hvor han skulde forrette en Vielse. Da han saaledes kom ind i Kirken, var den ganske oplyst, og mange ubekjendte Personer vare der tilstede i dybeste Laushed. For Alteret ventede ham Brud og Brudgom i prægtige Klæder. De vare tilsyneladende af høi Stand, men Bruden var bleg som Døden. Der han nu havde forenet dem til rette Ægtefolk at være, og Vielsen var tilende, faldt der pludseligen et Skud i Kirken, hvilket strakte Bruden død hen for Alteret. Toget drog da bort, førte Pigen med sig og forsvandt i den

mørke Nat. Næste Morgen havde Skibet, som laae derude, lettet, og indtil denne Dag er denne Begivenheds Sammenhæng stult i Mørke.

Dr. Larsen, Dds: og Skippinge: Herrederne, topogr. beskrevne. Kiøbenh. 1832. 61. En Lods, Peder Pedersen, født 1750, hørte som Dreng af sin Fader, "at i hans Ungdom nogen var død i Kirken, men det var forbudt at snakke derom." Thomas Danielsen, en gammel Skipper, fortalte, at et Fruentimmer var engang bleven skudt i Rørvig Kirke, og at dette havde tildraget sig i hans tidligste Ungdom. Manden døde i en Alder af omtrent 100 Aar. Da han engang traadte ind i Kirken paa Nordsiden (hvor nu Kirkedøren er tilmuret og forandret til et Vindue), brød Gulvet i den lange Gang ind og sank, saa at han nær havde knækket Benet. Præsten Göttsche i Faareveile skal selv have hørt af den afdøde Amtsprovst Wartou, at Sidstnævnte selv har læst Tildragelsen, nedskrevet i en Bibel, som tilhørte den datidige Præst i Rørvig. Disse Oplysninger ere meddeelte af en svensk Rejsende, Hr. Kitterberg. Dette Sagn fortælles af H. Stefens i *Geschichten, Sagen und Märchen v. Fred. v. d. Hagen, E. L. A. Hoffmann und Heinr. Steffens. Bresl. 1824. 201.* Samme Sagn fortælles ogsaa om en Kirke paa Anholt, ganske lige lydende.

Kallundborg Kirke.

Dengang da Esbern Snare vilde bygge Kallundborg en Kirke, vilde det først ikke lykkes ham. Men da kom en Trolld til ham og bød ham sin Tjeneste, og Esbern Snare gif i Pagt med ham paa det Vilkaar, at naar Kirken var færdig, skulde han kunne sige, hvad Trollden hed, og hvis ikke, give ham sit Hierte og sine Dine. Nu gif Arbejdet godt fra Haanden, og Trollden satte endog Kirken paa Steenpiller. Men, da den var næsten færdig, og der kun

manglede en halv Pille i Kirken, ræbbedes Esbern Snare, forbi han endnu ei vidste, hvad Trollden hed. Da gif han ene omkring paa Markerne og sørgede, men, da han var mødig og træt, lagde han sig paa Allshoi Banke, for at hvile. Der hørte han en Trolldqvind tale inde i Hviem og at sige disse Ord: "Ei stille, Barn min! Imorgen kommer Fin, "Fa'er din, og gi'er dig Esbern Snares Dine og Hierte "at lege med!" Ved at høre dette blev Esbern atter ved godt Mod og gif tilbage til Kirken. Der kom just Trollden med den halve Steenpille, som endnu manglede i Kirken, men som Esbern blev ham vaer, hilste han ham ved Navn og kaldte ham Fin. Derover blev Trollden saa forbitret, at han foer bort igiennem Luften med den halve Pille, og derfor staaer Kirken kun paa tre og en halv Steenpille.

Mundtligt fortalt. Holberg siger (D. N. H. I. 267): "Den gemene Almue fortæller underlige Historier om ham, og at Fanden "tog ham bort." Det ovenfor anførte Sagn er imidlertid mest bekendt om Lunds Domkirke, som fortælles at være bygget af Trollden Fin, der lod sig tinge dertil af den hellige Laurentius under samme Vilkaar. cfr. Wolfs Encom. Regni Dan. 570. Sisborgs Samlinger af Skaanes Historie. 100. Wolbechs Breve fra Sverrig. I. 97. Lieffertz, De templo cath. Lundensi. 18. Afzelius, Swenska Sago; Häfder. III. 38. Ibid. 87. Angaaende de tre og en halv Piller, som Kirken skal staa paa, da vides ikke rettere, end at Kallundborg Kirke bæres af fire. Det samme Sagn fortælles ogsaa i det Slesvigiske om Elvad Kirke i Omegnen af Aabenraa. Rask's Moerfskabslæsn. 1840. 510. Jevnf. hvad Werlauff anfører om dette Sagn i Historiske Antegnelser til Holbergs Lyfspiel. I. 299 seq.

Kallundborg Kirketaarn.

Kallundborg Kirke har fem Spiir. Dem har Hr. Esbern Snare bygget; det hoieste, som staaer i Midten, for sin Moder, og de fire omkringstaaende for sine fire Døttre. Men en af disse var halt, derfor er ogsaa et af Spirene mindre, end de tre andre.

Kirkeklokken paa Seiers.

I Krigens Tid borttog Svensken, i Aaret 1675, en Klokke fra Seiers og ophængte den i et Kirketaarn i Gothenborg. Men de havde kun fattig Glæde af den der; thi saalænge de vare den nær, var det dem ikke muligt, at faae den til at lyde; men, saasnart de vare gangne bort, ringede den uophorligt af sig selv, og maatte de da omsider paa egen Bekostning bringe den tilbage til Seiers.

Hofm. Fund. VIII. 227. Dr. Larsen, Dds og Skippinge Herreder. 98. Danske Atl. II. 402. meddeler Slutningen af det Brev, som Præsten i Gothenborg lod følge med Klokken, da den sendtes tilbage. Den lyder saaledes: "Onskandes, at saasom han (Klokken) tilforna hafvar ringat for sig sielf, then herefter mange Ahr, fredeligen mode lathe ringa til Guts Dienstans Forrettande." Brevet skal, efter D. Atl., findes "in originali hos Conferentsraad Kofsgaards Arvinger, som Eyere af Pen."

Rachløv Kirke.

Nordost for Kallundborg ligger Rachløv By; men Kirken ligger et godt Stykke derfra paa aaben Mark. Her-

til siges Marsagen at være, at, da man vilde bygge Byen en Kirke, fandtes det, de havde bygget om Dagen, næste Morgen lagt øde. Derover besluttedes, efter Kyndiges Raad, at sætte to, røde Tyre der paa Stedet, for at de kunde fordrive de onde Aander, og dette skete ogsaa. Men næste Morgen var den ene Tyr ihjelslagen nærved Byen, den anden fandtes at staae ude i Marken paa en Høi, saaret og ilde tilrebt. Deraf saae man da klarligt, at de onde Aander havde intet magtet paa dette Sted, og besluttede derfor, at bygge Kirken der.

Samme Sagn om Drbøll Kirke paa Als, fortalt i Rask's Moerskabsl. 1840. 735. Jevnf. Sagnet om Krogstrup Kirke. Pag. 190.

Fiennesløvlille Kirke.

Paa Fiennesløvlille Kirkegaard ligger en stor Steen med Runer. Paa denne Steen staaer skrevet, at der under Kirketaarnet ligger nedgravet saa meget Guld, at Taarnene atter kunne reises, hvis de skulde falde.

Rask's Moerskabsl. 1840. 329. Jevnf. Sagnet De to Kirke-taarne. Pag. 30.

Blodpletterne i Biernebe Kirke.

Dengang da man byggede Biernebe Kirke, en halv Mil fra Sorø, gif Bærket i Begyndelsen saare ilde fra Haanden, thi, hvad der om Dagen var opbygget, fandtes næste Morgen lagt øde. Omfider kom det for en Dag, at

der blandt Arbejderne var en Muursvend, som havde haft med den Dnde at giøre og stod i Pagt med ham. Da fligt var blevet vitterligt, blev samme Svend indmuret i Kirkesmuren, og, da dette var skeet, gik Arbejdet usforstyrret fra Haanden. Endnu sees paa Baabehuset røde Pletter af Blob, som de tunge Graastene, hvoraf Kirken er bygget, have presset ud af ham.

Disse offeragtige Pletter sees paa en Steen med en Indskrift, som beskrives og forklares i *Annaler for Nordisk Oldkyndighed*. 1840-41. 105.

Altartavlen i Sors Kirke.

Altartavlen i Sors Kirke forestiller den hellige Nadvere. Det var først bestemt, at de tolv Apostle paa samme Maleri skulde males efter de tolv Professorer ved Sors Akademi; men, da de ikke kunde blive enige om, hvo der skulde være Judas, bleve tolv Bønder hentebe fra Byen Haverup, efter hvilke Apostlene bleve malede. Blandt disse tilbød Skomager Andreas sig villigen til at være Judas, men sidenefter forfaldt han ogsaa til alstens Ugubelighed, og det gik ham saare ilde.

Dette Maleri er af Abr. Wuchters og bekostet af Jorgen Rosenkrantz, som er begravet bag ved Alteret. J. Danw, *Schildreer und Mahler*, herausgegeben von E. Bertram. 461. hvor et lignende Sagn fortælles om et Maleri i Wittenberg.

Et Maleri i Sors Kirke.

En Lærer ved Sors Akademie, som havde ihjelslaget to Disciple, blev dømt til at skienke Noget til Kirken. Da han selv Intet eiede, gik han til Rom og bortstjal der et Maleri, hvilket han bragte til Danmark, og gav det til Sors Kirke. Han blev desaaarsag atter sat i sit forrige Embede; men, da han føie Tid efter ihjelslog en Discipel i tredie Lectie med en Ferle, blev han til Straf halehugget paa samme Sted, hvor Ugierningen var skeet, og begravet under Orgelværket, hvor endnu to Niis skulle findes afbilde.

Collectanea om Sors Kloster. Mss. I Danw's Schilderer u. Mahler. 358 betegnes Maleriet som et Billede af Frelseren, hvilket af en Munk skal være baaret fra Rom.

En Liigsteen i Sors Kirke.

I Sors Kirkes venstre Sidegang sees en Liigsteen, som ligger halvt inden i, halvt udenfor Kirken. Under den skal en Abbed i Sors være bleven begravet, fordi han besøgte en Nonne og siden tog Livet af sig selv i Fængslet.

Kirkedøren i Broby Kirke.

Kirkedøren i Næsbyhoved-Broby er kunstigen af Jern udarbejdet i mange skionne Figurer. Denne Dør er smedet af et Skibsanker, som er fundet paa den yderste Grændse af Broby Mark, da man engang grov Løv i den saakaldte

Biemose. Herved bekræftes det, at der i gamle Dage skal have været Indseiling fra Stigefjord, forbi Kluset, Kirkendrup og Broby, hvor der i Aaret 1712 var en Sø, som nu er udtørret.

I Jonges Chorogr. omtales Ankeret. Paa Kirkeboen staaer: Hielp, Jesu, Herrens Søn! 1512.

Øndløse Kirke.

I Nærheden af Commerup, Holbæk Amt, er der et Sted, som kaldes Kirkebjerg, og paa dette Sted skulde Øndløse Kirke først have været bygget. Der fortælles nemlig, at en fornem Mand, ved Navn Themme, havde udseet dette Sted til at lade opføre en Kirke, men al hans Møie var omsonst; thi hvad der om Dagen opbyggedes, det blev om Natten nedbrudt, og Materialerne henflyttede til det Sted, hvor nu Øndløse Kirke staaer, saa at han omsider blev nødt til at bygge sin Kirke der.

Estrup. Lygestrup. 71. Lignende Sagn fortælles om Bregnet Kirke ved Aarhus og om Lovd Kirke paa Mols. Den nævnte Hr. Themme turde maaskee være den samme Hr. Themme Bille af Alling, † 1230, som omtales i Sagnet: De Billers Baaben. s. Pag. 110.

Ørslev Kirke.

Paa det Sted, hvor Ørslev Kirke nu ligger, i Vester Flakkebjerg Herred, stod tilforn en Herregaard, som tilhorte en Mand, ved Navn von Bydelbak. Da denne Gaard anden

Gang afbrændte, saa at der af hele Bygningen kun blev staaende den Deel, hvor Fruerstuen havde været, og som var opført af hugne Steen, raadede Munkene-Hr. von Bydelbak, at rømme denne Plads, til derpaa at bygge en Kirke. Da Gaarden, som sagt, allerede var to Gange afbrændt, fulgte han deres Raad, saa meget hellere, som de tilfagde ham bedre Lykke paa dette Sted, end hvor han ellers vilde bygge, og blev da Drølev Kirke der opbyggt, paa hvis Nordside man endnu seer Spor af Gaardens Levninger.

I samme Kirke gientes i lang Tid et Træfad, paa hvilket laae Hovedet og tre Been af St. Hans. Dette Fad blev forðum paa St. Hansdag baaret af Munkene omkring der i Egnen, og fik de, som lagde Guldb eller Sølv paa Fadet, Lov til at kysse Benene, og dermed Forlæbelse for deres Synder, men de, som kun gave Madvarer i Posen, der af Munken blev baaret bag efter, fik kun en Belsignelse.

S. M. Beyer, Topogr. over Egilefsmagle-Sogn. 114. D. Atl. VI. 267.

Billedet i Gastrup Kirke.

Da Munkene vare udjagede, og den lutherste Lære indført her i Landet, bleve mange, gamle Billeder, som bare Minder om den catholste Tid, borttagne af Kirkerne og ødelagte. I Gastrup Kirke ved Riøge var der saaledes et Træbillede, forestillende Gudsfader med Kristusbarnet i sine Arme, hvilket blev nedtaget fra den Plads, hvor det hang paa Væggen, og sat ud i Vaabenhuset. Men da det skulde

føres derfra og ud af Kirken, blev det saa tungt, at ikke ti Mand kunde bære det videre. Dog lod det sig bære tilbage og ophænge paa det gamle Steb, og der hænger det den Dag idag.

Kass's Rejsebeskr. 1840. 554. cfr. Ziehnert, Preussens Volksagen. II. 126.

Høierup Kirke.

En Skipper, som engang var i Havsnød lige udenfor Stevns Klint, gjorde det Løfte, at han til Vartegn for Andre vilde bygge en Kirke paa Klinten, saafremt han selv undgik den Fare, hvori han var stædet. Og han holdt ogsaa sit Løfte og byggede Høierup Kirke. I Kirken er derfor til Minde herom et forgyldt Billede af en Mand, der holder et Anker. Men Kirken og den hosliggende Kirkegaard staaer saa yberligt paa Klinten, at man i Klintebruddet stundom seer fremstikkende Døbningebeen, saa at man vel maatte frygte for, at den omsider vil styrte ned; men hver Julenat hopper den et Hanesieb længere ind i Landet.

Res. Atl. I. 36. D. Atl. III. 90. Hofm. Fund. VIII. 418. Weinwicks Efterretn. om Stevns Herred. 65. Nolsbøchs Breve. 82.

Karise Kirke.

Paa Karisegaard ved Stevns boede engang en gudsfrygtig Jomfru, ved Navn Merthe. Engang kom Søroverne der i Eggen, ødelagde "Slottet" og efterstræbte Merthe, saa

at hun maatte flygte til Karise Kirke og der skjule sig oven over Hvalvingen, hvor der endnu er et Kammer, som efter hende kaldes Merthes Kammer.

Hofmanns Fund. VIII. 372. D. Atl. III. 91. Ibid. VI. 388. I Nærheden er der en Kilde, kaldet Merthes Kilde.

Blodpletterne paa Karise Kirkemuur.

En Jæger i Stevnsherred vilde have Griskud, saa at han Intet kunde forfeile, af hvad han sigtede paa. Dog han derfor Sacramentet, men beholdt Brødet i Munden, indtil han var kommen udenfor Kirkeboeren. Da ladede han sin Bøsse, kom Brødet deri og skød ind imod Kirkemuren. Men paa det Sted, hvor han traf Muren, blev et Hul, hvoraf udfød Blod, hvilket endnu sees.

I Pontopp. Theatr. Dan. 122 siges, at Jægeren klinede Oblaten paa Muren og skød efter den. Et lignende Sagn, hvorlunde en Hyrde vilde glemme Sacramentet i sin Stav, for at fri Hjorden mod Ulvene, fortælles i Westphalen, Mon. Rer. germ. I. 198.

Store-Hedinge Kirke.

Store-Hedinge havde længe ingen Kirke, thi Herremanden paa Grifstrup satte sig imod, at Byen fik en saadan. Men en gudfrygtig Munk agtede kun lidet paa Herremandens Trubler og lod den Kirke bygge, som Byen nu har. Dog kostede det ham Livet; thi Herremanden blev berover saa fortorneret, at han lod Hovedet hugge af Munkens;

men til Erindring om denne Munk blev hans Hoved udhugget i Steen og indmuret ved Alteret, hvor det endnu er at see.

Denne Kirke har to Laarne uden Spiir; i det ene af dem har Elskongen paa Stevns et Kammer, som kaldes efter ham.

D. Atl. VI. 416. Om et Hul i et Laarn i Jetsmark Kirke i Vendsyssel med Trappetrin op til, s. Danske Atlas. V. 301. Om Kamre og Longange i Klostermure s. P. Syvs Ræmpeviser. 205.

Præsts Kirke.

Til Præsts Kirke er der op til Sidemuren bygget tre andre Kirker, hvilke nu alle i det Indre ere forenede til een. Om disse Bygninger fortælles, at tre Sostre geraadebe engang paa en Soreise i stor Fare for at forlise. Da gjorde de i deres Angest det Løfte, at om de maatte blive frelst, da vilde hver af dem bygge en Kirke paa det Sted, de kom iland. Da lagde Uveiret sig, og de kom samtlige iland ved Præsts, men saasom denne By allerede havde en Kirke, byggede hver af dem sin Kirke op til denne.

cfr. Rasks Noerflaabsl. 1840. 553.

Altertaulen i Egitzlevmagle Kirke.

For nogle hundrede Aar siden hændte det sig, at Draget af et stort Skib drev iland ved Skielsoer. Paa

samme Stib fandtes en overmaade skøn Altertavle, udført af Snitværk, som forestiller Lidelsens Historie og er forsynet med Floidøre. Denne blev siden fra Skielsoer flyttet til Eggleymagle Kirke, hvor den nu findes.

S. N. Beyer, Topogr. over Eggleymagle Sogn. Slagelse. 1820. 34.

St. Knuds Taarn i Odense.

Da man havde fuldbendt Taarnbygningen paa St. Knuds Kirke i Odense, skete det, at en Tommersvend satte sig op imod sin Mester og paastod, at være vel saa duelig som han. Da lagde Mesteren en Tverbielke ud fra det Øverste af Taarnet, tog en Dre og gik ud paa Bielkens Ende, og ved eet Hug fæstebe han Dren. Derpaa gik han ind, befalende Svenden, at gaae ud og tage Dren tilbage. Men da Svenden stod yderligst paa Enden af Bielken, saae han ud over Byen og blev derved saa forfærdet, at han raabte: "Mester! nu kommer Bulbro nærmere!" Men Bulbro er en liben By udenfor Odense, og, da Mesteren hørte ham sige dette, gav han til Svar: "Gud være din arme Siel naadig!" og i samme Stund styrtebe Svenden ned fra Bielken.

cf. Sagnet om Frue Kirke i Kjøbenhavn. Pag. 184.

St. Knuds Taarn og Klokker i Odense.

Førend St. Knuds Taarn kom til at staae, hvor det nu staaer, stod det paa det Sted i Byen, hvor nu det store

Lov er. I Laarnet var der skønne Klokker, men da man engang paa en hoi Helligdag ringede meget stærkt, flos den største ud af Laarnet og faldt paa det Sted i Naen, som derefter endnu kaldes Klokkerbybet. Dette Sted siges af Nogle, at være bundløst, Andre sige derimod, at naar man med lange Stænger søger efter, kan man føle Klokkeren derne. Dgsaa siges det, at naar Nogen i Odense skal dø, da kan man høre den klemte under Bandet, og er det da at høre som Lyden af en fiern Landsbykloffe.

D. Atl. III. 439. Samme Sagn om en Kloffe fra Klemenskirken paa Bornholm. s. Skougaard, Beskr. over Bornholm. I. 334. Afzelius, Swenska Sägohäfder. III. 97. Dgsaa paa Rügen hører man sundom sunkne Klokker lyde under Bandet. Lemme, Sagen v. Pommern. 26.

Margrethe Skofgaards Frigsteen.

I St. Knuds Kirke i Odense er der et Gravmæle over en Jomfru Margrethe Skofgaard til Sanderupgaard, som døde i Aaret 1615. Tilforn var dette Gravmæle forgyldt, men nu er det overstrøget med en sort Farve.

Om denne Jomfru fortælles, at hun ved et Gildebandsede sig ihjel med tolv Ridderne. Og efterdi hun engang i Landets Nød havde negtet Kong Christian den Fierde, at laane ham en Sum Penge, lod han, da han engang kom der i Kirken, Monumentet overstryge.

efr. Naksø's Moerskabslæsn. I. 62. Suhms Ny Samlinger. III. 180. Nyerups og Abildgaards antiquariske Reise i Aarhus Stift. 99.

Dalum Kloster.

I Ubberrød Sogn, i Thyen, boede engang en Herremand, ved Navn Hr. Themme, i en Skov, kaldet Hæsebjerg. Denne Herremands Frue, Fru Mette, boede med Hyrden Niels og havde med ham tolv Børn. Engang horte Hr. Themme Hyrden synge en Vise derom og lod ham strax ophænge. Da han fortalte sin Frue dette, blev hun saa vred, at hun sagde:

"Hvor du hængt vor Hyrde idag
 "Og gjort mig Angest og Mode,
 "Da har du ikke hængt hans Sonner tolv,
 "Som ride hos din Side."

Da drog Hr. Themme sit Sværd og stak hende ihjel, og begav sig i Dalum Kloster, som han skienkede alt sit Gods.

Suhms Samlinger. I. 1. 89.

Faaborg Kirke.

Da Eversken havde nedbrudt Kirken i Faaborg, gav Kongen Byfolk et Kloster, at det deraf skulde gjøre en Kirke. Men, som det paa mange Steder i Landet er gaaet, naar Kirker skulde bygges, saa gif det og her, thi ligesaa hurtigt man reiste Murene om Dagen, bleve de om Natten nedbrudte, og Stenene flyttede hen til den anden Udkant af Byen, saa at man tilsidst maatte finde sig i at bygge Kirken der. Dette skal være Aarsag til den Synderlighed, at Kirke-taarnet staaer i den ene Ende af Byen, og Kirken i den anden.

cfr. D. Atl. III. 541.

Skamby Kirke.

Dengang Skamby Kirke, i Fyen, blev bygget, skete det længe, at Troldene altid om Natten nedbrøde, hvad der om Dagen var opbygget, og da endelig Kirken var heelt færdig, og Klokkerne i Taarnet førstegang begyndte at ringe, sagde en af Troldene: "Kirke her! — Kirke der — Fanden skulle have alle disse Kirker!" stemmede med disse Ord sin Fod imod Kirkemuren, for at støde den om, men da han ikke formaade dette, pakkede de skyndeligst ind og forlode Landet. Men den Dag idag sees endnu Sporet af hans Fod i Kirkemuren.

Seden Kirke.

I Seden By, i Fyen, boede en fornem Fru, og i Bulle-
rup boede en anden. De søgte begge til Agebrup Kirke og
tog altid deres Hunde med. Engang skete det under Præ-
diken, at begge Fruerhunde kom op at slaes i Kirken, saa
at Præsten maatte afbryde, og der han, forarget derover,
foreholdt de naadige Fruer den Ufsik, at tage Hunde med,
svoer Fruen fra Seden i sin Brede, at hun aldrig skulde
sætte sin Fod oftere i Agebrup Kirke. Til Trods byggede
hun da en Kirke til Seden.

Altartavlen i Nørre-Drøby.

Nørre Drøby Kirke, i Salling Herred i Fyen, har
en sielden smuk Altartavle, ved hvilken engang et Bertegn

er skeet, thi da man bragte den til Kirken, og der paa samme Tid faldt en stærk Regn, kom dog ikke en Draabe paa Altertavlen, men hvor de førte den hen, var det som tørt Veir.

Saa er det ogsaa sagt om samme Altertavle, at da Mesteren, som har forfærdiget den, havde fuldendt Værket, spurgtes han, om han vel var istand til at giøre en, som var bedre eller lige saa god. Og da han dertil svarede: Ja! stak de ham Dinene ud, at dette ikke i Tiden skulde skee.

Præstebereetn. 1755. Efter en anden Tradition skal den i Krigstider være ført fra Skaane. (D. Atl. VI. 743). Et lignende Sagn fortælles om Brüggemanns Altertavle i Sleswig.

Allesø Kirke.

I.

I den næstyderste Gaard mod Ost af Byen Allesø i Fyen boede engang to Fruer, som søgte til Broby Kirke, og er der endnu en Gangsti fra Allesø til Broby, som kaldes Fruerstien. Men Broby Kirke tilhorte tvende Frøfener, som boede paa Lundsgaard, og, da nu den ene af dem døde, meente den ældste Frue fra Allesø, at hende tilkom nu det øverste Stolestæde i Kirken, hvorimod den efterlevende Frøken paa Lundsgaard havde meget at indvende, og ingenlunde vilde tilstede dette, eftersom Kirken nu ved Arv var hende tilfaldet. Derover blev da Fruen paa Allesø meget fortørnet og vilde efter den Tid aldrig søge til Broby Kirke, men besluttede, sely at bygge en Kirke i Allesø. Da bleve to Stude sammenspblede og derpaa udjagede af

Byen, og bestemtes det, at hvor visse fandt Lese, der skulle Kirken bygges. Men saasom det var en varm Sommerdag, lagde Studene sig i et Kiær, Sønden for Byen, hvilket kaldes Loffekiær. I dette Uføre var det ei muligt at opbygge en Kirke, hvorfor og Studene bleve opjagede, at de skulde lægge sig paa et bedre Sted, men de fandtes atter at ligge i et Gadekiær, hvilket man da opfyldte og byggede Kirken paa dette Sted. Af denne Aarsag har Alles Kirke altid været saare fugtig.

Om Rangstrid i Henseende til Forsæde i Kirkestole, s. Werlauff, Antegnelser til Holbergs Lystspil I. 101-103, hvor adskillige Exempler meddeles.

II.

Samme Frue siges, at have stienket denne Kirke en fin Klokke, som hænger der i Taarnet og er bekiendt for sin deilige Klang. Da den blev støbt i den Teglovn ved Næsby, som kaldes Møllegaard, indfandt Fruen sig ved Smelteovnen med en stor Mængde Sølv, hvilket hun med egen Haand kastede deri og veeg ikke fra Stedet, før Klokken var støbt.

Jordløse Kirke.

Da man i Byen vilde bygge Jordløse en Kirke, hivedes Folket meget, om hvor den skulle staa. Nogle vilde, at den skulle staa paa viden Mark, men Andre vilde ikke staa. Da skete det, at en Due kom flyvende med en Pind i Næbet, hvilken Pind den lagde ned paa Marken, og enedes

da alle om, at Kirken burde opbygges der. Det Sted derimod, hvor Kirken først skulde bygges, er endnu i Minde og kaldes "Kirkestene."

Suhms Samlinger. I. 80.

Klokkerne i Afsens.

Der var engang en Mand, som hed Essing. Han skulde støbe tre Klokker til Afsens Kirke, og dertil blev der givet ham endeel Sølv og Messing til Smeltning, for at Klokkerne kunde blive vakklingende. Men saasom han var gierrig og vilde drage altfor stor Fordel af dette Arbeide, beholdt han de gode Metaller og gav Kobber og Bly istedet. Derfor da nu Klokkerne, som bleve døbte Anna, Johanne og Susanne, vare ophængte i Laarnet, begyndte sidstnævnte saaledes at lyde:

Sølv og Messing
 Det glemte Hr. Essing!
 Kobber og Bly
 Han satte heri.
 Anna og Johanna!
 Vil I med? Nu flyer Susanne!

Dg dermed fore alle tre Klokker ud af Laarnet, den ene ud over Byens østre Port, og de to andre i Stranden, hvor man endnu stundom kan høre dem ringe.

Samme Sagn gaaer ogsaa om Klokkerne i Diernise Kirke i Fyen. s. Rask's Noerfskabsl. 1840. 767; det fortælles ogsaa om en Klokke, som blev støbt til Vesterhøisinge Kirketaarn i Fyen. J. Lemme,

Die Volksagen von Pommern und Rügen. 187 og 315, fortæller Sagn om funtne Kloster, som under Baudet høres sänge et Vers om "Anne Susanne."

Marmorkisterne i Sønderby Kirke.

I Sønderby Kirke ved Assens, i Fyen, er der tvende prægtige Marmorkister hensatte, og i dem hvile General-lieutenant v. Dewiz og hans Frue. Om denne Herre fortælles, at han først var en ganske simpel Rytter, tjente siden, da han forfremmedes, ved de danske Hælpetropper i England under Dronning Anna og gjorde derefter et Tog til Italien, hvor han erobrede ovennævnte, kostbare Marmorkister, i hvilke, som sagt, han og hans Frue nu hvile.

Bedel Simonsens Saml. til Hagenskøvs Historie, 92, hvor flere Sagn om denne Herre berøres.

Tømmerup Kirke.

Det skete engang, da en fornem Frue kiorte til Kirke, at Hestene bleve sty og løb med Bognen. I sin Hierteangst gjorde hun da det Løfte, at saafremt hun maatte vorde frelst af denne gruelige Fare, da vilde hun bygge Tømmerup By, i Odense Herred, en Kirke. Og det skete for hendes gubelige Løfte, at hun kom uskadt fra Bognen, hvorudover hun, ihukommede sine Ord, gav Byen den Kirke, som den til denne Dag har.

Kirken paa Falster.

Der boede engang en fornem Frue paa Falster, som var overmaade rig, men havde hverken Søn eller Datter, at efterlade sin Rigdom. Da besluttede hun, at giøre fromt Brug deraf og lod bygge en Kirke, hvilkens skulde være baade stor og prægtig. Og da samme Kirke var fuldfærdig, lod hun Alterlys tænde og gif giennem Chorgangen til Alterbordet, kastede sig der paa Knæ for Gud og bad, at han for hendes gudelige Gave vilde lægge Aar til hendes Dage, saamange som denne Kirke skulde staa. Da døde Tid efter anden hendes Slægtninge og Lyende; men hun, som havde gjort saa daarligt et Onske, overlevede dem alle. Omfiden havde hun hverken Ven eller Frænde at tale med, og saae hun da Børnene vore op, blive gamle og dø, og deres Børn igien ældes med mange Aar, men selv hentæredes hun af den lange Alderdom, saa at hun efterhaanden havde mistet alle Sandfers Brug. Dog sit hun stundom sit Mæle, men det var kunns een Time ved Midnat hver Juul. Da befoel hun paa en saadan Tid, at man skulde lægge hende i en Egeliste og sætte den i Kirken, at hun der maatte kunne dø; dog skulde Præsten til Kirken hver Julenat indfinde sig hos hende, for at høre hendes Befalinger. Og siden den Tid har hendes Kiste staaet i Kirken; men det er hende endnu ei forundt at dø. Hver Julenat kommer Præsten til hende, løfter Kistelaaget, og som han lidt efter lidt hæver det, reiser hun sig efter Vaaget safteligt overende. Naar hun da sidder opreist i sin Kiste, spørger hun: "Staaer min

Kirke endnu?" Og naar Præsten dertil har svaret: Ja! sutter hun som saa:"

"At! give Gud, at min Kirke var brændt;

"Thi da er først al min Jammer fuldendt!"

Derpaa synker hun atter tilbage i Kisten, og Præsten lader Laaget falde og kommer ei bid før næste Julenat.

Kirketyven i Kippinge.

Det hændte sig paa Falsterland i det Aar 1401, at en Løv brod ind i Kippinge Kirke og havde allerede Kalken og adskilligt andet Solstøi i sin Bold. Da stete et Under, idet han vilde gaae bort dermed; thi han sank i Jorden og blev der siddende, indtil han havde givet det Stiaalne fra sig. Og siges der, at han i Angst greb for sig i Muren, for ikke plat at gaae under, og sees der endnu Spor af hans Finger i den haarde Bæg.

De aquis Kipping. autore Magno Hosum. Res. Atl. V. 92. Arndt Berndtsen, Danm. frugtb. Herligh. I. 112, hvor der tilføies, at Løvens Fodspor i Stranden ei endnu aldeles ere efterhylede. Ar. Huitfelt Aron. II. 1007. Holbergs D. K. S. I. 774. Ibid. 197. Rhodes Saml. II. 18. Ibid. 203. Hagers Geogr. III. 33. Oldenburg, Om Gienfærd. 136.

Alslev Kirkevær.

Der boede engang paa Falster en Jomfru, som fra sin Fødsel af havde været blind. En Nat som hun laa, bares

det hende for i Sovne, at hun skulde drage til en Kirke, der blev hende anvist, og deri toe sit Ansigt, og skulde hun da blive seende. Hun gjorde, som det var hende varslet, og fik sit Syn. Da lovede hun til Tak derfor, at ville opbygge en Kirke i Alslev og drog nu mange Penge sammen, for at bruge dem til Himlens Ære. Men da den hele Bygning var istand, eiede hun ikke saameget, at hun kunde bestoite Døren til Kirken. Da ffete det, at en Morgen aarle en stor, med Jern beslagen, Dør, drev op fra Stranden, hvilken Dør tilforn havde hort til Noce Ark og havde siden den Tid flydt om paa Havene; dog passede den i Kirkemuren, som om den dertil havde været forfærdiget. Og er det den samme Dør, som endnu sees der paa Stedet.

Maribo Kirke.

I.

Det Sted paa Laaland, hvor Maribo Kirke nu staaer, kaldtes tilforn Skinninge, forbi der viste sig hver Nat, forend Kirken endnu var opbygget, en skinnende Lue som af himmelsk Ild. Da dette Jertegn udlagdes saaledes, at Jomfru Maria havde fundet stor Behag i dette Sted, købte Dronning Margrethe denne Grund af Hr. Jens Grim og gav den til derpaa at bygge en Kirke, til Jomfru Mariæ Ære, og siden kaldtes den derfor Maribo.

II.

I Maribo Kirke er ved en af Pillerne opstillet Billedet af en Munk, som peger hen paa en anden Pille, hvor Sagnet figer, at en Skat skal være gjemt af Munkene, da de nødtes til at forlade Landet.

Den lærde Særling, Antiquaren Arndt, skal have pttret, at han i det vaticanske Bibliothek i Rom har fundet en Optegnelse om, at en Skat af Haandskrifter og Dokumenter ere gjemte i en Pille i denne samme Kirke. Hvorvidt en Undersøgelse har fundet Sted, vides ikke.

Maleriet i Hølsted Kirke.

I Hølsted Kirke paa Laaland findes et Maleri, forestillende en Præst med sin Hustru samt eet levende Barn og otte, som ere døde i Svøbet.

Om dette fortælles, at en Dvinde engang paa sine Knæ ved Kirkelaagen indstændigen har bedet Præsten ved denne Kirke, om at kaste Jord paa hendes dødsfødte Barn, men da han i Brede stodte til hende med Foden, sigende, at han ikke kastede Jord paa Hundehvalpe, udsagde Dvinden den Forbandelse over ham og hans Huus, at hans Hustru aldrig skulde føde ham levende Børn, hvilket ogsaa gif i Opfyldelse, saa at Præstekonen fødte otte, døde Børn, et efter andet. Dog da Præsten omsider lod sig bevæge til at kaste Jord paa et dødfødt Barn i Menigheden, fødte hans Hustru ham et levende Barn.

Dr. Larsens Laaland og Falster. I. 108. Kasts Møestabsl. I. 236.

Gurreby Kirke.

Ved Skovlænge By paa Laaland er en Banke omgivet med Bolde og Grave, hvor tvende, adelige Jomfruer engang skulle have boet. Da de engang kom i Trætte om det øverste Stolesæde i Kirken og ikke kunde blive enige om Rangen, flyttede den ene til Gurreby, byggede Kirken og gav den en prægtig Altertavle til Tros for Søsteren. Efter den Tid kom de aarligen kun to Gange sammen paa Sognets Grændse, nemlig midt i en Bæk paa en stor Steen, som endnu i Mands Minde laae der og blev kaldet Jomfrubroen.

Danske Atlas VI. 462: "Nu er Bækken ved Udgravning for-
"sunden, men den iblandt de øvrige store Stene liggende Runesteen,
"ligger i Nærheden deraf i god Behold. Denne Runesteen skal være
"den bekjendte Skovlænge-Runesteen, som D. Worm i Mon. Dan.
"363 beskriver." Dr. Larsens Laaland og Falster. Kbh. 1833. 197.

Hunseby Kirke.

I Hunseby Kirkemur paa Laaland sees fem Aen fra Jorden et Mennekehoved udhugget, og fire Aen derunder er et Mennekes Navle. Saa stor var nemlig Kæmpen Hun, som byggede Kirken og gav Byen Navn. Ved Hunsaa havde han et Telt, og naar Nogen øvede Uteerlighed der paa Stedet, hevnedes han det alvorligt. Men, da han engang selv vilde seile over til Afsø, druknede han, og det siges, at man rundt om i Eggen blev derover saa glad, at der anstilledes Fæst og Lystighed.

Præsteberetn. 1755. D. Atl. III. 278. Rhodes Samlinger I. 518.

Kirkeruden i Kiøbbeløv.

I Kiøbbeløv Sogn paa Laaland laa en Gaard, kaldet Glustrup. Der boede engang i forrige Tider en Herremand, ved Navn Hr. Otto Duitzow, hvilkens havde fiendtligt Sind imod Præsten, Hr. Paul, og undsagde ham. Dg, da nu Hr. Paul selv ikke i Kirken vidste sig sikker, lod han paa Kirkevinduet ved Prædikestolen indrette en Rude, som var til at lukke op, paa det at han kunde give Agt, naar Hr. Duitzow kom til Kirken. Dg siges det, at naar samme Herremand kom, tillode Sognemændene, som toge sig af Præsten, ham ikke at gaae ind i Kirken, førend Hr. Paul var gaaet paa Prædikestolen.

Præsteberetn. 1755.

Slemminge og Fielde Kirker.

Om Slemminge og Fielde Kirker paa Laaland fortælles, at de ere byggede af to Brødre, der kivedes med hinanden om deres Rang, saa at de tilsidst, for hverken at mødes i Guds eller i deres eget Huus, byggede hver sin Kirke, og disse Kirker ere Slemminge og Fielde.

Præsteberetn. 1755. cfr. Fayses Norske Sagn. 252. "Efterkirkerne paa Gran."

Hellig-Blod Kapel.

Paa det Sted, hvor nu Lysabel Kirke staaer paa Als, laa tilforn en Borg, hvor Herremanden ihjelslog en Mand, som boede paa Abelhoved, men siden fik Afslad af Paven paa det Vilkaar, at han skulde bygge den gode Stridsmand, St. Michael, et Kapel. Dette gjorde han for sin Syns Skyld og byggede den Kirke Lysabel paa det Sted, hvor hans Gaard stod, og skal der endnu paa Kirkegaarden være at see Spor af Bolde og Grave. Og formedelst det rundne Blod blev et Kapel indrettet, hvilket kaldtes Hellig-Blod Kapel, og er samme Kapel holdt meget i Ære ved anseelige Gaver, efterdi mange der ere blevne helbrede.

Westi Eegberg siger i Præstebereetn. 1755, at han har fundet denne Fortælling i nogle gamle Papirer, uden Naavn eller Aarstal. Danske Atl. VII. 434. Hofmanns Fund. VII. 219. Cypr. Ann. 374.

Tranderup Kirke.

Tranderup Kirke paa Ærs var forðum opbygget af Træ, men nu er den opført af Steen. Disse Steen ere tagne fra et nedbrudt Roverslot paa Bornæs, som man kaldte Stylteborg, fordi den, som havde bygget det, gif paa Krykker.

Håberg Beskr. over Ærs. Kbh. 1834. 26.

Puuses Hul.

Paa Luthers Tid levede i Jetsmark, Aalborg Stift, en Præst, ved Navn Christiern Puuse. Da han saae, at Luthers Lærdom vilde faae Dverhaand, besluttede han heller at dø, end see Papismens Undergang, og lod sig til den Ende giøre et Hul oppe i Kirketaarnet, hvori han forst vilde sulte sig ihjel. Men da han havde siddet der i to Dage og endnu levede, hængte han sig derinde. Stedet, som er i en af Taarnets Piller, kaldes endnu "Puuses Hul."

Dagen. 1839. No. 200.

Kapelgaarden.

I Hvidberg Kirke, paa Thyholm i Jylland, blev engang begaaet et grueligt Mord paa en Biskop fra Borglum. Til Straf derfor blev hele Kefs Herred sat i Ban, saa at der ikke holdtes nogen Gudstieneste. Da, siges det, byggede Munkene i Vesterviig Kloster et Kapel ude i Heden, i Nærheden af den Gaard, som endnu deraf kaldes Kapelgaarden, og de grove en underjordisk Gang fra Klosteret derud og holdt der om Natten Gudstieneste for dem, som vare under Ban.

Danske Atlas. V. 471 siger: "Besten for Kirken (Hvidberg) ligger Capel-Hoi, hvor endnu sees Ruidera af et Capel, som skal være brugt, medens Kirken og hele Stiftet stod i Ban." Bispen var Oluf Glob, som af sin Frænde, Ridder Jens Glob, blev dræbt 1260 i Hvidberg Kirke, hvorefter hele Stiftet i 7 Aar kom under Ban. Suhms D. Hist. X. 413. cfr. Sagnet: Jens Glob, den Haarbe. Pag. 116.

Torslev Kirke.

Da Skipper Clement havde hærjet omkring ved Ranzers, afbrændt Herregaarde og taget Blyet af mange Kirketage, for deraf at støbe Rugler, kom han ogsaa til Vester-Torslev. Men her boede en fornem Frue, ved Navn Fru Kirstine Munk, og da hun erfarede, at han nærmede sig, gik hun ham imøde og gjorde Knæfald ved Byleddet, bedende ham om Skaansel for Eognet. Dette tilfagde han hende, hvorover hun blev saa glad, at hun lod Torslev Kirke tække med Bly.

cfr. Danske Atl. IV. 406.

Binderslev Kirke.

Der var engang en Frue i Jylland, som var meget hengiven til Kortspil, og da hun altid havde Lykken med sig, erhvervede hun sig derved stor Rigdom. Men som hun en Nat laa i sin Seng, kom Fanden til hende, hvorover hun i sin Rød og Angst paakalbede Jomfru Maria om Hiælp og Bistand, saa at Fanden maatte fly. Efter den Tid omvendte hun sig og gav alle sine Rigdomme til helligt Brug og lod blandt andet bygge Binderslev Kirke ved Gudena. Men saasom det var ugudelige Penge, vilde Arbeidet slet ikke gaae fra Haanden, og det kom endogsaa til Trætte mellem Bygmesteren og hans Svend, i hvilken den Første ihjelslog den Sidste, der blev begravet Syd for Kirken. Til Aminelse om denne Tildragelse sees i Kirken over Choret et

Villede, forestillende hin Frue, siddende ved et Bord med et Spil Kort for sig.

cf. Danske Atlas. IV. 491. "Om Kirkens Bygning fortælles, at der over Arbeidet kom Trætte mellem Messeren og Svenden, som gif saa vidt, at den sidste blev af den første ihjelslagen, og begravet synden for Kirken, ved hver Ende af Graven staaer et udhugget Steen-Kors, og paa det Kors ved den vestre Ende af Graven sees udhugne adskillige Figurer, en Klokke, en Wand, en Muursteke, Hammer og Tang. I Kirken ere overalt Hvalvinger, som før vare malede, men nu alle kalkede, undtagen den Hvalving over Choret, som endnu har sin gamle Maling, hvor man iblandt andet seer et Fruentimmer siddende ved et Bord og derpaa liggende et Spil Kort udslaget, hvorom Traditionen ic." Hofm. Fund. III. 2.

Mariager Kloster.

Mariager Klosterkirke siges at have været saa stor, at der i samme paa engang kunde læses flere Messer, uden at den ene derved forstyrrede den anden.

Klosteret havde dengang saa meget Guds, at naar en af de hellige Brødre skulde reise til Rom, kunde han hver Nat sove paa Klosterets Grund.

Af et Mss. Om de Wintherske og Lhestrupske Familier, sammenskrevet af Provst Rasmus Winther. Orbet, 1766. 4.

Taarup Præstegaard.

Præstegaarden til Farø Sogn ved Mariager var tilforn en Herregaard og fik Navnet Taarup eller Taare-Torp af følgende, sørgelige Tilbragelse.

I Nærheden laa en Gaard, kaldet Fredberggaard; der boede engang to, adelige Junkere, af hvilke den ene hed Hr. Iver. De beilede til to, adelige Frøkener, som hver Dag klæbte sig i Silke og Floiel og ofte kom at høre Messe i Fredberg Kirke. Men da de havde fæstet dem, bleve de begge utro og lode sig indtage af tvende andre Frøkener paa den Gaard, Bestergaard, der nu er lagt øde. Da de førstnævnte Frøkener erfarede denne deres Beilers Utroskab, gik de til Fredberg Kirke og toge der Sacramentet paa, at ville hevne denne Troløshed. En Julemorgen toge de deres sølvbundne Knive, gik til Kirken og myrbede hver sin Beiler, da disse gik ud af Kirken. Formedelt denne Besmittelse kom Fredberg Kirke i Ban og blev nedrevet, saa at man nu kun kan vise Stedet, hvor den stod. Men, før at affone denne Brode, gave Frøkenerne deres Gaard til en Præstebolig for en ny Kirke, som derefter blev bygget, og den blev kaldet Laarup eller Laare-Lorp, for ved dette Navn at vidne om de angerfulde Laarer, som Synderinderne siden have udgydet i Bodsferdighed.

De tvende, sølvbundne Knive vare endnu i lang Tid derefter at see der i Sognet, og der var altid noget Blod paa dem.

cfr. Danske Atlas IV. 548. Hofm. Fund. IV. Supl. 761. See Sagnet i det foregaaende (Pag. 191) om Høiby Kirke.

Aars Kirke.

Der var i Halsborghuus Amt to Ræmper, Entbytt og Svend Boe. Om dem siges, at de have bygget den Bro,

som kaldes Stenild=Bro og desforuden Narskirke. Derfor skal der paa det ene Hjørne af Kirken findes en Steen, paa hvilken staaer skrevet:

Enthyt og Evend Boe,
De byggede Nars Kirke og Stenild=Bro.
Nordost for Nars Kirke der sit de No!

Hofm. Fund. III. 490. 3 Pont. Theatr. Dan. 423 kaldes den ene af disse Kæmper "Jep Lot." "Om Stenild=Bro, som endnu er til i Stenild Sogn ved Hobro, siger Resenius, at "Inscriptionen der findes saaledes: Lyge Nold og Sivert Bo bygde "Glenstrup Kirke og Stenild=Bro. Andre henseer Inscriptionen med "nogen Forandring til Mariager, men alt er lige rigtig." Danske Aftl. V. 22. Danske Magazin. VI. 66.

Ullitz Kirke.

En Julequæl, da en fornem Frue vilde kiøre hen at høre Messer i Fovling Kirke ved Mariager, stete det, at der hun kom paa Ullitz Bakke, vælteede Bognen paa en stor Steen. Men til Tak for, at hun ubskadt kom ud af denne Fare, gjorde hun det Bøfte, at ville bygge Ullitz Kirke, og staaer den derfor nu paa samme Sted, hvor hendes Bogn vælteede.

D. Aftl. IV. 546 siger, at samme Steen, paa hvilken Bognen vælteede, endnu kaldes "Julesteen" af denne Begivenhed. Et lignende Sagn fortælles om Lommerup Kirke ved Odense. Pag. 213.

Viborg Domkirke.

I.

I Viborg Domkirke var der to, kunstige Jernbøre for et Kapel. Engang fik en Smed i Bestilling, at giøre to lignende til et andet Kapel, men det vilde længe ikke gaae ham fra Haanden, førend Fanden kom til og hjalp ham, hvorfor Smeden til Laf satte to Dæylebilleder paa Dørene, hvilke endnu sees.

II.

I et andet Kapel i samme Kirke har der tilforn været en Abning, som førte ned til en underjordiff Gang, der gif hen under Søen til Asmild Kloster. Engang havde en Discipel i Viborg Skole sat sig for at undersøge denne Gang. Han lod sig da binde et Reb om Livet og gif derind. Men han kom aldrig ud siden, og da man drog Rebet tilbage, fandtes det at være brændt over. Siden den Tid har Hullet været lukket ved en tyk Muur.

Af flige underjordiffe Gange skal der have været mange i Danmark f. Ex. under Sors Sø (Quistgaards Efterr. 21), under Koeskilde Domkirke til St. Laurentii Kirke (Behrmann 156) og en anden til Bispegaarden (Ibid. 270). I Odense skal der have været en fra den forrige Graabrødre Kirke til Nonnebanken, om hvilken et lignende Sagn fortælles. I den nu nedbrudte Klosterkirke i Svendborg var under Alterbordet en Nedgang, som førte hen under Havnen til Prnebjerg. (Begtrupps Beskr. af Svendborg 60). Fra Asmild Kloster skal der have været en anden, underjordiff Gang, som gif under Gudenaas til Tvillum Kloster i Siernherred.

Hadderup Kirke.

Som det er fortalt om saamange andre Kirker, fortæller det ogsaa om Hadderup Kirke, imellem Viborg og Hølstebro, at da man var ved at bygge den, nedbrøbe Trolbene hver Nat alt, hvad man om Dagen havde bragt istand. Her prøvedes først det Raad, at spænde to, røde Køer for et stort Læs Steen, og skulde da Kirken opbygges der, hvor de standsede med Bognen. Men da dette og andet var forsøgt uden Nytte, gjorde man det Løfte til Trolbene, som havde været Arbeidet imod, at om de vilde lade Kirken staae, skulde den første, der som Brud kom til Kirken, tilhøre dem. Dette hjalp; Arbeidet gik nu fra Haanden, og inden føie Tid var Kirken opbygget. Da skete det, at en Brudeskare kom kørende fra Haderiis til Kirken; men just som den var kommen over Aaen, der løber mellem begge Byerne, faldt der en saa stærk Taage og Mørke paa, at den Ene ikke kunde see den Anden, og da det atter klaredes, var Bruden borte. Siden den Tid gjør Brudefolk langt heller en stor Omvei, end de skulde fare ad denne Vei.

Et lignende Sagn fortælles om Vorbjerg Kirke.

Miel Kirkegaard.

I Byen Miel, Ferslev Sogn, Viborg Stift, findes Spor og Levninger af en Kirkegaard, men der er ingen Kirke. Det siges, at Miel By, som endnu den Dag idag ikke har sin egen Kirke, havde engang valgt sig denne Plads

til derpaa at bygge en Kirke, og man begyndte med at reise et stort Dige rundt om den Hoi, paa hvilken Kirken skulde staae. Men da de begyndte paa at opføre Kirken, skete det, at Murene om Natten bleve nedrevne, og dette gientoges saa længe, som man forsøgte paa, at bygge dem op, hvorudover man tilsidst maatte opgive det Hele.

Aarhus Domkirke.

Domkirken i Aarhus var i de catholske Tider helliget St. Clemens; thi denne Helgen kom, efterat have lidt Martyr døden, bundet til et Skibsanker, iland ved Aarhus, efterat have flydt omkring paa Havet i elleve hundrede Aar. I Aarhus blev han da begravet, og til Amindelse sees hans Billede med Ankeret paa Altertavlen.

Suitfeldts Bispekrønike 10. Pontop. Ann. Eccl. I. 603. Marmora Dan. II. 117. Hofm. Fund. II. 36. Res. Atl. IV. 451-52. Theatr. Dan. I. 367.

Forbandelsen over Judas.

I de catholske Tider skal det have været Skik i Aarhus Domkirke under den høitidelige Gudstjeneste, som fandt Sted Langfredag=Nat, at der igiennem et Hul paa Kirkehvalvingen udsendtes en forfærdende Røst over Menigheden med disse Ord: "Ewig forbandet være Judas!" Dertil brugtes et stort, gammelt Jægerhorn af Metal, som indtil vor Tid bevaredes der i Kirken.

Ant. Ann. IV. 2. 555 berette, at dette Horn, som senest opbevaredes i den lærde Skoles Bibliothek, er derfra afgivet til Museet for nordiske Oldsager.

I Hertels Besskr. over Aarhus Domkirke I. 181 fortælles Sagnet anderledes. Det siges der, at fra den øverste Altan i Korskirken, paa den nordre Side, blev igiennem denne Raaber, Skæl vende og med en huul Kof, udstødt Judas's Ord: "Jeg gjorde ilde, at jeg forraadte uskyldigt Blod!"

Et Monument i Aarhus Domkirke.

Der var en fornem Mand af adelig Herkomst, som efter sin Død fik et stiont Gravsted i Aarhus Domkirke og dertil en lang Vortale paa sin Viigsteen. Men, da det siden befandtes, at han ilive havde været Kongen en utro Mand, skete det, at, da Kongen engang kom der til Kirken og saae dette Eftermæle, drog han i Harmes sit Sværd og huggede Næsen af Billedet, befalende tillige, at den hele Indskrift paa Stand skulde udslides. Og seer man endnu i Muren den glatte Steen, og kiendes tillige Kongens Sværdslag paa det nærstaaende Marmorbillede.

Denne fornemme Mand var Laurids Ebbesen, Lehnsmænd paa Skanderborg Slot, hvor han døde 1646. Paa den sorte Marmorsteen af hans Epitaphium er ingen Inscription. Kong Frederich IV. skal, da han var i Aarhus, have befalet Inscriptionen udsløttet, men Aarsagen til denne Befaling er ubekjendt. K. Schytte, Kortfattet Beskrivelse over Aarhus Domkirke. Aarhus 1835. 37.

En Muursteen i Aarhus Domkirke.

Der var engang tre Disciple i Aarhus, som havde for Skik, at liste sig hen bag Hvalteret, saasnart Præsten

var gaaet paa Prædikestolen, for der at spille Kort. Men, da de ofte havde formasteligen gjort dette, skete det engang, at en Muursteen faldt ud af Hælvningen og slog dem alle tre tilbøde.

Da lagde man, til Amindelse herom, Stenen op paa en Bialke bagved Alteret, hvor den ligger endnu, og siges det, at om Nogen tager den ned af Stedet om Dagen, da lægger den sig om Natten deryp igjen.

En Tiigsteen i Aarhuus Domkirke.

I Aarhuus Domkirke findes en meget forslidt Tiigsteen, paa hvilken sees afbildet et Fruentimmer, som holder en Bog i sine foldede Hænder, og findes der under hendes Bryst tilvenstre et dybt Hul, som af en Flintekugle. Under denne Steen ligger begravet en ung Jomfru, som forlod sin forrige Elsker, og derved optændte ham til saadan Vrede, at han besluttede, at myrde hende. En Søndag Morgen, da hun gik at høre Ottesang, og, ligesom Billedet viser, har Sangbogen i foldede Hænder, blev hun ved sin Indtrædelse i Kirken myrdet af ham ved et Flinteskud.

Hertels Beskr. over Aarh. Domk. 2 Afd. 2 Hefte. 341. Schytte, Kortf. Beskr. over Aarh. Domk. 63. Fr. Sneesdorf Birch, Phantasia. Aarhuus, 1828.

Et Linieskib i Aarhuus Domkirke.

I Aarhuus Domkirke er ophængt en Model til et armeret Linieskib paa 74 Kanoner. Herom fortælles, at et

fransk Skib fra Toulon, bestemt at gaae til Petersborg, havde dette lille Skib inden Borde, hvilket var bestilt og forskrevet af den russiske Keiser, Peter den Store, som Model, hvorefter Czaren havde besluttet, at den russiske Flaade skulde bygges. Men paa Reisen derhen forliste bemeldte, franske Skib ved Skagen. Hvad der af dets øvrige kostbare Ladning blev reddet, blev tilligemed Modellen solgt ved offentlig Auction 1720. Endeel Sømand fra Aarhus vare reiste til Skagen, for at kiøbe et og andet af Ladningen, og ti af disse kiøbte denne Model og forærede den til Aarhus Domkirke. I en af dets Kabytter skal ligge en Beretning, skrevet paa Pergament, om hvorledes samme Model blev skienket Domkirken til Pintsefesten 1720.

Hertel, Beskr. over Aarhus Domkirke. II. 1 Hefte. 128.

Vægtergangen paa Aarhus Domkirke.

I Domkirkens Taarn i Aarhus er der fire Udgange for Taarnvægteren, og for hver Udgang et lidet Galleri af Træ, hvor han kan staae og see ud over Byen. Men paa den Side af samme Taarn, som vender ud til Havet, trooster ingen Vægter sig til at komme, eftersom Fanden engang derfra har bortført en Vægter og kastet ham i Stranden.

Samme Sagn fortælles om Nikolai Taarn i Kiøbenhavn. I Lemme, Die Volksagen v. Pommeru. 161 fortælles det samme om Nikolai Taarnet i Greifswalde.

Kirkeklokkerne i Valle og Biergby.

I.

Bisp Hr. Peder, som byggede Silkeborg og gav den Navn, *) levede paa den Tid, da Paven befalede, at Præsterne ikke maatte gifte sig, og, at de, som vare gifte, skulde stille sig ved deres Hustruer. Saasom Bispen paa samme Tid var forelsket i en Præstekone der i Eggen, drev han stærkt paa, at den pavelige Befaling skulde efterleves inden tre Solmærker. Præsten, som elskede sin Kone, tog sig dette svart til Hierte og sørgede derover. Hans tre Søstre, som vare hos ham, besluttede derfor, at kaste Lod om, hvo af dem der skulde gaae til Paven, for at udvirke, at Broderen maatte beholde sin Kone. Loddet faldt paa den yngste, og de andre samlede nu deres bedste Smykker til en Losesum. Paa sin Vandring traf hun en Person, som hun kiendte, hvilken havde været Skriver hos Erkebiskop Eskild. Af ham blev hun anbefalet til de Fornemme i Rom, og der blev hun ogsaa bønhørt, imod at hun og hendes Søstre skulde lade støbe trende Kirkeklokker. Dette lod hun giøre, da hun paa Heimveien kom til Lübeck, men da Klokkerne skulde føres over Soen, sank den ene. De to andre Kirkeklokker bleve ophængte i Valle og Biergby Kirker i Hidsherred, Aarhus Stift, hvor de endnu findes.

II.

Om Klokkerne i Valle Kirke gaaer der et andet lignende Sagn. I Hidsherred boede engang tre, gudsfrygtige Søstre,

*) See Sagnet om Gaarden Silkeborg.

som vidt omkring vare bekendte under Navnet, de trende Jomfruer. De lode i Lübeck støbe tre, skionne Klokker, som førtes til Hidsherred. Den ene Klokke hænger endnu i Valle Kirkeetaarn, den anden i Kragelunds; men da den tredie skulde føres over Gubso til Seiling Kirke, kandrede Knag-slibet med Klokken, som nu ligger der i Eoen.

cf. Danske Atlas IV. 471.

Skiod Blomme.

Saaledes kaldtes en stor og stærktlydende Klokke i Skiod Kirke ved Aarhus. Nær hos denne By ligger en Bondegaard, Hølstруп, som tilforn var en Herregaard, hvilken eiedes af en meget streng Fru, som flittigen besøgte Kirken i Skiod. Engang skulde en fremmed Præst komme langveis fra, for at prædike i denne Kirke for Fruen. For ikke at paadrage sig hendes Brede, ved at komme for silde, skyndte han sig af bedste Ene, men da han kom igiennem Byen Lynge, hørte han allerede Klokken i Skiod ringe, hvorover han udbrod:

Nu hører jeg Skiods Kirkeblomme,
Thi vente de mig for silde at komme.

Og da red han saa stærkt, at hans Hest styrte paa Lynge Mark ved et Rier, som deraf endnu kaldes Hestekær. Efter som han da maatte tilbagelægge det sidste Stykke Vei tilføds, kom han forsilde og blev derfor ihjelslagen af Fruen udenfor Kirkeboeren.

Siden tabte Kirken denne Klokke, thi den hang i Vidler i Taarnet, og da der engang blev ringet stærkt, brast Vidleren, og Klokken floi ud af Taarnet og ned i Gadeløkket, og der ligger endnu Skjoldens Blomme.

cfr. Danske Atlas IV. 429.

Saxhøj Kirke.

Paa Skolebakken i Aarhus laae engang tilforn en Kirke, kaldet Saxhøj Kirke. Men gamle Folk fortælle, at have hørt af deres Fædre, at denne Kirke er tilligemed mange Huse bortstykket af det vilde Hav, som engang vældeligen steg over sine Bredder.

Vistofte Kirke.

Paa Vistofte Kirkegaard, i Aarhus Stift, ligger der en gammel, lang Liigsteen; under den er en Bispepaa Mols begravet. Han boede i den nærliggende By, Knebel, men reed jævnligt om Aftenen til Vistofte paa sin abildgraa Hest, for at besøge Herremandens Fæstems, med hvem han stod i al for god Forstaaelse. Da dette var kommet Herremanden for Dre, lod han sin Karl vide, at han onstede Bispen taget af Dage. Dette efterkom Karlen og slog Bispen ned, da han engang stod og messede for Alteret.

For denne Udaad blev Karlen henrettet paa en Høj udenfor Kirken ved Landeveien, og denne Høj har deraf faaet

Navnet, Karls-Høi, men Bisloppen blev jordet paa Kirkegaarden, og den omtalte Steen lagt paa hans Grav.

cf. Danske Atlas IV. 310.

Fisberg Kirkedør og Møgle.

En Pige i Fisberg, Aarhus Stift, skulde en Dag ud, for at opsøge nogle Køer, som vare løbne bort. En Fierdingmål fra Byen gif hun derfor op paa en Høi, kaldet Kongshøi, men ret som hun var kommet derop, sank Jorden under hendes Fødder, og hun faldt ned i Høien, hvor tolv Røvere havde deres Bolig. Da beholdt disse Røvere hende der, og hun levede med dem, indtil de omsider meente, at hun nu vel vilde vogte sig, for at røbe dem. De sendte hende da en Dag til Byen, for at købe Gryn, men da hun kom der, saa, ihvorvel hun havde levet i Dverflob hos Røverne, angav hun deres Stiulested. Da blev Høien omringet, Røverne dræbte, og Døren til deres Hule, samt Møglen, benyttet til Kirken i Fisberg. Samme Dør er af stærkt Egetømmer og beslaaet med Jern; paa Møglen staaer Aars-tallet 1606.

Rask's Koerfabsl. 1840. 576.

Floistrup Kirke.

Der boede engang i Jylland en Jomfru, som var meget berømt for sin Deilighed. En Aften som hun gif

om paa Marken, blev hun af Røvere taget fangen og paa en Baad fort over Euen. Men et skræffeligt Uveir overfaldt Røverne og drev Baaden ind mod Landet ved en By, som hed Fløistrup. Fisterne der paa Stranden mærkede snart, at det maatte være Røvere, da de hørte den ulykkelige Jomfrues Klager, toge dem derfor fangne og frelst Pigen. Røverne bleve steilede Nord for Byen; men Jomfruen lod af Taknemmelighed mod Jomfru Maria, hende hun i sin Nød havde anraabt om Hiælp, opbygge en Kirke i Fløistrup, hvorover de fattige Fiskere ret inderligen glædede sig. Nu er Kirken falden, men Stedet kaldes endnu Kirkebakken, og mange Spor vidne endnu om, at der har været en Kirke.

cfr. Danske Atlas IV. 283.

Hylke Kirke.

I Boer Herred, under Narhuus, boede engang tvende, mægtige Herrer, nemlig Hr. Esse Brof og Hr. Oluf Top. De bleve derom enige, at de vilde opbygge Hylke Kirke, men da samme Kirke var færdig, kivedes de om det første Stolestade i Kirken, og kom det saavidt, at de toge hinanden af Dage. Endnu har man i Dmegnen det Riim om dem:

"Hr. Esse Brof og Hr. Oluf Top
De byggede Hylke Kirke op."

cfr. Danske Atlas IV. 206, som tilføier: "Resenius i sin Atlas beretter, at der i Baabehuset er en Steen, hvorpaa staer: Hic jacet Olaus Top."

Klokken i Søen.

Da engang en Herremand paa Stubergaard, Ginding Herred, Ringkøpping, vilde flytte Kirkeklokken fra Trandum Kirkeetaarn til Sevel, og havde faaet den i en Baad, for at føre den over Søen, sank Baaden, men hver Høitid horer man Klokken ringe bernebe.

Danske Atlas V. 814: "Iver Juul sit 1554 Kongelig Tilbudelse at lade Trandum Kirke nedbryde og lægge Sognet til Sevel." cfr. Fines Norske Sagn. 142.

Hellig-Kors Kirke paa Samsø.

Pigeoverfor Prædikestolen i Dnsberg Kirke paa Samsø findes en Tavle, paa hvilken er fæstet et Crucifix med saadan Indskrift:

"Dette forgyldte Krusifix var bundet paa et dødt
 "Menneske, som kom flydende her til Lands ved Isle
 "Nøde i Trandbiorn Sogn. Der de vilde age det
 "til Kirkegaarden, kunde fire Heste ikke drage det.
 "Ikke kunde de fange samme Liig til Kolby Kirke;
 "men der de vendte Bognen om til Dnsberg Kirke=
 "gaard, drog de tvende Heste det letteligen, og blev
 "det begravet ved den østre Gavl af Kirken, og haver
 "denne Kirke sit Navn af samme forgyldte Kors, og
 "kaldes paa denne Dag Hellig-Kors Kirke. 1596."

Res. Atlas. V. 436. D. Atl. II. 426. Marm. Dan. II. 426. Ibid. II. 189. Thurahs Beskr. over Samsø. 19.

Emborg Kloster.

Ved Rye ligger Emborg Kloster (forhen Dm-Kloster). I samme var en Abbed, ved Navn Muus, hvilken var Kongen saa gienstridig, at der blev taget det Raad, at Klosteret skulde indtages. Da nu Hovedsmanden var med sit Folk færdig til Angreb, sendtes Bud til Abbeden, at, om han vilde overgive sig, da kunde han frit drage bort. Sendebudet traf Abbeden og Munkene ved Maaltidet, og der han havde frembaaret sit Grind, gav Abbed Muus til Svar: "Muus maa have Madro!" Men strax kom herpaa det Svar tilbage: "Ei længer, end Ratten vil det!" hvorpaa Klosteret blev indtaget med Vaaben.

Om dette Kloster og dets Stridigheder med Bisperne af Aarhus, i det 13de Aarhundrede, s. Dangaard om danske Klostre 414-17.

Nødager Kirke.

Paa Ralls Amt i Sønderherred boede to Herremænd, Hr. Nielans Høg til Tolstrupgaard og Hr. Jonas Maar til Maatrup. Begge vare lidet gudsfrygtige og jagede ofte paa Helligdagene, hvorfor de ogsaa fik deres Lon. En Paaske-dag, da de rede ud paa Jagt, viste Ganden sig for dem i en Hares Skikkelse, og der Hundene forfulgte den, var Haren pludseligt forsvundet, saa at de anfaldt hinanden indbyrdes. Derover geraabede begge Herremændene i en Trøtte, som endte med, at de renbte hinanden et Spyd i Livet, saa at de begge bleve paa Steedet. Da sad deres Fæstemøer,

Kirken og Giertrud, hjemme i Kammeret og sørgede sig tilbøde. Dem til Amindelse vises endnu paa Peerstrup Mark to Kilder, som bære deres Navne, og paa Nødager Kirke er mod Vest en Steen indsat i Muren, som forestiller denne sørgelige Begivenhed.

Res. Atl. VI. 589. Danske Viser fra Middelald. III. 321. Hofm. Fund. III. 119. Ibid. IV. 762. Marm. dan. II. 132. D. Atl. tilføier (IV. 304). "Men hvad gammel Snak og Indbildning kan gjøre, det har Biskop Hygom opdaget, som engang betragtede denne Steen og fandt, at det var en ganske anden Historie, nemlig Christi Korsfæstelse, saaledes som den paa gamle Altertavler fra Pavedømmets Tider afbildes." Jvnsf. hermed Anmærkningen til Visen i Danske Viser fra Middelalderen. III. 434.

Klosterkirken i Horsens.

I Kloster Kirken i Horsens sees i Væggen et Hul, foran hvilket er sat et Jernkors. Paa dette Sted skal en Nonne engang være bleven indmuret. Nærhos vises i Muren Spor af hendes Fingre, efterdi hun i sin Døds Angst greb for sig og vilde gjøre Modstand. Men nedenunder paa Gulvet ligger en Steen, i hvilken er udhugget en Jomfru med en liden Hund, og siges dette at tilkiendegive, at Nonnen har lidt denne Straf, fordi hun havde født en Hundehvalp til Verden.

Hverring Kirke.

Paa Gaarden Raaf ved Horsens boede engang en Herremand, ved Navn Claus Glambek. Han vilde gierne have

Borring Kirke flyttet til Hverring By, men hverken Mand eller Qvinde trostede sig til at ræffe Haand til at nedbryde en Kirke. En Dag, da han jagede omkring Borring, tog han ved den Veilighed saamange Steen af Kirken, som han kunde holde under sin venstre Arm, og reed dermed til Hverring, hvor han kastede dem. Da han saaledes havde giort Begyndelsen, fik han snart mange Arbeidere, og inden kort Tid var Kirken nedrevet, og man begyndte da strax paa at opbygge den ny Kirke i Hverring. Men en Morgen, da Folkene sadde ved Dagebordet, kom Pigen lobende ind og fortalte, at saa mange fremmede Arbeidsfolk byggede derude paa Kirken. Da løb de derud, og der var nu ikke længer nogen at see, dog saaes Bygningen at have faaet en stor Tilvæxt, idet nemlig den nordre og østre Side af Kirken var blevet opmuret af deilige, tilhuggede Kampesteen, hvilket Arbeide var saa vel giort, at ihvor megen Flid man siden gjorde sig, for at bygge de andre Sider lige saa godt, saa blev det dog ikke af den Art. Men inden foie Tid fik Herremanden en ulidelig Smerte i den venstre Arm, med hvilken han havde baaret Stenene fra Borring Kirke til Hverring, og den visnede bort, saa at han døde en Stund derefter. Han ligger nu begravet i Hverring Kirke, og paa hans Viigsteen sees endnu en Mand, som kun har een Arm. Om Natten maa han stundom endnu ride fra Borring og til Hverring.

Danske Atlas siger IV. 138 om Hverring: "I Altergulvet, under en stor Steen med Effigies, er Claus Glambek og Frue Birgitte Rosenkrands til Rask begravne, han lod bygge Hvalvingerne i Kirken af den i Boring Bye nedbrudte Kirkes Stene, hvoraf endnu er Kiendetegn paa Stedet."

Hiarno Kirke.

I Hiarno Kirke ligger en Trætavle, under hvilken skal være begravet en Mand, som engang kom der til Den, udsendt for at tage Tiende. Men da denne Des Beboere dengang ikke kiendte noget til Sligt, samlede de sig en Dag om ham ved Kirken og sloge ham ihjel. Men for at dette Mord ikke skulde blive opdaget, fik de en Fremmed, som opholdt sig paa Den til at flygte, og da han var borte, gave de ham Skylden, saa at det aldrig blev aabenbaret, hvorledes den Sag var tilgaaet.

Skierup og Gauerlund Kirker.

I Skierup Sogn ved Veile ligger Kirken et godt Stykke udenfor Byen. Grunden dertil siges at være den, at da Kirken skulde bygges, spændte Bønderne et Par Stude for en Bogn og lode dem gaae, hvorhen de vilde, men hvor de standsede, der skulde Kirken bygges.

I Gauerlund skulle Bønderne, ligesom paa såmange andre Steder, have gjort det samme. Men her indtraf den særegne Omstændighed, at den ene af Studene rev sig løs fra Bognen, og dette gav Anledning til den Synderlighed, at Taarnet staaer adskilt fra den øvrige Deel af Kirken.

Bredsten Kirke.

I ældre Tider gaves der i det nuværende Bredsten Sogn, ved Jellinge, kun to Bondebyer, nemlig Ravnning

og Kiærbølling. Disse Byers Beboere bleve enige om, at de i Fælledskab vilde bygge en Kirke, men da dette nu skulde sættes iværk, fivedes de med hinanden om, hvor denne Kirke skulde ligge. Omfæder blev det Udgangen paa deres Tvist, at to Stude spændtes for en Plov midt ude paa Marken og sloges der løs. Der, hvor de af sig selv standsede med Ploven, skulde Kirken bygges. Saaledes skete det, og efterat Studene havde drevet noget om paa Marken, standsede de ved en stor, bred Steen. Der blev da Kirken bygget, og deraf fik Sognet sit Navn.

"Navnet skrives i gamle Breve af 1338. 1387 Brethesteen og "Brethsteen." D. Atl. V. 989.

Ribe Domkirke.

I.

Engang geraabede en Skipper i stor Havsnød og gjorde det Løfte, at saafremt han maatte frelses, da vilde han bygge Ribe By en Kirke. Og strax lagde Stormen sig, saa at han frelst og uden Fare kunde seile ind til Byen, og der ihulom han sit fromme Løfte.

II.

I Ribe Domkirke er en Dør, kaldet "Kathoved-Dør," hvilket Navn minder om et gammelt Sagn, at nemlig engang en fattig Skipper fra Ribe skal være kommet til en D, hvis Indbyggere vare hart plagede af en overvættes Mængde Muus. Til god Lykke havde han en Kat inden-

borde, hvilken han tog med sig iland og forjog saaledes en Deel af Musene. Denne Kat folgte han til Øboerne, og da han fik den rigeligt betalt med Guld, fellede han Kyndeligst hiem og hentede flere Katte og blev inden føie Tid saa rig ved dette Kjøbmandskab, at han for sin Levetid ikke trængte til mere. Da hans Tid kom, at han skulde dø, besluttede han at skienke sine Rigdomme til Opbyggelsen af en Kirke i Ribe, og til Minde om denne hans Velbødighed skal der endnu i samme Kirke findes et Billede, forestillende en Kat og fire Muus.

Dette Sagn, som er nedskrevet efter mundtlig Fortælling, findes ogsaa i Terpager, Ripæ cimbr. 154-56. Pontop. Theatr. Dan. 328. Ribes Beskriv. af M. P. R. Mos. Thøst. No. 148A. N. Galthen, Beskr. over Ribe 120. Sagnet er imidlertid ikke af dansk Oprindelse. Det er fortalt om Englønderen Richard Whittington, som ifølge Terpager (l. c.) paa samme Maade kom til saa stor Rigdom, at han tre Gange blev Lordmajor i London. At det ogsaa tilhører den italienske Almue, sees af et Brev fra Lorenzo Magalotti til Ottavio Falconieri (Jdelers Haandb. der ital. Lit. I. 355), i hvilket fortælles om en vis Ansaldo degli Ormanni, at han kom til en af de canariske Øer og blev der af Kongen indbudet til Taffels. Der bemærkede han, at alle Opvarterne gif med lange Stokke i Hænderne, hvormed de bortjogte Røtterne, som ideligen gjorde Angreb paa Maden. Ved at see dette, ilede han til Slibet og høstede der to Katte, som i Diebliffet anstillede et stort Blodbad blandt Røtterne. Disse Katte forærede han Kongen og fik uhyre Rigdomme til Gjengjæld. Da han derefter var kommen tilbage til sit Fødeland og der fortalte, hvorledes han var kommen til sin Velstand, besluttede en vis Giocondo de'Fisanti ogsaa at prøve sin Lykke der. Han solgte da sin Gaard og indskibede sig med Perler og andre Kostbarheder, menende, at Kongen vel maatte agte saadanne Gaver høiere, end to Katte. Da han var ankommen til Øen, bragte han Kongen sin Foræring; men saasom denne, der satte stor Priis paa hans Gave, ikke eiede Noget, som

han vurderede høiere, end de to Katte, gav han Giocondo den ene, ved hvilken Forøring denne geraadede i stor Armod. Røerup citerer dette Brev i sin Bog: Om den almindelige Woerfskabsløsnings i Danmark og Norge 242, saavel som ogsaa Script. Rer. dan. I. 204 og omtaler ogsaa sammefeds en særskilt Almuebog: Om den lykkelige Richard Whittington. Th. Keightley, Tales and popul. fictions. 251.

III.

I Ribe Kirke skal endvidere være et Crucifix, hvilket ikke tør flyttes af Stedet, og siges der, at da engang en vis Johan Svanning havde ladet det nedtage, kom der et Gienfærd for ham i Søve, som truede ham med svære Ulykker, saafremt han ikke igien hængte det paa Stedet. En anden Gang havde nogle faade Skoledisciple affkaaret Neglene paa samme Billebe, men det hevnedes snart paa dem, idet de alle mistede deres egne Negle.

Res. Atl. VI. 623.

Kirkedøren i Fovling.

I Fovling Sogn, Malthered under Ribe, boede engang to Herremænd, som altid laae i Fiendskab, hvilket gik saavidt, at de ikke engang vilde gaae ind i Kirken giennem den samme Dør, men lode sig gjøre hver sin egen Indgang, dog med den Bestemmelse, at disse Døre kun skulde bruges, saalænge de begge levede, og at Arvingerne af den af dem, som døde først, skulde lade hans Kirkedør tilmure, forat Kirken ikke i Tiden skulde have flere Døre, end sædvanlig Skik og Brug fordrede.

Den Herremand, som havde den søndre Dør, bøde først, og denne Indgang blev derfor, ifølge Overenskomst, tilmuret, af hvilken endnu sees Spor paa den søndre Kirke-
muur. Derimod er, mod al Sædvane, Indgangen til Kirken nu paa den nordre Side, nemlig igiennem den Dør, som den Længstlevende havde ladet gjøre.

Over den forommeldte, tilmurede Dør sees endnu et Menneskehoved udbugget i Steen, hvilket, efter hvad man fortæller, forestiller den forstafbøde Herremand, som seer efter sin Fiende, om han ikke snart kommer efter. Om Taar-
net paa denne Kirke siges, at det engang tilforn var saa høit, at man derfra kunde see Vesterhavet, hvilket nu er langt fra at være muligt.

L. Becker, Orion IV. 1ste Hefte 77.

Riibmandens Grav i Colding.

Da der engang var stor Mangel paa Sædevarer i Colding, saa at Folket deraf leed Nød, var der paa samme Tid en rig Mand, som havde Kosterne fulde af Rug, men vilde dog formedelst Vindesygge ei sælge, efterdi han ventede, at have større Vinding deraf, naar Nøden blev end haardere. Men, da Nogle vidste derom at sige, saa strømmede alt Folket til hans Huus og begierede Rug for Penge; men Manden svær, at han havde ei Rug, og svæiede til sin Vogn det Ønske, at al den Rug han eiede, maatte brænde paa hans Grav. Derover skete det, da han siden var død og borte, at man fandt brændt Rug under hans Liigsteen, og seer

man endnu den Dag idag, naar man tager en Haandfuld Jord af hans Grav, at der ligger brændte Korn derimellem.

I Hofmanns Kund. IV. 675. findes dette Sagn vidtløftigere fortalt.

Kirken i Erritsø.

Mange Aar tilbage i Tiden levede i Erritsø, ved Fredericia, to Brødre, af hvilke den ene var meget rig, og den anden meget fattig. Uagtet Byen dengang høiligen trængte til en Kirke, vilde dog den Rige ikke giøre Noget dertil, hvorfor den Fattige en Dag sagde til ham: "Ja, saasandt jeg havde mange Penge, vilde jeg bygge Sognet en Kirke!" Næste Nat drømte han, at han skulde begive sig til Sønderbroen ved Veile, da han der vilde giøre sin Lykke. Han fulgte dette Barsel og vankede indtil langt ud paa Aftenen op og ned ad Broen, men mærkede ikke til nogen Lykke. Han lavede sig da til at vandre bort igien, men som han vilde gaae, kom en Officeer til ham og spurgte, hvorfor han saaledes havde tilbragt den hele Dag der paa Broen. Han fortalte da sin Drom, og Officeren tog deraf Anledning til at fortælle, at ogsaa han forrige Nat havde drømt, at der i Erritsø, i en Lade, tilhørende en Mand, hvis Navn han nævnte, skulde være nedgravet en Skat. Men det Navn, han nævnte, var Bondens eget, og denne taug da stille, vendte tilbage til sit Hiem og fandt Skatten i sin egen Lade. *)

*) cfr. Sagnet om Skatten i Tanslet paa Als.

Nu var altsaa Bonden kommen til den Rigdom, han havde ønsket sig, og gif derfor en Dag om paa Marken, for at søge en Byggeplads til den Kirke, han havde lovet at ville opføre. Der mødte han sin rige Broder, som ikke vidste om, hvad der var skeet. Da han spurgte, hvad han der tog sig for, svarede den Anden: "Jeg vil bygge Sognet en Kirke og leder kun om en god Plads dertil!" — "Ja saa!" svarede Broderen haanligt — "Vil du bygge en Kirke, saa vil jeg give Klokkerne dertil!" Men da denne nu saae, at det blev til Alvor med at bygge Kirken, ærgrede han sig i den Grad over, at han skulde give Klokkerne, at han hængte sig.

Altertavlen i Slesvig.

Mester Hans Brüggemann, barnfødt i Husum, var en kunstfærdig og saare duelig Mand. Det er ham, der har forfærdiget den skønne Altertavle i Slesvig, og siges han tilligemed hans Svende at have arbejdet derpaa i samfulde syv Aar. Da Altertavlen var færdig, kom Kong Christian den Anden med sin Dronning Elisabeth at besee den. Da benyttede Hans Brüggemann denne Leilighed og udstar Begges Billeber i Træ og satte disse paa tvende Piller ligesom Alteret. Siden efter da Lübeckerne fik dette at see, ønskede de, at Hans Brüggemann vilde forfærdige dem et ligesaa skönt Alter; men der han havde paataget sig det og tillige lovet, at ville gjøre dette endnu bedre og smukkere, bleve Munkene i Slesvig derover avindsyge og gavede ham en Drif, der gjorde hans Dine rindende og uskikkede, saa at han ikke

mægtebe at arbejde længer, og bøde han da ousider i den Bye Eiberstädt.

Marm. Dan. II. 19. D. Atl. VII. 602. Noodts Bep-
træge II. 48.

Tiislunde Kirke.

I Tiislunde Sogn, Lønningehvn i det Slesvigste, var der i gamle Dage fire Herregaarde. Paa en af dem boede Hr. Bogns, som blev ihjelslagen af Hr. Svend Graa, hvilkken derfor maatte bøde tretusinde Mark i Guld og Sølv til Fru Mette Bogns. For denne Sum lod samme Fru Mette sig giøre en gylden Stoel i Tiislunde Kirke, hvilkket Hr. Svend Graa, som søgte til samme Kirke, tog hende saa ilbe op, at han paa en Helligdag, medens hun havde forladt sit Sæde, for at gaae op at offre paa Alteret, begav sig ind i samme Stoel, og der hun kom tilbage, forlangte, at hun skulde vige den. Men da hun ikke vilde dette, slog han hende og drog hende ved Haaret. Grædende over denne Medfart, kom hun fra Kirken hjem til sine syv Søner, fortalte dem, hvad Tort hende var vederfaret, hvorefter den ældste Søn, Tule Bognsen, tog sit Sværd, gik til Kirken og dræbte Svend Graa for Alteret, hvor de nu begge ligge begravede. Om denne sørgelige Begivenhed er der en gammel Vise.

Visen findes i Danske Viser fra Middelalderen. II. 208. Efter Anm., Ibid. 372, henføre Nogle dette Sagn til Lunde Kirke, Vesterherred, under Ribe (D. Atl. V. 699), og her nævnes Gaardens Frostrup og Kastkier som de Gaarde, hvor Svend Graa og Tule Bognsen boede; Andre henføre Sagnet til Skaane, og atter Andre til Tiis-

lunde i Torninglehn (D. Atl. VII. 181), hvorfra det her fortalte Sagn er meddeelt. Nyerup henviser desuden til Suhm X. 955-57. Hofm. Fund. III. 21. Samlinger til den danske Historie. I. 1ste Hefte. 137. Bring, Monum. Scan. 307 og 39.

Nye Kloster.

Slottet Glücksborg i det Slesvigke var tilforn et Kloster under Navn af Rus Regis eller Nye. Dette stete ved et Magestifte med Klosteret Aurea insula, eller Gulds-
holm, ved Byen Slesvig. Thi der fortælles, at efter som sidstnævnte Kloster laae Byen Slesvig saa nær, stete det, at saavel Abbeden som Munkene gav megen Forargelse ved deres Usædelighed. Engang hændte det, at Abbeden, som med en anden Broder i Klosteret jevnlig besøgte Skiogerne i Byen, om Natten listede sig derhen alene, uden at tage Munkene med sig. Denne, som fortroed paa, at Abbeden var gaaet derhen, uden at tage ham med sig, hevne sig ved at vække alle Brødrene, sigende, at Abbeden var død in anima, det vil sige i Anden. Munkene, som forstode dette legemligviis, toge da Kors og Faner og begave sig under Angiverens Anførsel til det Steb, hvor Abbeden skulde være død, og fandt ham da saaledes hos en Skioge. Formedelt denne Forargelse foranstaltede Biskop Nicolaus af Slesvig, at Paven gav sit Samtykke til, at Munkene flyttedes længer bort fra Byen, og at Gulds-
holm blev byttet bort for Nye.

D. Atl. VII. 867. Huitfeldt. I. 178.

Gram Kirke.

I.

I Gram Sogn, Lønningelehn, ved Slesvig, laae i forrige Tider, Øst for Endrupskov, St. Theofari Kirke. Denne Kirke blev nedbrudt, og det skete da, at Døbestenen blev ført til Nybelgaard og der brugt til et Hundetrug. Men da alle Hunde, som aad deraf, strax bleve galne, saa blev dette anset som en Straf for Stenens Bancærelse, hvorfor den blev flyttet tilbage til Gram Kirkegaard.

II.

Om samme Kirkes Klokke fortælles, at den blev af en Lys bortstjaalet, men da han kiorte over en Na ved Endrupskov, gif Bognen itu, og Kloffen sank saa dybt, at den aldrig mere var at finde. Dog hører man den mellemstunder at ringe bernebe.

D. Atl. VII. 177.

Herrested Kirke.

Kirken til Tostlund, i det nordlige Slesvig, kaldes Herrested Kirke, og Aarsagen dertil skal være den, at da Tostlund Kirke skulde bygges, og man allerede havde fort Bygningsmaterialierne sammen paa det Sted, hvor den skulde staa, hørtes om Natten fra en Udkant af Sognet en Stemme, som raabte: "Her er Stedet!" og fandtes da næste Morgen alt Bygningsstømmeret flyttet hen til det Sted, hvorfra man havde hørt Raabet komme. Ihvorel dette Sted, der,

som sagt, laae i en Udkant, fandtes ubeqvemt, til der at bygge en Kirke, fulgtes dog den Befaling, som havde anvist Stedet, og da Kirken der var opført, fik den af denne Begivenhed Navnet "Herrested."

Kasfs Koerfskabsl. 1840. 507.

De sex Kirker.

Imellem Abenraa og Tønderen, i det nordlige Slesvig, ligge sex Kirker, opstillede parvis i en Række og i lige stor Afstand fra Ost til Vest, saaledes at hvert Par af disse Kirker have stor Lighed med hinanden i deres Bygninger. Disse ere Ud og Jordtiær Kirker, begge smaa og uden Taarn og Spir; Tingelef og Biolderup, som begge have høie og spidse Spir, og endelig Bylderup og Rapsted Kirker, som hver har et afftumpet, bredt Taarn. Om disse Kirker fortælles, at de ere byggede af to Kæmper, som efterhaanden hver byggede sin Kirke ligeover for den Andens, og da de til dette Arbeide kun havde et eneste Redskab, nemlig en Dre, blev denne verelvlis kasket fra den ene til den anden, alt som de havde den behov. *) Men da den ene Kæmpe altid gav Ngt paa den andens Arbeide, skete det, at disse Kirker, to og to, kom til at ligne hinanden saameget.

Kasfs Koerfskabsl. 1840. 623.

*) cfr. Grimm, Deutsche Sagen I. 27. Der Rötterberg.

III. Gaardsagn.

Kronborg Slot.

I.

Paa Kronborg Slot er der ud mod Drefundet et høit, firkantet Taarn uden Spir, om hvilket Nogle sige, at det aldrig er blevet fuldt færdigt, Andre, at det er bygget saaledes, for deroven paa at anbringe Kanoner. Sagnet fortæller, at her var tilforn et høit og prægtigt Spir, hvori der var en ualmindelig stor Klokke, som tilligemed Spiret skal være styrket i Stranden udenfor Slottet.

Boesen, Helsingørs Beskr. 90.

II.

Paa Kronborg Slot siges der at være en overmaade stor Kanon, som er kaldet med det Navn Stægge. Om den fortæller man, at en Artillerist paa Fæstningen engang indgik det Beddemaal med Commandanten, at han med den skulde kunne ramme en Ko, som just paa samme Tid blev malket ovre paa Banken, Nord for Helsingborg. Og han vandt sit Beddemaal, idet han nedskiød Koen, uden at skade Pigen, som sad hos og malkede den.

Om denne Kanon siges endvidere at gaae det Ord paa den svenske Ryst:

"Naar Stægge begynder at quække,
Saa revne baade Mure og Bægge!"

Boesen, Helsingørs Beskr. 93.

Basnæs.

Sydvestligt i Sjælland ligge to gamle Gaarde, Basnæs og Borrebygaard. Imellem disse Gaardes Herstaber skal der i gamle Dage ikke have været nogen god Forstaaelse, og dertil siges Hovmod og Avindsyge at have givet jevnlig Anledning. Derhen sigter det Vers, som endnu læses over Borgporten paa Basnæs:

"Ønen bygger i høien Hal,
Avindsygs ligger i dyben Dal."

S. R. Beyer, Topogr. over Egislevmagle. 169.

Borreby-Gaard.

Om denne gamle Gaard, som ligger i Vester=Flakkebjerg Herred, Sorø Amt, fortælles, at en Deel af den er opbygget af Ruinerne af Marsk Stigs Borg, som laae paa Stigs Næs, ikke langt derfra.

Paa den søndre Side af Borreby Gaards Hovedbygning var der tilforn tvende Hvalvinger, en i hver Ende af Huset, og i den Hvalving, hvor nu Trappen er anlagt,

var der et saakaldet Brevkammer. I dette Brevkammer skal der i den Tid have staaet tre, store Jernkister, fyldte med Breve og Haandskrifter, deriblandt mange, som angif Rigets Anliggender *). Men da Nøglen altid sad i Døren, adspredtes disse Papirer med Liden, indtil Ridefogden, Peder Rosenmeier, lod Kisterne slaa istykker og brugte Jernet til Hestebeslag.

Under Hvælvingen i dette Kammer hang en Klokke, til hvilket Brug vides ikke, men om samme fortælles, at da Hr. Christian Friis laae paa sit Iderste, sagde han til sin Frue, Mette Hardenbergs, at naar hun horte Klokken i Brevkammeret give Lyd, da maatte hun berede sig til at følge ham i Graven. Saa skete det ogsaa nogle Aar derefter, at som Fru Mette en Aften sad med nogle andre Fruer og spillede Kort, hørtes Klokken at lyde i Brevkammeret. Da hun nu vidste, hvad dette havde at betyde, lagde hun Kortene fra sig, sigende: "Nu er min Død nær!" og idet samme sprang hendes Næse op at bløde, saa stærkt, at Blodet foer ud over Gulvet, hvilket endnu i mange Aar kiendtes, og saaledes døde hun.

Med hendes Død blev Borreby Gaard solgt til Admiral Claus Daae, som efterlod den til Deling mellem sine to Sønner, Christian og Waldemar. Efterat disse nogen Tid havde kivedes med hinanden om Stiftet, bleve de enige om at dele Borreby med tilhørende Jorber, saaledes imellem

---

*) "Baade particulaire og om Rigets Affairer, nogle Frevne egenhændig af Christian IV.s selve Haand til Rigets Admiral, Claus Daae, i Søslaget mod de Hamburger, hvorledes Ordenen til Ba-tailien for Skibene fulde gaae for sig."

fig, at den af dem, som fik Hovedbygningen; "det store Huus," skulde ikke have mere af Gaarden, men skulde bygge sig selv en Ladegaard; den anden derimod skulde have det Øvrige, baade Borgegaarden og Ladegaarden. Baldemar Daae fik Hovedbygningen og byggede sig en Ladegaard paa den anden Side af Graven. Men saasom Taarnet med Spiis var paa den Deel, som tilfaldt Christian Daae, blev Baldemar derved misundelig og benyttede engang Broderens Fraværelse til med sine Folk at nedtage Spiret og at afbryde Taarnet indtil Grunden.

Om samme Baldemar Daae fortælles, at han forøbte den skionne Egstov, som laae til Borreby, ved at lade bygge et Orlogsstib paa tre Jordæf, hvilket han havde ifinde at sælge til høi Priis til Kong Frederik den Tredie. Men da en Admiral af Kongen blev udsendt, for at see Skibet, saae han tillige et Par skionne, sorte Heste, som Baldemar Daae havde paa Stalben, og da Admiralen roste disse Heste overmaade meget, uden at Daae vilde forstaae ham, blev Skibet ikke kjøbt af Kongen, thi Admiralen berettede, at Skibsbyggeren havde forseet sig, og at Skibet ikke var godt. Derved blev det, og sidenester ødelagdes Skibet, uden at blive til nogen Nytte.

Ikke bedre gik det Baldemar Daae i andre Henseender. I mange Aar befattede han sig ogsaa med Guldmageriet og blev derved, Tid efter anden, saa forarmet, at han med sine trende Døttre, Ide, Johanne og Anna Dorthea, maatte leve ret kummerligt paa Borreby og om Vinteren mænggang ligge flere Uger i Sengen af Mangel paa Brændsel. Engang som han meente, at han nu i sit Guldmageri havde

fundet den store Hemmelighed, og med Glæde besaae Glasset, hvori han havde den dyrebare Materie, tabte han det ud af Hænderne, saa at det sloges i stykker, og alt hans Haab spildtes saaledes paa Gulvet. Vel forsøgte han endnu at oprette sit Tab, men var under alt dette blevet saa forarmet, at han maatte gaae fra Gaarden, eftersom Hr. Dye Ramel, der eiede Basnæs, havde tilkiøbt sig et Gielbsbrev paa Borreby, hvilket var udstedet af Baldemar Daae til en hollstenf Adelsmand. Efterat Hr. Dye Ramel havde giort Indførsel i Borreby, tilbød han vel Baldemar Daae, at blive der paa Gaarden hans Levetid; men Baldemar Daae var endnu saa hovmodig, at han afflog dette Tilbud og vandrede paa sin Fod fra Borreby med en Kiep i Haanden og med det alchymistiske Glas i Barmen til Smidstrup, hvor han leiede sig et Huus for ti Mark aarligt. Der blev han dog kun Sommeren over, flyttede da over til Viborg og bode der.

Hr. Dye Ramel, som nu eiede baade Basnæs og Borreby, fik da meget at bestille med Istandsættelsen af sidstnævnte Gaard, der var meget forfaldet. Han reisste derfor ofte fra Basnæs over til Borreby, og der skete det ham engang, at som han havde ladet sin Tiener, Peter Rosenmeier, dække Bordet, og han sad og spiste, kom der en stor, sort Hund ind ad Døren, gif hen til Bordet og stirrede paa ham med store, gnistrende Dine. Hr. Dye Ramel, som var alene, blev derover meget forfærdet, men Hunden forløb strax Bærelset og gif ind i det foromtalte Brevkammer. Da nu Peder Rosenmeier kom ind til Herren, befalede denne ham, at gaae ind i Brevkammeret og at jage Hunden ud;

men Tieneren kunde ikke der finde nogen Hund, og kort Tid derefter døde Hr. Dve Kamel.

S. R. Beyer, Topogr. over Egilefsmagle. 139-156.

Bebbygaards-Kors.

Paa høire Side af Veien mellem Skiellebjerg og Beby staaer et Kors tæt op under Gierdet. En Jomfru fra Bebygaard havde været til Fadders i Skiellebjerg, men, da hun om Aftenen vilde gaae tilbage, blev hun paa dette Sted overfaldet af to Mænd, skændet og dræbt. De fastede hendes Liig i en dyb Grav, som endnu sees ligeoverfor Korset; men hendes lille Hund løb til Bebygaard, røbede Mordet og viste Stedet, hvor Jomfruens Liig var nedkastet. Derfor opreiste man her et Kors. Men, da det forfaldt, og intet nyt kom i Stedet, kunde Ingen komme der forbi ved Aftentide, hvorfor Folket i Eggen satte et nyt Kors, som endnu staaer der.

D. Atl. II. 423. Hofm. Fund. VIII. 265. cfr. Rask's Moerskabsl. 1840. 380.

Korset ved Antvorskov.

Der var engang paa Antvorskov Kloster to Munke, som begge havde ondt Sind til hinanden. Da de derfor engang kom hinanden for Haanden ved et Møde der paa Marken, fik den ene sit Banesaar og blev liggende paa

Stedet. Men, da den, som havde sit Ulivsfaar, meente, at der endnu kunde være Frelse for ham, trob han, saa elendig som han var, henad Marken til Skoven, hvor han døde. Til Minde herom staaer endnu paa en Mark ved Antvorskov et opreist Kors, og paa de Steder henover Marken, hvor Munken har mistet sit Blod, vil siden den Tid ingen Cæd trives.

Herlufsholm.

I.

Da Fru Birgitte Gise var hængangen, og Rigets Raad i Danmark havde Bestyrelsen af Herlufsholm Skole, kom det nogle af Familien for Dre, at Gavebrevet var forkommet, og meente de, nu at kunne benytte sig heraf. Rectoren og Stedets Præst bleve da stævnebe til Kiøbenhavn og geraadede i stor Forlegenhed, eftersom de ikke vidste noget Sted at finde Gavebrevet. Men da Præsten, fuld af Betyrning, havde lagt sig tilsæns om Aftenen, forinden han skulde reise til Kiøbenhavn, aabenbarede Fru Birgitte Gise sig for ham; thi hun vilde ikke, at Skolen efter hendes Død skulle blive til Intet, formedelst hendes Slægtnings Begierlighed. Og saae da Præsten hende at gaae til et gammelt Bord og med Haanden gjøre nogle Slag paa et af dets Fodder. Derover blev han saare forundret, og, da han næste Morgen undersøgte Bordet, fandt han i en hemmelig Skuffe Gavebrevet, hvilket han tilligemed Rectoren fremlagde i Kiøbenhavn, og saaledes blev Herlufsholms Skole reddet.

Resen tilføier i sit Mss. om Herlufsholm, at han selv har seet Bordet med den hemmelige Skuffe. Boesen, Herluf Troles Levnet og Bedrifter. Kbh. 1780. 166. Pontop. Ann. Eccles. Daniæ. III. 447-48. Danske Atl. III. 31. Hofm. Esterr. I. 178. H. B. Melchior, Hist. Esterr. om Herlufsholm. Kbh. 1822. 94. J. Møller, De to Holme. 51. Jung, Theorie der Geisterkunde s. 116. 93, fortælles et lignende Sagn om Schwedenborg.

II.

I Skolegaarden paa Herlufsholm staae to, gamle Træer, en Poppelpiil og en Aß, og i Discipelhaven et tredie, nemlig et gammelt Fyrretræ. Om disse Træer fortæller Sagnet, at de ere der plantede af de tre, første Disciple, som vare paa Herlufsholms Skole.

Melchior tilføier (Esterr. om Herlufsholm 402) "saameget er imidlertid vist, at deres Alder gaaer meget langt tilbage i Fortiden, og at det si er urimeligt at antage dem for omtrent jevnaldrende med Skolen."

 Gisselsfeldt.

I.

Der var engang i fordums Tid en rig og velansæet Mand, ved Navn Peer Stud. Han byggede Gisselsfeldt og Ballø og gjorde derimellem en Gang under Jorden. Da der paa Grund deraf engang blev talt om ham ved Hove, forlangte Kongen, at see denne Mand, og der gik da Bud, at han skulde komme. — "Hvad hedder du?" spurgte Kongen ham, da han treen ind. "Mig kalder man Peer Stud" —

gav han til Svar, "men jeg har bygget Vallo og Gisselsfeldt og derimellem gjort en Gang under Jorden!" Da svarede Kongen ham og sagde: "Saa skal du herefter kaldes Peder Dre!"

II.

Paa den Tid, da Peder Dre byggede Gisselsfeldt, byggede hans Kone Vallo, og indgik de Væddemaal om, hvo af dem der først vilde blive færdig. Dette lykkedes Peder Dre, og da han var færdig, steg han op i det nordre Taarn og raabte med saa vældig en Stemme over ad Vallo til, at Taarnet deraf fik en Rævne, som skal kunne sees den Dag idag.

Rask's Møestkabsl. 1839. 513.

III.

Ihvorvel samme Peder Dre stod høit i Kongens Gunst, falbt han dog omsider i Unaade og laae i aaben Feide med Kongens Udsendte. Engang maatte han længe holde sig skjult i en dyb Kjelber under Borgen, og denne hedder endnu Peder Dres Kjelber; men paa det Sted udenfor Broen, hvor Veien fører til Borgporten, var der dengang et stort Uføre, og i dette omkom alle de Ryttere tilhobe, der var udsendte, for at fange ham.

Efterretninger om gamle Borge. I. 108.

Skovsgaard.

Paa Skovsgaard i Sørbymagle Sogn paa Sjælland boede engang tvende, fromme, fornemme Jomfruer, som lode

Kirkerup Kirke bygge. Den ene af disse hed Jomfru Jytte, og hun ligger begravet under Alteret i denne hendes Kirke. Om hendes Begravelse fortælles, at da Riget skulde føres fra Skovsgaard paa en Vogn, som blev trukket af fire Heste, blev det undervejs saa tungt, at Hestene ikke kunde drage det af Stedet, førend den Mark, hvorhenover det førtes, blev skienket til Kirken. Dette Stykke Jord tilhørte længe Kirken og kaldes endnu Jyttelund, eller Jytteholm, men er siden imod Godtgjørelse til Kirken igien lagt til Skovsgaard.

S. M. Beyer, Topogr. over Egilslemagle. 90.

Nyso.

Gaarden Nyso er bygget paa ni Søer og kaldtes derfor tilforn Nisøe. Herom er sagt, at Haven har kostet netop een Skilling mere at anlægge, end Gaarden at opbygge.

En anden Forklaring af Navnet anføres i Nexhøls, Bestr. over Stampenborg 132.

Jung og hans Frue.

Næved Stavreby paa Jungshoved findes en høi Banke, paa hvilken en Sørover, ved Navn Jung, havde et herligt Slot med Bolde og Grave. Denne Jung, af hvem Egnen endnu har Navn, havde den Sædvane, at han tog de største Mænd, han fandt der paa Egnen, med paa sine Røvertog og oplærte dem i Røveriet. Han eiede for-

uden dette Slot ogsaa et andet, som laa ligeoverfor paa den anden Side af Bandet, og kaldtes siden Dremands Gaard. Paa den Tid var en Bro lagt fra det ene Slots første Stokværk over til det andet, og gamle Mænd mindes, at have seet Spor deraf i deres Dypvært.

Hans Frue var hovmodig over al Maade, og meente det hartad en Umulighed, at hendes Lykke nogensinde kunde brikte. Engang gif hun i Hoieloft og trillede en Guldring mellem sine Fingre. Da kom just en Pige ind, og for at hovmode sig over denne, sagde hun: "Her kaster jeg denne Guldring ud i Graven, og saa sikkert, som jeg aldrig seer den igien, saa sikkert skal min Rigdom ei faae Ende!" Med disse Ord kastede hun Ringen ud af Binduet. Men der sad just paa samme Tid en fattig Fisker ved Graven og medede. Da han drog op, havde han en stor og kostelig Fisk paa Krogen, hvilken han bragte op paa Slottet; og da Rokken skar Fisken op, trillede Ringen ud af dens Indvolde og bragtes derpaa til Fruen. Da blev hun svarligen bebrøvet og mærkede vel, at for hende var intet Godt ivente. Og det gif hende ogsaa saare ilde, thi hun døde omsider i den ynkeligste Armød paa Jungshoved Hovmark ved et Gjerde, hvor man endnu viser Stedet.

Sagnet om Ringen, som gienfindes i Fiskens Bug, naaer op i den fjerne Oldtid. Det findes allerede i det indiske Drama *Saccontala* af Kalidas, og Herodot fortæller det om Polykrates. I det Følgende vil man finde et Sagn om Thimgaard og et andet om Fru Birthe paa Hiermisløvgaard, som gientage det, og D. Atl. VII. 158 fortæller det samme om Torsholt Slot under Haderslev. I *Dansk Penning-Magazin* 3 Aarg. 22-24 er et lignende fortalt om Gaarden Hastrup i Brads herred. Det fortælles og

faa i Norge: "Den overmodige Præstedatter." Fines Norske Sagn. 243. Ved Gastein i Tyrol fortælles det om Hr. Christopher Weitzmosers stolte Frue, s. Lud. Beschstein, Die Volksagen Desterreichs I. 117. Et andet lignende: Der Frauensand, findes i Grimm, Deutsche Sagen I. 323. Angaaende det i Sagnet nævnte Slot paa den anden Side Bandet, Dremands Gaard, erklærer Kepholtz i Beskr. over Baroniet Stampenborg II, at dette modsiges af de Dplysninger, han har forfattet sig. Sagnet er imidlertid nedskrevet, saaledes som en gammel Bonde fortalte det paa Nysø i Aaret 1818.

Dremands Gaard.

Anna Dremands Frue boede paa Dremands Gaard, men var i den hele Egn ilde anseet, formedelst hendes haarde Sind; thi hun lod sine Undergivne kaste i Fængsel, og vilde dertil ikke høre deres Forsvar. Men omsider gif det hende, som hun havde forskyldt; thi hun blev saa usselig, at hun maatte gaae omkring og slaes med Hundene og eiede Intet, undtagen en Leerkruffe, en Løffel og en Træsto. Tilslidst kunde Ingen komme hende til Hielp, og hun døde da ved et Gierde paa Marken, fortæret af Utoi.

Sparresholm.

I Sparresholms Have staaer et rundt Steenbord med hvide Pletter i. Marsagen til disse Pletter er den, at Sparre sidder jevnlig her om Natten og spiller Kort med gamle Benner og Bekjendtere. Men, naar han taber Spillet, bli-

ver han vreb og slaaer med knyttet Næve i Bordet, saa at der bliver Mærker af hans Fingre.

Kallunskoven.

Der boede engang i forbums Tid fire Brødre i Fyen, som hed Ubbe, Truels, Høyer og Gunner. Alle vare de af fornem Byrd, hvilket kan sees af gammel Digt og Biser. Truels boede i Truelse, og Alt, hvad han eiede, kom siden Byen til Bedste. Thi det var ham, om hvem en Bise meder, at hans trende Døttre ynkelligen bleve omkomne af Røvere, der de vilde høre Dittesang i Ddense *). Gunner boede i Gunnerse, og Høyer i Høibierg. Ubbe boede i Ubbesrub; han havde ingen Børn, men megen Formue. Gunner og Truels derimod havde mange Børn, men af Midler ikke synderligt, hvorfor de ogsaa laae om Borde med Ubbe, at han skulde testamentere sine Midler til deres Børn. Men saasom Ubbe ikke havde god Tro til dem, besluttede han, for at blive deres Begierlighed qvit, at bygge en Kirke. Der han nu var bleven meget gammel og formedelst høi Alder havde mistet Synets Brug, gif dette ham saare nær til Sind, og fortælles der, at, da han en Dag fik stor Lyst til at spise Kallun, tog et Dvindfolk, som han havde i Huset, en Hattefildt, efterdi hun ikke havde Kallun ved Haanden, og lavede deraf en Suppe, skar Filten istykker og satte det for ham. Og, da han ikke kunde tygge det, blev

*) Formodentligt henvises her til det Sagn, som i det Følgende fortælles om Pillegrimstencen paa Møen.

det ham af et lille Barn aabenbaret, hvad det var, hun havde sat for ham, og tog han sig dette Bedrag saaledes til Hierte, at han begav sig i St. Knuds Kloster og skienkede alt sit Gods til Klosteret. Heraf er det Ord kommet, at Ubberud Skov er givet til St. Knuds Kloster for et Kalluns Skjld, og er samme Skov siden den Tid ogsaa kaldet Kallunskov.

De andre Brødre, Gunner og Truels skienkede Alterbøgere til Kirken og deres Navne skulle findes derpaa. Sagnet findes saaledes fortalt i Præstebø. fra 1755. Hofm. Fund. V. 225. Suhms Samlinger I. 1. 89. Junges Chorographie 261.

Anderupgaard.

Dengang Anderupgaard i Lumby Sogn, i Fyen, var opbygget, og Fru Eiler havde forsamlet Egnens Folk til et glædeligt Reisningsgilde, kaldt Bygningen ud til alle Sider, fordi Bygmesteren havde forsømt at ankerbinde den. Dog blev den snart igjen opbygget, saaledes som den nu staaer.

Gyldensteen.

I.

Herregaarden Gyldensteen ved Bogenfse, i Fyen, heb i gamle Dage kun Enggaard. Men da den engang var tilsalg, kom en tydsk Herremand, for at kobe den. En af Gaardens Folk sagde da til ham, at den vilde blive dyr,

men han svarede, at det bekymrede ham kun libet, eftersom han havde saa mange Penge, at han vel kunde lade hver Steen i Gaarden forgylde. Deraf fik den siden Navnet Gyldensteen.

Rask's Noerfskabsl. I. 175.

II.

Til Herregaarden Enggaard, i Fyen, kom engang en Franskmand, som var flygtet ud af sit Fædreland med store Rigdomme, hvilke han førte med sig. Han havde ladet et heelt Skib med "Enefte Dukater", hvilke vare paa Glaster, for desbedre at kunne hemmeligen forsendes. For han kom til Danmark, skal han have søgt Tilladelse i adskillige andre Lande, om at maatte nedsette sig, hvilket alle vegne var blevet ham nægtet. Men i Danmark blev han modtaget, og da Kongen viste ham om at besee det Mærkværdigste, sagde han kun, at dette var ikke mere, end at han kunde lade det forgylde altsammen. Om Enggaard sagde han, at han kunde lade hver Steen forgylde, deraf fik den Navnet Gyldensteen. Selv blev han Greve af Gyldensteen. Om ham fortælles endvidere, at da han engang var i Kiøbenhavn med sine Rigdomme, laae der just et seilfærdigt Skib fra Frankrig. Paa dette Skib, hed det, skulde der være et stort Bal, og blev Grev Gyldensteen indbudet og tog imod Indbydelsen. Men just som han vilde gaae ombord, tog hans Tiener ham bagfra i Armen og holdt ham tilbage, sigende, at han skulde vel vogte sig. Dette Raad fulgte han til Lykke for sig, thi var han kommen ombord, var han bleven bortført.

Saaledes gaaer Ordet i Omegnen. D. Atl. III. 471 siger om Enggaard: "Endnu større blev Stedets Herlighed Aar 1720, den 1 October, da Enggaard og mere Gods blev gjort til et Lehngrevskab for Hr. Johan Henrich Huguetan", en fransk Flygtning.

III.

Johan Henrich Huguetan, Rigsfriherre af Dbyø, Greve af Gylbensteen, var tidligere en Banquier i Amsterdam, som under den spanske Successionskrig oftere maatte forstrække Ludvig den Fiortende med betydelige Summer. Omfiden blev det ham for meget, og han besluttede da, for at undgaae Kongen og hans strenge Fordringer, at flygte med Resten af sin Formue. Dette Forehavende skal imidlertid være blevet forebragt Ludvig den Fiortende, som nu tog andre Forholdsregler. Han lod ham nemlig ganske hemmeligt gribe i hans eget Huus og derfra kneblet bortføre i en Bogn, der skulde bringe ham til Paris. Denne Bogn skal uhindret have naaet indtil den sidste Station før Paris. Men her siges Ledfagerne i nogle Dieblikke at have forladt Bognen, hvori den arme Banquier laae fastbundet, og i denne Mellemtid skete det, at en Soldat af de danske Reietropper, som just havde sin Post der, kigede ind i Bognen og saae den fangne Mand, hvilket forekom ham mistænkeligt. Han gjorde derfor Ansrig, Bognen blev anholdt, og den Fangne befriet. At det havde været en dansk Soldat, som saaledes var bleven hans Befrier, dette skal Huguetan have taget til Hierte, og han besluttede af den Grund, at vælge Danmark til sit tilkommende Opholdssted. Der kiopte han sig Gaarden Enggaard ved Bogen og ophoiedes i Grevestanden under Navnet Gylbensteen.

Hindsgavl.

Iderst ude paa den Landtunge ved Lille Belt, hvor nu Gaarden Hindsgavl er beliggende, laa i fordums Tid et gammelt Slot af samme Navn. Lige over for dette Slot, paa samme Odde, skal dengang have ligget et Kloster og en Kirke, hvilken sidstnævnte er sunken ved en Begivenhed, som her skal fortælles.

Paa Hindsgavl Slot boede engang en Ridder, som havde en saare skion Datter. Til hende beilede to Riddere, af hvilke den ene var riig, men ugubelig, og den anden derimod var ædel og god, men dertil fattig. Den rige Ridder blev begunstiget af Faderen, men Jomfruen gav den fattige sit Hierte, og da hun ikke kunde vinde sin Faders Samtykke, besluttede hun, at tage sin Tilflugt til det nærliggende Kloster. Der stod hun allerede for Alteret, for at indvies til en Himmelens Brud, da den rige Veiler stormede ind i Kirken med sine Folk, for at udtage hende med Magt. Men hun flygtebe med Nonnerne tilbage til Klosteret, og i samme Dieblit sank Kirken med samt Ridderen og hans Skare, vanhelliget ved en saadan Besmittelse.

Juulskov.

Paa Herregaarden Juulskov, i Fyen, skal være et slemt Spøgeri. Der siges, at en af Gaardens tidligere Ciere har staaet i Pagt med den Dnde, ifølge hvilken han skulde tilhøre ham, naar der ikke længer var et grønt Træ

i Haven *). Men for at narre Fanden, plantede da samme Eier der i Haven et Lartræ, som altid er grønt, og saaledes blev Contracten omgaaet. Fanden siges imidlertid at have overført denne Pagt paa alle Gaardens følgende Eiere, og der maa derfor fredes om dette Træ, eller hvis det kom bort, strax sættes et andet istedet. For dog at have Tilsyn med, om det endnu er der, skal Fanden jævnligt indfinde sig, og i Havestuen, uden for hvilken Træet staaer, er der i Bæggen to, smaa Huller, giennem hvilke han har sin Gang, og som ikke kunne tilstoppes, ihvor ofte man end har forsogt derpaa.

Sandholt.

Gaarden Sandholt ved Faaborg, i Fyen, skal have sit Navn deraf, at ved dens Jorder ophøre de Sandbakter, som strække sig fra Middelfart, forbi Assens, henimod Faaborg **).

Paa denne Gaard har det engang tilbraget sig, at en fornem Frøken lod sig bedaaere af Gaardskarlen og blev ved ham med Barn. Da dette blev aabenbart, dømtes han til Døden, og hun til at see paa hans Henrettelse. Men for at hun kunde see ud til Galgebakken, blev der fra et af Gaardens Vinduer hugget en Abning i Skoven, hvorigiennem hun blev tvunget til at see, hvorlunde hendes Elsker blev ophængt. Siden den Tid kaldes endnu samme

---

*) cfr. Sagnet: Vorherres Strid med Fanden.

**) Rask's Moerskabsl. I. 183.

Åbning igiennem Skoven: Somfruhugget, og siges det, at man endnu stundom seer hende staae i Vinduet med stirrende Blik hen igiennem Skoven.

Skovsbo Kors.

I.

Paa Herregaarden Skovsbo i Fyen boede engang en Frue, som mistede Forstandens Brug og blev til en Ynk og Gru for Alle. Men som hun en Dag gik om i Marken, var det pludseligen for hende, som om Himlen aabnedes, og Guds Engle steg ned til hende. Fra samme Stund af, var hun igien ved Sands og Samling, hvorfor hun taknemmeligen lod reise et Kors paa det Sted, hvor hun havde haft denne Åbenbarelse. Dette Kors, som vedligeholdes af Gaardens Ciere, kaldes Fruens Kors.

Danske Atlas VI. 636 siger, at dette Kors skal være opsat af Anna Rønnow, Erich Hardenbergs Frue, til Taknemmelighed for sin Helbredelse.

II.

Paa Herregaarden Skovsbo, siger et andet Sagn, boede engang fire, adelige Frokener, af hvilke den ene var værfbrudden, og da det Onde dagligt tiltog, blev hun derover meget sorrhigfuld. Men en Dag, da hun gik i Marken, forrettede hun en andægtig Bøn, og strax mærkede hun stor Lindring og var inden kort Tid saa karst og sund som hendes Søstre. Da lod hun taknemmelig reise et Kors paa det

Sted, hvor Gud havde hørt hendes Bøn, og for sin Død bestemte hun en Sum Penge til Korsets Bedligeholdelse af Gaardens fremtidige Eiere. I lang Tid efterkom disse hendes Ønske, men omsider kom Gaarden til at tilhøre en Mand, som ringeagtede det gamle Trækors, og lod det henlægge til Brændsel. Da kom der stor Ufred over alt Folket der paa Gaarden, saa at Herremanden maatte lade opreise et nyt Kors, og da blev det atter roligt.

Om samme Kors gaaer det Ord, at den, som første Gang kommer der forbi, skal friste et lidet Uheld. Saaledes skete det, da Spanierne var i Tjen, at en Officer kom ridende der forbi med en af sine Kamerater. Da Officeren saa dette Kors, spurgte han, hvad det havde at betyde, hvoraf den Anden mærkede, at han ikke tilforn var kommet der forbi og forudsagde ham derfor et lidet Uheld. Og det skete ogsaa! Thi medens de endnu talede derom, red Officeren for nær ved et Træ og stødte derved Huen af Hovedet. Og da han derefter steg af Hesten, for at tage sin Hue op, og atter vilde stige tilhest, sprang hans venstre Stigboile.

Rask's Noerfskabsl. I. 44.

Fuglesang.

Præstegaarden i Berninge Sogn, Odense Herred, har, efter gamle Beretninger, tilforn været en Herregaard, kaldet Fuglesang. Her boede for to hundrede Aar siden en Enkefrue, som engang bortgav en Lykke fra Gaarden i Fadder-gave til Sognets Præst. Da hun nogen Tid efter, fik en

Twist med ham, fortrod det hende, at hun havde bortgivet samme Lykke, og nu gjorde hun sig al Umage, for at faae den tilbage. Men da Alt, hvad hun prøvede paa, var for-gieves, tog hun Livet af sig selv med en Kniv. Lykken kaldes den Dag idag Fruerlykke og er beliggende nær hos Gaarden, og den Kniv, hvormed hun tog sig af Dage, gientes i mange Aar i et Skrin i Berninge Kirke. Men, der Svensten fik samme Skrin at see, meente han, deri at finde en Skat, og skiondt der kun fandtes en Kniv, tog han dog den. Skrinet staaer maaske endnu paa Loftet over Baabens-huset i samme Kirke.

Præsteb. 1655. Hofm. Fund. V. 224. D. Atl. VI. 542.

Brahesborg.

Herregaarden Brahesborg, i Fyen, skal tilforn have staaet paa den Mark, som kaldes "Bispen" *), indtil Hr. Jørgen Brahe flyttede den hen til det Sted, hvor den nu staaer. Men paa "Bispen" er det siden den Tid ikke rigtigt, og kommer man der forbi ved Nattetid, seer man stundom farende Ild og andet Ufærd.

Da Hr. Jørgen Brahe byggede Gaarden, hvor den nu staaer, formanede han flittigt Arbejderne, at de skulde arbejde trofast, og naar de da sagde: "Vi ville bygge saa, at Gaarden skal staa for Eder og Eders Børnebørn!" svarede

*) Navnet Bispen skal være "Bisbo" som nævnes i Bedel Simonsens Hagenstov. 64.

han: "J maa bygge saa, at den kan staae til Verdens Ende!"

D. Atl. III. 497.

Lvidevad Slotsbanke.

J Ronningesogn, i Fyen, ligger en, af Grave omgiven, Banke, som kaldes Lvidevad Slotsbanke. Paa denne Banke har engang i den henfarne Tid staaet et herligt, gammelt Slot; men da det engang blev beleiret, forraabte en Pige det i Fiendens Bold, idet hun, efter Aftale, satte Lys i et Vindue i den Fløi, hvor Slottet var svagest befæstet. Siden blev det nedbrudt, og af dets Stene ere Kolsfied og Ellinge=Kirker opbyggede.

Ronninge Søgaard og Veilegaard.

Under den Krig, som Kong Frederik den Anden førte mod Svensken, udbad en Skomagersvend, ved Navn Olde=land, sig Tilladelse, at være Capet imod Fienden, paa det Vilkaar, at han skulde staae sin egen Hazard. Og der dette var blevet ham tilstaaet, gjorde han saa anseeligt Bytte, at han derved blev en holden Mand og byggede Ronninge=Søgaard i Nasum Herred og Veilegaard i Salling Herred, i Fyen. Men til Tegn paa, at han tilforn havde været Skomagersvend, lod han paa Fløiene anbringe Skiffelser af Skomagerlæster.

Præsteb. af 1755, hvor der tilføies: "Fløiene paa Kønninge Søegaard ere alle giorte efter Façon af en Skomagerlæst, hvoraf der ere mange; men paa Veilegaard findes nu (1755) ikkun en eneste af samme Façon, som sidder over Porten af Ladegaarden." I Hofmanns Fund. V. 253. D. Atl. III. 475. Ibid. 594. Ibid. VI. 633, hvor disse Mærker henføres til Caspar Markdaner, som var gift med en Oldeland, hvilket ogsaa stemmer med det foranførte Sagn (Pag. 131) om Caspar Markdaner, hvis Moder var en Skomagerdatter.

Mielstrup.

I Sundsherred, ved Ollerup, i Fyen, ligger Herregaarden Mielstrup. Denne Gaard skal i gamle Dage have været et Kloster, og man har i dens Mure oftere fundet Menneskebeen. I Baggaarden, i Muren tilhøire, skal der være indmuret en grøn Steen, hvorpaa et Helgenbillede, og til den skete tilforn, hvert andet eller tredie Aar efter Papi-feriets Affjæffelse, Balsarter af Munke, som kom der til Stedet, for at forrette deres Andagt, hvorefter de ufortøvet vandrede bort igien, uden at ville komme ind eller nyde nogen Bedersvægelse. Saaledes skete det i mange Aar. Til sidst kom en gammel, graahærdet Mand engang derhen, som forte en Dreng ved Haanden, og viste ham Stenen i Muren, forklarede ham, hvad Munkekrift deri er indgravet og gif bort igien. Siden den Tid kom der ikke flere Munke til Gaarden.

D. Atl. III. 577. Præsteb. 1755: Magister Bredsdorff skriver desangaaende i sin Indberetning: "Der menes, at den (Gaarden) i de papistiske Tider har været et Kloster. Det, som meest be- styrker mig i denne Mening, er, at der udenfor Porten, naar man

"kommer ind i Baggaarden, Kæder paa hoire Haand oppe i Muren
 "en grøn Steen, ungefæhr $\frac{1}{2}$ Alen høi og $5\frac{1}{2}$ Tomme bred, af Façon
 "næsten som en Huns-gavl; saavidt jeg kan see, er den af Vottes
 "mager Leer, med en tyk, grøn Glasfering over, hvorudi midt paa
 "ligger et Billede paa Knæ med oprakte Hænder for et Træ eller
 "Blomster." — Ovenned kommer en Engel med en Krone og holder
 "den lige over Hovedet af Billedet; bag samme Billede er ligesom et
 "Huus med Dør paa, og rundenom Stenen oventil, hvor den er
 "indfattet i Muren, ere nogle Zirater som Blomster. Om denne Steen
 "skal forestillte Frelserens Bøn i Urtegaarden, eller om det er en papi-
 "stift Helgen, der er afbildet, veed jeg ikke." J Bircherod, Hist.
 natur. etc. (Havniæ 1723) siges, at Nielstrup skal forud have væ-
 ret et Nonnekloster; at en Nonne der skal være blevet indmuret, og
 at der uden paa Muren sees en Afbildning af en Jomfru, som knæler
 for et Alter.

St. Jørgens-Gaard.

Nær ved Svendborg ligger St. Jørgensgaard, be-
 staaende af Kirke, Kloster, Præstegaard, et Hospital og en
 Gaard. Dette Steb har Navnet St. Jørgens-Gaard af
 følgende mærkværdige Begivenhed.

Der var i gamle Dage ved Nyborg et Tempel, i hvilket
 en frygtelig Drage opholdt sig og derfra udgik at ødelægge
 Landet trindt om. Hver Dag krævede dette Uhyre et Menneske-
 offer, saa at det ved Lodkastning blev afgjort, hvem der
 skulde offres, og herfor var Ingen fritaget uden Kongen og
 hans Slægt. Men i denne dybe Glendighed blev Folket
 snart misundeligt over, at Kongens Huus skulde være mere
 skaanet, end Andres, og det kom omsider saavidt, at han
 maatte give efter, og Loddet faldt nu paa hans eneste Datter.
 Da udsatte han en Belønning af sit halve Kongerige til den,

som kunde overvinde Dragen og rybde den afveien. Nu fremstod Ridderen Hr. Jørgen som Prindsessens Redningsmand. Først forsøgte han, at dræbe Dragen, ved at lægge forgiftede Rager for den, men det hjalp ikke. Da besluttede han, at gaae løs paa den, og dette gjorde han med saa stor Mandhaftighed, at Uhyret maatte vige tilbage lige til Svendborg. Der, i en lille Lund, kom det til en vældig Kamp, i hvilken Ridderen dræbte Dragen, og paa dette Sted findes endnu Spor af Kampen, idet nemlig intet Græs vil gro paa de Steder, hvor Dragen har udgydet sit giftige Blod. Da Kampen saaledes var endt, afflog Ridderen den udsatte Belønning, kun betingede han sig, at der paa samme Sted skulde opbygges et Kloster, hvor der hver Morgen, Middag og Aften skulde ringes med Klokkerne og Bønner opsendes for Ridder Jørgen, der med Guds Bistand havde befriet Landet fra dette Uhyre.

Endnu sees paa en Klokke i Kirkeetaarnet en Afbildning af denne Kamp, og paa Herregaarden Lyfkesholm var der tilforn et gammelt Maleri *), forestillende St. Jørgen, som i Kongens og Folkets Nærværelse rækker Dragen de forgiftede Rager.

Ogsaa paa den ligeoverfor liggende D, Laasinge, har St. Jørgen været i stor Anseelse, saa at hans Billede, udskåret i Træ, var ophængt der i Kirken, og det er ikke mange Aar siden, at der endnu hos Bonderne der paa Den fandtes gamle Sølvskeer, hvorpaa var udgravet disse Ord: "Hjelp, Hr. Jørgen! Hjelp os!"

*) Dette Maleri skal, efter Ras's Møestkabsbl., l. e., nu tilhøre Hr. Pastor Warfoed i Jordløse.

Kast's Moerskabsl. 1839. 443. Pontopp. Theatr. Dan. 179. D. Atl. III. 535. Sagnet's Oprindelse er bekendt nok. Almuen er ved Helgenbillederne af St. Georg i Kirken og paa Klokken ledet til at flytte Scenen lidt nærmere. St. Georgs Kamp med Dragen mellem Beirut og Tripoli i Syrien (Arviu's Reise II. 383) er her bragt i Forbindelse med de græske Sagn om Minotaurus og om Perseus og Andromeda. En anden Kamp med Lindorme er allerede fortalt i det foregaaende om Familien Lindenroth, og flere deslige vilde følge.

Fiussemose- og Borre-Slot.

Ved Maribo, paa Volland, laae engang tilforn to Slotte, Fiussemose- og Borre-Slot, hvilke tilhorte en Herremand, ved Navn Jens Grim. Engang blev han overfaldet af Lybekkerne, som længe beleirede disse to Gaarde, uden at kunne tage dem, indtil dette omsider lykkedes dem ved Krigslist. Hr. Jens Grim havde nemlig paa en Spadseretour tabt sin Kniv, og den blev fundet af Lybekkerne, som formummede sig og gif til den Gaard, hvor de vidste, at Jens Grim ikke var, viste Kniven frem, som Tegn paa, at de skulde indlades, og saaledes overfaldt de Besætningen.

Danske Atlas VI. 488.

Thimgaard.

I.

Hr. Peder Gyldestjerne, Rigets Marsk, var forelsket i en adelig Dame og begierede hende tilægte. Men hun

var overmodig og sagde, at hun først da vilde give ham sin Haand, naar han kunde bygge en Gaard der, hvor hun vilde anvise ham Stedet. Hr. Peder Gyldestierne indgik i Beddemaalet, men Frøkenen tog af sin Finger en Ring og kastede den ud i et Uføre, sigende: "Saa umuligt, som det "er, at jeg vil faae den igien, saa umuligt vil det være for "Eder, at sætte Bygning her!" Dog skete det, at Ringen siden blev fundet i en Fisks Indvolde, og det lykkedes ogsaa Hr. Peder, at opbygge Thimgaard paa det samme Sted.

Rødsfow, Thimgaards Beskr. 126. Sagnet om Ringen, som bortkastes og findes igjen, er allerede omtalt (Pag. 261). I et følgende Sagn om Gaarden Rørlund forekommer den samme Frierihistorie mellem Hr. Ludvig Runk og Ellen Marsvin.

II.

Lommeret til Thimgaards Ladebygning er hugget til i Norge. Da det var færdigt, reiste Bygmesteren ned til Jylland, hvorhen Mestersvenden ønskede at følge ham. Men da dette blev ham negtet, hevnede han sig, ved i Mesterens Fraværelse at forandre alle Mærkerne. Derfor, da det siden var sendt ned til Jylland, kunde Mesteren ikke finde Rebeberi og maatte for egen Regning tilhugge det paany. Derfor seer man endnu saa mange Huller og Forhugninger beri, og kan det deraf skjønes, at det har været bestemt til en langt større Bygning.

Rødsfows Beskr. over Thimgaard. 130.

III.

Paa Thimgaard havde Hr. Peder Gyldestierne tolv Hofmandskarle. Dem gav han hvert Aar et stort Gilde,

og paa den Dag maatte de brydes Mand mod Mand og prøve Styrke. Langsmed Kirkeveien, Best for Ladegaarden, laae tolv, store Kampesteene i Raad, med henvend atten Alens Mellemrum. Paa disse tolv Stene stode de tolv Hofmandskarle og gjorde Parade, naar Herren kiorte til Kirken.

Ibid. 121.

IV.

Den største Klokke, som findes i Jylland, hænger i Thimkirke. Da Hr. Peder Gyldenstjerne engang var paa et Krigstog i Sverrig, kom han til en Kirke, hvor han saae to, skionne Klokker, som han fik Lyst til at føre med sig. Men da han ei vidste, hvorlunde han skulde faae dem ufsadte ned af Taarnet, gav en svensk Bonde ham det Raad, imod at han maatte love, at forsørge ham hans Livstid, at han skulde lade store Dyrger af Sand kiøre hen under Taarnet og da nedstyrte Klokkerne deri. Saaledes gjorde han og fik Klokkerne ned. Men da nu Bonden meldte sig hos ham, fik Hr. Peder ham Raaden giennem Livet, sigende: "Der har du dit Livsbrød, thi du est en Forræder mod dit Fædreland!" Dog understøttede han Bondens Kone og Børn og gav dem en Sum Penge. Da Klokkerne vare indskibede, for at føres til Thimgaard, hændte det sig, at Skibet underveis stødte an ved Nymindegab, saa at man blev nødt til, at kaste den ene Klokke overbord; men den anden kom til Thimkirke og er endnu der.

Ibid. 136.

V.

Engang, da Kong Christian den Tredie var i Jylland, kom han til den By, som nu hedder Ringkiøbing,

men tøvede dog, Øst for, paa en Hvi, medens hans Tienerne var i Byen, for at bestille Herberge til ham. Denne Hvi hedder endnu deraf Kongens Hvi. Men Tjenerne kom tilbage med den Beseed, at der i den hele By ikke var tækkeligt Huusly at finde. Da udbød Kongen, at det maatte da vel være en "ringe Kiøpping", og deraf fik Byen sit Navn. Da besluttede Kongen, at drage til Thimgaard, hvor Hr. Peder Gylbenstjerne tog vel imod ham og hele hans Følge og beverte dem paa det Bedste. Af Kongen udbød han sig den Raade, at han vilde tøve paa Thimgaard, indtil de fik tomt det Dreho ved ~~med~~ Viin, som laae i Kielderen. Dette lovede Kongen, men ihvormeget de end drak, blev Fadet dog ikke tomt, hvorover alle høiligen undrede sig. Omfider aabenbarede Hr. Peder Hemmeligheden, idet han viste et andet stort Viinfad, som laae bag et Skillerum, giennem hvilket der gik et Rør til Dreho vedet, saa at dette ikke kunde blive tomt, eftersom man altid helbede Viin ind i det andet. I den yderste Kielder mod Øst under Thimgaards Hovedbygning sees endnu denne Skillevæg, og viser man der Stedet, hvor Dreho vedet og Viinfadet have ligget. Endvidere viser man og endnu "Kongens Kammer", som er det yderste Kammer imod Øst i det andet Stokværk.

Ibid. 116.

VI.

Medens Kongen var paa Thimgaard, førte han en Dag omkap med Hr. Peder Gylbenstjerne fra Thimgaard til Thim-Kirke. Men Hr. Peder vandt, og da han førte

forbi Kongen, raabte han: "Pyt!" hvoraf det Ordsprog er kommet: "Pyt! sagde Peer til Kongen!"

Ibid. 171.

VII.

Da Knud Gyldestjerne var hjemkommen til Thimgaard, efterat være løsladt af det Fængsel, hvori han havde siddet med sin Broder, Torben Dre, formedelst dennes Kiærlighed til Dyvete, Kongens Frille, var han saa fuld af Harm over den ubillige Medfart og de haarde Gienvordigheder, han havde lidt, at han lod denne Qvindes Billede udhugge paa en Steen og samme henseette ved Indgangen i Porten med den Befaling, at hans Hofkarle skulde spytte derpaa, ja vel endog gjøre det, som værre er, saa tidt de ginge der forbi.

Rødsfjows Beskr. over Thimgaard. 119. D. Atlas V. 863 siger om Thimgaard: "Paa Gaarden skal endnu findes Stykkerne af en stor Steen, hoorpaa har været udhugget et Fruentimmers Billede med nogen ældgammel Skrift."

Vosborg.

I.

Hr. Niels Bugge paa Hals, som levede paa Kong Baldemars Tid, lod i Ullerup Herred, i Ringkjøbing Amt, opbygge den Gaard Vosborg ude i Fiorden for Besterhavet. Da Bygningen var tilendebragt, vilde han forvise sig om, at den var vel bygget, og lod han derfor, strax som Bygmesteren havde taget Afsked og neppe var en halv Mil

horte, en Svend ride efter ham og tilraabe ham, at Bygningen var ved at falde. Dersom han da saa sig om i Tvivl, havde Svenden Ordre, at nedhugge ham paa Stedet. Da Svenden nu havde indhentet Bygmesteren, raabte han efter ham: "Mester! Mester! Taarnet helber!" Men Bygmesteren svarede ganske roligt og uden at vende sig: "Iffe helder Taarnet nu, thi trofast har jeg bygget det; men sig Eders Herre, at der skal komme en Mand fra Nordvest, indsvøbt i en blaa Kappe, og han skal vel faae Taarnet til at hælde!" Og saaledes skete det ogsaa, da Vesterhavet, to hundrede Aar derefter, nødte Hr. Prebiørn Gyldestjerne til at flytte Gaarden.

Miscell. Rostg. No. 25. 338. I Nodskows Beskr. af Thimgaard. 123, fortælles dette Sagn om Thimgaard.

II.

Da Hr. Prebiørn Gyldestjerne, som ovenfor sagt, maatte flytte Vosborg, gav han Befaling at nedbryde Skierm Kirke, som stod paa Tornbustbakken ved Skierm Bro og horte til Nørre Vosborg, for at benytte Stenene til Storbuset. Men der var Ingen, som dristede sig til at bryde den første Steen løs paa Kirken, undtagen Ladefogden til Vosborg. Men det gif ham ogsaa ilde; thi den samme Nat hængte han sig. Da man nu ikke vidste, hvorledes man skulde blive af med hans syndige Legeme, blev det omfider bundet paa to Dvier, hvilke man lod gaae, hvorhen de selv vilde. Først gif de over Skierm Bro henad Sandgaardene til; der bleve de staaende en Stund, og da de bleve drevne bort derfra, gif de ad Rorsgaard til, og der

sank de i Jorden. Endnu sees paa dette Sted to Huller i Jorden, og stundom om Natten brænder der en klar Lue.

III.

Paa Tornebusk-Bakken, hvor, som fortalt, Skierm Kirke var blevet nedbrudt, vilde der siden aldrig groe nogen Sæd, og hvergang man forsøgte at opploie dette Sted, brak Plovjernet itu. Derfor er der endnu paa dette Sted en ufrugtbar Plet, som aldrig ploies. I mange Lieder laae Alterstenen der paa Bakken, og det er sagt, at en lille, sort Hund hver Nat sad der paa Stenen.

Engang var der Lystighed paa Nørre-Tang, og der blev druffet overmaade. Iblandt Giesterne var der en Mand, som havde været Korporal i den svenske Krig, en slem, ugudelig Krop, og da han hørte fortælle om denne underlige Hund paa Alterstenen, sagde han, at den turde han vel binde an med. Han gif da til Tornebusk-Bakken og tog sin lille Datter med. Da han kom derud og saae Hunden, snertede han den med sin Pidsk, sigende: "Bil du fort, du forte Satan!" Men Hunden vandt sig som en Snog op om ham og blev større og større, saa at Korporalen i sin Angst bad til Gud om Frelse af denne svare Nød. Men det hialp altsammen Intet. Hunden blev tilsidst saa stor, at han ikke længer kunde see dens Hoved, men da falbt hans lille Datter paa sine Knæ og bad om Naade for ham. Nu forsvandt Hunden, og Korporalen blev saa glad, at han, til Tak for hendes kraftige Forbøn, gav sin Datter en ny Kiøle og forbedrede sig kiendeligt i Fremtiden. Senere er Alterstenen flyttet og ligger hos Teglværket ved Vosborg.

IV.

Paa den Tid, Hr. Niels Vendelbo, Hr. Bugge paa Halb, hans Svigersøn, eiede Vosborg, kom engang en Urtegaardsmand til Gaarden, og forlangte, at komme der i Tieneste. Men Hr. Vendelbo afviste ham, sigende, at han alt havde kostet saa mange Penge paa Vosborg, at det vel nu var fornødent at spare. Da gav Urtegaardsmanden til Svar, at, om han vilde tage ham i sit Brod, da skulde han udsaae to Sædearter, som aldrig skulde udgaae. Ved at høre dette, tog Hr. Vendelbo imod ham, og han saae da Rummen og Hvidlog, saa at disse Urter endnu den Dag idag groe rundt omkring Gaarden.

V.

Senere kom Vosborg under Hr. Hendrik Leth. Han var en haard Mand mod sine Undergivne og en stor Plage for Bønderne. Derfor fandt han heller ikke Ro i sin Grav, da han var død, thi hver Nat kom han kiørende over Vindebroen i en Karreet med sex, sorte Heste for, og først, naar han havde været omkring i alle Bærelserne paa Gaarden, kiorte han atter bort. Derved stete det, at Vindehunden, som stod paa Broen, hver Morgen fandtes hængende i sin Kænke ud over Rækværket. Men omsider kom Præsten Hr. Skov til Hiælp, og han nedmanede Hr. Hendrik Leth ved Vindebroen.

Baargaard.

I.

I Baar Sogn, Jerølev Herred i Vendsyssel, ligger en skøn, gammel Herregaard, Baargaard. Den er bygget

af Fru Ingeborg Scheel. Denne Fru Ingeborg skal have været saa gierrig og saa knap paa Tiden, at naar hun om Søndagen fiorte til Vaar Kirke, der kun ligger et lidet Stykke Bei fra Gaarden, havde hun sin Rok hos sig i Bogen. Men hun var ogsaa haard-mod sit Lyende og plage det ved alle Veiligheder. Derfor har hun ingen Ro i sin Grav, og ofte seer man hende sidde i et Ufore, som kaldes "Pulsen", og at rebe sit lange, ubslagne Haar med en Guldkam. Juleaften fører hun, under Hundenes Lyden, med sex Heste for sin Karm over Vindebroen ind i Borggaarden, og man kan da see Ilden gnistre af Hestene. Andre fortælle, at hun er manet ned i "Pulsen", fordi hun var ond mod sin Mand. Hver Nytaarsnat gaaer hun et Hanesied henimod Gaarden, og naar hun naaer hen til den, da skal Baargaard forgaae. Neden under Hovedbygningen findes hvælvede Kielbere, hvoraf en bærer Navnet "Rous Kielber." Der maa man hver Julenat lægge et Knippe Halm, hvis man ikke vil, at Gaarden pludseligt skal gaae under. Om Morgenens derefter seer det da ud, som om en Hund havde ligget i Halmen.

Saaledes fortælles Sagnet i Beckers Dron. IV. Iste Hefte 74-75, hvor Gaarden tillige er forteligen beskrevet. De to følgende Sagn ere Varianter, saaledes som de ere meddeelte fra Jylland.

II.

Paa Baargaard boede for mange Aar siden en Frue, ved Navn Fru Ingeborg. Hun var Enke efter en Scheel, om hvem det siges, at han nogle Aar før sin Død svigagtigen fravendte Agersted By nogle Enge, som endnu ligge

under Baargaard, men den Dag idag kaldes Agersted-Eng. Men havde Herren været ond mod Bønderne, saa var Fruen det end mere. Engang kørte hun paa sin Mand's Dødsdag til Kirke og sagde undervejs til Kudsten: "Jeg gad vel vide, hvordan min salig Mand nu har det!" Dertil svarede Kudsten, som hed Claus, og var en forslagen Karl: "Ja, Naadigfrue! det er ikke godt at sige; men han lider vist ikke af Kulden, thi det er vist varmt nok, hvor han er!" — Derover blev Fruen saare fortornet og truede Karlen paa Livet, saafremt han ikke, inden den tredie Søndag derefter, havde skaffet hende Bud fra den salig Herre, hvorlunde han havde det. Claus Kudst, som vel kiendte Naadigfruen, at hun holdt Ord, naar hun lovede noget Ondt, besluttede da først, at tale med Præsten i Albet, som var saa stiv i sin Bog, som nogen Bisp, og forstod baade at holde Folk i Graven og at vise igien. Men da denne Præst havde taget sit Sødskendebarn paa Raad i denne Sag, bleve de enige om, at dette Stykke Arbejde dog nok vilde overgaae hans Kræfter. Til Lykke havde Kudsten en Broder, som var Præst i Norge, og til ham vilde det være sikkrere at søge Raad, efter som Præsterne i Norge ere endeel klogere i de Ting, end alle andre. Claus begav sig da paa Reisen til Norge og traf der Præsten, som strax tiltalede ham med de Ord: "Velkommen Claus! du maa nok have det hedt, siden du kommer til mig!" af hvilke Ord Kudsten strax mærkede, at hans Broder vidste, hvordan det havde sig. Næste Dag bad Claus ham om Raad og Hiælp, og denne svarede, efterat have betænkt sig: "Vel kan jeg tvinge din døde Herre til at indfinde sig, men det er en farlig Sag, dersom du er

"ræd for ham, thi du maa selv sige ham dit Grinde!" Det blev nu besluttet, at de den næste Nat Kl. 12 vilde gaae ud paa en Korsvei i en stor Skov og mane ham frem. Da de paa den Tid stode der paa Stedet, begyndte Præsten at læse, saa at Haarene reiste sig paa Kudskens Hoved. Strax hørtes en forfærdelig Stoi, og en gloende rød Karreet, med Heste, som sprudlede Ild til alle Sider, kom kiørende giennem Skoven og holdt stille der, hvor de stode. Da kiendte Claus sin Herre igien, ihvorvel han var gloende rød. "Hvo vil tale med mig?" brølte Herren ud af Karreten. Claus tog sin Hat af og sagde: "Jeg skulde hilse Raadigherre fra Raadigfruen og spørge, hvordan han har haft det, siden han døde?" — "Stig hende," svarede Herren, "at jeg er i Helvede, hvor der ogsaa bygges en Stoel til hende; ifkun det sidste Trin mangler endnu! er dette lagt, da bliver hun hentet, saafremt hun ikke tilbagegiver Agersted-Engel! Men til Beviis paa, at du har talt med mig, giver jeg dig denne min Trolovelsesring, som du kan vise hende!" — Da hvistede Præsten til Kudskten, at han skulde ræffe sin Hat frem, og i samme Stund faldt Ringen i Hatten, men brændte Hul derigiennem og faldt paa Jorden, hvorfra Claus tog den op. I det næste Dieblif var Vogn og Heste faret bort og forsvundet.

Paa den tredie Søndag stod Claus udenfor Baar Kirkegaard, da Fru Ingeborg kom kiørende. Da Raadigfruen saae ham, spurgte hun strax, hvad Budskab han havde at bringe. Nu fortalte Kudskten, hvad han havde seet og hørt, gav hende derhos Ringen, den hun kiendte igien. — "Godt," sagde hun da, "du har reddet dig Livet! Skal jeg

"være hos min Mand, naar jeg er død, da faaer det saa "at være; men aldrig giver jeg Agersted=Engen tilbage!" — Kort Tid efter var der stor Stads i Vaar Kirke, da Naadig=fruen blev begravet, men hun vændte snart om Matten tilbage og afftedkom en saadan Ufærd i Borgegaarden, at Mølleren og Kollegiesterne lob til Albet, for at hente Præsten. Han kom, læste over hende og fik hende manet ud af Gaarden, hen i et Rier tætved, "Pulsen" kaldet. Men længer kunde han ikke faae Magt med hende, saa at han omsider maatte tillade hende, hvert Aar at flytte sig et Koffettrin nærmere mod Vaargaard, og siges det, at naar hun engang paa denne Viis, naaer op til det Sted, hvorfra Præsten brev hende, saa skal Vaargaard forgaae. Paa det Sted, hvor hun blev manet ned i "Pulsen", groer der aldrig et Græsstraa, og paa de affvedne Striber i Marken kan man see, hvormange Koffettrin, hun nu har gjort.

III.

Paa Vaargaard boede engang et Herkskab, som ved alstensk Udsugelser og Mishandlinger paadrog sig alle Bon=bernes Forbandelse. Herremanden døde pludseligt midt i sine Synder, men Fruen fremturede i hans Fodspor og var hartad værre, end Manden havde været. Hun var dertil saare mistroisk og begierlig efter at vide, hvad der taleedes i Borgestuen. Derfor lod hun hemmeligen indrette et Rør, som fra hendes Kammer gik derved, og ved Hiælp af dette blev hun dælagtig i mange Kvotaler over sig selv og over salig Herren. En Aften hørte hun blandt andet Stubsten prale af, at han ikke var bange for at giøre en

Reise over i det evige Liv, for at høre, hvordan det stod til med den naadige Herre. Dette kom hende tilpas, og hun lod da Kudsten kalde til sig, foreholdende ham, hvad han havde sagt, hvilket hun nu befalede ham at fuldføre, saafremt han ikke vilde udsætte sig for alt det Onde, hvormed hun truede ham. Længe vidste den arme Kudst ikke, hvordan han skulde bære sig ad, indtil en klog Kone, hvem han betroede sin Nød, stævnebe ham, at indfinde sig alene en Aften med et Stykke Kride og et Brød ved nogle bundløse Vanddamme, Gaaselunerne kaldet. Der mødte han paa den bestemte Tid Konen, som nu bad ham at være ved godt Mod, tilstoppede hans Mund, Næse og Dren, og fastede ham derpaa ud i det bundløse Kiær. I lang Tid sank han dybere og dybere; tilsidst tabte han Bevidstheden, og faldt som i en Slummer. Men da han igien vaagnebe, stod den gamle Kone hos ham paa en stor, grøn Eng, hvor der var en lang Lindeallee. "Nu er vi ved Maalet!" sagde Kvinden, "Spiis nu, og gjør dig tilgode, at du kan have Kræfter til Hjemreisen!" Strax hortes der en Susen og en Brusen. "Der kommer Greven!" sagde hun, "gaae ham nu imøde, og meld dit Grinde!" Da saae Karlen, at Greven kom kiørende op igiennem Alleen med sex, sorte Heste for en sort Karreet, og gif han da frem, for at blive seet af sin gamle Herre. Dette skete ogsaa, og da Bognen holdt, spurgte Herremanden: "Hvad Grinde bringer du mig fra Baar?" Dertil svarede Karlen: "Den naadige Frue befalede mig, at sige naadige Herren: •

"Jeg vandrer i min Husbonds Veie,

"Jeg sover ene paa hans Leie.

"Hvor est du henne, Husbond min,
"Alt med din Krop og Sielen din?"

Da Herremanden horte dette, tog han en Ring af sin Finger, gav den til Kudsken, befalende ham, at give den til Fruen, som et Legn paa, at de havde talet sammen.

Derpaa sagde han til Kudsken:

"Naar du kommer til Braae,
"Da til min Frue du gaae!
"Siig hende, at du mig saae
"Hernede imellem Dæ'le
"Som mig stedse qvale.
"Mig piner og plager den Fæle!
"Siig, om hun vandrer den Wei, jeg gif,
"Og piner de Bønder, hvis Velstand jeg sil,
"Hun kommer til Helved med Krop og Siæl!
"Hu! Hu! Hu! hvor her er fæel!
"Ja, sig til min Hustru, hun giver igien
"Den Eng, jeg tog fra Niels Pedersen!
"Betal Peder Chreen for et Barnemord,
"Og Nielses Enke for Rosejord,
"Giv Mogens tilbage sit Agerjord,
"Og sørg for hende, med hvem jeg drev Hoer,
"Giv Albret igien sin Gaard og Grund,
"Og Peder tilbage den grønne Lund.
"Lad Alle og Hver see Det og Stiel,
"At frelses kan min arme Siæl!"

Da Greven havde udtalt disse Ord, kom en Flok Dævle med stor Støien. Hestene forvandledes til gloende Drager, der udspejede Ild og Luer, saa at Karlen ved dette Syn faldt i Besvimelse. Da han derefter kom til sig selv igjen, laae han paa en Eng ved Gaaselunerne, og det fandtes, at han havde været borte i fulde tre Maaneber. Nu

kom han da tilbage til Vaar, gav Fruen Ringen og sagde, som det var ham befaleet.

Men hun svarede dertil:

"Hierte Mand, det ondt mig gjør
 "For min gode Fierding Emør,
 "Og de Beder, Faar og Grise,
 "Dem jeg gav Hr. Peder Bise,
 "For at fæste dig lidt Lise.
 "Dog da Præsten ei er lærd
 "Bønderne — — —
 "Jeg kan bruge deres Penge,
 "Gaarden skal ha'e opredt' Senge!
 "Fanden med et Barmord!
 "Skidt med Mogen's Agerjord!
 "Jeg kan ei mig lade hænge
 "For de Wælers grønne Wænge.
 "Der, hvor Husbond min er heene,
 "Kan mig ogsaa Døden sende!"

Hun fremturede da ogsaa i ugubelig Vandel indtil sin Død, og blev derefter begravet ved sin Mand's Side. At hun gaaer igien, og at man paa Gaarden ræddes for at møde hendes Gienfærd, behøver ikke at tilføies. Naar hun kommer op paa Gaarden, skal hun især have travlt med at tælle Penge.

IV.

Paa en Jagt, som engang holdtes der i Egnen, blev et Wildsviin sælbt lige paa Grændsestillet mellem Baargaard, Dronninglund og Birkelse, og der opstod en Strid om, hvem Svinet skulde tilhøre. Sag'en kom for Retten, som dømte, at Skindet skulde tilfalde Baargaard, og Kroppen deles mellem Dronninglund og Birkelse. Dette Skind

giemmes paa Loftet i en Tiæretombe; thi saa længe det bevares, vil Gaarden være betrygget mod Jldsfare og andre Ulykker, og er det især mærkeligt, at naar dette Skind flyttes, da lægger det sig selv tilbage paa det gamle Sted igien.

Den nævnte Side Flest, som tilfaldt Virkelse, omtales i D. Atl. V. 322 og 326, men der fortælles Sagnet, som følger, uden at Baargaard nævnes.

Asdalgaard og Odden.

Nord for Hjørring ligge to Herregaarde, Asdalgaard og Odden. Paa Asdalgaard boede for mange Aar siden en Mand, ved Navn Karl Pølse. Han havde Sviin i Eskoven paa samme Tid, som Herremanden paa Odden; men da Høsten kom, og Svinene skulde hjemdrives, geraadede begge Herremændene i Trætte om et Sviin. Da blev Sagen bragt til Doms, hvilket faldt saaledes ud, at samme Sviin skulde deles i to, lige Parter, af hvilke den ene skulde hænges paa Asdalgaard, den anden paa Odden, og skulde man da deraf see, hvo der havde haft Ret, thi hans Part skulde ikke raadne. Saaledes viste det sig snart, at han paa Odden havde haft Uret, thi hans Part fortæredes ganske, medens Karl Pølses Flest endnu den Dag idag hænger usfortæret paa Asdalgaard.

Hofmanns Fund. IV. 252. D. Atl. V. 322 fortæller dette Sagn om Asdalgaard saaledes: "Paa denne Gaard, som ligger høit, skal, efter Tradition, i ældgamle Tider, have boet en Herremand, ved Navn Karl Pølse, som med tvende sine Brødre, Fedder og Siøde,

”skal have byggt Gaarden af de store Nidler, de samlede af forulykkede
 ”Skibe paa deres Forstrand. Karl Pølse skal have byggt det ene Steen-
 ”huus paa Gaarden, som endnu kaldes Brunckhuset og har for været
 ”en Etage høiere, end det nu er. Paa Gaarden hænger en Side
 ”Gjæst af et Wildsviin, med halv Hoved og Fødder ved, som har væ-
 ”ret der nogle 100 Aar, hvortil den anden Side hænger paa Birkelse.
 ”Beretningen derom er denne: Der boede toende Brødre, den ene paa
 ”Asdal, den anden paa Birkelse. Paa den enes Grund blev stunget
 ”et Wildsviin, som løb over og døde paa den andens; efter Trette og
 ”Dom blev Wildsvinet saaledes deelt imellem dem, og hvers Deel op-
 ”hængt paa sin Gaard til en Afmindelse.”

Vestervig.

I Aaret 1703 lagde Ilden Vestervig Kloster øde, og
 dertil siges den daværende Eier, Næsøfor Peder Moldrup's,
 Gierrighed at have givet Anledning. Ved Juletid var der
 nemlig paa Kysten strandet et Skib, hvis Fører var i Be-
 siddelse af adskillige Kostbarheder, baade Guld, Sølv og
 Reliquier, dem han nødigt vilde miste. Ikke bestomindre
 skal ovennævnte Hr. Moldrup have frataget ham disse Skatte,
 hvorover Skipperen da udbød: ”Ja, saavist som vi nu have
 ”en sørgelig Julcasten, saavist skulle I faae en sørgelig
 ”Nytaarsaften!” Dette gif saaledes i Dpfylldelse. Skibet
 skal tildeels have været ladet med Papir, hvilket, da det
 var blevet vaadt, ophængtes paa Gaardens Roster, for at
 tørres. Da skete det, at, som Fruen om Aftenen gif berop
 med Lys, kom der Ild i Papirerne, og Gaarden gif saale-
 des op i Luer.

Hiermislewgaard.

Paa Hiermislewgaard, i Bendsysfel, boede engang en rig Frue, ved Navn Fru Birthe. Hun var saa overmodig af sin store Rigdom, at hun meente, den aldrig kunde faae Ende. Engang, da hun stod ved Vandet, strog hun en Gulbring af sin Finger, og kastede den deri, sigende:

"Saavist jeg ret aldrig den Ring skal gienfinde,
"Saavist skal ei Guldet af mit Pengekrin svinde!"

Men det varede ikke længe, førend Pigen i Klokketnet opskar en Giedde og i dens Indvolde fandt en Gulbring, hvilken strax blev bragt op til Fruen. Og da hun nu saae den igien, blev hun saare forsagt, og fra den Dag af svandt hendes Rigdom hen, saa at hun omsider døde i stor Armød.

cf. Sagnet om Jung og hans Frue, Pag. 202.

Høiriis.

Paa Den Nors, i Nærheden af Salling-Sund, ligger en meget stor Gaard, kaldet Høiriis. Paa denne Gaard skal engang have boet en Mand, som, paa Grund af Mistanke om Utroskab, lod sin Kone indmure i en Forbygning i Muren i et af Bærelserne i den nordre Fløi. Da Gaarden engang efter lang Tids Forløb skulde pudses op, var det umuligt, at faae nogle Stene der i Bæggen til at sidde fast, men altid faldt de ud. Omsider fandtes det raadeligt, at undersøge om Aarsagen, og da fandt man der i Muren

en Beenrab, som meentes at være af den uheldige Kone. Da disse Levninger vare bleyne jordede, blev alt igien rosligt, og Muren uforstyrret afpubset.

Om den Straf at blive indmuret, s. P. E. Friis, Skielstjors Bestr. 438. Lagerbring, Svea Rikes Hist. 486. Beckers Drion, Om Herregaarden Egestov. 21-34.

Astrup og Eskier.

I Salling ligge to Gaarde, Astrup og Eskier. Om dem siges det, at den ene hviler paa Hovedet, den anden paa Halen af en Lindorm, som engang skal boie sig sammen, og da ville disse Gaarde gaae under; men Mogenstrup By, som ligger midt imellem, vil da komme til at ligge høit paa Lindormens Ryg.

Lengsholm.

Der var i Horby Sogn, paa Hjørring Amt, to Brødre, den ene hed Lengs og den anden Ruus. De bleve enige om, at hver af dem skulde bygge en Gaard, som skulde ligge i Ufere og Dynd. Da byggede Lengs den Gaard i Lendrum Sogn, som kaldes Lengsholm, og tog Tommer af de deilige Egestove, som han havde paa sin Jord. Men Ruus havde ondt ved at bygge saa fast, thi han havde ingen Skov, og derfor blev Ruusgaard ringere end Lengsholm. Derover harmedes Ruus, og begyndte at feide med sin Brøder, og mødtes de mellem Torslev og Hørby. Her maatte

Lengs fly, og mens han flyede, raabte Ruus efter ham: "Hør hi!" og deraf har Sognet faaet sit Navn. Men, da de atter mødtes, geraabede de i Kamp og dræbte hinanden. Nu ligger Ruus i Hoi ved Hørby, og en Steen paa hans Grav. Lengs's Grav vises ved Lengsholm.

Hofmanns Fund. IV. 339. Danske Atlas. V. 363. J. Antiq. Ann. II. 362. siges herom: "han (Lengs) byggede denne "Gaard paa et Morads, som han og kunde, da der var Skov nok paa "Eiendommen, at han kunde faae store og prægtige Egetræer nok at "bygge med, som endnu sees i den gamle Lade paa Lengsholm, hvis "Lige af Tømmerets Størrelse er ikke i Landet, men tillige saa fugtigt, "at Vandet styder op om Vinteren i Gulvene. — Ruus's Gaard blev "mindre og ringere end Lengsgaard, da han ikke havde saadan Skov "og saadanne Materialier at bygge med, som Lengs, og blev altsaa "kun en stor Bondegaard, som endnu ligger i Hørby Sogn og kaldes "Nopholm, ventelig fordi den er blevet upopbygget og flyttet op af "Moradset." cfr. P. B. Becker, Bidrag til en geogr. og antiq. Beskriv. over Vendsyssel og Thy. 47.

Landerup.

Paa Gaarden Landerup i Thy var der engang et Bryllup, hvor det ved Maaltidet gik saare lysteligt til. Da Giesterne om Aftenen vare berusede, fik de det Indfald, atter at gaae hen i Kirken, hvor de formastede sig til at gaae op til Alteret og der at affynge letfærdige Viser til Melodien af Messesangen. Da kom pludseligen paa Prædikestolen en hvid Skikkelse tilsyne, hvilken med opløstede Arme og truende Gebærder drev dem tilhobe ud af Kirken. Og da disse frække Gudsbespottere kom til Gaarden, bleve de hart an-

grebne af alstens Sygdomme, som plagede flere af dem i Aar og Dag.

Kiolbygaard.

I.

To Mil Nord for Thisted ligger en Herregaard, Kiolbygaard, som skal være bygget af en Justitsraad Berregaard (+ 1731) og hans Frue, Anna Sœ (+ 1736), hvilke begge findes afmalede der i Salen. Om Fruen fortælles, at hun engang havde gjort nogle af sine Børn Uret, ja endog forstøbt en af sine Sønner, hvorubover denne tog sig selv ynkeligen af Dage der paa Gaarden. Derfor kan Fru Anna, som ligger begravet i Thisted Kirke, ikke hvile roligt i sin Grav, men maa hver Julenat høre op til Gaarden, for at afvætte Blodpletterne paa Salsgulvet og paa Tapeterne.

II.

Paa Kiolbygaard boede i Midten af det forrige Aarhundrede Hr. Justitsraad Enevold Berregaard og hans-Fru, Anna Sœ. Disse Folk skulle have været overmaade rige, men og have gjort sig meget til deraf. I Forstuen siges den Tid at have staaet adskillige store "Ørker" eller Kister, fyldte med Penge; men disse Penge vare bankede saa fast ned deri, at det ikke var muligt, at tage noget deraf med bare Hænder. Det skal derfor have været en jevnlig Spas der paa Gaarden, naar der kom Fremmede, at lukke Kisterne op og at byde Gæsterne, at tage saameget deraf, som dem lystede.

Store Restrup.

Paa Herregaarden Store Restrup i Hornum Herred, Viborg Stift, boede der engang for mange Tider siden en fornem Greve, om hvem det fortælles, at han paa en Reise til Kiøbenhavn indlod sig i en Sammensværgelse mod Kongens Liv. Da Løddet faldt paa ham, at han skulde dræbe Kongen ved Gift, blandede han et Pulver, han havde stiumt hos sig, i en Kop Chokolade, hvilken han præsenterede Kongen. Men Kongen havde lagt Mærke til, hvad der var skeet, og bød derfor Greven, selv at udbrikke Chokoladen. Dette gjorde han, efterdi han ikke kunde undgaae det; men, for om muligt at naae til sit Hiem, førend han døde, satte han sig strax i sin Vogn og lod nu kiøre til, Nat og Dag, uden Ophor. Da Vognen kom til Restrup, og man luffede Karreets døren op, var der endnu noget Liv i ham, men han døde, inden man fik lagt ham i Seng. Han ligger nu begravet i Sønderholm Kirke i en Marmorkiste, men uden Hierte, thi da han var død uden Sacrament, skete det om Morgenens, førend han blev begravet, at tvende, fæle Skikkelser med Horn udrev hans Hierte og fortærede det, og disse Skikkelser saaes ogsaa at følge i nogen Afstand efter Liigtoget, da han blev begravet. Liigvognen blev trukket af sex, sorte Heste, hvilke, da de skulde trække den op ad en Bakke midtveis mellem Gaarden og Kirken, steilede og gjorde sig ubændige, indtil en af Præsterne, den kloge Hr. Blok, udsagde nogle Ord paa Latin, hvorved Alt igien blev bragt i Rigtighed. Endnu høres hver Aarsnat en bedrovelig Sukken og Klagen i Marmorkisten, derpaa følger en Susen og en

Brusen i Kirken, som om den skulde falde ned, men Klokken
 Eet ender denne Ufærd med en Hvirvelvind, eller stundom
 endog med et Lordenstrald.

Bidstrup.

Paa Gaarden Bistrup, Viborg Amt, er der en under-
 jordiff Gang, som fra Haven gaaer mod Nord, under Eng
 og Na, til Laurberg=Krat. Engang blev en Herremand
 der paa Gaarden efterstræbt af sine Fiender. De stormede
 Gaarden, da de troede, at finde ham der, men fra Gaarden
 af saae de ham da i Laurberg=Krat. Nu ilede de, for at
 gribe ham der, men da de kom did, saae de, at han stod i
 et Bindue oppe paa Gaarden. Og efterat de saaledes flere
 Gange vare løbne frem og tilbage forgieves, drog de til-
 sidst bort med uforrettet Sag.

Om samme Gaard er det sagt, at den engang paa
 en Juleaften skal synke. Derfor flyttede Herfskabet altid bort
 fra Gaarden henimod den Tid.

Samme Spaadom skal der ogsaa hvile over Gaarden Rosenholm.

Silkeborg.

Fire Mil fra Aarhus, nærved Gudena, ligger den
 gamle Gaard, Silkeborg, i en lystelig Egn, omgivet af Skove
 og Søer. Den skal have faaet dette Navn af en Bisp,
 Hr. Peder, som engang vilde bygge sig en Gaard, men

længe ikke vidste, hvor han vilde bygge. Engang seilede han paa Gubenaas og tog da underveis sin Silkehue af Hovedet og lod den flyde paa Vandet, sigende, at hvor den flød iland, der vilde han bygge Gaarden. Saaledes fandt han Stedet, og da Gaarden var bygget, kaldte han den Silkeborg.

Silkeborg tilhørte i den catholske Tid Bispens af Aarhus. Dansk Atlas. IV. 502.

Thyrsbæks Jorder.

Paa Thyrsbæk i Hatting Herred, Aarhus Stift, boede engang en Mand, ved Navn Hr. Dve Lunge, som stod i Pagt med den Dnde og blev derfor af ham hiulpet paa mange Maader.

Engang gjorde han den Aftale med Bønderne, at de skulde give ham saa meget Land, som han paa et spædt Føl kunde indride, medens Præsten stod paa Prædikestolen; thi dengang var der ingen Jorder til Thyrsbæk. Det meente Bønderne, at de sagtens kunde gjøre ham til Villie. Men da han nu begyndte at ride fra Stranden op efter, foer han affted saa snar som en Fugl; Jorden fløi op efter Føllet, og bagved rendte to, sorte Sviin, som oprobode Marken og indhegnede det Stykke, han havde omredet. Underveis mødte han en Bonde, som holdt en Dre imod ham; han maatte derfor dreie af, thi Egg og Ddb have Magt mod den Dnde, og derfor gaaer Hegnet paa dette Sted endnu i Bugter. Bonden, som forgieves havde forsøgt at standse ham, skyndte sig nu til Engom Kirke og raabte til Præsten,

at han ihast maatte stige ned fra Præbikestolen, da ellers baade Bredal, Engom og Næsendrup Marker vilde blive indredne, og derved blev dog Noget reddet for disse Byer. Paa Bredal Mark havde Hr. Dve Lunge mødt endeel Bønder fra denne By, og da disse havde søgt at standse ham, maatte han atter giøre en Bugt og kunde først længer nede fortsætte Veien over til Bredballe Markeskiel. Der maatte han standse, eftersom denne By, i Hornstrup Sogn, ikke havde været med i Foreningen. Men et stort, trekantet Stykke Jord blev dengang indredet til Thyrsbæk Mark, hvilket vel nu ei hører dertil, men til Bredal By, dog kan man endnu tydeligt see, hvor Hegnet har været.

Men da Hr. Dve Lunge døde, havde han forspildt sin Salighed, og nu gaaer han igien paa Gaarden og jager om Ratten over Markerne. Da horer man hans Hunde halse og hans Bøsser knalde. Hans almindelige Bei om Ratten gaaer op ad Skoven, Burelaar, langs med Bækken mellem Thyrsbæk og Julianeberg Mark og derpaa langs med Hegnet mod Bredal og Bredballe Marker. Men han gjør Ingen Fortrød, som lader ham fare i Fred, og skiondt hans Hunde ofte synes, at være ganske nær, kan den Bei-farende dog trygt fortsætte sin Vandring.

Spottrup.

Paa Gaarden Spottrup i Salling skal det engang være skeet, at en adelig Dame, som hemmeligt havde født et Barn til Verden, tog det af Dage ved at slaae det mod

Bæggen og stulte siden dets Legeme bagved Paneelværket. Endnu sees paa Bæggen Blodpletter, som, ihvor ofte de end overkalkes, dog altid igien komme tilsyne.

Efterretninger om gamle Borge. I. 90.

Rugaard.

Paa Rugaard, ved Ebeltoft, boede for noget over hundrede Aar siden Hr. Jørgen Arnfeld. Han var en saa forsængelig Herre, at han lod nedbryde Altertavlen i Fugleskov Kirke og satte sit Familievaaben, en stor Drn, deristedet. Dertil var han ogsaa slem til at bestynde Godtsfolk for Hexeri og Trolddom, paaferte dem Proces og lod Bandproven anstille med alle dem paa hans Gods, som han mistænkte for Trolddom. Denne Prøve skal have fundet Sted i den saakaldte Smededam ved Gaarden, og siges det, at naar en Anklaget bestod i Bandproven og svømmede ovenpaa, da lod han Birkedommeren dømme ham fra Livet. Ja han gif tilsidst saavidt i sine Angreb, at han endog bestyldte adelige Familier i Sverrig for Hexeri, men derved indvikledes han i Processer og blev tilsidst saa fattig, at han maatte stule sig for sine Creditorer paa et Kammer i tredie Stokværk af Gaardens sydvestlige Laarn. Og saasom man havde for Skik at sige, naar Creditorerne spurgte om ham, at han var reist til Hamborg, saa blev samme Kammer deraf kaldet: Hamborg, og dette Navn skal det have endnu.

cfr. S. Hansen, Danske Ridderborge. 153.

Vindborg.

I.

Paa Grevskabet Vindborg boede engang en Frue, ved Navn Fru Mette. Hun var i altfor god Forstaaelse med Herstabet's Jæger og indesluttede sin Husbond i en Kielder, hvortil der kun var et lidet Hul, saa at Maden derigennem kunde rækkes ham. Hendes Levnet var fuldt af Uteerlighed, og de Børn, hun fik, kvalte hun strax efter Fødselen i en Døn, som endnu skal være til.

Dmsider vilde hun ganske stille sig af med sin Mand og tog ham da en Søndag med i Kirke. Paa Veien hjemad hørtes et Skud, hvilket var et aftalt Tegn af Jægeren, og ved at høre det, sagde hun: "Å! kære Mand! jeg bliver saa ængstelig! Stig dog ud at see, hvad det monne være!" Og som han steg ud af Bognen, faldt han strax for et andet Skud. Dette skete paa et Sted ved Veien, der endnu kaldes Røde = Lev, mellem Vindborg og Blendstrup By. Da nu denne onde Dvinde skulde til at dø, kunde hun ikke blive af med Livet og piintes forfærdeligen. Hun lod sig da føre til Aalborg, og for ikke at rystes for meget, spændtes der et Lagen ud imellem fire Heste, og i dette Lagen blev hun saaledes baaret til en Gaard i Aalborg. Dog vare hendes Lidelser saa svære, at hun uafsladeligen maatte skriges, hvorfor en døvende Musik maatte følge med, at ikke Hestene skulde blive sty. I Aalborg fik hun da Ende paa sit Liv, men fandt ingen Ro i Graven; thi hver Julenat gaaer endnu det samme stoiende Tog, som da hun fortes til Aalborg, igiennem Luften over Østerport og Huset, hvor

hun døde. Paa Lindenberg siges hun ogsaa at gaae igien, med ublagne Haar og klapprende Tøfler giennem Salene. I Kielberen sees endnu de Jernringe i Muren, til hvilke hun bandt sin Egteherre, og her er det især uhyggeligt. I Blendstrup Kirke er hendes Liig begravet.

Saaledes lyder det mundtlige Sagn. Omstændeligere er dette Sagn fortalt i et Mss: Pastor H. Seerup's Udkast til en Beskriv. over Bierding Pastorat. 1828. fol. Der fortælltes Sagnet saaledes:

II.

Fru Sophie Amalie Lindenov var en Datter af Hr. Hans Lindenov, Rigets Raad, og af Fruen Elisabetha Augusta, en af Kong Christian den Aedes Døttre med Kirstine Munk. Hun blev, temmelig ung, gift med Hr. Claus Dlusfen Daae, og maatte tilbringe sin Tid i Eensomhed paa Lindenberg, dengang Daaesborg kaldet, efterdi Manden for det meste var fraværende som Oberst i Kongens Tjeneste. Hun faldt da af Riedsømhed i mange Elskovshandler, endog med Folk af allersimpleste Slags, og siges der, at hun flere Gange er bleven Moder, uden at man har vidst, hvor Børnene bleve af. Men der er et Hul i Muren paa en af Lindenburgs to, smaa Udbygninger paa søndre Side, og om dette Hul gaaer der alstensk Tale. Med Capellanen til Blendstrup, Hr. Jens, var hun i god Forstaaelse, og gav ham sin Kammerjomfru, Karen Biering, tilægte; derimod var Sognepræsten ilde ansæet, og kom han op paa Gaarden, da turde han Intet nyde, af Frygt for, at man skulde give ham Noget, "som han ikke kunde taale;" thi Fruen havde Drø for, at hun vidste, at give dem af hendes Gala-

ner, som ikke kunde tie, en saadan Dvalebrit, at de aldrig talede derom siden.

Hendes Husbond, Hr. Claus Daae, skal have været en mild og venlig Mand, skøndt Andre ville vide, at han har været temmelig streng imod Fruen, saa at hun undertiden, naar han kom hjem fra Feldten, skulde sig, saalænge han var paa Gaarden, i Bønderbyerne der omkring, hvilket vel ogsaa skal have været, fordi hun som oftest var i en saadan Tilstand, at hun ikke kunde vise sig for ham. Flere Gange skal hun have lagt an paa at blive ham qvit, førend det lykkedes. Engang havde han været til Giestebud og ventedes først hjem, naar det var mørkt. Da lod hun Bindebroen trække op, for at han, som altid kørte i stor Fart, skulde med Heste og Vogn styrte i Graven. Men det lykkedes ikke, thi Forløberne dreiede af, da de mærkede Faren, og dengang slap han. Men i Slutningen af Aaret 1678 havde de en Søndag begge været i Kirke i Blendstrup og toge da efter Gudstienesten ind til Capellanen, Hr. Jens, hvor de spiste til Middag. Om Aftenen, da de skulde hjem, blev Fruen upasselig og kom sig ikke før henimod Midnat. Og da de nu drog afsted og vare komne til Rødeled, ved Indkørselen til Lindensborg Mark, hvor Vognen for Ledets Skyld maatte standse, holdt der en Person tilhest med en Karabin og tvende Pistoler. Strax efter faldt et Skud efter Hr. Daae, som sad paa aaben Vogn, hvorved Fruen udbrod: "Å! min Hierte! Jeg er bange, at du fik Skade!" — "Nei!" raabte Hr. Claus Daae, idet han sprang ud af Vognen og vilde skiule sig, "dengang ikke!" Dertil hortes da Morderen at sige: "Fik du ikke, da skal du faae!"

og med det samme faldt der et andet Skud, som gav Hr. Claus Daae sit Vanesaar. Riget blev bragt til Gaarden, og strax affendte Fruen Bud efter Capellanen, Hr. Jens, og hans Kone, som da indfandt sig. Capellanens Kone var ganske utrokelig, og da hun ikke kunde holde op at græde, skal Fruen have sagt til en lille Barnepige: "Å, Barn! hent os en Teglsteen, at vi kan tørre Kirstens Dine med!" Da mærkede Capellanen vel, hvorledes det hang sammen, og han tog strax bort med sin Kone.

Om denne Tildragelse gif der nu Ord i Egnen, og den blev forklaret paa forskiellig Maade. Der udbredtes det Rygte, at hin ukjendte Rytter var en reisende Krigsmand, som kom fra Færgestedet, hvor han vilde, at man skulde sætte ham over, men havde maattet vende om igjen, fordi Færgen ikke var istand, og nu skulde have villet hevne det paa Hr. Claus Daae, at han ikke holdt Tingene bedre i Orden. Ja, der sagdes endog, for at skildre denne Rytters sorte Ondskab, at han paa Veien til Færgestedet skal have taget et lille Barn, som gif paa Blendstrup Gade, og kastet det i et Hul, Sønderfilbe kaldet. Andre tillagde Skytten paa Gaarden denne Ugierning, atter Andre nævnte en Mand i Horsens.

Efterat Herren var død, sagdes Fruen endnu mindre end tilforn at have paalagt sig nogen Tvang i sine Eftovshandler, og besluttede hun, ikke at inblade sig i nyt Ægteskab, hvorfor hun blev gjort til "Friherrinde", paa det Vilkaar, at Godset efter hendes Død skulde tilfalde Grev Christian Gyldenløve. Det siges om Rindborg, at der paa den Tid var sexten Par Folk, som søgte Seng sammen, uden

at eet Par af dem var ægteviet, og endvidere fortælles om Friherrinden, at naar hun, efter en overstanden Barselseng, var saa vel, at hun igien kunde kiøre ud, lod hun ved en af sine Fortrolige Barnet lægge ud ved den Vej, hun skulde komme ad, saa at det syntes, at hun fandt det, og lod hun det nu som Pittebarn udsætte til Forsørgelse hos Folk i Byerne, hvilke da aldrig manglede Ro eller So, men havde fuldt op i alle Maader. Om hendes Endeligt fortælles, at hun i mange Dage laae i Barnsnød paa Lindenborg, uden at kunne føde, og at Folk bleve tilfagte at skulle møde paa Lindenborg med fire af Godssets stærkeste Heste, som bleve sammenspændte med Stænger, Riner og Remme, saaledes at der imellem dem blev en Plads, hvor Fruen kunde ligge paa et Læderdækken, indsvøbt i Sengklæder. Paa denne Maade blev hun ført til Aalborg under megen Musik, for at hendes Jammerstrig ikke skulde høres. Men de Heste, som hertil bleve brugte, forvandt det aldrig siden. I Aalborg blev Fosteret skaaret ud af hendes Liv, og hun opgav Anden i sit 39te Aar i en Gaard paa Ny-Torv, hvor det omhandlede Læderdækken indtil for nogle Aar siden skal være blevet opbevaret. Hun er begravet i Blendstrup Kirke.

Katholm.

I.

Gaarden Katholm, ved Grenaa i Jylland, har faaet sit Navn af følgende Begivenhed. Der var en Mand i Jylland, som paa en uretfærdig Maade havde samlet meget

Gods. Da han døde, efterlob han sin Formue til sine tre Sønner. Der den yngste af disse havde faaet sin Arvepart, tænkte han som saa: "Hvad med Synd kommer, det med Sorig bortgaaer!" og besluttede derfor, at underkaste sine Penge en Vandprøve, menende, at de uretfærdige Penge vilde synke tilbunds, og de retfærdige svømme ovenpaa. Men, da han havde kastet alle sine Penge i Vandet, svømmede der kun en eneste Halskilling ovenpaa, og for den købte han sig en Kat og drog tilføes til fremmede Lande. Da kom han paa sin Reise til et Steb, hvor Folket svarligen plagedes af en overvættes Mængde Rotter og Muus, og saasom hans Kat imidlertid var bleven med Killinger, forskaffede han sig, ved at sælge dem, stor Rigdom, saa at han, da han kom hjem til Jylland, kunde bygge sig en Gaard, som han kaldte Katholm.

Sagnet om Folk, som ere blevne rige ved at handle med Ratte, er meget udbredt. Et foranstaaende Sagn om Ribe Domkirke fortæller, at en Skipper ved denne Handelsartikkel blev saa rig, at han kunde skenke en Sum Penge til denne Kirkes Opbyggelse. I England gaaer et lignende Sagn om den lykkelige Richard Whittington, og i Italien fortælles det om en Anselmo degli Ormanni. *Røverups alm. Noerskabeløsning. 242. cfr. Pag. 242.* *

II.

Et andet Sagn siger, at Katholm er tilligemed Halsø bygget af Thomas Fasti. Da han havde bygget Katholm, blev hans Kone misundelig og byggede et Huus i Karhuus, som ganske skulde ligne Katholm, og da hun endog vilde, at det skulde overgaae denne Gaard, kaldte hun sin "Trods-Katholm."

Thomas Fasti var en vældig Herre; han havde været med ved Svarteraa, og over hans Kiste i Nalso Kirke blev der ophængt tre Faner, som han havde taget fra Fienden. Han havde to Brødre, Morits og Strange, begge drabelige Mænd, og om dem alle tre heb det i Egnen, "at, hvor Thomas, Morits og Strange lode sig drive ud, der skulde ikke Fanden selv komme ind."

Danske Atlas. IV. 331.

III.

Senere boede paa Ratholm en Frue, ved Navn Fru Hilbe Trolle. Hun var vidt bekiendt for sin Sierrighed og frygtet af sit Lyende formedelst hendes Ondskab og Uretfærdighed. Naar hun fra sit Vindue saae nogen af sine Undergivne i ny Koste eller Troie, lod hun dem strax kalde op og abspurgte dem, hvor de havde faaet den fra. Og Svaret maatte da lyde som det vilde, saa slap det dog altid berub, at hun tog de nye Klædningsstykker fra dem, sigende, at saa gode Klæder havde de ikke behov. Thomas Fastis Been fik da ikke heller Lov til at hvile i Ro i Nalso Kirke, men hun lod dem bringe fra Kapellet ned i en mørk Kielber, hvor de senere fandtes henflængte i en Sømkasse. Hun havde givet sig Fanden i Bold, sagde man, og da Tiden kom, at hun af ham skulde hentes, hørte hun en Nat, som hun laae med sin Datter i Sovestammeret, en forfærdelig Lummel nede i Kielberen, og var det, retsom om nogen staaede op og ned ad en gammel Steentrappe, der var udenfor Kammeret. Da vidste hun vel, at hendes Time var

kommen, og bad sin Datter, at gaae ud at see, hvad det monne være. Men hun vægrede sig standhaftigen, og i samme Stund blev Fruen draget ud paa Trappen, hvor man næste Morgen kun fandt hendes Hoved, og hverken Rud eller Afse kunde afsvætte hendes Blod af Stenene. Da blev siden Dørgangen til Sovestammeret tilmuret, og Fru Hilde Trolles Hoved henlagt i det samme Kapel, hvor Thomas Fasti tilforn havde ligget.

Kalls Slot.

Det gamle Kalls-Slot laae i sin Tid ude i Havet paa den saakaldte Kalls-Vig og var kun forenet med Landet ved en steensat Bro, der skal have været syv hundrede Skridt lang. Nu er der kun nogle gamle Mure tilbage deraf, thi da Ulrik Frederik Gyldenløve fik Slottet af Kongen til Gave, lod han af Stenene, som vare i den ene Fløi, opbygge sig det Slot i Kiøbenhavn, som nu kaldes Charlottenborg.

Kalls Slot var en stærk Fæstning, og i samfulde syv Aar udholdt det en Beleiring af en Greve *) fra den nærliggende Greveholm. Tilfidsst vare dog de Beleirede nærved at maatte overgive sig af Hunger, men da toge de deres Tilflugt til en Krigslist. De havde kun et Svinn og en Ko tilbage, men fire Gange om Dagen toge de sig for

---

*) D. Atl. IV. 329 bemærker, at, efter Rosenii Atl., skal det have været Grev Geert, som beleirede Slottet og lod sig bedrage ved denne Krigslist. Samme List, siges i et følgende Sagn, at have reddet Stigholm i en Beleiring.

at knibe Svinet, indtil det skreg, og fire Gange om Dagen førte de deres eneste Ko, altid med en anden Kobud lagt over, omkring Slottet; desuden gave de en Liggerste, som dagligt gif ud af Borgen, altid et større og større Stykke Brød, hvilket, da Greven horte og saae alt dette, lod ham tro, at de havde fuldt op af Levnetsmidler, saa at han tilsidst ophævede Beleiringen.

Paa et Sted i Borgen, siges der, skal der være nedgravet en syv Mars Skat, det er, saamegen Skat, som i syv Aar opkræves i hele Landet. Under Taarnet er der oftere tilforn gravet efter den, men tilsidst stødte man paa en Kobberport, som man med al Magt ikke har kunnet opbryde. Men paa samme Port var der en Rift, og naar man derigennem kastede en Steen, da kunde man længe høre den rulle dybt ind under Jorden, og siges der at være en Løngang, som gaar fra Slottet under Stranden op til Hestehave=Stov.

Skeel og Skiærvad.

Gaarden Skeel, som tilforn hed Søstrup, og Gaarden Skiærvad, begge i Nørreherred, under Marhuus, tilhørte engang en Herremand, ved Navn Seefeld. Han var meget hengiven til Spil, og derved tilfattede han begge disse Gaarde, hvoraf det blev Ordsprog: "De følges ad som Skeel og Skiærvad!" Da han skulde forlade Stedet og med sin Dreng red ud af Gaarden, spurgte han, om de nu ikke havde glemt Noget. "Nei, Junker!" svarede Drengen skalkagtigt, "Intet uden de to Abilder med de røde Æbler!"

hvormed han sigtede til de to, teglhængte Herregaarde. Af Medlidenhed gav den ny Eier siden Hr. Seefeld Jøden der paa Stedet.

D. Atl. IV. 344 nævner en "Hans Seefeld, som med Stet "Deconomie folgte Gaarden til Rigets Marsk, Jörgen Skeel, som "døde 1631."

Dronningborg Slot.

I Randers By var der tilforn et kongeligt Slot, som Kong Valdemar havde ladet opbygge af elleve Kirker, dem han alle lod nedbryde. Nu er der Intet tilbage heraf, thi det er jevnet med Jorden.

For et Par hundrede Aar siden tilhørte det en Herremand, ved Navn Peter von Sprechelsen. Paa den Tid, da han eiede Slottet, kom der engang en liden Pige, ved Navn Bobil Steens, til Gaarden, for at vogte Hønsene. Da hun vorede til og blev meget smuk, tilbrog hun sig Herrens Indest i den Grab, at hun blev hans Huusholderke, og det blev ikke derved. Saa smuk hun var, saa ondt et Sind havde hun, og skiondt ellers alt om Slottet er glemt, saa har Randers Byfolk dog end ikke glemt hende.

Først fortælles om hende, at hun var saa ond, at da hun engang saae sin fattige Moder komme ind igiennem Slotporten, befalede hun Lyndet at jage "denne Liggerkierling" bort. Dertil var hun trættefær og arrig. Da von Sprechelsen engang i en af Slotsgaardene var i Handel om nogle Stude, kom Bobil Steens til, udstafferet med et stort Sæt paa Hovedet, og begyndte strax at føre Ordet.

Men herover blev Studerprangeren vred og slog Sættet af hendes Hoved, sigende: "Gaa bort, du — Kvinde!" Hvor- til von Sprechelsen da blot sagde til Studerprangeren: "Jeg maa fire, og du maa og fire!"

Engang da Kong Christian den Femte kom til Randers, og der fra Dronningborg skulde gives Sengenklæder ud til Kongens Følge, brugte hun saadanne Uqvemsord imod Kongen, at hun derover i nogen Tid blev sat i Arrest.

Mod Tienestetyendet var hun naturligviis ogsaa ond. Naar hun blev vred paa en af Pigerne, pleiede hun at give hende Befaling, at udtage Et eller Andet af en stor Kiste, og naar Pigen da bukkede sig derned, tog Bobil Steens hende ved Benene, kastede hende i Kisten og lukkede den ilaas.

Da hun engang havde udsendt en liden Dreng at sælge Frugt, ihjelslog hun ham i Dronningborgs Have, fordi han havde spist af Kurven. Urtegaardsmanden, som saae denne Ugierning, fortalte det til Skytten, som siden aabenbarede det i Skriftestolen for Præsten i Chrstrup. Men det varede ikke længe, før Urtegaardsmanden fandtes dræbt, og Skytten gif fra Sands og Samling formedelst en giftig Drik. Vel blev Bobil Steens draget for Retten, men da Vidnerne vare bragte afdage, blev hun fritkendt.

Skiondt hun nu alt længe er død, har hun dog ikke Ro i Graven; thi hver Nat klorer hun giennem Randers By, og det er ikke godt at møde hende.

Danske Aetl. IV. 368. Mss Om de Wintherske og Ches- trupske Familier, sammenskrevet efter mundtlige Tra- ditioner af Provst Kasmus Winther. 1766. 4to.

Norlund.

Norlund er en gammel Gaard i Marskerred, under Ribe. Den er bygget paa Pæle og hugne Steen i et No-rads af Hr. Ludvig Munk, i Aarene 1581 til 1597, hvilket kan sees af en Indskrift paa en Steen over Porten. Om denne Gaards Anlæggelse i dette Uføre fortælles, at da Hr. Ludvig Munk beilede til Ellen Marsviin og erholdt Fa-derens Samtykke, fandt hun paa den List, for at blive denne Veiler qvit, at hun strøg en Ring af sin Finger og kastede den ud i dette Uføre, sigende, at hun vilde tage ham tilægte, saafremt han paa dette Sted kunde bygge hende et Slot. Han byggede der paa Stedet Norlund med stor Bekostning og fik hende tilægte, og sees endnu deres forenede Baabner over Porten ind til Borgegaarden.

Skabnyaard.

• To Mile fra Aarhus ligger Skabnyaard, saakaldet af et berømmeligt Skab, som er anbragt i en Lind, hvis Rod endnu staaer i Jorden under Kielderen. Samme Skab er mærkeligt, fordi det har ligesaa mange Døre, som Aaret har Maaneder, og indenfor ligesaa mange Stuffer, som Maanedene har Uger, og i dem ligesaa mange Rum, som Ugen har Dage. Sagnet siger, at Gaarden er bygget uden om denne Lind, efterat Skabet var færdigt. Paa denne Gaard er det skeet paa den Tid, da en Hr. Bilde eiede den, at en Pige, der kom ned i Kielderen, for at hente Noget, saae en liden, rødflædt Dvinde at staae og tage noget Sylte-

tøi ud af en Kruffe. Ved dette Syn blev Pigen saa angst, at hun gav sig til at strige, hvorpaa Dvinden løb sin Bei, men efterlob en Gaffel og en Saltfirken af Golv, hvilke Sager Hr. Ditlev Rangau har eiet, imedens han boede paa Gaarden.

Miscell. Rostg. 419. D. Art. IV. 343. Vedel Simon-
sens Bidrag til danske Herreborges og Slottes Hist. 110.
cfr. Sagnet: Om de Rangower. Pag. 134.

Stigholm.

I Thyrsfing Herred, ved Skanderborg, er der en Sø, som af nogle hosliggende Gaarde, Hallegaardene, nu kaldes Halle Sø. Men tilforn hed den Stigholms Sø, thi i Søen er en Holm, og paa denne Holm er der endnu Rester af en Borg, Stigholm kaldet. I den boede engang en mægtig Herre, ved Navn Stig, om hvem det fortælles, at da han engang laa i Ufred med Herren paa Tranholm og af ham i tre Aar var blevet beleiret, brugte han den List, eftersom alt hans Forraad var fortæret, og han kun havde en eneste Ro tilbage, at han dagligt lod den trække tilvands i Stigholms Sø, altid bedækket af en anden Kobud, hvilket blev iagttaget af Beleirerne. Og da han saalunde havde ladet denne samme Ro trække halvfirsindstyve Gange tilvands, hævede Fienderne Beleiringen, menende, at eftersom han havde saameget Dvæg paa Stald, vilde Beleiringen være forgieves.

cfr. Sagnet: Kalls Slot. Pag. 311.

Palsgaard.

I.

Paa Herregaarden Palsgaard boede i gamle Dage en Enkefrue, som havde to Sønner, Rolf og Palle. En Aften, da de rede hjem fra Horsens, kom de i Trætte i Skoven ved Voller. Der dræbte Palle sin Broder Rolf, og endnu kaldes denne Skov Rol-Skov efter ham, og ofte rider han der paa Jagt om Natten. Da Palle, efter denne Ugierning, kom hjem, kunde hans Moder vel mærke paa ham, at noget Ondt var skeet, og da han nu tilstod, at han havde dræbt sin Broder, slog hun ham med sit Nøglesnippe i Lindingen, saa han faldt død om paa Stedet. Efter ham fik Palsgaard Navnet, og nær ved Gaarden er han begravet i en Høi, som endnu kaldes Palles Grav.

D. Atl. IV. 156.

II.

Paa Palsgaard siges et Klenodie at opbevares, nemlig et Smykke i Form af et Kors, besat med Edelstene og Perler, hvilket, saalænge det giemmes og holdes i Ære, bevarer Familien, at ingen Urebelighed eller Falskhed der faaer Indpas.

Thyrestrup.

Peer Jbs eiede Palsgaard i Jylland. Han har et ondt Rygte for sine Gierninger; thi han siges at have nedrevet atten Kirker i Jylland, og iblandt dem ogsaa Aaskirke, Syd for Aasby i Søvind Sogn, hvor endnu en Plads kal-

des Næs Kirkegaard, og af Stenene opbygget sin anden Herregaard, Thyrestrup, i Søvind Sogn. Sin Svigerfader, som boede paa Torup=Volde ved Løstum i samme Sogn, ihjelslog han en Juleaften, som han sad for Bordenden, fordi denne havde foreholdt ham, at han havde nedrevet saamange Kirker. Saa siges det ogsaa om ham, at han uretmæssigt har udvidet og forøget Thyrestrup Marker, idet han engang, som der holdtes Prædiken paa en Helligdag i Søvind Kirke, omred disse Marker, medens ingen Folk var tilstede, og saa rask som han red, saa strapt fulgte ham den Dnde efter og indbagede Alt, hvad der var omredet; og havde ikke Mændene i Løstum skyndeligst sendt Bud til Præsten, som prædikede i Søvind, at han endelig maatte slutte sin Prædiken, var sikkerligt hele Løfstrup Mark lagt ind under Thyrestrup.

Omfrider tog Fanden Peer Jbs og førte ham gennem Luften. Og som han paa Veien blev trætt, hvilede han sig over Søen, ved at sætte sig paa en Skibsmast. Da spurgte Skipperen den Dnde: "Hvorhen?" hvortil Fanden svarede syngende: "Til Hølls! til Hølls! — til Hekkenfiælds, — med "Peer Jbs! med Peer Jbs! — den grove Synder, — den "grovselig Herr!"

Denne Peer Jbs skal være Hr. Peder Ebbesen Galt, Rigets Raad, som 1531 eiede Palsgaard og Thyrestrup, og den omtalte Svigerfader en Drefeld.

Whret paa Engelholm.

Da de svenske Tropper vare her i Landet, paalagde deres General, Steenbuck, Veile By en saa stor Brandstaf,

at Borgerne ikke vare istand til at tilveiebringe denne Sum, hvorfor det var at befrygte, at de vilde see deres gode By gaae op i Flamme.

I denne deres Noed henvendte de sig til Herremanden paa Engelholm med Begiering, at han dog vilde hjaelpe dem med en Sum Penge. Dette gjorde han ogsaa, men under den Betingelse, at de skulde give ham som Pant nogle af de saakaldte "Medens Enge", hvilke skulde tilhøre ham, saafremt Pengene ikke inden et bestemt Klokkeslet paa en dertil berammet Dag vare tilbagebetalte. Da nu Fristen var udloben, havde Borgerne skaffet Penge og indfandt sig, for at betale Byens Gield. Men Herremanden, som ikke vilde give Slip paa Engene, havde stillet Gaardens Uhr fremad og viste dem, at Tiden alt var udløbet, saa at Engene nu tilhørte ham. Siden den Tid gaaer Uhret paa Engelholm aldrig rigtigt, og det nytter ikke at stille det.

Om Natten, siges desuden, kommer der stundom en stor Karreet med fire, sorte Heste ind giennem Porten og forsvinder pludseligt. Det er den svigagtige Herremand, som ikke kan finde No i Graven.

Rosenvold.

I.

Paa Nordfiden af Indløbet til Beilefjord ligger det gamle Herresæde, Rosenvold, som tilforn kaldtes Staresvold, og laae paa et andet Sted, end hvor Gaarden nu ligger, nemlig ved Starerode By i Barritsogn.

Rosenwold var, indtil den for en Snees Aar siden fik et andet Udseende, saa uhyggelig og mørk, at Dagslyset neppe kunde trænge ind i Bærelserne, og om Natten var det forfærdeligt, som det der spøgede. Hver Julenat stode dengang alle Husets Døre aabne, og man horte da en Vogn med Musik kiøre frem foran Hovedtrappen og paa samme Tid Lyden af tre, hule Dron fra en Dor i Kielderen, hvor engang et Menneſte siges, at være blevet indmuret. Under tiden saaes en robd Hest at løbe rundt omkring i Gaarden, og naar Folkene forsøgte, at giennem den ind i Stalden, var den villig dertil, men forsvandt pludseligt, idet den kom ind over Dørrinnet. Gaardhunden havde ikke heller Fred for Spøgeriet, men tubede forfærdeligt hele Natten og levede aldrig længe. Omſider flyttede man Hundehuset hen til et andet Sted, og da saae man jevnligt en hvid Skikkelse, som bevægede sig fra det Sted, hvor Hundehuset havde staaet, op til Indgangen paa Hovedbygningen og forsvandt der.

I det ene Laarnkammer vistes indtil den Tid, da Bærelserne bleve forandrede, nogle Blodpletter, der ikke kunde aftvættes, og som skulde være Mærker af et Mord, hvilket en Tiener engang udøvede paa en af Gaardens forrige Ciere.

Udenfor Gaarden, i Nærheden af Fjorden, skal der paa en vis Plet i Grunde-Stov ligge en stor Skat begravet. Skal den kunne optages? da maa det være ved en Midnat, naar Nyet tændes, og gielder det da, at kunne grave i to Timer, uden at lade sig forstyrre, i hvad der end skeer. For endeel Aar siden forsøgte nogle Mænd at hæve den, og de vare ogsaa ganske nærved at faae den, men da reiste der sig

pludseligt en hoi, slank Jæger i grønne Klæder, fulgt af en Skytte og en umaadelig Mængde Rhynder og Grævlingehunde, hvis Biæffen opfyldte Skattegraverne med Rædsel, saa at de uilksomt skyndte sig derfra. Denne Jæger kaldes Grev Otto, og han jager paa hele Boller Gods og i alle Rosenvolds Skove med Hujen og Raaben og Hundenes Glam, efter Nøgles Sigende, fordi han, medens han levede, ikke ønskede sig andet Himmerig, efter Andres, fordi han engang skal have taget Brodet fra Alteret og skudt det ud af sin Bøsse.

II.

Paa Gaarden Rosenvold siges et meget gammelt Familiestykke, et Guld Naalehuus, at være opbevaret, hvilket skal have en besynderlig Kraft. Det skal derfor kunne sees paa det, at det oftere er blevet strabet; thi Støvet deraf, i Forbindelse med Floiel af en Kirketavle, skal kunne helbrede for Slagtilfælde.

Barritskov.

Henimod fire Mil fra Beile ligger den gamle Gaard, Barritskov. Paa denne Gaard, der som oftest staaer ubeboet, findes paa Gulvet, i et Værelse ved Siden af Ribbersalen, Blodpletter, som ikke kunne udvættes. Her siges engang to Brødre at have dræbt hinanden i en Tvekamp, hvortil Anledningen var den, at de begge elskede den samme Pige. Og denne forfærdelige Kamp fortsætte de endnu jevn-

ligt paa det samme Sted, og Ingen vover derfor at sove der i Nærheden.

Blodpletten paa Koldinghuus.

Paa Koldinghuus boede i forgangen Tid en Konge, som havde kun en eneste Datter. Og der hun forsaae sig, og ikke kunde stiuule sin Synd, blev Faderen hende saa ond, at han domte hende til at lide Døden. Men, efterdi hun altid tilforn havde haft Dandsen kjær, var det nu hans haarde Villie, at hun skulde dø ved Dandsen, og udsøgte han derfor af sit Ridderstab ni af de færdisste Dandsere, befalende, at de, en efter anden, skulde dandse med hende, indtil hun ei havde Aande mere. Men vare de end vel øvede i Dandsen, og fore de end nok saa grumt med hende giennem de lange Sale, saa bleve de dog alle mødige, før hun ganske maatte forrage. Og, da hun saalunde havde dandset de ni Ridderne trætte og havde endda Kraft tilovers for Livet, harmedes Kongen, hendes Fader, saameget derover, at han, selv tiende, greb hende, før at fuldbyrde Dømmen. Men da ogsaa han mærkede, at han ei formaade mere, greb han sin Dolk og overskar med den hendes Belte. Da foer Blod ud af hendes Mund, og omkom hun saaledes i Faderens Arme. Men, medens Borgen endnu stod, var der paa Gulvet en Blodplet, som ingen Lud eller Vadst har kunnet afsvætte.

Ulfstand og Landting.

Der var en Herremand i Ribe Amt, som tog sig for at bygge en Gaard. Og besluttede han da at bygge den der, hvor først han fandt et Bildt med lange Tænder. Da jog han omkring, indtil han i Gising Sogn, Ginding Herred, fandt en Ulv, og byggede han der den Gaard, Ulfstand. Men nogen Tid derefter kom han til et stort Uføre, hvor han fandt et Bildsviin. Da sagde han: "Nei! see her er det rette Steb!" og byggede han da Gaarden Langtand, som nu formedelst Tidens Forvanskning kaldes Landting.

Hofmanns Fund. IV. 627. D. Atl. V. 852.

Blodpletten paa Sønderborg Slot.

Paa Sønderborg Slot er der engang skeet en sørgelig Tilbragelse. Der var nemlig en Jomfru af høi Byrd, som stod i Kiærlighed med en Mandsperson og blev af ham besvangret. Derfor dømtes han til døde og førtes til en Høi foran Slottet. Men paa det at ogsaa Pigen skulde faae Straf for sin Ukydskhed, stillede man hende ved Binduet, for at hun derfra skulde see sin Kiærest miste Livet. Og da hun elskede ham med et trofast Sind, vilde hun ei heller overleve hans Endeligt. Stødte hun sig derfor en Dolt i Hiertet, sammestund hun saae hans Hoved at falde. Da foer hende Blodet fra Brystet hen paa Væggen, og der er endnu en Plet, som ikke kan udvættes.

Den Variant paa Sagnet om Hagbarth og Signe omtales i Pontopp. Theatr. Daniæ. 243. Richelsen, Archiv f. sk. hollst. Geschichte. IV. 277.

Hartsprung.

Dengang Hertug Hans kjøbte Meletgaard ved Enevstrup, paa Als, havde han Nød med at faae Kjøbet sluttet, thi den forrige Eiermand vilde nødtigt af med den. Men, da det endeligen var blevet afgjort, gif Kammertieneren til Hertugen, sigende: "Eders Durchlaughtighed! det var et hart Sprung!" og svarede da Hertug Hans: "Derfor skal nu Gaarden hedde Hartsprung."

Præstebereg. 1755: "Gaarden hed før Meletgaard af en lille By, Mele." Hartsprung (alias scribitur Hasprung sive Hirschsprung) cfr. D. Atl. VII. 441.

Gaarden Friplov.

I Bolderslev ved Apenrade havde den danske Konge tilforn en Gaard, som kaldtes Kongehuset, fordi Kongen pleiede at opholde sig der med sit Følge, naar han kom der til Egnen. I samme By var der en anden Gaard, som kaldtes Friplov, fordi den dengang var fri for alle Skatter og Tyngder. Angaaende denne Fritagelse fortælles, at den havde sin Oprindelse deraf, at da den danske Konge engang var i Bolderslev med et lidet Følge, blev han omringet af Hertugen, med hvem han laae i Feide; men da han ikke

kunde undkomme, blev han af ovennævnte Gaards Eier reddet paa den Maade, at samme Mand, der var stor og stærk, lagde Kongen, der var liden og spæblemmet, i en Sæk, der rundt om var udstoppet med H◉ og bar ham saaledes igiennem den fiendtlige Leir.

Rask's Noerfabelæsning. 1839. 505.

Fromhave.

Paa Nitrup Mark, Haderslev Amt, sees endnu Levninger af en Herregaard, Fromhave kaldet. Tid kom en gang en elendig Krøbling, som med en Elstovsbrik, den han bidragte Fruen, gjorde hende saa forelsket i sig, at hun forlob Gaard og Mand, for at følge ham. Men Junkeren kom efter og ihjelslog ham.

Danske Atlas. VII. 151.

Blodpletten paa Borgaard.

Paa Borgaard, ved Flensborg, boede en Herremand, der eiede en saare kostbar Guldring. Da denne engang blev borte, lod Herren Mistanke falde paa to Tienere, der strax kastedes i Fængsel og skulde ved svære Piinsler bringes til Bekiendelse. Men begge negtede de standhaftigen, at være skyldige, og døde omsider af den ilde Medfart. Staffet Tid derefter fete det, at Herremanden fandt sin Ring, og gif det ham nu svarligen til Hierte, at Tienerne saaledes

ustyldigt havde maattet lide formedelst hans Mistanke. Ja han tog sig det saa nær, at han Dag for Dag hentæredes af en nagende Græmmelse, og kunde denne hans Elenbigheb ikke længe blive skiult for hans øvrige Lyende. Men blandt disse var der en Tiener, som tilbød sin Herre, at han vilde bære den hele Skyld, dersom han til Løn vilde give ham nogle gode Klædningsstykker. Dette bekom ham, som man kan vide, meget ilde. Næste Morgen laae han død i sin Seng, og fandtes det, at hans Hals var knækket imod Bæggen, hvor man fandt adskillige Blodpletter, hvilke ikke den stærkeste Lüd har kunnet afsvætte, og, endskiøndt samme Muur er nedbrudt og atter opført, kommer dog altid Pletterne igien tilsyne paa det samme Sted.

IV. Sagu om Præster og floge Mænd.

Hellig-Anders i Slagelse.

Paa den Tid, da man skrev 1205, levede i Slagelse en Præst ved St. Pederskirken, og hans Navn var Hellig-Anders. Om ham fortælles, at han, selv tolvte, seilede til det hellige Land; men, da Tilbagereisen var forhaanden, og hans Staldbrodre fik god Bør, vilde han dog ikke reise, førend han havde hørt Messe i Joppe. Da nu Messen var endt, og hans Staldbrodre vare afreiste, stod han med Bebrovelse ved Stranden og saae Skibet seile bort. Da kom en Ridende til ham paa Veien og bød ham at sætte sig op. Saa gjorde han; men som de da rede tilsammen, faldt Hellig-Anders i Søvn i den Fremmedes Arme, og, da han igien opvaagne, saae han omkring sig og undrebes svarligen; thi han fandt sig paa en Høi udenfor Slagelse, og havde dog alligevel været hos St. Jacob Compostel i Portugal, hos St. Oluf i Trondhiem, som og paa flere andre, hellige Steder. Men lang Tid forgik endnu, førend hans Reisefæller, som havde forladt ham i Joppe, kom tilbage til Danmark, og alt Folk undrebes høiligen derover.

Han var saa hellig en Mænd, at, naar han forrettede sin Andagt under aaben Himmel, pleiede han at hænge sin Hue og sine Handsker paa Solens Straaler og kom endmere derved i stor Anseelse og blev omsider Slagelses Skytspatron. Engang stete det dog, da han saaledes vilde hænge sine Handsker paa Solstraalerne, at de faldt paa Jorden, hvorover han blev saare bedrøvet og spurgte Vorherre, hvormed han vel havde forseet sig, siden Miraklet ikke længere vilde lykkes, og fik han da at vide, at en af Klosterets Folk havde stiaalet en Gierdestav og saaledes besmittet det hellige Samfund. Den Høi, paa hvilken Hellig=Anders var opvaagnet, fik Navnet Hvilehøi, hvilket den har bevaret indtil denne Dag. Siden saae Hellig=Anders Folket i Slagelse til Bedste, ved at gaae i Forbøn hos Kong Baldemar, og Kongen lovede, at ville lægge saa meget Land til Slagelses Jorder, som Hellig=Anders paa et nattegammelt Føl kunde omride i den Tid, Kongen var i Badet. Da tog han Kongen paa Ordet, men red saa rapt, at Hoffolkene ideligen maatte løbe til Kongen i Badet, sigende, at hvis han ikke styndte sig, vilde Hellig=Anders omride hele Landet. Derved ere de store Bymarker komne til Slagelse. Paa Hvilehøien er opreist et Kors med Indskriften: In memoriam divi Andreae, quiescentis Joppæ et heic loci expergefacti. Da man engang lod dette Kors forfalde, indtraf en almindelig Dvægsdød i Omegnen, hvilken dog strax ophørte, da et nyt Kors igien blev opreist.

cfr. Pont. Ann. I. 616-18. Gesta & vest. Danor. 541. Res. Atl. II. 241. Theat. Dan. 132. Encom. Reg. Dan. 541. Danske Atl. III. 18-23. P. Gyvs Kæmpeviser.

1695. 767. Hvitfeldt. 174. Suhm, D. N. S. VIII. 614. Ibid. IX. 76. Messenii Scand. illustr. II. 20. Jonges Danm. Chorogr. 155. Holb. D. N. S. I. 296. Bedel Simonsons Udsigt. II. 2det Hefte. 129. Athene. 4de B. 60. Quistgaards Efterr. 18. seq. J. Afjelius, Swenska Sågo: Håfber. II. 39 fortælles om Helgenen St. David, Westmanlândingernes Apostel, at han en Dag, da han traadte ind i sit Kammer og saae Solstraalerne trænge derind, hang, uden at tænke derpaa, sine Handsker paa Solstraalerne, og see — de bleve hængende. Hans Kalk vises endnu i Munketorps Kirke, og paa den ere tvende Handsker afbildede.

Føls-Fieddet ved Antvorskov.

For en Tid siden saae man endnu ved Antvorskov en stor, rund Steen, hvorover Hellig-Anders havde travet, dengang han paa sit natgamle Føl indreb Slagelses Jorber, hvilket kiendtes deraf, at Føllets Fied vare indtrykkede i Stenen.

Pont. Ann. I. 617.

Hr. Jesper til Kirkeby.

Hr. Jesper var Præst til Kirkeby i Fyen. Han var en klog Mand og havde Indsigt i det Tilkommende, saa at han formedelst denne Gave kunde forudsige, naar Noget i hans Sogn vilde lægge sig til at dø. Saa fortælles det om ham, at han engang mødte en Herremand af Sognet paa Veien og blev staaende foran ham, uden at ville vige. Og der Herremanden tog ham dette ilde op og sagde med

Trubsel: "J skal komme til at vige for mig, Hr. Jesper!" gav denne frimodigen til Svar: "Ikke flytter jeg min Fod "for dig; thi om fiorten Dage skal jeg kaste Jord paa din "Kiste!" Og det skete, som Hr. Jesper havde forudsagt; thi Herremanden blev strax syg, og fiorten Dage derefter kastede Hr. Jesper Jord paa hans Kiste. Nogle sige, at samme Præst har haft denne Kundskab af Kirkelammet, der lod ham vide, naar Sligt skulde indtræffe.

Gr. Beering til Kiøng.

I Kiøng Præstegaard i Fyen boede engang en ærlig og from Mand, ved Navn Hr. Beering, som havde megen Sorg og Fortræd, mens han var i Verden, men døde dog æret og velanseet. Der fortælles nemlig, at en Jomfru fra Jylland en Aften kom til hans Huus og bad ham om, at maatte blive der Natten over, og, saasom Hr. Beering var en giestmild Mand, bød han hende være velkommen og lod strax Dugen brede. Men i samme Stund den jydse Jomfru havde sat sig ved Bordet, blev hun vaer en sølskafstet Kniv med Gaffel at ligge foran sig paa Bordet, hvorover hun blev saa forferdet, at hun strax gik fra Sands og Samling. Der hun nu ved de gode Folks Omsorg atter var bleven sig selv mægtig, fortalte hun som saa: "Den gang da jeg sidst saae denne Kniv og Gaffel, tilhørte "de min Kjærest. Han fik dem af mit Herskab, da han "forlod Jylland, for at tage imod et Præstekald, men siden "den Tid har jeg aldrig hørt fra ham!" Ved denne For-

tælling blev Præsten saare bestyrtet og fortalte, hvorlunde en Møller engang i Skriftestolen havde spurgt ham, om en Morder kunde finde Raade for Straf, og derpaa givet ham denne Kniv og Gaffel. Da blev den hele Sag indstevnet for Retten, og, da Hr. Beering ikke kunde skaffe Mølleren tilstede, blev han selv sluttet i Fængsel og anseet som skyldig. Men der Mølleren fik dette at høre, vilde han ikke, at den ærlige Præst skulde undgielde, og angav da for Retten, at han selv havde bragt en Rejsende af Dage, da denne engang havde herbergeret hos ham, og blev han efter saadan Tilstaaelse dømt og halshugget.

En anden Gang hændte det sig saa, at en Betlerstke døde hos en Gaardmand i en af de nærliggende Byer, hvorover Bonden blev meget forlegen, efterdi han ikke vidste, hvorledes han vel skulde blive af med Liget. Da kom tvende, veisfarende Dvinder til ham og sagde, at de vare Slægtninge af den Afdøde, som de foregav at være fra Kiong. Bonden lagde da Liget i en Bogn og kiorte med det tilligemed begge Dvinderne ad Kiong til; men da de vare nær ved Byen, bade disse ham om holde der paa Stebet, medens de ginge til Liighuset, for at berebe det Fornødne. Bonden holdt da der paa Veien i flere Timer, og som Tiden omsider blev ham for lang, og Sagen tvivlsom, fattede han den Bestatning, at vælte Liget af i Grøften. Nu skulde det just hændte sig, at der om Natten faldt megen Sne, saa at Liget blev ganske skiult, indtil Skytten fra Krængerup fandt det og førte Sagen for Retten. Da spurgtes det snart, at Ronen var død hos hin Bonde, hvorover han blev indstevnet og derefter halshugget som Morder. Men de to Dvin-

der, som havde Had til Præsten, Hr. Beering, foregave, at han havde været i Ledtog med Bonden og til Løn for sin Hiælp i denne Sag faaet en Gyldestyfs Hue. Men Præsten fralagde sig denne Bestyldning for Retten og fik Sagen saaledes eftersporet, at det omsider opdagedes, at den Afdøde var Søster til de to Dvinder og af dem ombragt i Bondens Huus, hvorover de finge Løn, som de havde forskyldt.

cf. Giesing, Jubellærere. III. 244. Blochs Fyenste Geistligheds Hist. II. 1ste Hefte. 256.

Hans Tausen.

Paa Veierupgaard's Grund i Fyen fandtes for enbeel Aar siden Resten af en Smedie, i hvilken Hans Tausen skal være født. Hans Fader, Tage, var Smed og kunde smede Jern af Mosen, blev derfor anseet for at være en Troldmand og ihjelslaget af Almuen. Men endnu den Dag idag høres ofte hans Kone at raabe hans Navn i den nærliggende Skov, Tageholm, og findes paa det Sted, hvor Smedien stod, endnu en Mængde Jern-Slak og Hammerstæl.

Mester Laurids i Hadsherred.

I Hadsherred, under Karhuus, var der engang en Præst, ved Navn Mester Laurids; han kunde mane og vise igien, hvorudover Handen ofte gav sig i Raft med ham, men kom dog altid tilfort.

I.

Engang var Mester Laurids kjørt af By og kom paa Hjemveien forbi Skandrup Kirke. Der standsede Hestene og kunde ikke trække Bognen af Stebet. Mester Laurids, som vel forstod, hvorledes det havde sig, rystede paa Hovedet og gav sin Karl Befaling, at tage det høire Baghiul af Bognen og at lægge det op i Bagkurven, thi han vidste vel, at det var Fanden, som havde lagt sig derop, for at gjøre Bognen tung. Dette var en Streg i Fandens Regning, thi nu maatte han staa af og følge med under Bognen, for at holde den oppe. Saaledes lod Mester Laurids ham følge med den hele Nat. Da han omsider gav ham fri, kastede Fanden i Brede Bognarlen saa voldsomt af Skulderen, at den gik itu ved Faldet, hvortil Mester Laurids smilede og sagde ved sig selv: "See, det kunde han dog endnu gjøre!"

At Fanden ved saadanne Leiligheder maa gaae under Bognen istedetfor det fjerde Hiul, var en almindelig Folketro ikke alene i Danmark, men ogsaa i andre Lande. En katolsk Legende fortæller samme Underværk om St. Benedict, hvilken har givet Stof til en bekjendt Composition af Maleren Ditlef Lindau i Rom.

II.

Hos samme Mester Laurids tiende en Pige, som var Kiereste med Aulskarlen, og derfor stundom listede sig ned i Kielderen, for at tappe af Mester Laurids's Godtølstønde, naar hun vilde gjøre Karlen tilgode. En Aften savnedes denne Pige, og da hun intetsteds var at finde, undredes Alle. Men Præsten gik op og ned paa Gulvet og lo i

Stægget. Omfider, da det var Sengetid, sagde han: "Staffels Maren! hun har faaet Tappen af, men kan ikke faae den ind igien!" Næste Morgen tog han Axlskarlen med sig og gik ned i Kielderren. Der sad Pigen paa Hug med Fingeren i Tønden og mægtede ei, at drage den ud deraf, for Mester Laurids dertil havde givet sin Billie. Siden den Nat, siges det, stial hun aldrig af Præstens Godtol.

Fr. Peder Vognfører.

Der var engang en Præst til Bierby Kirke i Bendsyssel, ved Navn Fr. Peder Vognfører. Han var overmaade klog og kunde meer end sit Fadervor. Da han engang var bleven vred paa Præsten i Jødal, magede han det saa ved sine forborgne Kunster, at denne altid stammede, naar han kom paa Prædikestolen. Fr. Peder Vognfører blev derfor anklaget og indstevnet for Kongen, og Sagen fik det Udfald, at Fr. Peder dømtes til Baal og Brand.

D. Atl. V. 261: "Den anden Præst efter Reformationen her til Stedet, Peder Vognfører, lagde sig efter Trolddoms Kunster, og skal derfor være bleven brændt paa en Hoi udenfor Odden."

St. Kiold i Viborg.

St. Kiold var født i Vinding ved Randers. Han var en meget hellig Mand, gjorde mange Mirakler, blev derfor Biskop i Viborg og, da han var død, blev han af Paven gjort til en Helgen.

For hans Hellighed var bleven bekendt, skal det engang være steet, at han af Munkene blev udstødt af Conventhuset og jaget bort derfra. Da mødte han en af Klosterets Tienere, som var udsendt, for at hente Vand; ham bad han om at maatte drikke af hans Krukke. Men da Tierenen havde raft ham Krukken, forvandlede han alt Vandet til Viin, befalende Tierenen, at bringe den til Klosteret og at hilse Brødrene, at denne Viin skulde de drikke paa hans Sundhed. Da blev han strax kaldet tilbage og modtaget med stor Glæde.

En anden Gang læste han aarle en Morgen Messen for Alteret. Pludseligt sluktedes alle Lysene, saa at det blev ganske mørkt, men dog blev han ved at læse Messen fort i Mørke.

Da han var død, kom Rygtet om hans Hellighed for Paven i Rom, som lod ham indskrive i Helgenernes Tal, og blev hans Liig da lagt i et kosteligt Skrin og op-hængt i gyldne Ræder under Hvælvingen i Kapellet. Denne rigt forgyldte Kiste kaldtes St. Kiolds Ark og holdtes altid i stor Ære, indtil den, efter Reformationen, blev nedtaget og hensat bagved Alteret i Domkirken, hvor den tilsidst gik tilgrunde i en Ildebrand.

Pont. Theatr. Daniæ. 406. D. Atl. IV. 614. A. E. Krog, Efterretn. om Viborg Bp. 70. Nørups Skildring af Tilstanden i Danm. og Norge. IV. 214. Suhm, D. R. H. VI. 32. hvor der fortælles flere Mirakler. Lillelunds Kirkehist. 226. Lignende Mirakler fortælles om Ansharius i Cypræi Annual. 27.

Hr. Søren Quist til Veilby.

Paa Kalls Amt, i Sønderherred, var der engang en meget from Mand, som var Præst til Veilby. Hans Navn var Hr. Søren Quist, og den Altertavle, som sees i Kirken, er givet af ham. Men desuagtet havde han dog en haard Skiebne; thi han havde en arrig og driffældig Kone og maatte uforskyldt lade sit Liv, formedelst hendes Brøde.

Det hændte sig nemlig, da han en Dag var ude, at Konen kom i Klammeri med Nolskarlen, slog ham ihjel og stulde hans Liv i en Sandbanke. Deraf vidste den ærlige Præst intet, men maatte dog undgiælde det i Liden. Thi da han engang geraabede i Trætte med en Mand i Ingverstrup, blev han af ham krævet for Retten, og, da underkjøbte Vidner vare afhørte, domte Lehnsmanden paa Kalls Præsten fra Livet. Men i den samme Time, da han blev rettet, sad Lehnsmanden hjemme; hans Huen laae foran paa Bordet, og da han løstede den, laae der tre Draaber Blod, hvor Huen havde ligget, hvoraf han sluttede, at han vel maatte have uskyldigt Blod paa sit Hoved. Da lod han skyndeligst udgaae Befaling, at man skulde holde inde med Henrettelsen; men Budet kom først til Stedet, da Præsten allerede var henrettet. Vidnerne kaldtes da atter for Retten og kom til at lide formedelst deres ugubelige Bessyldninger, og vel var det, at Præstekonen var død og borte, da Sandheden kom for Dagen. Præsten blev begravet ved Baabens huset.

Fr. Lars Jakob til Vium.

Engang havde en Tyv stiaalet Fr. Lars Jacobs to Hopper og reiste syv Mile bort, for at sælge dem. Men Fr. Lars, som var forfaren i skjulte Kunster, fik desuagtet Tyven faaleedes til at skielve, da han var ifærd med at drikke Vidkiøb, at han selv maatte vise Præstens Hopper igien.

Samme Fr. Lars Jacob standsede engang en Ildbrand i Veierslev, blot ved at tage sit hyide Lommelærklæde op og dermed at vifte; strax vendte da Vinden sig, og al Fare var forbi.

Blichers Topogr. over Vium Præstekald. 211.

Præsten i Hveisel.

I Hveisel, to Mil Nordvest for Veile, boede engang en Præst, der var saa gudsfrygtig, at han endog om Natten gik i Kirke, for at bede. Dette syntes hans Kone slet ikke om, og gjorde derfor den Aftale med Karlen, at han en Nat skulde tage et Klæde over Hovedet og gaae ind i Kirken, for at gjøre Præsten bange. Dette stete ogsaa en Nat efter Aftale, men da Præsten saae dette Spøgelse, blev han saa lidet forfærdet, at han tilraabte ham: "Est du et Menneske, da giv Svar, men est du Dævelen, da viig tilbage!" Men Karlen blev sin Rolle tro og nærmede sig Præsten, der trende Gange gientog sit Tilraab og omsider fremtog sin Bog og begyndte at læse. Da sank Karlen ned i Kirsegulvet og sad allerede i indtil Knæerne, da han i sin Angst fik de Ord frem: "Faer! det er mig, Faer!" Men Præ-

sten gienstvarede roligt: "Ja nu er det forfælde, Søn! Nu kan jeg ikke redde dig! Men saaledes skal du nu blive staaende, indtil du har fortrudt din Synd, paa det at du maa blive salig!" Og han stod der, nedstunken indtil Knæene, i samfulde syv Dage og Nætter. Men næste Søndag, da alt Folket var i Kirke, nød han i Overværelse af hele Menigheden den hellige Nadvere, sagde derpaa Sognes-folket Farvel og sank dybt ned under Jorden.

Et lignende Sagn gaaer ogsaa om en klog Præst i Wissenberg i Tjen. Det fortælles ogsaa i Sverrig. Afjelius, Swenska Säger: Häfder. III. 117.

Præsten i Østersnede.

I Østersnede, mellem Veile og Horsens, var der for en Tid siden en Præst, som forstod den sorte Kunst. Denne Kundskab sagdes han at have erhvervet ved at gjøre det Løfte, aldrig at bruge det Ord: Amen, og skal hans Sognesfolk have bevidnet, at det Ord hørte man aldrig fra hans Mund. Om ham fortælles, at da nogle Bønder en Dag kørte forbi hans Have og stjal endeel Æbler af et Træ ved Gierdet, kunde de, da de vilde køre videre, ikke drive Hestene af Stebet, førend de havde lagt det fra dem, som de havde stjaalet.

Præsten i Nørre-Vilstrup.

I Slutningen af forrige Aarhundrede boede i Landsbyen Nørre-Vilstrup, ved Veile, en Præst, som kunde mere

end sit Fadervor," og denne særegne Dygtighed, som han havde erhvervet sig i den sorte Skole, benyttede han til sit fiære Sognesfolks Gavn og Bedste, hvorfor han var høit agtet og elsket. For denne hemmelige Kundskabs Skyld — blev det sagt — havde han forsvoret, "at binde meer end sit ene Strømpebaand," og det var vitterligt for Alle, at han heller aldrig gjorde det.

Til Præstegaarden hørte blandt Andet en liden Skov, som laa et Stykke borte fra Landsbyen, og i denne Skov blev der stundom stiaalet af Præstens Riis og Brænde. En Dag spurgte han sine Folk, om de ikke havde noget "Hvas" at hente i Skoven. Her svarede de, at der fortiden ikke var noget. "I kunne dog gjerne tage en Bogn og fiøre derud!" gav han til Svar, og da de havde gjort saa og kom derud, fandtes det, at en Mand fra Byen havde opstabet en heel Deel Riis, som skulde skaffes bort, hvilket da Præstens Folk toge og fik fuldt Læs.

En anden Gang var der paa Marken blevet stiaalet en Dre fra Præstens Aulskar, som dog ikke havde tørdet siige sin Herre det. Men han vidste det alligevel og mere end det. Efter nogle Dage lod han en nærboende Huusmand, Christian, kalde til sig, modtog ham venligt og bevertebe ham. Derpaa lod han Aulskarlen komme, og da han stod hos, gif Præsten Huusmanden lige ind under Dinenene og sagde ganske blidt: "Lille Christian! hvad kunde "nu den Dre hielpe dig? Naar du atter kommer her forbi "min Gaard, saa kunde du nok tage den med dig, men "ellers er det ikke værd, at du gjør dig nogen Uleilighed

"for den Sags Skyld." Og det varede ikke længe, før den savnede Dre kom tilbage.

Saaledes vidste han alle mulige Ting. Da Mølleren i Høpballe engang henvendte sig til ham angaaende Noget, han savnede, svarede Præsten: "J kunde jo lede i Jelling Skov!" og da Mølleren gjorde saa, fandt han Lyvekosterne.

Synderligt var det dog, at ihvorvel Præsten var saa grundlært og klog en Mand, saa forstod han dog ikke at mane, thi deri var hans Broder, Hr. Hans i Dmme, hans Mester; dog var det ogsaa nær gaaet ham galt, da han engang var ved at nedmane en Ustægtskone, hvis ikke Degnen i Grindsted, der mærkede Uraad, itide var kommen ham til Hiælp.

Hr. Peder i Raa-Ager.

Da Kannikerne i Ribe engang i den katholske Tid skulde udvælge en Biskop, kunde de ikke enes om Valget, og udnævnte derfor en gammel Præst, ved Navn Hr. Peder, i Raa-Ager, ved Ribe, til at sige dem som ærlig Danne-mand, hvo der skulde være Bisp, og han svarede da: "Efter som J gode Herrer ville, at jeg, fattige Mand, skal sige Dommen af, hvo der skal være Bisp, da skal Hr. Peder i Raa-Ager være Biskop i Ribe, thi jeg har altid hørt, at hvo som har Korset, korsfer sig selv først!" Og ved denne List blev han Biskop i Ribe.

M. Galthen, Bestr. over Ribe. 174. Rask's Moer-skabsl. 1840. 314.

Lassenius, Rector i Ithoe.

Det skete engang, da en Rector skulde vælges til Stolen i Ithoe, at Lassenius en Morgen ankom der til Byen, hvorhen han i stor Nød havde vandret fra Tyrkiet, og satte sig paa Beien. Men i den samme Nat havde den, som skulde bestikke en Rector, drømt, at han skulde kun gaae udenfor Byen og der finde den Person, som han skulde vælge til Rector. Og skete det saaledes, at Lassenius kom til dette Embede, hvorfra han siden blev forflyttet til Kiøbenhavn, hvor han blev Præst for Petri Menighed. Han var saa forfaren en Mand, at naar hans Tilhørere sov, kunde han vække dem, blot ved at lege med sit Kommetørklæde.

Lillelunds Kirkehist. 169.

V. Skatte og Skattegravere.

Skatten i Balders Hvi.

Udenfor Byen Lune, paa Roskilde Amt, ligger Balders Hvi, i hvilken Balder skal være begravet. Da engang nogle Bønder, anførte af en Mand, ved Navn Harald, ved Midnat havde begivet sig til denne Hvi, for der at opgrave en Skat, syntes det dem, som de vare bedst ifærd med Arbeidet, at en skyllende Floed med megen Brusen styrtebe ned fra Hviens Top, hvorubover de i stor Forstrækkelse kastede Spaerne og løbe derfra, hver til sin Side.

Saxo. III. 43. Res. Atl. I. 27. Danske Atl. IV. 106.
Ant. Annal. I. 280.

Svanen paa Guldæg.

I en Hvi mellem Gislinge og Bognstrup, paa Holbøks Amt, ruger en Svane paa tre Guldæg, af hvilke hvert er en Kongeløsning*). Denne Svane lader sig undertiden see i Omegnen, men lider ikke, at man forfølger den. En

*) En "Kongeløsning" d. e. en Sum, saa stor, at man for den kunde løstøbe en fangen Konge.

Herremand, som vilde bemægtige sig dens Æg, gif tidligt og sildigt paa Jagt og saae den omsider ved Høien; men i samme Stund han løsnede Skuddet, stod hans Gaard i lys Luc og afbrændte indtil Grunden.

Skatten i Tuel Sø.

I.

I Nærheden af Sorø strækker sig Tuel-Sø fra Krebs-huset indtil Pedersborg. Om denne Sø gaaer det Sagn, at den har sit Navn efter en Prindsesse, der engang boede i Pedersborg. Hendes Navn var Toel eller Thorelil. Hun var rig og eiede store Skatte af Guld og Sølv, men gav aldrig til de Fattige. Engang tog hun den Beslutning, at seile til Restved, og lod desaarfag sine Kostiigheder og mangfoldige Skatte bringe paa et Skib; thi dengang kunde man ad Suseaa seile fra Pedersborg og did. Men da stete det, efterdi Skibet var beladt med Synd, at som de havde seilet lidt, begyndte det ufornodentligt at synke, hvorfor Skipperen gav Prindsessen det Raad, at love rigelige Almisser til de Fattige. Da lod hun sig i sin Nød bevæge, og strax derpaa hævede sig Skibet, og Faren var forbi. Men nu fortrød det hende, at hun af Skipperen havde ladet sig forlede, og talede hun ham desaarfag ilde til. Da sank Skibet atter, og nu blev det ved at synke, saa at de maatte omkomme tilhobe. Men, da det nu almindeligt var i Orde, at der paa Skibet havde været meget kostbart Gods, borede man et Hul i en stor Steen, satte Skrue deri, og begyndte at skrue Skibet til Land. Allerede var det saavidt oppe, at

man kunde see Masten, men da glemte en af Bønderne at tie stille, og udbrod: "Træk nu! nu er det Tid!" og strax sank Skibet tilbage. Stenen med det iborede Hul sees endnu ved Pedersborg, og i klart Veir skal Masten blive synlig i Vandet. Ingen tør seile over Stedet, og Fiskerne drage over hele Søen, her undtagen; thi Alt siges at blive nedhvirløst, naar det kommer derover.

II.

Der boede engang i Pedersborg en Jomfru, ved Navn Thorelil. Hun var saare kunstfærdig og forstandig og gjorde sig en Bogn, hvori hun vilde kjøre over Vandet. Dessaarsag opfødede hun to Stude med Hvedebrød og Mælk, og, da de vare dygtige, bandt hun dem for Bognen, for at kjøre paa Suseaa til Næstved. Alt Folket spottede derover og samlebes ved Søen, for at see derpaa. Dog, da Studene trak, fulgte Bognen efter, og det gik i Begyndelsen saare godt. Men, nu raabte En, som høiligen undrede sig: "Det havde jeg dog aldrig troet!" og strax sank hun med Bogn og Stude, og Søen fik Navn efter hende.

Om denne Jomfru Thorelil siges efterskaaende Bise at være sunget.

Jomfru Thorelil gaaer sig i Abildgaard,
Udi Jesu Navn!

Hun vander de Urter, hun planter og saar:
Gud unde os Himmerige Alle.

Saa stod en Guds Engel og siude derpaa!
Udi Jesu Navn!

Og vil du med mig ind i Himmerig gaae?
Gud unde os Himmerige Alle.

Jomfru Thorelil faldt for Jesu paa Knæ,
 Udi Jesu Navn!

Hun bad godt for Kongen, som Krone og Scepter bær,
 Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Bonden, som pløiet og saær,
 Udi Jesu Navn!

Herre Gud giv, at vi derudaf Føden saær,
 Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Qvinderne, som Fostret baar,
 Udi Jesu Navn!

Herre Gud giv, at de en god Forløsning saær,
 Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Børnene i Skolen monne gaæ,
 Udi Jesu Navn!

Herre Gud lad dem en ret god Lærdom faæ,
 Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Lyende, som tiener for sit Brød,
 Udi Jesu Navn!

Herre Gud han hielp dem af al deres Nød,
 Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Enker og faderløse Børn,
 Udi Jesu Navn!

Herre Gud han vild' oplukke for dem Naadens Dør,
 Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Skibene i Sundet monn' gaæ,
 Udi Jesu Navn!

Herre Gud han lade en god Vind dem vel faæ,
 Gud unde os Himmerige Alle.

Saa bad hun godt for Fangerne, som er i ganske Land,
 Udi Jesu Navn!

Herre Gud han afsløs dem deres haarde Baand,
 Gud unde os Himmerige Alle.

Nu haver vi hørt Jomfru Thorellis Sang,
 Udi Jesu Navn!
 Herre Gud han give os en salig Afgang,
 Gud unde os Himmerige Alle.

Skatten i Pedersborg Kirkebanke.

Pedersborg Kirkebanke ved Soro skal have umaadelige Rигdomme, og under den skal være et heelt Kongerige. Lidet ube paa Marken er der et Sted, hvor man ved at grave støder paa en Kobberport. Kunde man faae den luffet op, da vilde store Skatte komme for Dagen.

Af saadanne Kobberporte skal der findes mange rundtom i Landet. cfr. Resnii Atl. VI. 591. Hofmanns Fund. IV. 763.

Skattegravere ved Nidløse.

Der skal være en Skat nedgravet mellem Nidløse og Kongsted; men saamange der end have forsøgt, at faae den, har det dog hidtil været forgieves.

Engang gif nogle Karle fra Nidløse ud til Høien ved Nattetid og vilde grave efter Skatten. De bleve da forst og fremmest enige om, at Ingen maatte sige et Ord, ihvormeget han end fristedes dertil. Dernæst begyndte de at grave og støbte omsider med Spaderne paa en Kobbergryde. Da gjorde de strax mange Gebærder til hinanden, at Skatten var der; men i samme Stund, som de fik Grebet fat, og vilde til at løfte, kom sex, smaa Muus, trækkende et Hø-

læs ud af Hullet. Da raabte en af Karlene, som aldrig før havde været med: "Nei, see engang!" og strax sank Skatten end bybere, og det syntes som om Nibløse stod i Brand for deres Dine.

Ved Skattes Opgravning maa der iagttages den strengeste Taus-
hed. cfr. Büsching, Wöchentliche Nachrichten. II. 204.
Temme, Volksagen v. Pommern. 214. I Dehlenschlägers
Digt: Skattegraveren, hedder det:

"Men hvis et Ord du taler,
"Forfvinder den igjen."

Skatten i Kulsbierget.

Paa det Sted ved Bordingborg, som kaldes Kuls-
bierget, er der i Jorden en stor Jerndor, under hvilken en
Skat ligger giemt. Engang kom Musikantens Datter fra
Badeby derhen, og som hun saae til Jorden, blev hun vaer,
at der laae en glindsende Skilling. At Sligt er af den
Dnde, derpaa har man mange Beviiisninger, ligesom ogsaa
denne; thi, da Barnet meente, her at have giort et godt
Fund og tog den op, blev hun en Krobling alle sine Dage.

Skatten i Rønningesøgaard's Sø.

I.

Da Svensken var her i Landet, samlede han alt det
Guld og Sølv, han havde taget til Bytte, og sænkede det
i store Robberkiedler ned i Rønningesøgaard's Sø, og fik det
ikke siden med sig, da han maatte forlade Landet. Derfor

har man senere engang forsøgt paa, hvorlunde man vel kunde faae denne Skat op. Forst blev til den Ende ni Kæbe opfyldte med Melk og Hvedebrod i et Rum, hvor Solen i fire Aar ikke kom til at skinne paa dem, og efter den Tids Forlob vare de saa store og stærke, at man vel maatte troe, at de vilde kunde drage Skatten op. Men da alle Tilberedelserne vare giorte, og man allerede med lange Jernkæder havde fat i Riedlerne, forsaae en af Arbejderne sig ved at tale, og siden den Tid har al Umage været ganske forgieves.

II.

Ved Renningesøgaard er der en stor Sø, kaldet Bome Sø. Den skal ved en lang Tid engang være udgravet, for at man kunde faae fat paa en Kiste, hvori der giemtes en Skat. Saa nær var det dengang ved, at de havde faaet Kisten, at de allerede havde fat paa den og faae, at den var af Kobber, men da raabte en af Skattegraverne: "Nu har vi den!" og i samme Stund sank den dem lige ud af Hænderne.

Danske Art. VI. 634.

Guldprindsen.

I Synderbysogn, ved Årsens, er der et Sted, som kaldes "Gamle Slotsbanke." Der laae tilforn et Slot, kaldet Hagenskov, som var bygget af Kong Hagen, en af de syv Næsfænger i Landet, hvilken siges at have undertvunget sex andre. Paa et Sted i denne Slotsbanke, eller som Andre sige, i en af de gamle Gravhøje, som ligge derhos,

skal en Guldbjæst, eller en Guldsprinds tilhest, være begravet og med ham uhyre Rigdomme. Om denne Skat er der paa Egnen flittigt eftersoget, men, ihvorvel man der skal have fundet adskillige Guldsager, er det dog hidtil ikke lykkedes, at finde den.

Bedel Simonsen, Samlinger til Hagenskov Slots, nuværende Frederiksgaves, Historie. Odense, 1842. 5. Ibid. 80 og 82.

Skatten i Orkel Slotsbanke.

I Orkel Slotsbanke, ved Svendborg, er nedgravet en stor Skat. Engang forsøgte man, at tage den op og grov derfor i Jorden, indtil man tilsidst traf en stor Kobberport. Men, da det allerede var langt ud paa Aftenen, blev Arbejdet opsat til næste Dag. Og, da nu Arbejdet igien skulde begynde, var det alt forsvundet. Paa samme Sted ligger ogsaa en stor Kobberbro nedsunken. Til anden Tid er det skeet, at nogle Karle, som arbejdede der i Nærheden, saae Høien at aabne sig, og en stor Mand til Hest med blanke Knapper i sin Kiortel ride ud af Høiens Port.

Bedel Simonsens Borgruiner. Iste Hefte. 93: "Endnu staaer til Minde om denne Begivenhed i hin Fordybning en lille Aff, som nu er det eneste Træ paa Banken."

Skatten i Fiskebæk-Skov.

Der staaer i Fiskebæk-Skov paa Falster et huult Træ, om hvilket der siges, at naar man med en Stav søger dybt

ned veri, da kan man høre Klang ret ligesom af en Kobber-kedel. Alle ere derfor enige i, at der maa være stult en Skat; men at faae den op, det ansees for at være plat umuligt; thi saa ofte man har forsøgt derpaa, hortes altid en forferdelig Larm under Træet, saa at alle Arbeiderne maatte flygte bort derfra.

Skatten paa Glæsborg Mark.

Paa Glæsborg Mark, i Nørreherred, Aarhus Stift, pløiede engang tre Mænd tæt op paa en der liggende Høi. Pludseligt kom en Skodde *) tilsynne ved Foden af Høien, og da den fandtes istykker og ubrugelig, gjorde de den istand og lode den ligge. Men da de næstegang førte Furen op imod Høien og saae hen til Skodden, som de havde helet, bleve de vaer, at der nu laa et nybagt Brød derpaa — som de meente — til Tak for deres hafte Uleilighed. De to af Mændene spiste da af Brødet og fandt det godt og velsmagende; den Tredie vilde ikke nyde noget deraf. Men de, som havde spist og taget tiltakke, befandt sig vel derved, han derimod, som ikke havde villet spise, visnede, Tid efter anden, slet hen og døde omsider. Nu kom da samme Høi i Orde, og man havde fuld god Grund til at tro, at der vel maatte være nedlagt en Skat paa dette Sted. Desaar sag toge nogle Mænd sig engang for at grave efter, og da de vare komne lidt ned i Høien, stødte de paa en stor Kiste. Men, som de bedst vare ifærd med at løfte den,

*) En Skodde, et Redskab til at skyde Brød ind i Dønen.

saae en af Mændene op og forsærbedes, ved at see hele Glæsborg By staa i lys Lue. Da slap de Kisten, for at løbe hjem; men, der de kom hjem, var der ingen Ild, og da de kom tilbage, var der heller ingen Kiste.

Skattegraverne i Jellinge.

Jellinge Bymænd have engang tilforn villet undersøge Kong Gorms Høi, i Haab om, der at finde Kostbarheder. Men, da de vare komne et godt Stykke ind, traf de paa en stor, sort Hund, som nødte dem til at lade Arbeidet bero. Lidligere skal Indgangen til denne Gravhøi have været aaben, men Ingen dristede sig til at gaae derind. Da fik de en Hyrbedreng overtalt dertil og gave ham til Sikkerhed et Reeb om Livet, hvormed de meente, at kunne drage ham tilbage, om det gjordes behov. Da han havde været en Stund derinde, og Tiden begyndte at blive dem lang, drog de i Rebet, men det fandtes da, at være brændt over, og Drengen kom aldrig mere tilsyne.

Skatten i Hvirvel-Bakke.

Hvirvel-Bakke, ved Bierremølle i Ryberg Sogn, skal være ganske fuld af Guld. Deraf kommer det, at den hver Juleaften synes at være gloende. Turde kun En fordrifte sig til at skyde over Høien, saa kunde han vel tage det alt-sammen, men nutildags vover Ingen Sligt.

Om at skyde over Troldenes Skatte, see Keisleri Ant. 176.
 Bøschings Bøchentl. Nafr. II. 202.

Skatten i Daugbjerg-Daus.

Bed Daugstrup, imellem Viborg og Holstebro, ligger en Høi, som kaldes Daugbjerg-Daus. Om denne Høi gaaer det Ord, at den altid er omgivet af en blaa Taage, og at der nedenunder ligger en stor Kobberkiedel fuld af Penge. En Nat gik to Karle ud, for at grave efter denne Skat, og vare allerede komne saa vidt, at de havde fat i begge Kiedelens Hante. Men da stete der alstensk underlige Ting, for at forstyrre dem i denne Gierning: snart saae de en sort Hund med gloende Tunge, — saa kom en Hane, der trak et Ræs Hø, snart kørte en Karreet forbi med fire, sorte Heste; dog — Karlene lode sig ikke bringe til at tale og fortsatte Gravningen. Da kom der en Karl, haltende dem forbi, som sagde: "See! Daugbjerg brænder!" og da de saae hen til Byen, var det grandgiveligt, som om hele Byen stod i lys Lue. Nu først glemte den ene af Karlene at tie stille, men idet han gav sig til at raabe, sank Skatten ned, og saatiidt der siden er prøvet paa, at faae den op, har altid Troldene ved deres Koglerier forhindret det.

Et lignende Sagn fortælles om en Kiste i et Kær ved Byen Røtten, Syd for Aalborg; den ene Hant af denne Kiste sidder endnu i Ferslevs Kirkemuur. Ovenstaaende Sagn er af St. St. Blicher behandlet i en Fortælling.

Kiedelhullet.

Da Svensken var i Jylland, sænkede en rig Mand, som boede ikke langt fra Hovedgaarden Kollerup, i Galthenherred, Randers Amt, en Kobberkiedel; fyldt med Solypenge, ned i en Na, som flyder tæt der forbi. Saaledes faldt denne Skat ikke i Svenskens Hænder, og Manden, som havde giemt den der, kom aldrig til at hente den igjen. Men Folket i Selling, en Fierdingvei derfra, havde Kundskab om, hvad der var skeet, og begav sig til Naen, da Svensken var borte. De fandt da ogsaa Stedet og fik ogsaa Lag i Kiedelen, men ret som de havde faaet den op over Vandfladen, brast Hanken fra, og Skatten sank atter ned i Hullet. Derfor hedder dette Sted endnu den Dag idag: "Kiedelhullet."

Skatten i Sandets Bierg.

Bed Svenstrup i Aalborg Stift er der en Hoi, kaldet Sandets Bierg, som er det høieste Sted i hele Eggen, og derfra kan man overse hele Svenstrup Sogn. I denne Hoi ligger en Næssefonge begravet, og med ham en umaadelig Skat, mest bestaaende af Solvtsøi, hvilket stundom om Natten bringes op, for at besfinnes af Maanen. Ofte er der forsøgt paa, at faae denne Skat udgravet, men alle, som hidtil have prøvet derpaa, ere komne galt fra det; thi Skatten glemmes i en Kiste, som Aar for Aar synker dybere ned, og ovenpaa denne Kiste ruger der en vidunderlig stor, sort Hund, som vogter paa Skatten.

cf. Lemme, Preussens Volksagen. 233. 239. 240. og 244. Grimm, D. Sagen. I. 235.

Skatten i Mulo's Grav.

I Svenstrup Sogn, ved Aalborg, er der en stor Kæmpegrav, kaldet Mulo's Grav. Den er 109 Skridt lang og 10 til 12 Skridt bred. Der ligger Kong Mulo begravet og med ham store Skatte, som ofte ere eftergravede, men altid forgieves. I den senere Tid har ingen gravet der, eftersom Eieren af Heden, hvor Høien ligger, har forbudt det. Grunden dertil siges at være, at Lykken vilde vige fra Gaarden, hvis Kong Mulos Stov forstyrredes, og vist er det, tilføier man, at Lykke og Velstand synes at følge Gaardens Eiere.

Marbjerg.

Marbjerg, paa Herregaarden Krastrups Jorder, ved Liimfiorden, er det høieste Sted der i Egnen. Om dette Bierg, som er omtrent 300 Fod høit og bestaaer for det meste af Kridt, fortælles, at det er beboet af Kong Gribsius og Dronning Tryne med deres Søn og Datter. Derinde skal der være megen Rigdom, og stundom kan man høre Rister og Skabe luffes op og smækkes i. Folk, som boer i Nærheden, vogte omhyggeligt paa deres nysbødte Børn, at de ikke skulle blive forbyttede med de vanskabte Trolbunger fra Marbjerg.

Skatten paa Fuur.

Den D, Fuur, i Liimfiorden, hviler paa en stor Steen, og midt inde i denne Steen boer der en Trolb. Naar

Fæhrberne paa Marken lægge Dre til Jorden, kunne de skundom grangiveligt høre, hvorlunde han luffer sine store Pengekister op og i, og en Bonde, som i tre Julenætter, ved Midnat, gif did, saae den tredie Gang, at Trollden sad paa Bakken og solede alle sine Skatte. Naar man faaer skudt over slige Sager, kan man frit tage deraf saameget, som man vil, og dette gjorde denne Bonde ogsaa. Men da han var paa Hjemveien og nærmede sig sin Gaard, tyffedes det ham, at den stod i lys Lue. Da kastede han i sin Angst alt fra sig, hvad han havde taget, og da han kom hjem var Gaarden i god Behold, men Skatten var borte.

Paa den nordre Side af Den kan man tydeligt see Riddet af Stenen mellem hoie, lymbegroede Bakker, og der findes mangfoldige Navne indhuggede af Folk, som have besøgt dette Steb. Flak med Jorden er der et Hul, gien- nem hvilket man kan gaae op i Stenen, men hvor dybt man kan gaae, er endnu uforsøgt, da de Fleste kun vove fem Skridt.

Skatten i Egese.

I Eising Sogn, ved Ringkjøbing, er der en Sø, kaldet Egese. I den er der en stor Skat; thi da de keiser- lige Tropper, i Kong Christian den Fierdes Regjeringstid, vare i Jylland, og Folket frygtede, af dem at blive ud- plyndret, gienste de deres Guld og Sølv i denne Sø, som dengang laae slikt i en tæt Egestov, hvoraf den har sit Navn. Dette skal i den senere Tid være blevet bekræftet derved, at "en Duffe af Egetræ" for saa Nar siden svøm-

mede op fra Bunden, og paa den saaes der Spor af, at den havde været fastslaaet til et større Stykke Træ, formodentligt til en Kiste.

Rask's Moerskabslæsn. 1839. 448.

Skatten i Klumbøi.

Engang ved Nattetid gik tre Mænd ud til Klumbøi, ved Hjørring, for at friste deres Lykke; thi i samme Bøi ruger en Drage paa en stor Skat. De grove da i Jorden og gjorde noie Afstale, at Ingen maatte tale et Ord, om ellers ikke al deres Umage skulde være forgieves. Da de saalunde havde gravet svarligt dybt, stødte deres Spader mod en Kobberkiste, og nu gjorde de Tegns til hinanden og toge alle fat med baade Hænder i en stor Kobberring paa Ristelaaget og drog Skatten op. Men da de næsten havde den oppe, glemte en af dem at være taus og raabte: "En Gang endnu, saa har vi 'en!" Og i samme Stund fløi Risten dem ud af Hænderne og hen i Stølerup Sø. Men, efterfom de alle holdt troligen fast, beholdt de dog Kobberringen. Denne Ring heftede de i St. Olai Kirkebor og kaldte Byen deraf Hvirring, hvilket Navn siden blev til Hjørring, og Kobberringen sidder i Kirkeboeren den Dag idag.

Wolffs Encom. Regni Dan. 86. Danske Atl. V. 201. Hofm. Fund. V. 201. P. W. Becker, Bidrag til en geogr. antiq. Beskr. over Bendsjøssel og Thy. 38. cfr. Grimm, D. Sagen. 292.

Det rige Sogn.

I Salling Herred skal være et Sogn, hvor alle Bønderne ere velhavende. Der boede engang et Par Folk, som vare meget fattige, men en Aften stod Manden i sin Dor og grublede og tænkte, at dette ikke længe kunde gaae saaledes. Da saa han pludseligt en klar Lue staae op af Marken, og da han havde stude igiennem den, blev der paa Stedet fundet saamange Penge, at hele Byen endnu den Dag idag har nok.

En saadan Lue kaldes almindeligt "Bøtteild" eller "Bøttelys" (paa Løbsk "das Geldbrennen") og hvor den sees, der veed man, at den brænder over en Skat. cfr. Ant. Ann. IV. 1. 128.

Skatten i Lodal.

I Salling Herred, imellem Hiert og Roslev, er en Dal, Lodal kaldet, hvor der tilforn hver Nat saaes Lys at brænde. Men engang skete det, at en Holstener kom tilreisende og lod sig vise hen til Lodal, efterdi det var ham i en Drøm aabenbaret, at paa det Sted, hvor Lyset brændte, der skulde han grave og finde en Skat. Da han nu var paa Stedet og havde gravet, fandt han i Jorden en stor Kobberkiebel, fuld af Guld; men ovenpaa alt Guldet laae en stor, sort Pudelhund med en Ring om Halsen. Denne Hund tog han varsomt af Kiebelen, lagde den paa sin Overkiortel og fik saaledes Guldet, hvoraf han deelte adskilligt ud til Bønderne, som havde hiulpet ham, og reiste bort.

Men fra den Tid af brændte der aldrig siden Lys; kun seer man imellemstunder Hunden løbe om i Vodal.

Skatten i Giedsbjerg.

Ved Volsstrup, i Hjørring Amt, ligger en Høi, Giedsbjerg kaldet, hvilket Navn den har efter en mægtig Sorøver, ved Navn Gied, som i fordums Tid boede der. En Morgen tidligt, før det endnu dagedes, kom en Biergtrold til ham, sigende, at i hans Høi var der nedgravet en Kiste fuld af Guld og kostelige Klenodier. Dette lagde Gied vel Mærke til og gik næste Nat med sine Staldbrodre til Stedet og grov i Jorden. Da stødte han omsider Spaden mod et Kobberstrin, hvorfor Gied meente, at have den i Bold. Og det var ogsaa nær derved, men da de vare ved at drage den op, raabte han fuld af Begierlighed: "Hold nu fast!" og i samme Stund sank Kisten dybt ned i Jorden, saa at de kun beholdt Haandgrebet tilbage, hvilket de hestede paa Understed Kirkevær.

Antiq. Ann. II. 359. Et lignende Sagn er foran (Pag. 355) fortalt om en Ring i St. Olai Kirkevær i Hjørring: Skatten i Klumhøi.

Skatten i Canstet.

Der var en Mand paa Als, som paa en underlig Maade kom til en Skat. Thi, da han en Nat havde drømt, at han paa en Gade i Flensborg skulde finde en Skat, satte han Tid dertil og begav sig derhen. Som han nu gik i

Flensborgs Gader og ikke kunde begribe, hvordan han vel der skulde finde en Skat, kom en Flensborger hen til ham og spurgte, hvorfor han gif saaledes deromkring. Da fortalte han sin Drøm; men Flensborgeren gav sig til at lee ad ham, sigende: "Saa skulde jeg vel ogsaa reise til Tanslet paa Als, fordi jeg i Nat drømte, at en Skat var nedgravet der." Da taug Manden stille og begav sig strax til Als, og fandt han der i Tanslet den Skat, som han havde meent at finde paa Flensborgs Gader.

cf. Grimm, D. Sagen. I. 290. cf. Sagnet: Kirken i Erritsø. Pag. 246.

Skatten i Rolands Brønd.

Paa det Sted i Østet-Vygum Sogn, i Slesvig, hvor tre Kirkesogne stode sammen, er der et dybt Hul, som kaldes Rolands Brønd. Derom fortælles der, at da Roland havde tabt et stort Slag, kom han fiorende i en Karreet med sex Heste for, og havde da hos sig alle sine Skatte og meget Sølvtoi. Men som han kom til Hullet, fiorte han med Boguskarl og Svende brat ned i det, og der ligge hans Skatte endnu. Naar man kaster en Steen ned i Vandet, da høres det grangiveligt, hvor den klinger mod det meget Sølvtoi.

Antiq. Annal. I. 327. I Amusproget kaldes Stedet: "Rolands Kælb."

Skatten i Flensborgs Slots Ruiner.

Endnu seer man ved Flensborg Ruinerne af et ældgammelt Slot. Der stod engang to Solbater og holdt Bagt,

men da den ene af dem var gaaet til Byen, stete det, at en lang, hvid Dvinde skikkelse kom til den anden, tiltaalede ham og sagde: "Jeg er en usalig Mand, som har vandret her mange hundrede Aar; men aldrig skal jeg finde Ro i Graven." Da betroede hun ham, at der under Muren var skjult en stor Skat, hvilken kun tre Menneſter i den ganſte Verden kunde optage, og at han var en af dem. Karlen, som nu ſaae ſin Lykke giort, lovede i Alt at efterkomme hendes Befaling, hvorpaa hun befoel ham, at komme der igien næſte Midnat. Imidlertid var den anden Karl kommen fra Byen og traf ſin Kammerat netop i denne Samtale. Derfor taug han med, hvad han havde hørt og ſeet, indſandt ſig betimeligen næſte Aften og holdt ſig ſkjult nærhos i noget Smaakrat. Da nu Karlen kom med ſin Spade og Haffe, indſandt ogſaa den hvide Dvinde ſig paa Stedet; men ſaaſom hun vel mærkede, at de beluredes, opſatte hun Arbeidet til næſte Aften. Den anden Karl, ſom ſaaledes forgieves havde ligget paa Vuur, begav ſig da hjem og blev pludſelig ſyg, og ſaaſom han troede, at det nu vilde blive hans Død, kaldte han ſin Kammerat til ſig, aabenbarede ham, at han vidſte Alt, og paaminde ham derhos om, ikke at give ſig af med ſaadant Spøgeri, men heller at ſøge Raad hos Præſten, ſom var en klog Mand. Denne Formaning tog Karlen ſig til Hierte og aabenbarede Sagen for Præſten, ſom dog befoel ham, at gjøre ganſte ſom Dvinden vilde det, kun at hun ſelv forſt ſkulde lægge Haand paa Værket. Nu kom endelig den faſtsatte Tid, og Karlen indſandt ſig paa Stedet. Da Spøgeliſet havde viiſt ham Stedet, og Arbeidet ſkulde gaae for ſig, ſagde hun ham, at naar Skatten var optaget,

da skulde den ene Halvdeel tilhøre ham selv, men den anden skulde han dele lige imellem Kirken og de Fattige. Da foer Fanden i Karlen og opvakte hans Begierlighed, saa at han raabte: "Hvad! skal jeg ikke have det Hele?" Men neppe vare disse Ord ude af hans Mund, før Skikkelser med en saare ynkelig Klage lyd foer i en blaa Lue hen over Slotsgraven. Karlen blev syg og døde tredie Dag derefter. Nu rygtes det vidt om Landet, og var der da en fattig Student, som meente, her at kunne giøre sin Lykke. Han gif derfor en Midnat til Stedet, traf ogsaa den hvide, omvankende Dame og sagde hende sit Grinde, hvorved han tilbød sin Tjeneste. Men hun svarede ham, at han ikke var en af de Trende, som kunde frelse hende, og at Muren vilde endnu længe staae uroffelig, saa at ikke Menneſtehaand skulde formaae at nedbryde den; dog tilfagde hun ham, at han, til Tak for den gode Billie, engang efter lang Tid skulde blive belønnet. Og er det sagt, at som samme Student engang siden gif der forbi og medlidende ihufom den usalige Dvindes Klage, faldt han næsegruus over en stor Mængde Penge, som snart bragte ham igien paa Benene. Men Muren staaer uroffelig, og saatiidt man har prøvet paa at bryde den ned, bliver altid det Nedbrudte opreist igien om Natten.

De omtalte Ruiner ere rimeligviis det saakaldte Flensborger Bierg, som omtales i D. Atl. VII. 366.

VI. Sagn om Røvere.

Thyre Boløxe i Borreveile Skov.

Læt ved en Arm af Isesfjord gaaer Veien igiennem Borreveile Skov, hvor man endnu seer det saakaldte Thyres Hul. Denne Thyre, med Lilnavnet Boløxe, var en gammel Røverkierling, der ved sin ældste Søn var Moder til elleve andre. Disse tolv Røvere havde deres Ophold under Jorden, og ved nogle Snore, som vare spændte over Veien, og hvori Klokker vare hæftede, underrettedes de, saa snart Rejsende kom igiennem Skoven. Sædvanligt sad Thyre Boløxe ved Indgangen af Hulen og smøgede af en kort Kridtpibe; undertiden gif hun omkring i Skoven, og naar hun mødte Nogen, pleiede hun at tiltale dem saaledes: "Man siger rigtignok, at der er Røvere her i denne Skov, men det er Janden gale mig Løgn!" Engang kom hun saaledes til en Karl, som gif og slog Støv op af Jorden, og spurgte ham: "Kan du slaa Ild til min Pibe?" Endskiøndt han vel kiendte hende, tabte han dog ikke Modet, men lovede at slaa Ild, og nu satte hun sig roligt ned paa Stoddet. Men, som hun sad der ganske tryk, tog Karlen Jernvæggen og drev den med eet Slag igiennem hendes Klæder ned i Jorden, saa at hun sad fast. Hurtig tog hun da en Pibe frem, for at give Sønerne Tegnet, men Karlen bandt hendes Hænder, skyndte sig til Lindholm, og kom tilbage med endeel

Bønder, som vare væbnede med Høtve. De sloge da en Kreds om Indgangen, og Karlen tog nu Piben og begyndte at pibe, hvorpaa alle tolv Sønner, en efter anden, listede sig ud og bleve fangne og førte til Røestilbe. Hulen gienemfogtes derefter, og der fandtes fem og tyve Kæs røvede Koster. Thyre og de elleve Sønner bleve domte fra Livet; den tolvte, som kun var femten Aar gammel, venaabedes; men da han haardnaffet paastod, at han vilde dø med de Andre, stillede de alle tilsammen i Borreveile Skov, lige udenfor Thyres Hul.

Almuen fortæller, at det ofte hænder sig, naar Røgen ved Nattetid klorer forbi Hullet, at Hestene pludseligt komme i stærk Sveed og mægte neppe at trække Bognen forbi. En Bondemand, som ved saadant Tilfælde stod ned af Bognen og kigede igiennem den venstre Grime, saae, at han havde Thyre Bolore og de tolv Sønner bag paa Bognen. Der var da intet andet at gjøre for ham, end at tage det ene Baghiul af og lægge det op i Bognen; thi derved blive alle saadanne Gienfærd nødte til, løbende at følge under Bognen, for at holde Aren i Veiret.

Denne Røverbande i Borreveile Skov blev grebet i Aaret 1716.

Pillegrim-Stenen paa Moen.

I Phanefjord Sogn paa Moen boede engang en mægtig Ridder, Hr. Truels, som med sin Hustru, Fru Mettelil, havde sex Børn; men Røverne bortførte hans tre Sønner, saa at han kun havde trende Døtre tilbage.

En Søndagmorgen vækkede Fru Mettelil sine Døttre og sagde:

"Staaer op, mine Døttre, I sove vel haardt!
Nu haver I sovet jer Froprædiken bort!"

hvortil Jomfruerne svarede:

"Og have vi forsovet vor Ottesang,
Da ville vi gjøre vor Høimesse lang."

Nu flettede Moderen deres Haar og iførte dem Søndagsklæderne, og de ginge til Horbeløf Kirke paa Falster; thi den Tid var Vandet mellem Moen og Falster ikke bredere, end at man kunde hoppe derover.

"Men der de komme til Tostruppe Lund,
Der mødte dem de tre Røvers Hund."

Og da kom Røverne og sagde til Jomfruerne:

"Enten ville I være tre Røvers Biv,
Eller vil I miste jert unge Liv?"

Men de gave Røverne til Svar:

"Ikke vil vi være tre Røvers Biv!
Langt heller vil vi miste vort unge Liv!"

Da dræbte de to Røvere dem, skiondt den tredje raadede derfra; og de lagde Jomfruernes Liig i Sække, og bredte deres Klædningsstykker og Kostbarheder ovenpaa. Silde ud paa Aftenen kom hver med sin Pose til Hr. Truels's Gaard, toge Plads ved Bordet og lode Sækkene staae henne i Krogen. Nu begyndte de at drikke og drak Hr. Truels saaledes til, at han maatte gaae til Sengs. Derefter begjærede de Fru Mettelil, som blev ene tilbage, men hun vidste

vel at rebde sig og bad dem om, at maatte see, hvad de havde i deres Sætte. Men da hun saae sine Døttres Klæder, gif hun ud og vakte Hr. Truels og alle hans Mænd. Røverne bleve da tagne tilfange og bekiendte for Hr. Truels, at de vare af ædel Herkomst, men at de engang, da de skulde gaae til Skolen, vare bortstiaalne af Skovrøvere. Da kiendte Hr. Truels i dem sine egne Sønner og gav dem det Raad, at de skulde reise til det hellige Land, for at sone deres Brode. Men de to ældste, hvilke havde den største Skyld, vilde lade deres Liv for Liv. Den Jngste derimod gjorde en Pillegrimsfart.

Øst for Hørbelof Kirke sees endnu den Høi, hvor de To bleve steilede. Den Trede kom efter flere Aar tilbage, levede lang Tid der i Egnen og gjorde Bød for sine Synder. Da han var død, blev hans Legeme begravet paa Marken der, hvor endnu "Pillegrim=Stenen" ligger.

Dette Sagn fortælles paa Røen med indflettede Vers af den gamle Bise, som findes i Danske Biser fra Middelalderen. III. 392. Fremdeles fortælles det i Res. Atl. III. 68. Danske Atlas. III. 368. Marm. Dan. 275. Sandvigs Beskrivelse. 34. Kaalund Christianssens Beskrivelse. Rhodens Samlinger. II. 104. P. Bendtsen, Om Røen i Middelald. 25. Noget afvigende herfra fortælles det i Efterretninger om gamle Borge. II. 3. Paa Røen vijes endnu Spor af det Slot, hvor Hr. Truels skal have boet. Paa Hørbelof Kirkemur er der to mandlige og et quindeligt Hoved, udhuggede i Steen, hvilke siges at være til Erindring om denne Tildragelse. 3 Skaane fortælles samme Sagn baade om en Hr. Truels, som boede paa Bindings-torp, i Høiby Sogn, s. Suhms Samlinger I. 1. 130 og om en anden, paa Trølstруп, Skurup Sogn, Ibid. 141.

Røverne i Bispenberg.

Der var engang i Bispenberg Sogn, i Fyen, paa det Sted, som endnu kaldes Røverhusene, en stor Røverkule, og i Omegnen fortælles der vidt og bredt, at Røverne havde dybe Gange under Landeveiene, og at der i Kosterne hang Klokker, som ringede, naar Nogen kiorte derover. Engang paa en Søndag hendte det sig, at et Herskab, som kom den Vej, blev anfaldet af Røverne og ynkeligen myrdet, undtagen et lille Barn, der havde et saa uskyldigt og deiligt Udseende, at de ei vovede at tilfoie det nogen Fortræd. Iblandt Røverne var der dog een, som hed Jørgen, og da han saae Kammeraterne saaledes at tee sig, harmedes han og sagde: "Lad mig faae Regl i det!" og med det samme greb han et Stykke Brænde og slog Barnet dermed i Hovedet, saa at Hiernen sproitede omkring i Hulen. Siden den Tid kaldte de andre Røvere ham altid Jørgen Regl.

I Nærheden af denne forfærdelige Røverbande boede der en riig Mand, som havde en eneste Datter. Hende havde en ung og fremmed Herre faaet kjær, saa at han begierede hende hos Faderen. Da hændte det sig, just som deres Bryllup var forhaanden, at Jomfruen var gaaet ud i Skoven og var, uden at vide det, kommen hen til Hulen, hvor Røverne havde Tilhold. Efterdi hun intet formodede om Sligt, gif hun freidig derind og undrede sig meget, thi hun saae der for sine Dine en stor Stue med Bord og Stole og alstensk Huusgeraad. Derfra gif hun dybere og kom ind i en anden Stue og saae der Guld og Sølv og mange

Køstbarheder. Da fagede hun ind i det tredie Kammer, men blev forfærdet over al Maade; thi rundt omkring paa Gulvet laae afhuggede Arme og Been, og mærkede hun da strax, i hvilken Fare hun var geraadet. Derfor tænkte hun kun paa, som snarligst at forlade denne frygtelige Hule, men pludseligt horte hun Larm og Menneskers Stemmer fra Indgangen. Nu havde hun intet at vælge imellem, men maatte skyndeligt stiuile sig i det inderste Kammer under en Seng. Kort Tid derefter kom en Røver derind. Ved Haanden drog han med sig en ung Jomfru, hende han paa en ynkelig Maade myrdede med sin Kniv. Da blev Pigen, som laae under Sengen, til sin største Forfærbelse vaer, at Røveren var ingen Anden end hendes Fæstemand. Hun saae ham just, som han var ifærd med at tage en Ring af den dræbte Jomfrues Finger, men da han ikke hurtigt kunde faae den, greb han en Dre og huggede Fingeren af med saadant Slag, at den foer ind under Sengen. Pigen tog den til sig og forvarede den vel. Da hun nu i stor Angst, havde ligget under Sengen indtil den mørke Aften, gif alle Røvere ud paa Rov, og nu lykkedes det hende at slippe ud af Røverkulen, hvorfra hun skyndte sig hjem til sin Faders, men fortalte dog intet, af hvad der havde tilbraget sig. Hendes Bryllupsdag kom, og Brudgommen indfandt sig, pynteligt klædt, og Naboerne vare alle indbudne. Og som alle vare forsamlede, og Glæden var størst, fremtog Jomfruen den afhuggede Finger med Ringen paa, gav den til Brudgommen og spurgte tillige, om han kiendte den. Men der han saae den, blegnede han og tilstod, at han var Anføreren for Røvere, hvorpaa han flux blev greben af

Giefterne og berefter, tilligemed de af Banden, som man fik fat paa, henrettet. Den gamle Fader bøde kort Tid berefter af Forsærdelse og inderlig Bedrøvelse, men Jomfruen gik i Kloster og tilbragte der sine øvrige Dage.

Endnu vises, omtrent nogle Hundrede Skridt Norden for Kirken, i den saakaldte Visseberg-Gyde, et stort Uføre, i hvilket der for kort Tid siden er fundet mange sonderbrudte Baaben og alskens Myrderedskaber, og siges samme Uføre at have været deres Hule.

Om andre saadanne "Røverstuer" med Klokker og Snore over Veien, s. Antiq. Ann. III. 2. 329.

Røverne i Nordskov.

Paa Fyenshoved skal der engang have været en stor, tyk Skov, Nordskov, hvor tolv Røvere havde Tilhold. En Juleaften gik de til den Gaard, Grønlund, for der først at tage Juul og siden at gieste Herremanden paa Eskebierg. Bonden paa Grønlund, som vel mærkede, hvad Slags Folk han havde for sig, lod sin Kone brede Dug paa Disken og fremsætte for dem, hvad Huset formaaede. Men medens de spiste og gjorde sig lystige, skyndte Konen sig til Eskebierg og fortalte Herremanden, hvad der var skeet, hvorpaa han i en Skynding gav alle sine Folk Baaben i Hænde, omringede Grønlund og tog Røverne tilfange. De bleve alle tolv tilhobe steilede paa Martofte Mark, og der findes endnu en Høi, som af denne Tildragelse kaldes Steilehøi.

Dette Sagn ligger til Grund for den gamle Visse: "De Røvere ligge for Nordenfsov" (D. Viser fra Middelald. II. 227) eller omvendt. Det fortælles ogsaa i Danske Atl. III. 586 og i Præsteb. 1755. Det samme Sagn er isøvrigt ogsaa udbredt til andre Egne, baade i Jylland og i Skaane. cfr. D. Atl. II. 338 og Monum. Scan. 323. Det næste Sagn, Røverne ved Einsiedelsborg, som grunder sig paa mundtlig Meddelelse, er kun en Variant af dette, hvilket sees deels af Navnet: Hr. Drost, Peder Hofseel, som og af andre Overensstemmelser med Visen.

Røverne ved Einsiedelsborg.

I Gammelherre Skov ved Einsiedelsborg, i Fyen, var der en Røverbande, som en Nat ved Juletid kom til den saakaldte Skovgaard og drak al Bondens Juleøl. Men imidlertid listede Konen sig bort, løb til Kiørup, hvor dengang Hr. Drost Peder Hofseel boede, og fortalte, at Røverne vare paa Skovgaard. Da lod Hr. Peder sine Folk kalde sammen og red med dem ned til Gaarden, hvor de toge Røverne tilfange og dræbte dem alle, endstiondt en af Røverne lovede Drosten otte Tønder Gulb og otte Tønder Sølvs, hvis han vilde skaane hans Liv. Den fornemste af denne Røverbande siges at have været en Kongesøn, den ringeste, en Præstesøn, og synges der endnu der i Egnen en Vise om dem.

See Anm. til det forang. Sagn: Røverne i Nordenfsov.

Røverne i Ulkendrup.

Lil Dallund, i Fyen, ligge nogle Jorder, som kaldes Ulkendrup Marker. Der var tilforn en Gaard, som blev afbrændt ved følgende Begivenhed.

En Juleqvæl, som Ronen i Huset havde travlt med at berede Høitids Næbver, kom to Karle ind i Gaarden og forlangte af hende noget Mad. Hun var gæstmild og gav dem, hvad de begierede; men i samme Stund indtraadte andre to Karle, og to igjen, og atter to, saa at hun snart mærkede, hvorlunde det havde sig. Hun gjorde sig derfor et Grind ud i Stalden, tog den bedste Hest, og red ihast til Næsbyhoved Slot, hvor hun gav Lehnsmanden Underretning. Da sendtes en stor Hob bevæbnede Mænd til Ulkenbrup, og de sloge Ring om Gaarden, saa at Røverne ikke kunde undslippe. Men nu opstod der en svar Kamp mellem Røverne og de Udsendte, og det var ei nogen Mand muligt at komme til Gaarden eller at gribe nogen af disse Ugierningsmænd, forinden Gaardens Vænger vare stukne i Brand. Da faldt tre af Røverne i Krigsfolkets Hænder, men de øvrige teede sig saa snildt, at de undkom, og fortælles der, at medens Kampen stod paa, stillede de to fornemste Røvere sig frem med store Skindbyner i Hænderne og opfangede i dem alle de Rugler, som bleve udfødte. De tre fangne Røvere angav siden de Øvriges Tilflugtssted, og disse fangedes kort Tid efter, fire og tyve i Tallet, ved det saakaldte "Myrdehus", hvor de havde deres Hule.

Myrdehuset.

Dette, overfor omtalte, Sted, har sit Navn af følgende, gruelige Begivenhed. I Dallund tiende en Skytte, ved Navn Klaus. Han var ond, letfærdig, og besvangrede

Huusholderessen og Koffepigen i den Gaard, hvor han tiende. Siden efter tog han Afstale med den Sidste, at hun skulde komme til en vis Tid til dette Huus, og da hun kom derhen, greb han hende, bandt hende til en Stolpe og ihjelskød hende. Efter denne Misgierning kastede han hendes Legeme i en hosliggende Rose, som deraf kaldes "Terrens Hul", hvor hun dog snart derefter blev fundet, da man fulgte en ulden Traad af et opløbet Nogle Garn, hvilket var faldet ud af hendes Lomme. Klaus Skytte flygtede, men efter to Mars Forløb kom han tilbage til sine Forældre og laae der i nogen Tid skjult. Der kom han dog snart i Trætte med sin Moder og ventede kun paa gunstig Leilighed for ogsaa at tage hende af Dage. Engang stod hun ved den hebe Døn, da greb han hende, for at kaste hende ind i Dønen. Men paa hendes Klageskrig løb Faderen til, og som han just havde en Dre i Haanden, slog han dermed Sønnen, saa at denne faldt død til Jorden. Faderen skulde Sønnens Liig i et Kornhuus, men, nogen Tid efter, da nogle fattige Børn om Natten havde lagt sig derind, robedes det og kom for Retten. Manden tilstød Alt og frikendtes, men Sønnens Liig blev lagt i Galgehoien paa Billes-tofte Mark.

Teglgaarden i Abberud Sogn.

En Søndag under Gudstieneften, da alle Folkene fra Teglgaarden i Abberud, ved Odense, vare i Kirke, og kun Konen og en liden Dreng vare ene hjemme, kom en Karl med Kniv i Haanden ind ad Døren og besøel Konen

at aabne en stor Egekiste, som stod i Stuen, og i hvilken befandtes meget Gode og Rigdom. Konen gav ham Nøglen og lod ham selv eftersøge og tage, hvad han vilde. Men medens han bukkede sig dybt ned i Kisten, for at sammenskrabe de løse Penge, som laae paa Bunden, tog hun Nød til sig, stødte ham af al Magt ned og slog Kistelaaget til over ham. Da lod hun Sønnen, som stod hos, løbe til Kirken, for at kalde Manden og Folkene til, og vogtede imidlertid selv paa Røveren. Men som Drengen løb alt, hvad han kunde, mødte han nogle Mænd paa Veien, til hvilke han betroede sit Erind, og da disse netop vare Røvernes Stalbrødre, slog de ham ihjel og ilede til Gaarden. Til god Lykke mærkede Konen dette itide, tog derfor Nøglen af Kisten, og styndte sig op paa Loftet, hvor hun lagde sig i Skjul, medens Røverne larmede og bandede nede i Stuen, fordi de ei mægtede at aabne den stærke Egekiste. Imidlertid gif Bonden og Folkene fra Kirken, og da de paa Veien fandt den ihjelslagne Dreng, løb de styndeligst til Gaarden, hvor de toge Røverne tilfange, som derefter alle tilhobe bleve henrettebde.

Et lignende Sagn fortæller St. St. Blicher (*Harpen*, af A. P. Liunge. 1824. No. 1) om en Gaard, i Faldborg Sogn, mellem Aarhus og Viborg. cfr. Sagnet: Svensken i Riørby. Pag. 78.

De tre Røvere.

Der var engang tre Røvere, som en Aften toge sig for, at overfalde en Kone, der boede i et eenligt Huus ved

Kjorteminde. De havde derfor aftalt, at de, en efter anden, skulde komme til Huset, paa det at de ikke, ved at komme tillsammans, skulde blive forraabte. Som nu den første henad Natten kom til Huset og kigede ind igiennem Ruben, sad just Konen derinde ved sit Arbejde og begyndte at mærke Sønnen. I samme Stund Røveren kigede ind til hende, kom hun til at gabe og sagde, menende, at det vel nu var Sengetid: "Det var den Første!" Strax derpaa kom den anden Røver til, og som han kigede ind igiennem Ruben, gabede Konen anden Gang, sigende: "See! det var den Anden!" Men, der den tredje Røver kom og kigede ind, og Konen gabede tredje Gang, sigende: "Det var den Tredie! Nu vil jeg gaae!" meente Røverne, at de vare forraabte, og toge skyndeligst Flugten.

Røverne i Thirsted Kirke.

I Thirsted Kirke paa Laaland, var der engang Tilhold for en Røverbande, som opholdt sig ovenover Svælvingerne, hvorfra de kunde overse den hele Omegn og give Agt paa gunstig Leilighed. Naar de vilde paa Rov, pleiede de at hidse hinanden ned ved et Reb og gif derpaa om paa Fangst, uden at deres Smuthul kunde opdages. Men da de engang havde røvet en Pige der fra Egnen og med hende havde levet utugtelligen i flere Aar, saae hun omsider Leilighed til at nedhidse sig af Laarnet, medens Røverne vare paa Tog, og saaledes bleve de angivne. For Retten tilstode de da, at alle de Børn, som hin Pige havde født til Verden, havde de sønderslaget imod Kirkemuren.

Rhodes Samlinger I. 734, hvor det tilføies: "det skal have været den Tid, Hr. Clemens her var Præst, omtrent 1620, ham de ofte havde efterluret at ville slaae ihjel."

Jordkilde Røverkule.

I en Skov til Serriglevgaard, ved Horsens, sees endnu Spor af en Hule, hvor man for henved fire hundrede Aar siden opdagede en Røverhule. Over Veien, som gaaer forbi Horsens til Marhuus, havde Røverne spændt Streng, hvorved Klokker, som hang i deres Hule, vare fæstede, og kunde de deraf faae at vide, naar Nogen kom over Veien. Af disse Røvere blev en Herremand fra Serriglevgaard engang tagen og holdt til Fange i samfulde syv Aar, og det var ganske forgiøves, at Dyrigheden engang imellem gjorde Jagt paa dem, saa velforvaret var deres Opholdssted. Men engang fangede de en Bondepige, der var saa smuk, at hun rørte deres Hjertes til Medlidenshed; dog slap hun ikke fri, før hun havde høitideligen svoret, at hun aldrig vilde sige Nogen, hvor de holdte sig skjulte. Vel holdt hun sin Eed, i det hun Intet sagde om, hvor hun havde været, men en Dag tog hun Meel i et Fad og strøede det paa Veien fra Byen og hen til Røverkullen, saa at man ved at forfølge dette Spor, i den Formening, at Røverne havde staalet Meel og spildt deraf paa Veien, kom til Stedet, og da bleve alle Røverne fangede.

Da Serriglevgaard for henved hundrede Aar siden blev igiens opbygget, fandtes under Jorden, paa det Sted, hvor Røverhullet skal have været, adskillige gamle Egebaalker, som nu ere benyttede over

Kielderen i Borgbygningen. Desuden fandt man der en stærk, jernbeslagen Dør af Eeg, som skal være den samme, som hænger for Indgangen til Vøhr-Kirke.

Søroverne paa Hiarns.

Paa Hiarns Østside ligger paa den flade Mark en stor Steen, som kaldes Kong Hiarne. Under den skal samme Konge ligge begravet. En anden bekiendt Steensætning sammesteds skal være over endeel Sørovere, som ere faldne i Slag mod Kongerne paa Vestborg og Brattingborg paa Samsø, paa Fyenshoved og paa Hielm. Sidstnævnte Konge paa Hielm hed Maserine *), en anden hed Gelante **), og om ham fortælles, at han var en Skræk for Alle og ofte gif isørveien, for at udspeide Keiligheden. En Dag siges han saaledes at være kommen til en Præst, som modtog og bevertede ham godt. I Samtalen spurgte Røveren Præsten, hvad han vel vilde gjøre, hvis Gelante besøgte ham. Da mærkede Præsten Uraad, men fattede sig og svarede, at han vilde beverte ham vel, men iøvrigt give sig Gud i Bøld. Dette syntes Gelante godt om og gav ham et Brev, hvilket han kun skulde vise Anføreren for den Troop, som vilde komme Dagen efter, og derpaa tog han Afsted. Næste Dag kom Røverne, som vare udsendte for at plyndre Præsten, men da Formanden fik Brevet, gjorde de ingen Fortræd. Dog forløb de ikke Gaarden, uden at

*) Marsk Etig.

***) Grev Jakob af Halland.

tage nogle Gæst med sig, og deri, meente Præsten, at han vel kunde finde sig. Da Gelante efter nogle Dages Forløb kom tilbage og atter besøgte Præsten, spurgte han, hvorledes Folkene havde opført sig. Præsten, som meente, at det ikke var værd at tale om et Par Gæst, roeste deres Opførsel, men et lille Barn røbede, at de havde taget Gæstene, og da Gelante erfarede dette, lod han Anføreren opflynge paa Stedet. Iøvrigt siges der, at disse Sørøvere have ført mange Krige med hinanden, og derfra skal Steensætningerne — Kæmpestenene kaldet —, have deres Oprindelse; men om Kong Hiarno var en af dem, det veed man ikke.

Sørøverne ved Barritskov.

I Nærheden af Barritskov, en gammel Herregaard i Biergeherred, Aarhus Stift, sees ikke langt fra Stranden Levninger af et gammelt Taarn paa en høi, rund Banke. Fra samme Banke gaaer der en Lavning ud til Stranden, og her har i gamle Dage været Vand. Gamle Folk vide at fortælle, at der paa denne Banke for mange Aar siden boede nogle Sørøvere, som havde deres Skibe liggende i Lavningen, og at der ligeoverfor, paa den anden Side af Vandet, ved Bogense, ogsaa boede nogle Sørøvere, som levede i Fællesskab med hine. Naar Skibe da nærmede sig, gave de hinanden det tilkiende ved at opheise Flag og stak derpaa i Forening i Søen, toge Skibene og deelte Byttet. Af disse Røvere skal ogsaa Barritskov Gaard og Gods være blevet udplyndret, indtil man tilsidst fik dem udrybbede.

Iblandt Malerierne paa Barrikskov skal der findes et Portrait af en Kees, hvorpaa skal være skrevet, at han gjorde sig berømt ved at udrydde Sørøverne af Skoven, da de af og til anfaldt Gaarden og plyndrede paa Godset.

Røverne i Buhsbjerg.

Eige overfor Herregaarden Ulstrup, ved Viborg, er der en lang Bakke, Buhsbjerg kaldet, i hvilken en heel Røverbande engang havde Tilhold og skulde Nedgangen med Lyng og Stene.

I den nærliggende Gaard, Hvorslevgaard, blev paa samme Tid tolv Galte, som vare fedebe til Julen, bortstiaalne, Natten før de skulde slagtes, og Ingen kunde opdage, hvor de vare blevne af, førend Tienstedrengen, som tilfældigviis kom til Buhsbjerg, hørte dem grynte nede i Røverbulen. Men just som Drengen stod og lurede, kom en af Røverne op af Hulene, greb Drengen, men skienkede ham dog Livet paa det Vilkaar, at han ikke maatte sige til noget Menneſte, hvad han havde erfaret. Derpaa maatte han gjøre Eed og flap da hjem. Da han kom til Gaarden, stod hans Husbond der, men han havde svoret paa, ikke at sige til noget Menneſte, hvad han havde opdaget. Men nærhos Husbonden stod Kænehunden; til den gif han da hen og sang:

"Hvorslevgaards tolv, røde Galte

"Ligge i Buhsbjerg isalte!"

Da forstod Manden, hvad han sang til Hunden, samlede Gaardens Folk og gif til Buhsbjerg, hvor de fangede Røveren og førte Galtene hjem til Julegildet.

Røverne paa Fuur.

I en sammensunken Høi mellem Fuurs Lyngbanker kan man endnu tydeligt stielne to Indgange, hvorom Sagnet beretter, at der boede i forðums Tid en Røverbande, som, blandt Andet, en Nat silde plyndrede Lundegaard. Under Forstyrrelsen slap Konen i Huset bort og ind til en Nabo, hvis tolv Sønner hun fik med sig til Gaarden. Røverne vare endnu derinde, men udenfor fandt de en Bøsse, som en af Banden havde lænet op til Døren; den toge de og stød dermed alle Ulykkesfuglene døde paa Een nær, som de tvang til at føre sig til Hulen. En gammel Røverqvind med iisgraat Haar, som sad derinde, var den eneste Levende; hende stød de ogsaa ned og bortførte alle de ranebe Skatte.

Saaledes fortalt i Mag. F. Hammerich, Skandinaviske Rejseminder. 54.

Stærk - Olger.

I Ugilt Krat paa Vinderumgaard's Gods, mellem Hjøring og Fladstrand, var der i forrige Tid, da Eggen deromkring havde stor Skov, en Røver, der kaldte sig Stærk-Olger eller Stærk-Ole. Han rovede og ihjelslog, hvorsomhelst han saae Leilighed, men især var han bekendt for at efterstræbe svangre-Koner. Derfor rustede Mændene sig engang, sloge Kreds om den hele Skov og fangede ham. Da tilstod han som saa: "Vel var det, at I dennegang fik mig; thi herefter skulde Daand ei binde mig, eller Haand

"mig holde; thi jeg har allerede spist sex Hjerter af ufødte
"Bern! Harde jeg kun faaet det syvende!" —

Jens Langkniv.

Paa Heben i Omegnen af Ringkøping var der for
en Tid siden en farlig Røver, som kaldtes Jens Langkniv,
hvilket Navn var tillagt ham, fordi man sagde om ham, at
han især betiente sig af en Langkniv, hvori der var bundet
en Snor, saa at han kunde kaste den langt ud fra sig og
trække den tilbage til et nyt Anfald. Uagtet han var meget
frygtet og hans Ugierninger vare mangfoldige, kunde dog
Dyrigheden ikke fange ham, thi han havde intet fast Op-
holdsted, men stulte sig i Røvehulerne paa Heben.

En Dag, fortælles der, kom en Bispefræmmer med
sin Kramfiste paa Ryggen og en stor Knortekiep i Haanden
vandrende over Heben, og ret som han var kommen op paa
en Hoi, saae han en Mand komme sig imøde og kiendte,
at det var Jens Langkniv. I den Skræk, som betog ham
ved dette Syn, kastede han sig ned paa Veien, anstillende
sig syg og døende, klagende ret jammerligen, da han saae
Røveren nærme sig. "Gue Ven!" sagde han med en ynkelig
Stemme, "ihvem I saa er — kom ou hielp mæ! a æ blo-
"wen saa syg, a trouwer ett a lower! — Vil I ett ta min
"Kou Kram aa mi Kou Stiellinger a hoor i Kisten, aa
"bæhr dem te den næste Hoi, aa sie, om I ka fo en Christen
"Minnest te aa fior ud ætte mæ — hvis sommensti a ær
"ett dø forinnen!"

Da Røveren saaledes saae, at han kunde faae sin Billie med ham, uden at slaa ham ihjel, tog han Kramflisten af hans Ryg og Pengene af hans Lomme og vilde til at gaae sin Vej dermed. Men Kræmmeren passede sit Snit, reiste sig hurtigt paa Benene, medens Jens Langkniv vendte ham Ryggen, og slog ham med Knortekiappen saa vældigt over det ene Been, at det knak, og Røveren styrte sig til Jorden. "No, bitte Jens!" sagde Kræmmeren, "huddan æ'tet no mæ dæ? No begynder a aa komm mæ!" og løb derpaa afsted for at hente Folk, som kunde hjælpe ham at fange Jens Langkniv. Men nær var Jens Langkniv dog undsluppet, thi da Kræmmeren kom tilbage med Folk, havde han slæbt sig ganske nær hen til et Røvehul, og da han nu saae, at han ikke kunde undvige, satte han sig overende og udkastede sin Kniv imod dem, saa at det blev dem heedt nok, inden de omsider fik ham bundet paa en Bogn og kiort til Horsens, hvor han tilstod sine mange Misgjerninger og leed sin velfortiente Straf paa Retterstedet.

• St. St. Blicher, Vestlig Profil af den cimbriske Halvø. Kiøbenhavn 1839. 59.

Ole Hestegilder.

I Jylland var der for endeel Aar siden en Røver, som endnu mindes under Navn af Ole Hestegilder. En Dag kom han, i Nærheden af Hobro, ind i en Kro, hvor han traf en Pranger og en vandrende Sabelmagersvend, med hvilke han faldt i Passiar, eftersom han var dem ukiendt.

Prangeren, som kom fra et Marked med en spækket Pung var stortalende af den Handel, han havde gjort, og lod sig udsørge af Røveren. Og da nu denne havde faaet at vide, hvilken Bei han vilde tage, listede han sig bort. Strax efter ham gik ogsaa Sabelmagersvenden ad samme Bei som Røveren, dog uden at denne mærkede det. Paa Beien skulde Ole Hestegilder sig under en Bro, for der at vente paa Prangeren, men som han der havde lagt sig paa Luur, steg Sabelmagersvenden ned til ham under Broen, slængte sin Randsel og tog Sæde hos Røveren. "Hvad vil du her?" spurgte Ole but. "Det samme som du!" gav Sabelmageren til Svar, "rive et Par Blade af Kræmmerens Kathekismus!" "Det kunde jeg vel giøre uden din Hiælp!" sagde Ole. "Knapt nok!" svarede Svenden, "thi Karlen seer ikke saa frosken ud, og to om een er altid det sikreste!" "Saamænd," svarede Ole, — "vil du hiælpe til, saa skal vi bele!" "Saa godt, jeg kan" svarede den Anden, "sig mig kun, hvad jeg har at giøre!" — "Intet andet," giensvarede Røveren, "end "at slaa ham for Panden med din Hammer, naar du seer, "at jeg griber hans Hest i Løilen." "Det skal stee!" svarede Sabelmageren, og tog sin Hammer ud af Randselen. Just som dette var giort, horte de Prangeren komme travende. Da han naaede Broen, sprang de begge frem, og Ole greb hans Hest i Løilen. "Slaa nu!" raabte Røveren. — "Ja hvor skal jeg slaa?" spurgte Sabelmageren. "I Panden! i Panden!" skreg Ole utaalmodigt. "Godt!" svarede Svenden og slog Hammeren i Panden — paa Røveren, saa at han tumlede bedøvet til Jorden, og medens han der laae,

toge de begge Flugten til Hobro og undkom lykkeligen, før end Ole kom tillive igjen.

Fortalt af St. St. Blicher, i Harpen, af A. P. Liunge.
1824. No. 1.

Røverne ved Juleadveren.

I en Gaard i Mellemvandet ikke langt fra Viborg var en Kone paa en hellig Juleaften just ifærd med at til-lave Nadveren, da der bankedes paa Døren og en klagende Stemme hørtes at bede om Ly mod det haarde Veir. Da Konen aabnede Døren, stod for hende en gammel, pialtet Stodder, ganske fottommet af Kulde, hvem hun da bød at træde ind, vedersvægede og omsider anviste Natteleie i den lune Bagerovn. Da hun derefter havde slaaet Skaaden for Døren, forlød hun Frammerset, for at dække Aftensbordet; men Stodderen, som var en fornummet Røver, benyttede denne Tid til at aabne Døren for sine tolv Søner, som nu trængte ind i Stuen og bød sig selv til Giest ved Jule-nadveren. Derved var nu intet andet at gjøre, end at Konen maatte bære Groden frem og med sin Mand og sine Børn see til, medens Røverne sadde tilbords og lod Maden smage sig. Men imedens dette saaledes gif for sig inde i Huset, var Tjenestekarlen, som havde været i et Grinde, kommen tilbage, og da han mærkede, hvorledes Sagerne stode, listede han en Hest ud af Stalden og red op til Herregaarden Anns-berg og kom derfra tilbage med Herremanden og hans væb-nebe Folk, sex i Tallet, medens endnu Røverne sadde ved Bordet. Men saasom Herremanden kun var selv ottende

mod tretten, og Stuedøren var saa liben, at kun Een ad Gangen kunde trænge derind, dvælede de dog noget, for at overveie Sagen. Da var der iblandt Tjenerne fra Annsberg en Bovehals, som var stærk som en Bjorn; han tilbød, at han vilde gaae derind alene, sigende, at de andre skulde først komme, naar han kaldte dem. Derved blev det. Da han havde spændt sin Kaarde af og byttet Kiortel med Tjenestekarlen, gif han freidig ind i Stuen, hvor Røverne sadde paa Rab bag Bordet op til Væggen. Da disse bleve ham vaer, reiste de sig, men i samme Stund greb han fat i det svære Egebord, væltebe det op over dem og klemte dem fast mellem det og Væggen, saa at de ikke kunde røre sig. Nu kaldte han de Andre til Hiælp; som traf Røverne frem, en efter anden, bandt dem og førte dem til Annsberg, hvor de tilhøbe bleve hængte i et Træ udenfor Gaarden. Senere blev ogsaa disse Røvers Tilholdssted opdaget i den store Banke Best for Skovgaard, og for de Rigdomme, som der bleve fundne, blev Sørøley Kirke udsmykket.

Fortalt af Et. Et. Blicher, i Harpen, af A. P. Liunge.
1824. No. 1.

Røverne i Blaakiær Skov.

I Blaakiær Skov var der engang mange Røvere. En Dag mødte en ung Person en smuk Jomfru i en Kro, som ligger ved Skoven, og tilbød sig at ville ledsage hende giennem Skoven, men hun afflog blufærdig hans Tilbud, lod spænde for sin Vogn og førte alene. Men ude i Skoven havde Røverne spændt Klokkestrænge over Veien, og da

Boguen kom derover, ringede Klokkerne, Røverne sprang frem, nedsløge Kudsten og trak den arme Jomfru ned af Boguen. Imidlertid havde den unge Person skyndt sig bag efter ganske alene, og da han kom der til Stedet, hørte han Jomfruens ynkelige Skrig og en gammel Kvinde, som sagde: "Ti stille, mit Barn! et Snit under Hagen, saa har Pinen Ende!" Da red han rask til, og da han kom saa nær, at han kunde sees af Røverne, vendte han sin Hest, svingede Hatten og raabte, som om han havde Noget efter sig: "Herhid Kammerater! her ere Røverne, som vi lede efter!" Da flygtede Røverne, troende sig forfulgte, og slap Jomfruen. Men den unge Person, som saaledes havde frelst hendes Liv, tog hende med sig, og hun blev siden hans Kone.

Den gamle Røver ved Gravensteen.

Engang for mange Lieder siden var der en Røverhule nærved Gravensteen. I den boede der tolv Røvere, som brugte den List at spænde Snore over Veien, saa at, naar Rejsende kom derover, ringede Klokkerne i Hulen. Men, da de vare vel forborgne, skete det, at en efter anden døde, og at tilsidst kun den tolvte blev tilbage. Han var saare gammel og havde et langt, graat Skjæg, og som han paa sin sidste Tid gik alene om i Stoven, mødte han en Mand, til hvem han lovede at give et stort Skrin fuldt af Guld og mange Kostbarheder, saafremt han vilde begrave ham, naar den Tid kom. Dog betingede han derved, at Kisten

ei maatte aabnes eller Noget deraf udtages, førend den var hinsides Vandet.

Da nu den gamle Røver var død, og Manden havde begravet ham, var det just Vintertid, saa at Kisten maatte trækkes over Isen. Og blev det da, som sædvanligt, befalet dem, der traf Skatten, at de skulde være tauske og ikke mæle et eneste Ord, førend de havde Kisten paa Land. Men som de drog paa det Bedste, glemte en af Dragerne at tie stille; strax sank Skatten ned igiennem Isen, og nu kan man kun føle Kisten, naar man med en Stang søger der paa Stedet.

RETURN TO → CIRCULATION DEPARTMENT
202 Main Library

LOAN PERIOD 1 HOME USE	2	3
4	5	6

ALL BOOKS MAY BE RECALLED AFTER 7 DAYS
 1-month loans may be renewed by calling 642-3405
 6-month loans may be recharged by bringing books to Circulation Desk
 Renewals and recharges may be made 4 days prior to due date

DUE AS STAMPED BELOW

APR 5 1984	00	
Returned by		
APR 21 1983		
Santa Cruz Jillog		
rec'd circ. APR 25 1983		

UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY
 FORM NO. DD6, 60m, 12/80 BERKELEY, CA 94720

302
25-

YE 1995

423/604
231143

